

រឿងរ៉ាវដែលមិនធ្លាប់ បានគេដឹងរបស់ដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៃ អ.វ.ត.ក

The Unheard Stories
of **Civil Parties**
participating in
the **Extraordinary
Chambers in the
Courts of Cambodia**

កម្រងរឿងដែលមិនត្រូវបានគេឮរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៃអ.វ.ត.ក

អង្គការសម្ព័ន្ធភាពការពារសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា (CHRAC)

ផ្ទះលេខ៩៩០ ផ្លូវ៣៣០ សង្កាត់បឹងកេងកង៣ ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ

ទូរស័ព្ទលេខ៖ (៨៥៥) ០២៣ ៣០១ ៤១៥
ទូរសារ៖ (៨៥៥) ០២៣ ២១៨ ៧៥៩
អ៊ីម៉ែល៖ chracsecretariat@yahoo.com
គេហទំព័រ៖ www.chrac.org

អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន៖ លោក សួន ប៊ុនស៊ីក្សី
ក្រុមការងារ៖ លោកស្រី ឡាច ស្រីឡូច, លោក ហ៊ុន សាំងហាក់, កញ្ញា លីនដា ហើញខេ, លោក អៀង ចាន់ថា, លោក ចូសហូ ដីធីមតុ, កញ្ញា ឃឹម សុវណ្ណពិសី, កញ្ញា ឃីស្មែន មីខេតនី
អ្នកបកប្រែ៖ លោកស្រី ឡាច ស្រីឡូច, កញ្ញា ឃឹម សុវណ្ណពិសី
រចនាសៀវភៅ៖ លោក រតនា
គូរដោយ៖ លោក ឱក ប៊ុណ្ណារ៉ាត
បោះពុម្ពដោយ៖

គម្រោងនេះ ត្រូវបានឧបត្ថម្ភចំណាយមូលនិធិហែនរីចបូល (HBF)

រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាងឆ្នាំ២០១៦ ដោយ អង្គការសម្ព័ន្ធភាពការពារសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង មិនមានផ្នែកណាមួយនៃសៀវភៅនេះត្រូវបានយកទៅផលិតឡើងវិញ ឬប្រើប្រាស់ក្នុងទម្រង់ ឬមធ្យោបាយបែបណាក៏ដោយ រួមមាន ការចម្លង ការកត់ត្រា ឬការចែកចាយនៅក្នុងប្រព័ន្ធទិន្នន័យ ឬឯកសារផ្សេងៗទៀត ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតជាលាយលក្ខណ៍ពីអង្គការសម្ព័ន្ធភាពការពារសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាបានឡើយ។

សៀវភៅនេះ គឺជាគម្រោងមិនយកកម្រៃមួយ សម្រាប់ជូនដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលកំពុងចូលរួមក្នុងអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា និង ហាមដាក់លក់ ឬចែកចាយសម្រាប់គោលបំណងពាណិជ្ជកម្ម។

The Unheard Stories of Civil Parties participating in the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia

Cambodian Human Rights Action Coalition (CHRAC)

No. 9 Eo, Street 330, Boeung Keng Kang III, Chamcar Mon, Phnom Penh, Cambodia

Telephone: +855 (0)23 301 415
Fax: +855 (0)23 218 759
Email: chracsecretariat@yahoo.com
Website: www.chrac.org
Secretary General: Mr. Suon Bunsak
Editors: Ms. Lach Sreytouch, Mr. Hun Seang Hak, Miss. Linda Behnke, Miss. Khem Sovanpisey, Mr. Eang Chantha, Mr. Joseph DePumpo, Ms. Kirstan McCARTNEY
Translator: Ms. Lach Sreytouch, Miss. Khem Sovanpisey
Layout Designer: Mr. Ratana
Artwork: Mr. Ouk Bunnaroth
Printed in Cambodia:

Funding for this project was generously provided by Heinrich Böll Foundation (HBF)

Copyright © 2016 by the Cambodian Human Rights Action Coalition

All rights reserved. This book may not be reproduced in part or in whole, utilized in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording, or any information storage and retrieval system, without permission in writing from the Cambodian Human Rights Action Committee.

This book is a non-for-profit project dedicated to the Civil Parties participating in the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia and may not be sold or otherwise distributed for commercial purposes.

រឿងរ៉ាវដែលមិនធ្លាប់បានគេដឹងរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៃ អ.វ.ត.ក

The Unheard Stories of **Civil Parties participating** in the
Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia

មាតិកា

❖ អារម្ភកថា.....	៨
------------------	---

❖ ១ សេចក្តីផ្តើម.....	១០
-----------------------	----

❖ ២ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការ កម្ពុជា	១២
♦ ឧក្រិដ្ឋកម្ម និងសំណុំរឿង.....	១២
♦ លក្ខណៈពិសេស នៃការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី	១៨
♦ កំណត់សម្គាល់នៃការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង ចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក.....	២០

❖ ៣ ប្រវត្តិរឿងរ៉ាវសង្ខេបរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាក់ទងនឹង ការជម្លៀសដោយបង្ខំ និងឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងៗទៀត.....	២៦
♦ ១/ ការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្មែរក្រហមចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា.....	២៦
◦ លោក សេង យ៉ាង	២៨
◦ លោក មាស សុភី	៣០
◦ លោក សាន់ ទូច	៣២
♦ ២/ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម	៣៦
◦ លោកស្រី សំ ស៊ីថា.....	៣៨
◦ លោកស្រី ខៀវ ហិន.....	៤២
◦ លោក ជឹម ជាប.....	៤៦
◦ លោកស្រី ប្រាញ ខ្លី.....	៤៨
◦ លោកស្រី មាស ផល្លី	៥០
◦ លោកស្រី កប ញ៉ែន.....	៥៤
◦ លោក យស ផល	៥៦
◦ លោកស្រី កៅ សន	៦០

♦ ៣/ ស្ថានភាពរស់នៅក្នុងសហគមន៍.....	៦៤
◦ លោក ឈិន ឆែម	៦៦
◦ លោកស្រី មុយ រ៉ូចលាង.....	៦៨
◦ លោក ពៅ លីម.....	៧២
◦ លោក ងួន អេង.....	៧៤
◦ លោកស្រី លុក សៅ.....	៧៨
◦ លោក កែវ កន	៨០
♦ ៤/ ការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្មែរក្រហមចំពោះជនជាតិចាម	៨៤
◦ លោកស្រី ម៉ីន ប៊ីសារៈ	៨៦
◦ លោក ម៉ា ឌុល	៨៨
♦ ៥/ ការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្មែរក្រហមចំពោះជនជាតិវៀតណាម.....	៩០
◦ លោក ផៃ ស្រីង	៩២
◦ លោក ងៀង យ៉ាងចាន់	៩៦
◦ លោកស្រី អ៊ឹង ទី	១០០
♦ ៦/ ការងារដោយបង្ខំនៅការដ្ឋានទំនប់	១០២
◦ លោកស្រី ចៅ ឡាង.....	១០៤
◦ លោក ខាត់ ហន	១០៨
◦ លោកស្រី តឹក សាត.....	១១០
◦ លោកស្រី យ៉ាន់ ប៊ុយ	១១២
♦ ៧/ មន្ទីរសន្តិសុខក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម.....	១១៤
◦ លោក ថោង ចាន់ណា	១១៦
◦ លោក ហើល វី.....	១២០
◦ លោក ខឹម ណាវ៉េត.....	១២២
◦ លោក ណាម ចាន	១២៤

❖ ប្រភពឯកសារ	១២៧
--------------------	-----

TABLE OF CONTENTS

❖ PREFACE	9	♦ Chapter 3: Life in Cooperatives.....	65
❖ 1 INTRODUCTION	11	◦ Mr. Chhin Chhem	67
❖ 2 CIVIL PARTIES BEFORE THE EXTRAORDINARY CHAMBERS IN THE COURTS OF CAMBODIA.....	13	◦ Ms. Muy Vuoch Leang.....	69
♦ The Crimes and the Cases.....	13	◦ Mr. Peou Lim.....	73
♦ Key Features of Civil Party Participation	19	◦ Mr. Nguon Eng.....	76
♦ Highlights of Civil Party Participation in Cases Before the ECCC	21	◦ Ms. Luk Sao.....	79
❖ 3 BRIEF STORY OF CIVIL PARTIES RELATED TO FORCED TRANSFER AND OTHER CRIMES	26	◦ Mr. Keo Kan	81
♦ Chapter 1: Treatment of Buddhist	26	♦ Chapter 4: Treatment of Cham.....	85
◦ Mr. Seng Kheang.....	29	◦ Ms. Min Bysarak.....	87
◦ Mr. Meas Sophy	31	◦ Mr. Ma Dul.....	89
◦ Mr. Sann Touch	33	♦ Chapter 5: Treatment of Vietnamese	91
♦ Chapter 2: Forced Marriage.....	36	◦ Mr. Phai Srung.....	93
◦ Ms. Sam Sitha.....	39	◦ Mr. Ngvieng Yang Thann.....	97
◦ Ms. Khiev Horn.....	43	◦ Ms. Oeng Ty	101
◦ Mr. Choem Cheap	47	♦ Chapter 6: Forced labor at dam sites	102
◦ Ms. Prornh Khly.....	49	◦ Ms. Chao Lang.....	105
◦ Ms. Meas Phally	51	◦ Mr. Khat Han	109
◦ Ms. Kab Nhen	55	◦ Ms. Toek Sat	111
◦ Mr. Yos Phal	57	◦ Ms. Yan Pauy	113
◦ Ms. Kao San	61	♦ Chapter 7: Security Center.....	115
		◦ Mr. Thorng Channa	117
		◦ Mr. Hel Vy.....	121
		◦ Mr. Khoem Naret	123
		◦ Mr. Nam Than	125
		❖ Reference Sources	127

អារម្ភកថា

ហេនរិចបូល គឺជាអ្នកនិពន្ធមួយរូបក្នុងចំណោមអ្នកនិពន្ធសំខាន់ៗទៀតរបស់សាធារណរដ្ឋសហព័ន្ធអាល្លឺម៉ង់ក្នុងសម័យកាលក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ។ លោកបានសរសេរថា “ពេលដែលចង់ភ្ជាប់សម័យកាលរបស់ខ្ញុំទៅនឹងអ្វីដែលមនុស្សជំនាន់ខ្ញុំបានរស់ឆ្លងកាត់ បានជួបប្រទះ បានឃើញ និងបានឮ” ខណៈនោះលោកគឺជាអ្នកកត់ត្រាព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗនៃប្រវត្តិសាស្ត្រអាល្លឺម៉ង់នាពាក់កណ្តាលសតវត្សរ៍។ ក្នុងនាមជាអ្នករស់រានមានជីវិតម្នាក់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរ លោកបានផ្លាស់ប្តូរខ្លួនឯងទៅជាអ្នកសន្តិភាពនិយមមួយរូប។ លោកបានជឿជាក់យ៉ាងខ្លាំងថា ការចូលរួមសកម្មក្នុងនយោបាយ គឺជាមធ្យោបាយតែមួយគត់ដើម្បីស្ថិតនៅប្រាកដនិយម។

លោកបានទទួលរង្វាន់ ណូបែលអក្សរសាស្ត្រសម្រាប់រឿងប្រលោមលោក និងរឿងខ្លីៗក្នុងឆ្នាំ១៩៧២។ សេចក្តីក្លាហានរបស់លោក និងការអនុវត្តត្រឹមត្រូវ បានធ្វើឲ្យជះឥទ្ធិពលកាន់តែប្រសើរឡើងដល់វប្បធម៌នយោបាយក្នុងប្រទេសអាល្លឺម៉ង់។ ពេញមួយជីវិតរបស់លោក លោកបានពុះពាររាល់គំនាបមនោគមន៍វិជ្ជា ដើម្បីប្តេជ្ញាគាំទ្រចំពោះអ្នកដែលត្រូវបានគេធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ សកម្មជនសិទ្ធិស៊ីវិល និងអ្នកទោសនយោបាយ។

យើង ដែលជាមូលនិធិហេនរិចបូល រីករាយធ្វើតាមការលើកទឹកចិត្តរបស់លោកហេនរិចបូលចំពោះប្រជាជនក្នុងការចូលរួមនយោបាយ ហើយយើងក៏ចង់ជម្រុញឲ្យអ្នកដទៃទៀតធ្វើដូចគ្នាដែរ។ វត្ថុបំណងដំបូងដែលជាមគ្គុទេសន៍នៃការងារមូលនិធិរបស់យើង គឺការបង្កើតលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងសិទ្ធិមនុស្ស ការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការធ្វើឲ្យខូចខាតបរិស្ថាន ការការពារសិទ្ធិចូលរួមក្នុងសង្គមរបស់បុគ្គលគ្រប់រូប ការលើកកម្ពស់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យយេនឌ័រនិងសិទ្ធិស្ត្រី ការគាំទ្រដល់ការដោះស្រាយជម្លោះអហិង្សា ហើយដើម្បីធ្វើដូច្នេះបានគឺត្រូវធ្វើការការពារសិទ្ធិបុគ្គល។

សៀវភៅនេះ (ដែលផ្ទុកនូវការចងចាំរបស់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហម) នឹងផ្តល់វិភាគទានដល់ការងាររបស់យើងដែលផ្តោតលើសន្តិភាព និងសេរីភាព។ វានឹងធ្វើឲ្យ “រឿងរ៉ាវដែលមិនត្រូវបានគេឮ” ដឹងឮជាសាធារណៈ ដែលជាការផ្តល់ឲ្យពួកគាត់នូវសំឡេងដែលពួកគាត់មិនធ្លាប់មាន គឺជាសំឡេងមួយដែលពួកគាត់សមនឹងទទួលបាន។ អ្នករស់រានមានជីវិតនីមួយៗសុទ្ធតែមានរឿងរ៉ាវដើម្បីប្រាប់ ហើយវាជារឿងរ៉ាវដែលពួកគាត់បានរស់ឆ្លងកាត់។

ពេលអ្នកអានសៀវភៅនេះ អ្នកនឹងយល់ដឹងពីរឿងរ៉ាវរបស់អ្នករស់រានមានជីវិត។ សៀវភៅនេះគឺជាផ្នែកនៃការប្រមូលសក្ខីកម្មរបស់អ្នករស់រានមានជីវិត និងបទពិសោធន៍ពិតរបស់ពួកគាត់

ក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម។ វាគឺជាការចងចាំរបស់មនុស្សដែលមិនមានអំណាច ឬសិទ្ធិ ប៉ុន្តែបានស្ម័គ្រចិត្តនឹងទុក្ខលំបាកដើម្បីក្តីសុបិន្ត “មហាលោតឆ្ពោះ មហាអស្ចារ្យ” របស់មេដឹកនាំខ្លួននេះជាមូលហេតុដែលរឿងរ៉ាវទាំងនេះមានសារៈសំខាន់ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ព្រោះវាមិនត្រឹមតែសម្រាប់ដាក់ណែនាំ និងសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រប៉ុណ្ណោះទេ តែវាក៏សម្រាប់គ្រួសារ និងសហគមន៍ពួកគាត់ផងដែរ។ ការប្រមូល និងការរក្សាទុកការចងចាំព្រមទាំងរឿងរ៉ាវទាំងនោះ គឺទប់ស្កាត់កុំឲ្យវាបាត់បង់ជារឿងរហូត។

ជាចុងក្រោយ យើងជឿជាក់ថា ការដាក់បញ្ចូលនូវរឿងរ៉ាវរបស់អ្នករស់រានមានជីវិតក្នុងឯកសារសោកនាដកម្មនៃរបបខ្មែរក្រហម នឹងជួយពួកគាត់ក្នុងការដោះស្រាយការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តរបស់ខ្លួន ទន្ទឹមនោះដែរវាក៏ផ្តល់នូវវិភាគទានដល់ការយល់ដឹង និងការរក្សាទុកប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា ព្រមទាំងការទប់ស្កាត់ឧក្រិដ្ឋកម្មយោធាទាំងនេះកុំឲ្យកើតមានសាជាថ្មីម្តងទៀត។

ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦

ប្រធាន មូលនិធិហេនរិចបូល

បាបាវា អ៊ុនមុយស៊ីក

PREFACE

Heinrich Böll is one of the most important post World War II writers of the Federal Republic of Germany. “Bound by the times and my contemporaries, to what my generation has lived through, experienced, seen, and heard,” as he himself wrote, he was the critical chronicler of Germany’s history at mid-century. As a survivor of the Second World War he turned into a pacifist. He was deeply convinced that active involvement in politics would be the only way to stay realistic.

Heinrich Böll was awarded the Nobel Prize for Literature for his novels and short stories in 1972. His courageous and unerring intervention significantly enriched and influenced political culture in Germany. Throughout his life, Heinrich Böll transcended all ideological boundaries in his committed support of persecuted colleagues, civil rights activists, and political prisoners.

We at Heinrich Böll Foundation gladly follow Heinrich Böll’s exhortation for citizens to get involved in politics, and we want to inspire others to do the same. The primary objectives guiding our foundation’s work are establishing democracy and human rights, fighting against environmental degradation, safeguarding everyone’s rights of social participation, promoting gender democracy and women’s rights, supporting non-violent conflict resolution, and in doing so defending the rights of individuals.

This story book that contains the memories of survivors of the Khmer Rouge regime contributes to our work on peace and freedom. It makes the “unheard stories” public, giving them the voice they would not otherwise have had; a voice they deserve.

Each survivor has a story to tell, a story only they have lived from the inside out.

The readers of this book will learn from the survivors’ stories. Ultimately, this book is part of a collection of survivors’ testimonies and the truth about their individual experiences during the Khmer Rouge dictatorship. They are everyday memories from everyday people, who were not powerful or privileged, but had to endure the harsh consequences of their leaders’ dream of the “great leap forward.” This is why they are of great historical importance – not only for the records and history books, but also for the survivors’ families and their communities. It is the collection and preservation of these memories, these individual stories that prevents them from disappearing forever.

We are convinced that including the stories of everyday women and men in the documentation of the Khmer Rouge atrocities will help the survivors in overcoming their trauma while also contributing to the understanding and preservation of Cambodia’s history and ultimately the prevention of such horrific crimes from ever happening again.

May 2016

Barbara Unmüßig
President of the Heinrich Böll Stiftung

១

សេចក្តីផ្តើម

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានចងក្រងឡើងដោយអង្គការសម្ព័ន្ធការពារសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា (CHRAO) ដែលជាសម្ព័ន្ធនៃសមាគមអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុក មានសមាជិកចំនួន២២ ដែលកំពុងធ្វើការក្នុងវិស័យលើកស្ទួយសិទ្ធិមនុស្ស លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ នីតិវិធី និងសន្តិភាព នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ វា គឺជាសៀវភៅទីពីរ ដែលត្រូវបានកាត់តែងឡើងក្នុងគោលបំណងចូលរួមរក្សានូវរឿងរ៉ាវរបស់អ្នករស់រានមានជីវិតដែលបានរស់ឆ្លងកាត់ការគ្រប់គ្រងដ៏ឃោឃៅនៃរបបខ្មែរក្រហម (ពីខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩)។

ប្រវត្តិរឿងនៅក្នុងសៀវភៅនេះ គឺពិពណ៌នាពីរឿងពិតរបស់ជនរងគ្រោះ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ដែលជាអ្នកត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងការជម្រះក្តីព្រហ្មទណ្ឌនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក) ឬហៅកាត់ថា “សាលាក្តីខ្មែរក្រហម”។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន៣០នាក់ បានស្នើគ្រិតចូលរួមចែករំលែករឿងពិតរបស់ខ្លួនក្នុងសៀវភៅនេះ ដោយក្តីសង្ឃឹមថាអ្នកជំនាន់ក្រោយ និងប្រជាជនកម្ពុជាទៀត នឹងបានរៀនសូត្រពីបទពិសោធន៍ដែលពួកគាត់បានឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហម។ ការចងចាំរបស់ពួកគាត់ នឹងផ្តល់នូវការយល់ច្បាស់លាស់មួយអំពីរបបខ្មែរក្រហមចំពោះការប្រព្រឹត្តលើព្រះពុទ្ធសាសនា ការប្រព្រឹត្តលើជនជាតិ (ចាមនិងវៀតណាម) ការងារដោយបង្ខំនៅការដ្ឋានទំនប់ ការរៀបអាហារពិពិហ័សដោយបង្ខំ ស្ថានភាពរស់នៅក្នុងសហគមន៍ និងមន្ទីរឃុំឃាំង។ ក្រុមការងារគម្រោងរបស់ CHRAO បានជួបជាមួយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនីមួយៗដែលកំពុងធ្វើវិភាគទានរឿងរបស់ខ្លួនដើម្បីធ្វើសម្ភាសន៍សរសេរជាអត្ថបទរឿង និងទទួលបានការយល់ព្រមពីពួកគាត់នូវរាល់ខ្លឹមសារព្រមទាំងរូបថតសម្រាប់ការបោះពុម្ពផ្សាយ។ ដំណើរការនេះ ធ្វើឡើងក្នុងបំណងធានាភាពត្រឹមត្រូវនិងពិតប្រាកដនៃសាច់រឿងនីមួយៗ។

ក្នុងការជ្រើសរើសអ្នកចូលរួមក្នុងសៀវភៅនេះ CHRAO បានប្រើវិធីសាស្ត្រផ្សេងពីសៀវភៅទីមួយ។ ផ្អែកលើព័ត៌មានត្រឡប់ដែលយើងទទួលបានសម្រាប់សៀវភៅទីមួយ ដែលអ្នកចូលរួមភាគច្រើនបានផ្តល់សក្ខីកម្មចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១ វាបានបង្ហាញច្បាស់ថាមានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីច្រើននាក់ទៀតចង់ចែករំលែករឿងរបស់ខ្លួនក្នុងសៀវភៅ។ ដោយសារឱកាសបញ្ចេញសំឡេងនៅក្នុងបន្ទប់សវនាការ គឺជាទម្រង់មួយនៃការទទួលស្គាល់ជាសាធារណៈអំពីការឈឺចាប់របស់ពួកគាត់រួចទៅហើយ ហេតុនេះយើងបានសម្រេចចិត្តបញ្ចូលរឿងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលមិនមានឱកាសផ្តល់សក្ខីកម្មចំពោះមុខតុលាការវិញម្តង។ នេះគឺជាមូលដ្ឋានមួយដែលយើងបានដាក់ចំណងជើងសៀវភៅនេះថា “កម្រងរឿងដែលមិនត្រូវបានគេរូបសំដីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៃ អ.វ.ត.ក”។

យើងបានធ្វើការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយអង្គភាពសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដើម្បីផ្ទៀងផ្ទាត់ថាអ្នកចូលរួមមិនស្ថិតក្នុងបញ្ជីឈ្មោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានស្នើឲ្យផ្តល់សក្ខីកម្មនោះទេ។ មិនមានអ្នកចូលរួមណាម្នាក់ស្ថិតក្នុងបញ្ជីឈ្មោះដែលបានស្នើឲ្យផ្តល់សក្ខីកម្មនោះទេ នៅពេលដែលក្រុមការងារបានជួបសម្ភាសសរសេររឿងរបស់ពួកគាត់។

យ៉ាងណាក៏ដោយ ក្នុងអំឡុងពេលនោះមានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពីរនាក់ដែលបានចែករំលែករឿងក្នុងសៀវភៅនេះត្រូវបានហៅឲ្យផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុងការជម្រះក្តី។

ក្នុងអំឡុងដំណាក់កាលបិទបញ្ចប់ការជំនុំជម្រះក្តីក្នុងសំណុំរឿង០០២/០២ ដែលត្រូវបានរំពឹងថានឹងកើតឡើងក្នុងត្រីមាសទីមួយនៃឆ្នាំ២០១៧^២ CHRAO បានស្នើសុំទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដើម្បីទទួលស្គាល់សៀវភៅនេះជាគម្រោងសំណងតាមផ្លូវតុលាការ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទត្រូវបានរកឃើញថាមានទោស។ ដោយសារសៀវភៅនេះ នឹងធ្វើការបោះពុម្ពមុនអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចេញសាលក្រមសំណុំរឿង០០២/០២ យើងមិនដឹង ថាតើសៀវភៅនេះនឹងក្លាយទៅជាគម្រោងសំណងមួយតាមផ្លូវតុលាការ ឬយ៉ាងណានោះទេ។ ជាលទ្ធផល CHRAO សូមខ្ជិលសៀវភៅនេះជូនដល់ដូងវិញ្ញាត្តិរបស់ក្រុមគ្រួសារ សាច់ញាតិរបស់អ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមទាំងអស់។ យើងសង្ឃឹមថា សៀវភៅនេះនឹងជួយគាំទ្រដល់ពួកគាត់ក្នុងការដោះស្រាយជាមួយអតីតកាលដែលប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តរបស់ខ្លួន ហើយផ្តល់ជាក់លាក់ត្រាមួយសម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជាជំនាន់ក្រោយដើម្បីស៊ីក្សាស្វែងយល់។ យើងជឿជាក់យ៉ាងខ្លាំងនូវសារៈសំខាន់ថាអំពើហិង្សាយ៉ាងឃ្លាតឆ្ងាយដែលបានប្រព្រឹត្តដោយរបបខ្មែរក្រហម គឺមិនត្រូវបានបំភ្លេច។ យើងសង្ឃឹមថា សៀវភៅនេះនឹងជាវិភាគទានដល់ការរក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រ និងក្រើនរំលឹកថាសោកនាដកម្មដ៏សោកសង្រេងបែបនេះត្រូវបានទប់ស្កាត់កុំឲ្យកើតមានជាថ្មីម្តងទៀត។

តាំងនាមឲ្យអង្គការសម្ព័ន្ធការពារសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ដែលបានចែករំលែករឿងរ៉ាវរបស់ខ្លួនដោយសេចក្តីគ្រាន់បារម្ភ និងយ៉ាងសប្បុរស។ ខ្ញុំក៏សូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរចំពោះការខិតខំប្រឹងប្រែង ឬជាទាំងកម្លាំងកាយចិត្តរបស់ក្រុមការងារគម្រោងដែលរួមមាន លោកស្រី ឡាច ស្រីឡូច កញ្ញា យឹម សុវណ្ណាពិសី លោក ហ៊ុន ស៊ាង ហាក់ កញ្ញា លីនដា ប៊ិញខេ លោក អៀង ចាន់ថា លោក ចូស្យា ដ៏មុត្ត ដ៏មុត្ត និងកញ្ញា យឹម ស៊ុន មីខាត នី។ សូមកោតសរសើរដល់សេសសល់លោកស្រី ឡាច ស្រីឡូច និងកញ្ញា យឹម សុវណ្ណាពិសី ដែលបានធ្វើការនេះមួយផ្នែកធំ។ លើសពីនេះ ខ្ញុំសូមអរគុណដល់អង្គភាពសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំពោះការជួយក្នុងដំណើរការជ្រើសរើស និងការជួយកែសម្រួលនូវអត្ថបទស្តីពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខអ.វ.ត.ក ព្រមទាំងអរគុណផងដែរដល់អង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះចំពោះការគាំទ្រយើងក្នុងដំណើរការសំណង។ ជាចុងក្រោយ យើងសូមថ្លែងអំណរគុណដល់អង្គការម្ចាស់ជំនួយមូលនិធិហេនរិចបូល (HBF) ដែលបានជួយគាំទ្រថវិកាដល់គម្រោងនេះឲ្យទទួលបានជោគជ័យ។

ភ្នំពេញ, ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៦
អគ្គលេខាធិការ

សូន ប៊ិនស៊ី

១ សៀវភៅទីមួយ មានចំណងជើងថា “កម្រងរឿងរ៉ាវដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា” ដែលបានផ្សព្វផ្សាយកាលពីខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤។
២ ផែនការ អ.វ.ត.ក វិសោធនកម្មលើកទី៨ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦ ទំព័រ ៤ ដែលអាចរកបាននៅ៖ <http://www.eccc.gov.kh/en/eccc-completion-plan-revision-8>

INTRODUCTION

This storybook has been compiled by the Cambodian Human Rights Action Coalition (CHRAC), a coalition of 22 Cambodian NGOs working in the fields of human rights, democracy, and rule of law in the Kingdom of Cambodia. This is the second story book¹ CHRAC has produced in order to preserve the stories of survivors who lived through the atrocious rule of the Khmer Rouge regime (April 1975 to January 1979).

The stories in this book depict the true experiences of Khmer Rouge victims who were admitted as Civil Parties to participate in the criminal trials at the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC), also known as the Khmer Rouge Tribunal. Thirty Civil Parties have kindly volunteered to share their stories in this book in the hope that the next generation and the wider population of Cambodians will learn from their experiences under the Khmer Rouge Regime. Their recollections provide an illustrative insight into the treatment of Buddhists, ethnic minorities (Cham and Vietnamese), forced labor at dam sites, forced marriages, life in cooperatives and detention in security centers during the Khmer Rouge regime. Our team at CHRAC has met with each of the contributing Civil Parties individually to interview them at length, while also obtaining their consent for publication. Throughout this process, our aim has been to ensure the accuracy and authenticity of each story.

In selecting the participants for this book, CHRAC has taken a different approach from our first publication. Based on the feedback we received for our first Story Book, where the majority of the participants had testified before the Trial Chamber in Case 002/01, it became apparent that there were more Civil Parties who wanted to publish their stories than we could accommodate. Subsequently, we have decided to include stories specifically from Civil Parties who did not have the opportunity to testify in court, because the opportunity to have their voice heard in the courtroom is already a form of public recognition of their suffering. This is the basis upon which we titled this book "The Unheard Stories of Civil Parties participating in the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia."

During this time have been working closely with the Civil Party Lead-Co Lawyers Section to identify suitable candidates who were not on the list of Civil Parties proposed to testify. At the time these stories were obtained, none of the participants had testified in court, however following this time period two of the Civil Parties who shared their story with us were later called to testify in the trial.

At the closing phase of the trial for Case 002/02, which is expected to take place

during the first quarter of 2017², CHRAC will ask the Civil Party Lead Co-Lawyers to request the Trial Chamber to recognize this storybook as a judicial reparation project for the benefit of the Civil Parties, if the accused persons are found guilty. However, since this book is being printed before the closure of the trial, we cannot guarantee whether or not this book will become an official reparation project at this point in time. Regardless of the outcome, CHRAC would like to dedicate this work to the spirit of the Civil Parties, their relatives and all survivors of Khmer Rouge regime. We hope that this storybook helps them in dealing with their past while also providing a historical record upon which future generations of Cambodians can learn from. We strongly believe it is important that the atrocities committed by the Khmer Rouge regime are never forgotten. Through this storybook, we hope to contribute to the preservation of Cambodia's history, while also creating a reminder as to why it is imperative that such horrific crimes are prevented from happening again.

On behalf of CHRAC, I would like to express our sincere gratitude to all Civil Parties who have courageously and generously shared their stories. I would also like to acknowledge the hard work and dedication of the project team: Ms. Lach Sreytouch, Miss Khem Sovanpisey, Mr. Hun Seanghak, Ms. Linda Behnke, Mr. Eang Chantha, Mr. Joseph DePumpo and Miss Kirstan McCartney. My special appreciation goes to Ms. Lach Sreytouch and Miss. Khem Sovanpisey, as both have heavily contributed to bulk of the work having selected and interviewed the Civil Parties featured in this storybook, while ensuring their stories were edited in direct consultation with each participant before translating them into English. Moreover, I would like to thank the Civil Party Lead Co-lawyers for generously assisting us in the selection process and with the introductory chapter about the Civil Parties before the ECCC, and the Victims Support Section for supporting us in the reparation process. Finally, we could not have realized this project without the generous financial support of our donor Heinrich Böll Foundation Cambodia (HBF).

Phnom Penh, May 2016

Suon Bunsak
Secretary-General of CHRAC

¹
²

The first story book is titled "The Stories from Civil Parties Participating in the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia", published in August 2014. ECCC Completion Plan, Revision 8, 31 March 2016, page 4, available at <http://www.eccc.gov.kh/en/eccc-completion-plan-revision-8>

២

ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា^១

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក) ហៅកាត់ថា សាលាក្តីខ្មែរក្រហម ត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងអង្គការសហប្រជាជាតិនៅឆ្នាំ២០០៣ និងច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាឆ្នាំ២០០១ (ធ្វើវិសោធនកម្មឆ្នាំ២០០៤)^២។ យោងតាមឯកសារទាំងនេះ អ.វ.ត.ក មានអំណាចដើម្បី “ជំនុំជម្រះមេដឹកនាំជាន់ខ្ពស់ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងអ្នកដែលទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុត” ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ថ្ងៃទី១៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។ អ.វ.ត.ក បានចាប់ដំណើរការជាផ្លូវការនៅក្នុងឆ្នាំ ២០០៦ ដោយការិយាល័យសហព្រះរាជអាជ្ញាបានចាប់ផ្តើមការស៊ើបអង្កេតបឋមទៅលើជនសង្ស័យ ៥រូប។

អ.វ.ត.ក គឺ ជាតុលាការពិសេសមួយនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធនៃប្រព័ន្ធតុលាការរបស់ប្រទេសកម្ពុជាដែលមានបុគ្គលិកជាអ្នកវិជ្ជាជីវៈជាតិនិងអន្តរជាតិ និងទទួលបានការឧបត្ថម្ភថវិកាពីរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា និងប្រទេសជាសមាជិកនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ។ ដោយសារលក្ខណៈដោយឡែកនៃរចនាសម្ព័ន្ធរបស់តុលាការមាននិងដោយមានការចូលរួមរបស់រដ្ឋាភិបាល និងបុគ្គលិកជាតិ និងអន្តរជាតិ ដូច្នេះហើយ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានគេហៅជាញឹកញាប់ថា “សាលាក្តីកូនកាត់”។

អ្វីដែលមិនធ្លាប់មាននៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ប៉ុន្តែសាលាក្តីខ្មែរក្រហមមាន នោះគឺការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះជា “ភាគីមួយនៃរឿងក្តី” នៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៅចំពោះមុខសាលាក្តីនេះ ដែលគេ

ហៅពួកគាត់ថា “ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី”។ អ.វ.ត.ក មានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្បីដោយសារមានតំនិតច្នៃប្រឌិតថ្មីដ៏សំខាន់មួយនៅក្នុងវិស័យយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ព្រោះថាសាលាក្តីនេះបានផ្តល់ឱកាសដ៏ច្រើនសម្រាប់ជនរងគ្រោះនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដ៏ធំមួយនេះចូលរួម និងទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ ពីដំណើរការស្វែងរកយុត្តិធម៌។

ឧក្រិដ្ឋកម្ម និងសំណុំរឿង

ច្បាប់នៃ អ.វ.ត.ក អនុញ្ញាតឱ្យមានការកាត់ទោសបទឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានបង្កើតឡើងក្នុងច្បាប់ ជាតិនិងអន្តរជាតិ រួមមាន ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងពូជសាសន៍ និងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម (ការបំពានបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ)^៣។ ក្នុងចំណោម ឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងទៀត ឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនេះ អាចរួមបញ្ចូលអំពើឧក្រិដ្ឋដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងសំណុំរឿងចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ដូចខាងក្រោមនេះ៖

- ♦ ការធ្វើមនុស្សឃាត និងការសម្លាប់រង្គាល
- ♦ ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម និងការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ
- ♦ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ (ដោយមូលហេតុនយោបាយ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា)
- ♦ ការនិរទេស និងការជម្លៀសដោយបង្ខំ
- ♦ ការរៀបការដោយបង្ខំ និងការរំលោភផ្លូវភេទក្នុងក្របខ័ណ្ឌអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ
- ♦ ការធ្វើបាបដោយអមនុស្សធម៌ និងអំពើប៉ះពាល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស

១ ជំពូកនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយមានការសហការជាមួយនឹងអង្គភាពសហមេធាវីនាំមុខនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា។ គ្រប់ព័ត៌មានដែលមានក្នុងផ្នែកនេះគឺធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពត្រឹមខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦។

២ មាត្រា ២ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ដើម្បីកាត់សេចក្តីឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈកាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ចុះថ្ងៃទី១០ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០១ (ធ្វើវិសោធនកម្មនៅថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤) (បន្ទាប់ពីនេះហៅថា “ច្បាប់ អ.វ.ត.ក”) អាចរកបាននៅគេហទំព័រ <http://www.eccc.gov.kh/document/legal/law-on-eccc>

CIVIL PARTIES BEFORE THE EXTRAORDINARY CHAMBERS IN THE COURTS OF CAMBODIA¹

INTRODUCTION

The Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC), sometimes called the Khmer Rouge Tribunal, was established by agreement between the Royal Government of Cambodia and the United Nations in 2003 and the Law on the Establishment of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia in 2001 (revised in 2004). According to these founding documents, the ECCC has the power to “bring to trial the most senior leaders of Democratic Kampuchea and those who were most responsible” for crimes committed from 17 April 1975 to 6 January 1979.² The ECCC officially launched its work in 2006 with preliminary investigations into five suspects carried out by the Office of the Co-Prosecutors.

The ECCC is a special court within the structure of the Cambodian court system which is staffed by national and international professionals and funded jointly by the Royal Government of Cambodia and the member states of the United Nations. Due to its unique structure and the involvement of national and international governments and staff, the ECCC is often called a “hybrid tribunal.”

The participation of victims as “parties” (civil parties) to criminal proceedings before the ECCC is unprecedented in the history of

international criminal tribunals. The ECCC is renowned for this groundbreaking component of its design which is an important innovation in international criminal justice, as it provides greater opportunities for victims of mass crime to access, participate in and benefit from the criminal justice process.

THE CRIMES AND THE CASES

ECCC law allows for the prosecution of crimes established in national and international law, including crimes against humanity, genocide and war crimes (grave breaches of the Geneva Conventions).³ Among others, these crimes can encompass the following acts which have been alleged in cases before the ECCC:

- ♦ murder, killing and extermination;
- ♦ imprisonment, confinement, torture and enforced disappearances;
- ♦ persecution (on political, racial and religious grounds);
- ♦ deportation and forced transfer;
- ♦ forced marriage and rape in forced marriages;
- ♦ inhumane treatment and attacks against human dignity; and
- ♦ depriving a prisoner of war or civilian of the right to a fair and regular trial.⁴

1 This chapter was prepared in cooperation with the Civil Party Lead Co-Lawyers' Section of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia. All information in this chapter is up to date as of April 2016.

2 Article 2 new, Law on the Establishment of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia for the Prosecution of Crimes Committed during the Period of Democratic Kampuchea, 10 August 2001 (revised 27 October 2004) (hereinafter “ECCC Law”), available at <http://www.eccc.gov.kh/en/document/legal/law-on-eccc>.

3 Articles 3 new – 8, ECCC Law.

4 See Closing Order, Case 001, Doc. No.D99 (public redacted version), 8 August 2008 and Closing Order, Case 002, Doc. No.D427 (public redacted version), September 15, 2010.

និង

- ♦ ការដកហូតដោយចេតនាពីឈ្មួញសឹក ឬជនស៊ីវិលនូវសិទ្ធិទទួលបានការ
កាត់សេចក្តីដោយយុត្តិធម៌ និងទៀងទាត់^៣

ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ លោក កាំង ហ្គេក អ៊ាវ (ហៅឌុច) ដែលជា
អនុប្រធាន និងបន្ទាប់មក ជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ ត្រូវបានផ្ដន្ទាទោសពី
ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងការបំពានបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុង
ហ្សឺណែវ (ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម) ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តនៅមន្ទីរសន្តិសុខ
ស-២១ និងតំបន់ពាក់ព័ន្ធ។ គាត់ត្រូវបានផ្ដន្ទាទោសឱ្យជាប់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត។

ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ មានជនជាប់ចោទ ៤ រូបគឺលោក នួន ជា អតីត
អនុលេខាធិការបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា, លោក ខៀវ សំផន អតីតប្រមុខរដ្ឋនៃរបប
កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ, លោក អៀង សារី អតីតរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស និង
លោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ អតីតរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសង្គមកិច្ច ដែលជាភរិយារបស់លោក
អៀង សារី។ ពួកគាត់ត្រូវបានចោទប្រកាន់ នៅក្នុងឆ្នាំ ២០១០ ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្ម
ប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ (លើក្រុមជនជាតិវៀតណាម និង
ជនជាតិចាម) និងឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម កើតឡើងយ៉ាងទូលំទូលាយនៅទូទាំងប្រទេស
កម្ពុជា។ នៅឆ្នាំ ២០១១ លោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ត្រូវបានពិនិត្យឃើញថាមិនមាន
លក្ខខណ្ឌសុខភាពគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីចូលរួមក្នុងសវនាការទេ។ ដូច្នេះហើយដំណើរការ
ជំនុំជម្រះក្តីលើលោកស្រីត្រូវបានព្យួរ (ផ្អាក)។ ពេលនេះលោកស្រីស្ថិតនៅក្រោម
ការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ។ នៅឆ្នាំ ២០១៣ លោក អៀង សារី បានស្លាប់។

ដូច្នេះដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះក្តីប្រឆាំងនឹងរូបគាត់ត្រូវបានរំលត់ (បញ្ចប់)។ លោក
នួន ជា និងលោក ខៀវ សំផន នៅតែស្ថិតក្នុងការឃុំខ្លួន និងកំពុងត្រូវបានជំនុំជម្រះក្តី
ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានចោទប្រកាន់នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២។

នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានធ្វើការសម្រេច
បំបែកសំណុំរឿង០០២ទៅជាសវនាការពីរដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ដើម្បីជំនុំជម្រះនិង
កាត់សេចក្តីលើផ្នែកផ្សេងៗគ្នាចំពោះបទចោទដោយឡែកពីគ្នា។ ការជំនុំជម្រះ
ដំណាក់កាលទី១ (សំណុំរឿង០០២ វគ្គ១) បានធ្វើការជំនុំជម្រះលើបទចោទស្តីពី
ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលទាក់ទងនឹងការផ្លាស់ទីប្រជាជនដោយបង្ខំចេញពី
ភ្នំពេញ និងព្រំប្រទល់ផ្សេង (ក្នុងដំណាក់កាលទីមួយ និងទីពីរ) និងការសម្លាប់ទាហាន
របបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ (របប លន់ នល់) នៅទីតាំងសម្លាប់មនុស្សទូលំពេញដីព្រៃ
ស្ថិតក្នុងខេត្តពោធិ៍សាត់។ ការជំនុំជម្រះដំណាក់កាលទី២ (សំណុំរឿង០០២ វគ្គ២)
គឺផ្ដោតលើបទចោទបន្ថែមពីដីកាដោះស្រាយនៃសំណុំរឿង០០២ដែលរួមមាន
អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ចំពោះជនជាតិចាមនិងវៀតណាម ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍
ដោយបង្ខំនិងការរំលោភសេពសន្ថវៈ ការប្រព្រឹត្តមកលើពុទ្ធសាសនិកជន ការ
បោសសម្អាតផ្ទៃក្នុង ការកំណត់គោលដៅមកលើអតីតមន្ត្រីរដ្ឋបាលរបបសាធារណរដ្ឋ
ខ្មែរ មន្ទីរសន្តិសុខបួនកន្លែង ការដ្ឋានការងារប៊ិកន្លែង និងសហករណ៍មួយកន្លែង។^៤

ក្នុងសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១ សវនាការលើកសុំតាងបានបិទបញ្ចប់កាលពី
ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៣ ហើយសាលក្រមបានត្រូវប្រកាសនៅថ្ងៃទី៧ ខែសីហា
ឆ្នាំ២០១៤។ ក្នុងសាលក្រមនេះ អង្គជំនុំជម្រះបានរកឃើញថា នួន ជា និង ខៀវ

៣ សូមមើល ដីកាដោះស្រាយ សំណុំរឿង ០០១ ឯកសារលេខ D99 (ឯកសារកោសលុបសម្រាប់ប្រើជាសាធារណៈ) ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៨ និងដីកាដោះស្រាយ
សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារលេខ D427 (ឯកសារកោសលុបសម្រាប់ប្រើជាសាធារណៈ) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០
៤ សូមមើល សាលក្រមសំណុំរឿង ០០១ ឯកសារលេខ E188 ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០ និងសាលដីកាសំណុំរឿង ០០១ ឯកសារលេខ F28 ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១២
៥ ដីកាដោះស្រាយនៃសំណុំរឿង០០២ ឯកសារលេខ D427 (ឯកសារកោសលុបសម្រាប់ប្រើជាសាធារណៈ) ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១០។
៦ សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខតាមៗប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលបង្គាប់ឱ្យដោះលែងជនជាប់ចោទអៀង ធីរិទ្ធ ឯកសារលេខ E138/1/7
ចុះថ្ងៃទី១៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១
៧ ដីកាសម្រេចបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីអនុលោមតាមវិធាន៨៩ស្ទួននៃវិធានផ្ទៃក្នុង ឯកសារលេខ E124 ចុះថ្ងៃទី២២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១ កថាខណ្ឌ៤ ដែលអាចរកបាននៅ http://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/documents/courtdoc/E124_EN.PDF
៨ សូមមើលសេចក្តីសម្រេចលើការបំបែកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីបន្ថែមលើសំណុំរឿង០០២ និងវិសាលភាពនៃសំណុំរឿង០០២/០២ ឯកសារលេខ E301/9/1 ចុះថ្ងៃទី៤ ខែមេសា
ឆ្នាំ២០១៤ ដែលអាចរកបាននៅ http://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/documents/courtdoc/2014-04-07%2016:12/E301_9_1_EN-optimized.pdf

In Case 001, Kaing GuekEav (alias Duch), who was the Deputy and then Chairman of S-21, was convicted of crimes against humanity and grave breaches of the Geneva Conventions (war crimes) for crimes committed at the S-21 Security Center and its related sites. He was sentenced to life in prison.⁵

In Case 002, Nuon Chea, former Deputy Secretary of the Communist Party of Kampuchea ('CPK'), Khieu Samphan, former Head of State of Democratic Kampuchea, Ieng Sary, former Minister of Foreign Affairs, and Ieng Thirith, former Minister of Social Affairs and the wife of Ieng Sary, were charged in 2010 with crimes against humanity, genocide (against the Vietnamese and Cham) and war crimes alleged to have occurred widely throughout Cambodia.⁶ However, in 2011, Ieng Thirith was found unfit to stand trial and proceedings against her were suspended, though she remained under judicial supervision⁷ until her death in August 2015. Proceedings against Ieng Sary were also terminated when he died in March 2013.⁸ Nuon Chea and Khieu Samphan remain in detention and on trial for the crimes alleged in Case 002.

In July 2011 the Trial Chamber made the decision to sever Case 002 into two separate trials in order to try and adjudicate different sections of the indictment separately.⁹ The first trial, Case 002/01, addressed the charges of crimes against humanity related to the forced

movement of the population from Phnom Penh and other regions (phases one and two, respectively), and the execution of Khmer Republic soldiers at Toul Po Chrey execution site in Pursat province. Case 002/02 concerns additional charges from the Closing Order in Case 002 which include genocide perpetrated against the Cham¹⁰ and Ethnic Vietnamese, forced marriages and rape, treatment of Buddhists, internal purges, targeting of former Khmer Republic officials, four security centers, three worksites and one group of adjacent cooperatives.¹¹

In Case 002/01 the hearings of evidence finished in July 2013 and on 7 August 2014 the judgment was pronounced. The Trial Chamber found Nuon Chea and Khieu Samphan guilty of crimes against humanity committed between 17 April 1975 and December 1977 and sentenced them to life imprisonment, whilst also awarding 11 moral and collective reparation projects to the group of civil parties participating in the trial.

The Accused were found guilty pursuant to a joint criminal enterprise (JCE) theory of criminal liability.¹² JCE allowed the Trial Chamber to link the Accused with the implementation of a number of policies, such as the forcible displacement of people from cities and the targeting of former Khmer Republic officials. The Chamber, by linking the designing and implementation of these policies to the Accused,

⁵ See Judgment, Case 001, Doc. No. E188, 26 July 2010 and Appeal Judgment, Case 002, Doc. No. F28, 3 February 2012.

⁶ Closing Order, Case 002, Doc. No. D427 (public redacted version), September 15, 2010.

⁷ See Decision on Immediate Appeal against the Trial Chamber's Order to Release the Accused Ieng Thirith, Doc. No. E138/1/7, 13 December 2011.

⁸ See <http://www.eccc.gov.kh/en/articles/accused-person-ieng-sary-dies> and <http://www.eccc.gov.kh/en/articles/co-prosecutors-submit-report-passing-ieng-sary>.

⁹ See Severance Order pursuant to Internal Rule 89ter, Doc. No. E124, 22 September 2011, para. 4, available at http://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/documents/courtdoc/E124_EN.PDF

¹⁰ The Cham are an ethnic minority within Cambodia who share a common language, a common culture and Islam as a common religion.

¹¹ See Decision on Additional Severance of Case 002 and Scope of Case 002/02, Doc. No. E301/9/1, 4 April 2014, available at http://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/documents/courtdoc/2014-04-07%2016:12/E301_9_1_EN-optimized.pdf

¹² See Case 002/01 Judgment, Doc. No. E313, para. 940 for Nuon Chea and para. 1053 for Khieu Samphan

សំផន មានទោសពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលបានប្រព្រឹត្តនៅចន្លោះ ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៧ និងបានផ្ដន្ទាទោសឲ្យពួកគេ ទាំងពីរជាប់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត ហើយខណៈនោះ អង្គជំនុំជម្រះក៏បានប្រកាស ទទួលស្គាល់គម្រោងសំណងបែបសមូហភាព និងផ្លូវចិត្តចំនួន១១សម្រាប់ក្រុមដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលកំពុងចូលរួមក្នុងដំណើរការជម្រះក្តីផងដែរ។

អនុលោមតាមទ្រឹស្តីការទទួលខុសត្រូវចំពោះសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម ជនជាប់ចោទ ត្រូវបានរកឃើញថាមាន ទោស។ សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម បានអនុញ្ញាតឱ្យអង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងភ្ជាប់ជនជាប់ចោទទៅនឹងការអនុវត្ត គោលនយោបាយមួយចំនួន ដែលមានដូចជាការផ្លាស់ទីប្រជាជនពីទីក្រុង និងការកំណត់គោលដៅលើអតីតមន្ត្រី រដ្ឋ កាលបរិច្ឆេទសាធារណរដ្ឋខ្មែរ។ តាមរយៈការភ្ជាប់ការរៀបចំ និងការអនុវត្ត គោលនយោបាយទាំងនេះទៅលើជនជាប់ចោទ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចដាក់ ឱ្យមានការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌចំពោះពួកគេ។ នួន ជា ដែលជាសមាជិក គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍និងមជ្ឈឹម គឺជាអង្គសំខាន់មួយដែលទទួលខុសត្រូវលើ ការបង្កើតគោលនយោបាយបក្ស។ ខៀវ សំផន ត្រូវបានដាក់ឱ្យទទួលខុសត្រូវ ដោយហេតុថាមុខតំណែងជាន់ខ្ពស់របស់គាត់បានបង្ហាញថា គាត់មានចំណេះដឹង អំពីគោលនយោបាយកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងបានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំស្តីពី គោលនយោបាយគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍និងមជ្ឈឹម។ អង្គជំនុំជម្រះ បាន លើកឡើងថាឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងខណៈដែលកំពុងផ្លាស់ទីប្រជាជនក្នុង (ដំណាក់កាលទីមួយ និងទីពីរ) និងការកំណត់គោលដៅទៅលើមន្ត្រីរដ្ឋកាលបរិច្ឆេទ សាធារណរដ្ឋខ្មែរ ត្រូវបានរាប់បញ្ចូលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដោយហេតុថា មានការវាយប្រហារដែលរីករាលដាល និងជាប្រព័ន្ធប្រឆាំងនឹងប្រជាជនស៊ីវិល កម្ពុជា។ អង្គជំនុំជម្រះ បានកំណត់ថាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិដែលបាន ប្រព្រឹត្តឡើងមានដូចជា៖ ការជម្លៀសដោយបង្ខំ អំពើមនុស្សឃាត ការ សម្លាប់រង្គាល ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ ការវាយប្រហារប្រឆាំងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស និងការ

ធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ។ នួន ជា និងខៀវ សំផន ត្រូវបាន រកឃើញថាមានទោសពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ហើយត្រូវបានកាត់ទោសឱ្យ ជាប់គុកអស់មួយជីវិត។ ទោះយ៉ាងណាក្តី ជនជាប់ចោទទាំងពីរបានប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងទៅអង្គជំនុំជម្រះតុលាការ កំពូល។ សវនាការបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍បានធ្វើឡើងចន្លោះខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ ដល់ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៦ ហើយសាលាក្រមសាលាត្រូវបានរំពឹងថានឹងប្រកាសនៅត្រីមាស ទីពីរ ឬត្រីមាសទីបីឆ្នាំ២០១៦។

ក្នុងសំណុំរឿង០០២ វគ្គ២ បានចាប់បើកក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ២០១៤ ហើយ សវនាការលើកសុំតាងបានចាប់ផ្តើមនៅថ្ងៃទី៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៥។ សំណុំរឿងនេះ បានរួមបញ្ចូលបទចោទ និងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មដូចខាងក្រោម៖

- ♦ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ប្រឆាំងជនជាតិចាម និងវៀតណាម
- ♦ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំ និងការរំលោភសេពសន្ថវៈក្នុងបរិបទ នៃការរៀបការដោយបង្ខំ
- ♦ ការបោសសម្អាតផ្ទៃក្នុង
- ♦ មន្ទីរសន្តិសុខ ស-២១ មន្ទីរសន្តិសុខក្រាំងតាចាន់ មន្ទីរសន្តិសុខអូរកន្សែង និងមន្ទីរសន្តិសុខភ្នំក្រាល
- ♦ ការដ្ឋានសាងសង់ទំនប់១មករា ការដ្ឋានសាងសង់ព្រលានយន្តហោះ ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង និងការដ្ឋានលើកទំនប់ត្រពាំងថ្ម
- ♦ សហករណ៍ត្រាំកក់
- ♦ ការប្រព្រឹត្តមកលើពុទ្ធសាសនិកជន
- ♦ ការកំណត់គោលដៅទៅលើអតីតមន្ត្រីរដ្ឋការបរិច្ឆេទសាធារណរដ្ឋខ្មែរ

នៅខណៈនេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានចាប់ផ្តើមសវនាការលើកសុំតាងនៅក្នុង ប្រធានបទទីបួននៃ សំណុំរឿង០០២ វគ្គ២ គឺមន្ទីរសន្តិសុខ និងការបោសសម្អាត

៩ សូមមើលសាលាក្រមសំណុំរឿង០០២/០១ ឯកសារលេខ៩៣១ កថាខណ្ឌ៩៤០ (នួន ជា) និងកថាខណ្ឌ១០៥៣ (ខៀវ សំផន)
១០ សូមមើលសេចក្តីសង្ខេបសាលាក្រមក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ៤១ ដែលអាចរកបាននៅ<http://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/articles/20140807%20FINAL%20Summary%20of%20Judgement%20ENG.pdf>
១១ សូមមើលសេចក្តីសង្ខេបសាលាក្រមសំណុំរឿង០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ៤៨

was able to establish their criminal responsibility. Nuon Chea, as a member of the Standing and Central Committees, was a key actor responsible for the formulation of party policies.¹³ Khieu Samphan was, likewise, found to be responsible by virtue of the fact that his senior position meant he had knowledge of the CPK's policies and attended policy meetings of the Standing and Central Committee.¹⁴ The Chamber held that the crimes committed in the course of the movements of population (phase one and two) and the targeting of Khmer Republic officials amounted to crimes against humanity owing to the fact there was a widespread and systematic attack against the civilian population of Cambodia. The Chamber determined that the following crimes against humanity were committed: forced transfer, murder, extermination, enforced disappearances, attacks against human dignity and political persecution. Nuon Chea and Khieu Samphan were found guilty of these crimes against humanity and sentenced to life imprisonment.

Both of the Accused have appealed the Trial Chamber judgment before the Supreme Court Chamber, which held appeal hearings between July 2015 and February 2016. The final appeal judgment is expected in the second or third quarter of 2016.

Case 002/02 commenced in October 2014 and evidence hearings began on 8 January 2015. The case includes the following charges and crimes sites:

- ◆ Genocide against the Cham and the Ethnic Vietnamese;
- ◆ Forced marriages and rape in the context of forced marriage;
- ◆ Internal purges;
- ◆ S-21 Security Centre; Kraing Ta Chan Security Centre, Au

Kanseng Security Centre and Phnom Kraol Security Centre;

- ◆ 1st January Dam Worksite; Kampong Chhnang Airport Construction site, Trapeang Thma Dam Worksite;
- ◆ Tram Kok Cooperatives;
- ◆ Treatment of Buddhists;
- ◆ Targeting of former Khmer Republic Officials.

At the time of writing the Trial Chamber has begun hearing evidence on the fourth trial topic, security centers and internal purges. Thus far the Chamber has heard evidence on: charges relating to Tam Kok Cooperatives, charges relating to the three worksites (1st January Dam, Kampong Chhnang Airport, Trapeang Thma Dam), and charges relating to the treatment of targeted groups (Cham and Vietnamese).

The Co-Investigating Judges are currently carrying-out investigations for Cases 003 and 004.

In Case 003, Meas Muth, former Military Commander and Commander of the Navy of Democratic Kampuchea, has been charged with genocide, crimes against humanity, grave breaches of the Geneva Convention 1949, and violations of the 1956 Cambodian Penal Code. The investigations against Meas Muth are on-going.

In Case 004, Ao An, former Deputy Secretary of the Khmer Rouge's Central Zone has been charged with genocide of the Cham, crimes against humanity, and violations of the 1956 Cambodian Penal Code. Yim Tith, the former acting Secretary of the Khmer Rouge's Northwest Zone has been charged with genocide of the Khmer Krom, crimes against humanity, grave breaches of the Geneva Convention 1949, and violations of the 1956 Cambodian Penal Code. The investigations

13 See Summary of Judgment in Case 002/01, 7 August 2014, para.41, available at: <http://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/articles/20140807%20FINAL%20Summary%20of%20Judgement%20ENG.pdf>

14 See Summary of Judgment in Case 002/01, 7 August 2014, para.48, available at: <http://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/articles/20140807%20FINAL%20Summary%20of%20Judgement%20ENG.pdf>

ផ្ទៃក្នុង។ នាពេលកន្លងមក អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បានស្តាប់សវនាការភស្តុតាង
លើបទចោទទាក់ទងនឹងសហករណ៍ត្រាក់ក ការដ្ឋានការងារបើកន្លែង (ទំនប់១មករា
ព្រលានយន្តហោះខេត្តកំពង់ឆ្នាំង និងទំនប់ត្រពាំងថ្ម) និងបទចោទពាក់ព័ន្ធនឹងក្រុម
ដែលបានកំណត់គោលដៅ (ជនជាតិចាម និងជនជាតិវៀតណាម) ។

សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត បច្ចុប្បន្នកំពុងតែធ្វើការស៊ើបអង្កេតទាក់ទង
នឹងសំណុំរឿង០០៣ និង០០៤។ ក្នុងសំណុំរឿង០០៣ អតីតមេបញ្ជាការយោធា
និងកងទ័ពជើងទឹកនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឈ្មោះ មាស មុត ត្រូវបានចោទប្រកាន់
ពីបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ការបំពានបំពាន
យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩ និងការរំលោភលើ
ក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦។ កិច្ចស៊ើបសួរប្រឆាំងនឹង មាស មុត កំពុងតែបន្ត។
ក្នុងសំណុំរឿង០០៤ អតីតអនុលេខាភូមិភាគមជ្ឈិមខ្មែរក្រហមឈ្មោះ អោ អាន
ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ
ការរំលោភលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦។ អតីតលេខាស្តីទីភូមិភាគពាយព្យ
ខ្មែរក្រហមឈ្មោះ យឹម ទិត្យ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍
លើខ្មែរកម្ពុជាក្រោម ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើ
អនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩ និងការរំលោភលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជា
ឆ្នាំ១៩៥៦។ កិច្ចស៊ើបសួរប្រឆាំងនឹង អោ អាន និង យឹម ទិត្យ បច្ចុប្បន្នកំពុងតែបន្ត
ខណៈដែលកិច្ចស៊ើបសួរប្រឆាំងនឹងអតីតចៅហ្វាយស្រុកក្នុងភូមិភាគពាយព្យឈ្មោះ
អឹម ថែម ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ និងការរំលោភ
លើក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ១៩៥៦ បានបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរក្នុងខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥។ បន្ទាប់ពី
ការបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ សំណុំរឿង អឹម ថែម ត្រូវបានបំបែកចេញជាសំណុំរឿងថ្មី
មួយ គឺសំណុំរឿង០០៤/០១។

លក្ខណៈពិសេស នៃការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហម មានលទ្ធភាពក្នុងការចូលរួមក្នុងដំណើរការ
នីតិវិធីជំនុំជម្រះត្រឹមត្រូវរបស់ អ.វ.ត.ក ក្នុងឋានៈជាភាគីមួយនៃរឿងក្តី (“ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្ប
វេណី”) ។ នេះជាចំណុចមួយដែលខុសពីតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិផ្សេងទៀត។
ក្នុងឋានៈជាភាគីនៃរឿងក្តីនៅក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មាន
សិទ្ធិស្របច្បាប់ដ៏សំខាន់មួយចំនួន និងមានតួនាទី និងសំឡេងដ៏សំខាន់ នៅចំពោះមុខ
តុលាការ។ លក្ខណៈពិសេសរបស់តុលាការមួយនេះ យកលំនាំតាមច្បាប់កម្ពុជា
ដែលអនុញ្ញាតឱ្យជនរងគ្រោះក្លាយជាភាគីមួយនៃរឿងក្តីក្នុងសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌ។
ជនរងគ្រោះក៏អាចចូលរួមក្នុងឋានៈជា អ្នកប្តឹងធម្មតាបានដែរ ប៉ុន្តែមិនមានសិទ្ធិ
ចូលរួមជាភាគីក្នុងនីតិវិធីតុលាការទេ។

វិធានរបស់តុលាការ បញ្ជាក់ថា ដើម្បីក្លាយជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
ជនរងគ្រោះត្រូវដាក់ពាក្យសុំតាមរយៈអង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះ ខណៈពេលសំណុំ
រឿងកំពុងស្ថិតក្រោមការស៊ើបសួរ។ នៅក្នុងពាក្យសុំរបស់ខ្លួន ជនរងគ្រោះត្រូវ
បង្ហាញថាខ្លួនបានទទួលរងព្យសនកម្ម (ការខូចខាត) ដែលជាផលលំបាកនៃ
ឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលចោទប្រកាន់នៅក្នុងសំណុំរឿងណាមួយនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក។
ការខូចខាតនេះ គឺរួមបញ្ចូលផងដែរទាំងការបាត់បង់ញាតិសន្តាន ដែលជាជនរងគ្រោះ
ដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ^{១២}។ បច្ចុប្បន្ន អ.វ.ត.ក កំពុងទទួល ពាក្យសុំរបស់
ជនរងគ្រោះដើម្បីក្លាយខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីលើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានចោទ
ប្រកាន់ក្នុងសំណុំរឿង០០៣ និង០០៤។

គោលបំណងសំខាន់នៃ ការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅ
អ.វ.ត.ក គឺដើម្បីចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌរបស់តុលាការ ដោយ
គាំទ្រការចោទប្រកាន់ និងដើម្បីស្វែងរកសំណងសមូហភាព និងសំណងផ្លូវចិត្ត^{១៣}។

១២ មាត្រា៣ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ (វិសោធនកម្មលើកទី១) ដែលអាចរកបាននៅ [http://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/legal-documents/PD_Victims_Participation_rev1_Kh\[1\].pdf](http://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/legal-documents/PD_Victims_Participation_rev1_Kh[1].pdf) ។

១៣ វិធាន ២៣ (១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក (វិសោធនកម្មលើកទី៨) (បន្ទាប់ពីនេះហៅថា “វិធានផ្ទៃក្នុង”) ដែលអាចរកបាននៅ <http://www.eccc.gov.kh/document/legal/15232> ។

against Ao An and Yim Tith are currently on-going, while the investigations against Im Chaem, former District Chief in the North-West Zone and charged with crimes against humanity and violations of the 1956 Cambodian Penal Code, have been concluded in December 2015. After the conclusion of the investigations against Im Chaem, her case was severed into a new case file, Case 004/1.

KEY FEATURES OF CIVIL PARTY PARTICIPATION

Unlike any other international criminal court, victims of the Khmer Rouge in Cambodia have the possibility of participating in the proceedings of the ECCC as parties (“civil parties”). Status as a party to the proceedings grants civil parties a number of important legal rights and gives them a substantial role and voice in the cases before the Court. This feature of the Court derives from Cambodian law, which allows victims to be parties to criminal cases. Victims are also able to participate as complainants, but without the same procedural rights.

The rules of the court specify that, in order to become a civil party, victims must submit an application through the Victims Support Section while a case is under investigation. In their application, the victim must demonstrate that s/he has suffered harm as a consequence of a crime alleged in a case before the ECCC. This may include harm suffered by a person as a consequence of a crime committed against a relative. Currently, the ECCC is accepting applications of victims of the alleged crimes in Cases 003 and 004 to

become Civil Parties.¹⁵

The main purposes of civil party participation at the ECCC are to participate in the criminal proceedings of the Court by supporting the prosecution and to seek collective and moral reparations.¹⁶ Civil parties before the ECCC enjoy several key rights, including the right to participate in criminal proceedings as a party, the right to a lawyer to represent them and the right to claim reparation.¹⁷ Civil parties, through their lawyers, are also entitled to a number of procedural rights, such as the right to appeal and the right to request investigations.

As a result of amendments made to the rules of the Court, civil parties in Case 002 participate on an individual basis in the period before the trial starts and as part of a single, consolidated group, the interests of which are represented by the Civil Party Lead Co-Lawyers, who are supported by civil party lawyers, in the trial phase and beyond.¹⁸

At the ECCC, civil parties have a right to request moral and collective reparations which may be granted if there is a guilty verdict in the case. This type of reparation is intended to acknowledge the harm to civil parties caused by the crimes of the convicted person and provide benefits that address this harm.¹⁹ Collective and moral reparations aim 1) to address the emotional suffering and harm to individual and societal values (moral component) and 2) to provide benefits to large groups of victims (collective component). Under the rules of the ECCC, reparations cannot include monetary payments to civil parties.²⁰

15 Article 3, Practice Direction on Victim Participation (Rev. 1), available at <http://www.eccc.gov.kh/en/documents/legal/practice-direction-victims-participation-revision-1>.

16 Rule 23(1), Internal Rules of the ECCC (Rev. 9) (hereinafter “Internal Rules”), available at <http://www.eccc.gov.kh/en/document/legal/internal-rules-rev9>.

17 Rule 23, Internal Rules.

18 Rules 12ter and 23(3), Internal Rules.

19 Rule 23quinquies(1), Internal Rules.

20 Rule 23quinquies(1), Internal Rules.

ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ទទួលបានសិទ្ធិដ៏សំខាន់ជាច្រើន មានជាអាទិ៍ សិទ្ធិក្នុងការចូលរួមក្នុងដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌជាភាគីមួយនៃរឿងក្តី សិទ្ធិទទួលបានមេធាវីតំណាងឱ្យខ្លួន និងសិទ្ធិទាមទារសំណង^{១៤}។ តាមរយៈមេធាវី តំណាងរបស់ពួកគេ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មានសិទ្ធិមួយចំនួនផងដែរនៅក្នុងនីតិវិធី ដូចជា សិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងសិទ្ធិស្នើសុំឱ្យមានការស៊ើបអង្កេត។

វិធាននីតិវិធីនៃតុលាការត្រូវបានកែប្រែដើម្បីឱ្យ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ក្នុងសំណុំរឿង០០២ បានចូលរួមនីតិវិធីក្នុងនាមជាបុគ្គល នៅក្នុងអំឡុងពេលមុន ពេលការកាត់ក្តីចាប់ផ្តើម និងចូលរួមក្នុងនាមជាផ្នែកមួយនៃក្រុមរួម ដែលក្នុងនោះ ផលប្រយោជន៍ត្រូវបានតំណាងដោយ សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហើយត្រូវបានគាំទ្រដោយមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ និងដំណាក់កាលបន្តបន្ទាប់^{១៥}។

នៅ អ.វ.ត.ក ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី មានសិទ្ធិក្នុងការស្នើសុំសំណង ផ្លូវចិត្ត និងសមូហភាព ដែលអាច ត្រូវបានផ្តល់ជូន ប្រសិនបើមានសាលក្រម ផ្តន្ទាទោស នៅក្នុងសំណុំរឿងនោះ។ ប្រភេទនៃសំណងនេះ មានបំណងទទួលស្គាល់ ការខូចខាតរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបណ្តាលមកពីអំពើឧក្រិដ្ឋកម្ម ប្រព្រឹត្តឡើងដោយទណ្ឌិត និងផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដែលប៉ះពាល់ដល់ការខូចខាតទាំងនេះ^{១៦}។ សំណងសមូហភាព និងសំណងផ្លូវចិត្ត មានគោលបំណង ១) ដើម្បីប៉ះពាល់ការរង ទុក្ខខាន់ផ្លូវចិត្ត (សំណងលក្ខណៈផ្លូវចិត្ត) និង ២) ដើម្បីផ្តល់ជូននូវអត្ថប្រយោជន៍ ដល់ជនរងគ្រោះផ្ទាល់ (សំណងលក្ខណៈសមូហភាព)។ យោងតាមច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក សំណង មិនរួមបញ្ចូលការទូទាត់ជាប្រាក់កាសដល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នោះទេ។^{១៧}

កំណត់សម្គាល់នៃការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿងចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក

ក្នុងសំណុំរឿង ០០១ ជនរងគ្រោះ ៩៤នាក់ បានដាក់ពាក្យសុំដើម្បី ក្លាយជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ក្នុងចំណោមចំនួនទាំងអស់នោះ មានជនរងគ្រោះ ចំនួន៩០នាក់ត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទាំងនេះ ត្រូវបានតំណាងដោយ មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចំនួន៤ក្រុម។ ក្នុងអំឡុងពេលសវនាការ មានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ២២នាក់ ក្នុងចំណោម ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ បានផ្តល់សក្ខីកម្មផ្ទាល់មាត់ចំពោះមុខតុលាការ។

ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ជនរងគ្រោះ ជាង ៤.០០០នាក់ បានដាក់ពាក្យសុំ ដើម្បីក្លាយខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសំណុំរឿង។ ក្នុងចំណោមចំនួន ទាំងអស់ មានជនរងគ្រោះចំនួន ៣.៨៦៧នាក់ត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលជាតិ និងអន្តរជាតិមួយចំនួនបាន ខិតខំប្រឹងប្រែងយ៉ាងខ្លាំង និងទទួលបានជោគជ័យខ្ពស់ ទាំងនៅទូទាំងប្រទេស កម្ពុជា និងពិភពលោក ក្នុងការជួយដល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ចំនួនជាង៥០% នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ដើម្បីដាក់ពាក្យប្តឹងនៅចំពោះមុខតុលាការ^{១៨}។ ការដាក់ ពាក្យប្តឹងមួយចំនួនទៀត ត្រូវបានជួយសម្រួលដោយក្រុមមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះ។

នៅគ្រប់ដំណាក់កាលនៃដំណើរការនីតិវិធី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបាន ចូលរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌។ ក្នុងអំឡុងពេលដំណាក់កាល ស៊ើបអង្កេត មេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានសុំឱ្យចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដើម្បី ស៊ើបអង្កេតទៅលើបញ្ហាដូចជា ការចោទប្រកាន់អំពីអំពើហិង្សាផ្លូវភេទ អាពាហ៍ពិពាហ៍

១៤ វិធាន ២៣នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អ.វ.ត. ក។
១៥ សូមមើលវិធាន ១២ស្ទួនពីរ និងវិធាន ២៣ (៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង នៃ អ.វ.ត. ក។
១៦ សូមមើល វិធាន២៣ ស្ទួនបួន (១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនៃ អ.វ.ត. ក។
១៧ សូមមើល វិធាន២៣ ស្ទួនបួន (១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងនៃ អ.វ.ត. ក។
១៨ សូមមើលរបាយការប្រចាំឆ្នាំរបស់(CHRAC) ឆ្នាំ២០១០ទំព័រទី១០, ដែលអាចរកបាននៅគេហទំព័រ www.chrac.org

HIGHLIGHTS OF CIVIL PARTY PARTICIPATION IN CASES BEFORE THE ECCC

In Case 001, 94 victims applied to become civil parties. Of these, 90 civil parties were admitted and remained civil parties to the case when the judgment was issued. These civil parties were represented by 4 civil party lawyer teams. During the trial, 22 of these civil parties gave oral testimony before the Court.

In Case 002, more than 4,000 victims applied to become civil parties to the case. Of these, 3,867 civil parties were admitted and retained this status at the close of the first segment of trial (Case 002/01). A number of national and international NGOs made tremendous and highly successful efforts both throughout Cambodia and the world over to assist over 50% of all Case 002 civil parties in filing their applications before the Court.²¹ A significant number of other applications were facilitated by civil party lawyer teams and the Victims Support Section.

At all stages of the proceedings, civil parties have made important contributions to the search for justice. During the investigation phase, civil party lawyers asked the investigating judges to look into issues such as allegations of sexual violence, forced marriage and mistreatment of the Khmer Kampuchea Krom, as well as to investigate the assets of the Accused.

During the Case 002/01 trial, civil party evidence proved to be very important. In this trial, 31 civil parties gave oral testimony before the Court. Over 100 civil party written statements (such as victim information forms) were cited during hearings and nearly 600 of such

documents were admitted into evidence. At the close of trial, a great deal of this civil party evidence was relied upon by the Prosecution and lawyers for civil parties to support their final arguments on the guilt of the accused.

In the Case 002/01 judgment, the Trial Chamber acknowledged the immeasurable harm which the civil parties and other victims have suffered from as consequence of the crimes committed by Nuon Chea and Khieu Samphan, including physical suffering, economic loss, loss of dignity, psychological trauma and grief arising from the loss of family members or close relations.²² Moreover, the narrative derived from the documents and oral testimony from civil parties provided a strong foundation of the factual findings in the judgment. Consequently, civil party evidence was crucial to determining the guilt of the accused, as demonstrated by the fact the Trial Chamber cited the civil parties a total of 787 times in its judgment.

In Case 002/02, Civil Parties are giving oral testimony before the court in relation to each trial segment. They are either being selected by the Trial Chamber to give testimony on the facts of the case, or called by the Civil Party Lead-Co Lawyers to testify during the hearings on harm suffered by Civil Parties which are held at the close of each trial segment.

Over the 386 days of trial hearings in Case 002/01 (222 days) and Case 002/02 (164 days on 23 March 2016) that have taken place thus far, 6,705 Civil Party visits were made to the ECCC to attend these hearings under the coordination of the Victims Support Section. Intermediary organizations also invited a significant number of civil parties to attend these hearings.

²¹ See CHRAC 2010 Annual Report, page10, available at www.chrac.org.

²² See Trial Chamber Judgment in Case 002/01, Doc. No. E313, 07 August 2014, paragraph 1150

ដោយបង្ខំ និងការធ្វើបាបដល់ខ្មែរកម្ពុជាក្រោម ក៏ដូចជាការស៊ើបអង្កេតលើទ្រព្យសម្បត្តិ
របស់ជនជាប់ចោទ។

ក្នុងសាលក្រមសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានទទួល
ស្គាល់នូវព្យសនកម្មដែលមិន អាចកាត់ថ្លៃបានដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និង
ជនរងគ្រោះឯទៀតបានទទួលរងពីផលវិបាកនៃឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តដោយ
នួន ជា និង ខៀវ សំផន ដែលរួមមាន៖ ការឈឺចាប់ខាងរាងកាយ ការបាត់បង់
សេដ្ឋកិច្ច ការបាត់បង់សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្ត និងការសោកសង្រេងដែល
កើតចេញពីការបាត់បង់សមាជិកគ្រួសារ ឬអ្នកដែលមានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធ^{១៩}។
ម្យ៉ាងទៀត សេចក្តីអត្ថាធិប្បាយដែលបានដកចេញពីឯកសារ និងសក្ខីផ្ទាល់មាត់
របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានផ្តល់នូវការបង្កើតអង្គហេតុរឹងមាំមួយនៅក្នុង
សាលក្រម។ ជាលទ្ធផល ភស្តុតាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី គឺមានសារៈសំខាន់ដើម្បី
ធ្វើការកំណត់ពិរុទ្ធភាពជនជាប់ចោទ ដូចបានបង្ហាញក្នុងអង្គហេតុដែលអង្គជំនុំជម្រះ
សាលាដំបូង បានលើកឡើងនូវសំអាងហេតុរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សរុប
ចំនួន៧៨លើកក្នុងសាលក្រម។

នៅក្នុងសំណុំរឿង០០២ វគ្គ២ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីកំពុងផ្តល់សក្ខី
ផ្ទាល់មាត់ចំពោះមុខតុលាការទាក់ទងនឹងការជម្រះក្តីផ្នែកនីមួយៗ។ ពួកគេកំពុង
ត្រូវបានជ្រើសដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដើម្បីផ្តល់សក្ខីអំពី អង្គហេតុក្នុង
សំណុំរឿង ហើយក៏ត្រូវបានហៅដោយសហមេធាវីនាំមុខដើម្បីផ្តល់សក្ខីកម្មក្នុង
សវនាការស្តីពីព្យសនកម្មដែលពួកគេបានទទួលរង ដែលនឹងត្រូវធ្វើឡើងនៅ
ដំណាក់កាលបិទបញ្ចប់ការជម្រះក្តីផ្នែកនីមួយៗ។

ចំនួនថ្ងៃសវនាការសរុប គឺមាន៣៨៦ថ្ងៃ (សំណុំរឿង០០២/០១មាន២២២ថ្ងៃ
និងសំណុំរឿង០០២/០២មាន១៦៤ថ្ងៃ គិតត្រឹមថ្ងៃទី២៣ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦)
ត្រូវបានធ្វើឡើងនាពេលកន្លងមក។ ការមកទស្សនារបស់ដើមបណ្តឹងចំនួន ៦,៧០៥
(៥,៣៨៣ ក្នុងសំណុំរឿង០០២/០១ និង១,៣២២ ក្នុងសំណុំរឿង០០២/០២គិត

ត្រឹមខែមេសា ឆ្នាំ២០១៦ ហើយដើមបណ្តឹងម្នាក់អាចមកលើសពីមួយដង) ត្រូវបាន
រៀបចំឡើងនៅ អ.វ.ត.ក ដើម្បីចូលរួមស្តាប់សវនាការ ក្រោមការសម្របសម្រួល
ដោយអង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះ។ អង្គការអន្តរការី ក៏បានអញ្ជើញដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
មួយចំនួនមកចូលរួមស្តាប់សវនាការផងដែរ។

ក្នុងអំឡុងពេលសវនាការសំណុំរឿង ០០២ វគ្គ ១ ដែលមានចំនួន
២២២ថ្ងៃ គឺមានការមកទស្សនាដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ៥៣៨៣ដង
ត្រូវបានអញ្ជើញមកចូលរួមស្តាប់សវនាការ (ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីម្នាក់អាចមក
លើសពីមួយដង និងជាមធ្យមមានដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមកចូលរួមចំនួន ២៥ នាក់
ក្នុងមួយថ្ងៃ) ក្រោមការសម្របសម្រួលដោយអង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះ។ អង្គការ
អន្តរការី ក៏បានអញ្ជើញដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយចំនួនមកចូលរួមស្តាប់សវនាការ
ផងដែរ។

ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានរៀបរាប់លម្អិតអំពីប្រភេទនៃសំណង ដែល
ពួកគេស្វែងរក នៅក្នុងពាក្យប្តឹង និងតាមរយៈសំណើរបស់ខ្លួនដែលបានផ្តល់ជូន
ដោយមានការប្រឹក្សាជាមួយមេធាវីរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានផ្តល់ការគាំទ្ររបស់ខ្លួន
ជាផ្លូវការដល់គម្រោងសំណងទាំងនេះ។ សហមេធាវីនាំមុខ ក្នុងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ
យ៉ាងជិតស្និទ្ធ ជាមួយមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះ និង
ជាមួយសង្គមស៊ីវិលផ្សេងទៀត ក្រុមហ៊ុន និងរដ្ឋាភិបាល បានបង្កើតគម្រោងសំណង
ចំនួន ១៣គម្រោង ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានស្នើសុំ ឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
នៃ អ.វ.ត.ក ទទួលស្គាល់ថាជាសំណងតាមប្រព័ន្ធតុលាការ^{២០}។ ជាក់ស្តែង ម្ចាស់ជំនួយ
ដែលជារដ្ឋាភិបាល និងមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមួយចំនួន មកពីជុំវិញពិភពលោក បានផ្តល់
នូវជំនួយថវិកាដែលចាំបាច់ ដល់គម្រោងជាច្រើន។

ក្នុងសាលក្រមសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេច
ទទួលស្គាល់គម្រោងសំណងចំនួន ១១គម្រោងសម្រាប់ជាប្រយោជន៍របស់ដើមបណ្តឹង
រដ្ឋប្បវេណីដែលរួមមាន៖

- ១៩ សូមមើលសាលក្រមសំណុំរឿង០០២/០១ ឯកសារលេខ E313 ចុះថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ កថាខណ្ឌ១១៥០
- ២០ សូមមើល សំណើសុំចុងក្រោយស្តីពីសំណងរបស់សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី អនុលោមតាមវិធាន ៨០ស្ទួន នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, ឯកសារលេខ E218/7/6
ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៣។

The civil parties themselves, through their civil party applications and feedback that they provide in consultations with their civil party lawyers, are detailing the types of reparations that they seek. The Royal Government of Cambodia has officially offered its support to these projects. The Lead Co-Lawyers, in close cooperation with civil party lawyers, the Victims Support Section and a variety of civil society, business and government partners, are developing reparation projects which civil parties are requesting be recognized by the Trial Chamber of the ECCC as judicial reparation.²³ Fortunately, a number of governmental and non-governmental donors have come forward to provide the funding necessary to realize most of these projects.

In the Case 002/01 judgment, the Trial Chamber endorsed eleven reparation projects for the benefit of the civil parties:²⁴

- ◆ An official national day of remembrance;
- ◆ Construction of a memorial in Phnom Penh to honor the victims of forced evacuations;
- ◆ Truth-telling “testimonial therapy” ceremonies to help victims recover from trauma;
- ◆ Self-help groups to assist victims to talk about and recover from trauma;
- ◆ Permanent exhibitions on forced transfer in provincial museums;
- ◆ Mobile exhibition and education project: exploring history and transitional justice;
- ◆ Inclusion of a chapter on forced population movement and executions at Tuol Po Chrey within the Cambodian school curriculum;
- ◆ A Community Peace Learning Center at Samraong Khnong Pagoda in Battambang Province;
- ◆ The publication and distribution of an illustrated storybook documenting civil party experiences under the Khmer Rouge;
- ◆ The printing of the Case 002/01 Trial Chamber Judgment in full-text and summary form and its distribution to civil parties; and
- ◆ The publication of all civil party names in the Case 002/01 Trial Chamber Judgment as well as their publication on the ECCC website.

These projects can be categorized into three main areas: remembrance and memorialization, rehabilitation, and documentation and education. Many of the projects offer benefits in more than one of these areas. The Trial Chamber believed that these projects appropriately acknowledged and addressed the harm suffered by the civil parties as a result of the commission of the crimes in Case 002/01. Many of these projects will also have a wider reach and benefit victims and Cambodian society more generally.

The Civil Party Lead Co-Lawyers and the Victims Support Section keep working together to consult with Civil Parties about proposed reparations projects for Case 002/02. The Civil Parties are consulted with respect to reparation projects directly through Civil Party Forums that are held throughout Cambodia, and through their respective lawyers as to the reparations that would be meaningful to them. NGOs developing projects also organize consultations with groups of Civil Parties, which are facilitated by the Civil Party Lead Co-Lawyers and

23 See Civil Party Lead Co-Lawyers Rule 80bis Final Claim for Reparations with Confidential Annexes, Doc. No. E218/7/6, 8 October 2013.
 24 See Trial Chamber Judgment in Case 002/01, Doc. No. E313, 07 August 2014, paragraphs 1152 - 1160

- ១ ទិវាជាតិនៃការចងចាំ
- ២ គម្រោងសាងសង់ស្នូបសាធារណៈ និងការរៀបចំសកម្មភាពនៅកន្លែង
រំលឹកទាំងនោះ
- ៣ ពិធីរៀបរាប់រឿងរ៉ាវពិត “ការព្យាបាលផ្លូវចិត្តតាមបែបធ្វើសក្ខីកម្ម” ដើម្បី
ជួយជនរងគ្រោះអោយធូរស្បើយពីការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តធ្ងន់ធ្ងរ
- ៤ ក្រុមជួយខ្លួនឯង ដើម្បីជួយដល់ជនរងគ្រោះអោយនិយាយពីរឿងរ៉ាវ
របស់ខ្លួនចេញមកក្រៅនិងដើម្បីឱ្យធូរស្បើយពីការប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្តធ្ងន់ធ្ងរ
ការតាំងពិពណ៌អចិន្ត្រៃយ៍ស្តីពីការជម្លៀសដោយបង្ខំ ក្នុងសារមន្ទីរតាម
ខេត្ត
- ៦ ការតាំងពិពណ៌ចល័តស្តីពីការជម្លៀសដោយបង្ខំ
- ៧ ការបញ្ចូលជំពូកមួយស្តីពីការជម្លៀសដោយបង្ខំ និងទីតាំងសម្លាប់នៅ
ទួលពោធិ៍ច្រៃ ទៅក្នុងសៀវភៅមគ្គុទេសន៍របស់គ្រូបង្រៀន ដើម្បីអប់រំ
ដល់យុវជន អំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ
- ៨ ការសាងសង់មជ្ឈមណ្ឌលសិក្សាសន្តិភាពសហគមន៍ នៅវត្តសំរោងក្នុង
ក្នុងខេត្តបាត់ដំបង
- ៩ ការបោះពុម្ព និងការចែកជូនកូនសៀវភៅស្តីពី បទពិសោធន៍របស់ដើម
បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម
- ១០ ការបោះពុម្ពសាលក្រមទាំងមូលនៃសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១ របស់
អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងសាលក្រមសង្ខេប និងការចែកជូនសាល
ក្រមនេះ ទៅឱ្យដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
- ១១ ការបោះពុម្ពផ្សាយឈ្មោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ទៅក្នុងសាល
ក្រមរបស់អង្គជំនុំជម្រះ សាលាដំបូងក្នុងសំណុំរឿង០០២ វគ្គ១ និងការ
បោះពុម្ពផ្សាយនៅលើគេហទំព័រនៃ អ.វ.ត.ក។

គម្រោងទាំងនេះត្រូវបានចាត់ជាបីជំពូកធំៗ គឺ ការរំលឹកនិងការគោរពវិញ្ញាណក្ខន្ធ ការស្តារនីតិសម្បទា និងការចងក្រងឯកសារនិងការអប់រំ។ ភាគច្រើននៃគម្រោងទាំងនេះបានផ្តល់ប្រយោជន៍លើជំពូកច្រើនជាងមួយក្នុងចំណោមជំពូកទាំងបីដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានជឿជាក់ថា គម្រោងទាំងនេះ បានទទួលស្គាល់ និងបានដោះស្រាយយ៉ាងសមរម្យសម្រាប់ព្យួរសកម្មដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានទទួលរងពីផលវិបាកនៃការប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មក្នុង

សំណុំរឿង០០២ វគ្គ១។ គម្រោងទាំងនេះ នឹងមានប្រយោជន៍ជាច្រើនដល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជនរងគ្រោះដទៃទៀត និងសង្គមកម្ពុជាទាំងមូល។

សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអង្គភាពគាំពារជនរងគ្រោះ បានធ្វើការរួមគ្នាដើម្បីពិគ្រោះយោបល់ជាមួយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអំពីគម្រោងសំណងដែលបានស្នើសុំ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានពិគ្រោះយោបល់ដោយផ្ទាល់ទាក់ទងនឹងគម្រោងសំណងតាមរយៈវេទិកាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលបានរៀបចំឡើងទូទាំងប្រទេសកម្ពុជា និងតាមរយៈមេធាវីដើមបណ្តឹងរៀងៗខ្លួនថាជាសំណងដែលនឹងមានអត្ថន័យដល់ពួកគាត់។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលនានាដែលកំពុងបង្កើតគម្រោងនានា ក៏បានរៀបចំពិគ្រោះយោបល់ជាមួយក្រុមដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីដែលសម្របសម្រួលដោយសហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងអង្គភាពជនរងគ្រោះ ដើម្បីធ្វើការផ្តល់យោបល់ និងផ្តល់ព័ត៌មានត្រឡប់ទៅលើគម្រោងជាក់លាក់នានា។

សៀវភៅដែលអ្នកកំពុងតែអានឥឡូវនេះ គឺត្រូវបានធ្វើឡើង និងស្នើសុំជាគម្រោងសំណងនៅក្នុងសំណុំ រឿង០០២ វគ្គ២។ សៀវភៅនេះត្រូវបានស្រាវជ្រាវរចនា និងសរសេរឡើង ដោយអង្គការសម្ព័ន្ធការពារសិទ្ធិ មនុស្សកម្ពុជា (CHRAC) និងការគាំទ្រថវិកាដោយមូលនិធិហេរិចបូល (HBF)។

តាមរយៈការចែករំលែករឿងរ៉ាវពិតប្រាកដរបស់ខ្លួន នៅក្នុងសៀវភៅនេះ ដើមបណ្តឹងនឹងទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ ដែលជាឱកាសក្នុងការប្រាប់មនុស្សនៅក្នុងពិភពលោកឱ្យយល់ដឹង និងចាប់អារម្មណ៍ អំពី បទពិសោធន៍ដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ និងការឈឺចាប់បំផុតដែលខ្លួនឯងផ្ទាល់ និងមនុស្សជាទីស្រឡាញ់របស់ខ្លួន បានទទួលរងនៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហម ព្រមទាំង ឲ្យមនុស្សទូទៅទទួលស្គាល់ ការខំប្រឹងប្រែងសេចក្តីក្លាហាន និងការតស៊ូព្យាយាម ដែលពួកគេបានបង្ហាញមកខាងក្រៅ ក្នុងការស្វែងរកយុត្តិធម៌។

សៀវភៅនេះ ក៏មានគោលបំណងផងដែរ ក្នុងការប្រើប្រាស់ដើម្បីអប់រំដល់សាធារណជន ជាពិសេស ក្មេងជំនាន់ក្រោយអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម និងផលប៉ះពាល់របស់វាមកលើអ្នកដែលបានរស់នៅក្នុងរបបនោះ ដើម្បីកុំឱ្យមានអំពើដ៏សាហាវយង់ឃ្នងបែបនេះ កើតមានឡើងសាជាថ្មីម្តងទៀតមកលើប្រទេសកម្ពុជា។

the Victims Support Section, in order to comment and provide feedback on specific projects.

The illustrated storybook that you are reading now will be requested as a reparation project in Case 002/02. This book was researched, designed and written by the Cambodian Human Rights Action Coalition (CHRAC) and generously supported through funding provided by Heinrich Böll Foundation Cambodia.

We hoped that the civil parties who share their painful and true stories

in this book will benefit from being able to tell the world of their experiences under the Khmer Rouge and be acknowledged not only for their and their loved ones' anguish, but also for the strength, courage and perseverance they have displayed. It is also an objective of this book, that it be used to educate the public, especially Cambodia's younger generations, about Khmer Rouge history and its effect on those who lived it, so that these atrocities are never again repeated in Cambodia.

ផ្នែក
Chapter 1

១

ការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្មែរក្រហមចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា

Treatment of Buddhist

Painted by Mr.
Copyright © 2015 by CHRAC

លោក សេង យាង

លោក សេង យាង កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥២ មានស្រុកកំណើតនៅ
ស្រុកបាកាន ខេត្តពោធិ៍សាត់។
លោក គឺជាដើម បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
ក្នុងសំណុំរឿង០០២។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៦០ ខ្ញុំមានអាយុ១៥ឆ្នាំ និងបានបួសជាព្រះសង្ឃនៅ
វត្តលាបស្ថិតក្នុងស្រុកបាកាន ខេត្តពោធិ៍សាត់។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំបាន
ភៀសខ្លួនមកគង់នៅវត្តជីវីសដែលស្ថិតក្នុងភូមិទួលតាងក ឃុំសង្កែ ខេត្ត
បាត់ដំបង ព្រោះទំព័រខ្មែរក្រហមបានចូលមកដល់ស្រុកបាកាន។

នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ទំព័រខ្មែរក្រហមបានចូលមកដល់
ខេត្តបាត់ដំបង បន្តិចក្រោយមកខ្មែរក្រហមបានចូលមកដល់ក្នុងវត្ត ហើយ
ក៏បានបង្ខំឲ្យព្រះសង្ឃលាបាកសិក្ខាបទនិងចាកចេញពីវត្តជីវីស ព្រោះតែ
ការភិតភ័យខ្ញុំនិងព្រះសង្ឃមួយចំនួនបានដោះស្បងល្បើងចេញ រួចស្លៀក
សំលៀកបំពាក់ធម្មតាវិញ ប៉ុន្តែក៏មានព្រះសង្ឃខ្លះនៅមិនទាន់ដោះស្បង
ល្បើងចេញដែរ។ បន្ទាប់មក ខ្មែរក្រហមបានប្រមូលប្រជាជនទាំងអស់មក
ប្រជុំធ្វើប្រវត្តិរូប អ្នកដែលមានប្រវត្តិរូបជាមន្ត្រីរាជការត្រូវបានពួកវាឲ្យឡើង
ឡានដោយប្រាប់ថាទៅទទួលការអប់រំចំនួន៣ថ្ងៃដើម្បីទទួលសម្តេចសីហនុ
ដោយមិនចាំបាច់យកអីវ៉ាន់ទៅជាមួយទេ ហើយអ្នកទាំងនោះបានបាត់
ដំណឹងរហូត ចំណែកអ្នកដែលមានប្រវត្តិជាប្រជាជនធម្មតានិងព្រះសង្ឃ
ត្រូវបានគេជម្លៀសចេញពីទីរួមខេត្តបាត់ដំបង។ ខ្ញុំ និងព្រះសង្ឃ៣អង្គ
(ព្រះនាមភិក្ខុ ជិន សាន, ភិក្ខុ ឡុង សេង និងភិក្ខុ គី ចាន់) ត្រូវបានជម្លៀស
ទៅនៅវត្តភ្នំ ធំ ស្ថិតក្នុងស្រុកមង្គលបុរី ខេត្តបាត់ដំបង (បច្ចុប្បន្ន
ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ) ។ ពេលទៅដល់វត្តភ្នំ ធំ ខ្ញុំបានឃើញខ្មែរក្រហមចាប់
ផ្សឹកព្រះសង្ឃ៣អង្គដែលរួមដំណើរនឹងខ្ញុំ និងព្រះសង្ឃ៤ទៀតដែលគង់នៅ
ក្នុងវត្តភ្នំ ធំ ហើយពួកវាបាននិយាយថាព្រះសង្ឃគឺជាឈ្មើសង្គម ជាអ្នក
ជិះជាន់កេងប្រវ័ញ្ចកម្លាំងពលកម្មគេ និងជាពួកសក្តិភូមិ។ ទង្វើរបស់ខ្មែរក្រហម
បានធ្វើឲ្យខ្ញុំយល់ថា ខ្មែរក្រហមមិនត្រឹមតែមិនគោរពប្រតិបត្តិព្រះពុទ្ធសាសនា
នោះទេ តែពួកវាបានបំផ្លាញចោលព្រះពុទ្ធសាសនាថែមទៀត។ បន្ទាប់ពី
ផ្សឹក ព្រះសង្ឃត្រូវបានបញ្ជូនទៅធ្វើការងារនៅសហករណ៍ និងកងចល័ត។

នៅធ្វើការទីនេះបានតែមួយរយៈ ពួកខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅសហករណ៍
អន្លង់ឬស្សីស្ថិតនៅខាងកើតវត្តភ្នំ ធំ ហើយប្រហែលមួយសប្តាហ៍ក្រោយមក
គេបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅធ្វើការងារផលិតជីនិងធ្វើស្រែនៅសហករណ៍អូប្រាសាទ
ស្ថិតក្នុងស្រុកមង្គលបុរី ខេត្តបាត់ដំបង (បច្ចុប្បន្នខេត្តបន្ទាយមានជ័យ) ។
ការងារនៅទីនេះ គឺពិតជាលំបាកជាងមុន ព្រោះពួកវាបានដាក់ផែនការឲ្យ
ក្រុមខ្ញុំ (គ្នា៤នាក់) ត្រូវស្ទូងស្រូវឲ្យបាន៤០ម៉ែត្រកាដៃក្នុងមួយថ្ងៃ។ ខ្ញុំបាន
ធ្លាក់ខ្លួនឈឺដោយសារការងារហួសកម្លាំងនិងហូបមិនគ្រប់គ្រាន់ ទោះបីខ្ញុំ
ធ្លាក់ខ្លួនឈឺ ក៏មិនហានថាខ្លួនឯងកំពុងឈឺដែរ ព្រោះខ្មែរក្រហមតែងគិតថា
អ្នកដែលឈឺគឺជាអ្នកលាកពលកម្ម ដូច្នេះត្រូវតែកាត់បន្ថយរបបអាហារ។
ថ្ងៃមួយ ពេលខ្ញុំកំពុងបរទេសគោកាត់វាលស្រែ ខ្ញុំបានឃើញមនុស្ស៤នាក់
កំពុងត្រូវបានគេទឹមឲ្យអូសនង្គ័លជំនួសសត្វគោក្របី ចំណែកអ្នកដែលកាន់
នង្គ័ល គឺជាមេកងខ្មែរក្រហម។ ផុតរដូវធ្វើស្រែ គេឲ្យខ្ញុំទៅប្រមូលជីនៅវត្ត
បន្ទាយនាង ស្ថិតក្នុងស្រុកមង្គលបុរី ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ពេលនោះ ខ្ញុំ
បានឃើញឈ្មួបខ្មែរក្រហមក្មេងៗកំពុងកម្ទេចរូបព្រះក្នុងវិហារវត្តបន្ទាយ
នាង រីឯបរិវេណវត្ត ពួកវាបានសងរោងសម្រាប់ធ្វើជាគុកនិងកន្លែងចិញ្ចឹមសត្វ
ខ្ញុំមិនហ៊ានសម្លឹងមើលយូរទេព្រោះខ្លាចគេចាប់កំហុស។ ខ្ញុំបានរស់នៅក្នុង
សហករណ៍អូប្រាសាទរហូតដល់បែកបបខ្មែរក្រហម។

ខ្ញុំធ្លាប់គិតថា ខ្មែរក្រហមនឹងជួយគិតគូរដល់ប្រជាជននៅពេលដែល
ពួកគេចូលមកដល់ តែផ្ទុយទៅវិញ ខ្មែរក្រហមបានធ្វើការបណ្តេញប្រជាជន
ចេញពីស្រុកភូមិ លុបបំបាត់ព្រះពុទ្ធសាសនា ទីវត្តអារាមត្រូវបានគេយក
ធ្វើជាគន្លែងចិញ្ចឹមសត្វគោក្របី និងគុក។ ខ្មែរក្រហម គឺជាមនុស្សឥរិយាបថ
ព្រោះវាបានបង្រៀនឲ្យកូនសម្លាប់ឪពុកម្តាយ បងសម្លាប់ប្អូន ប្អូនសម្លាប់
បង ដូចសត្វធាតុ។

MR. SENG KHEANG

Mr. Seng Kheang was born in 1952 at Bakan district, Pursat province. He is a civil party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia (ECCC).

When I was 15 years old, I became a monk at Leab pagoda in Bakan district, Pursat province. I was still a monk when the Khmer Rouge soldiers entered Bakan district. At first, I was hoping that the Khmer Rouge would bring peace and take care of people, but instead they started evicting people from their houses and told the monks to leave the pagodas. I tried to stay, but when the situation got worse, I had to leave and moved to Damrei Sa Pagoda in Battambang town. This was sometime in early 1975.

On 17th April 1975, the Khmer Rouge soldiers arrived in Battambang town. The same day, they entered Damrei Sa Pagoda and forced the monks inside it to disrobe and leave. Because we were scared, the other monks and I decided to take off our robes and wear simple clothes. However, some monks decided to stay and keep wearing their robes. After that, the Khmer Rouge convened the village people to join a meeting in order to make a record of their backgrounds. Those with biographies as civil servants were loaded on to trucks, being told that they were to receive re-education for three days in order to welcome King Sihanouk. They were told that there was no need to take their belongings with them, but I never saw them return. Those who had the background of “normal people” and monks were evicted from Battambang town. At the time, I and three other monks named Chin San, Long Seng, and Ky Chan were transferred to Phnom Thom pagoda in Mongkol Borei district, Battambang province (now Banteay Meanchey province). When we arrived at Phnom Thom pagoda, I saw the Khmer Rouge defrock these three monks and the other monks who lived in the pagoda, saying that “monks are a social leech and feudalists, people who exploit the labor of others.” Seeing this made me understand that the Khmer Rouge did not only disrespect the Buddhist religion; they wanted to destroy it.

After being defrocked, the other monks and I were sent to

work in the cooperative and mobile unit. A few weeks later, the Khmer Rouge sent me to Anlong Ruessei cooperative, located at the east of Phnom Thom pagoda. About one week later, I was transferred again and sent to make fertilizer and farm in Ou Prasat cooperative in the Mongkol Borei district, Banteay Meanchey province. The working conditions in this area were even harder than before. The Khmer Rouge set up a plan saying that my group of four people had to transplant rice seedlings on 40 square meters of land per day. I got sick from overwork and insufficient food. Even though I was sick, I did not dare say that I was “getting ill”, because the Khmer Rouge assumed that the sick person was a labor-hiding person who thus had to have their food ration reduced.

One day, while I was taking an ox cart across the rice field, I saw that four people were being yoked and dragged a plough instead of an oxen or buffalo and that the plowman was the unit chief. I was not sure why this happened, and I just kept going. When the farming task was completed, I was asked to collect fertilizer at Banteay Neang pagoda in Mongkol Borei district. While I was collecting fertilizer, I saw that some young Khmer Rouge militiamen were destroying the statue of Buddha in Banteay Neang temple and that the pagoda yards were being used to build prison halls and stables. I did not dare to look at it for a long time because I feared making a mistake and being caught.

I lived in Ou Prasat cooperative until the Khmer Rouge regime collapsed. When the Khmer Rouge first arrived in my village, I hoped that they would restore peace and help take care of people. On the contrary, they evicted the people from the village they lived in, eliminated the Buddhist religion and transformed the pagodas into stables and prisons. They were cruel people because they taught the children to kill their parents and relatives as if they were animals.

លោក មាស សុភី

លោក មាស សុភី កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៦១ និងមានស្រុកកំណើត
នៅភូមិត្រពាំងស្រង ឃុំស្លា ស្រុក
សំរោង ខេត្តតាកែវ។ លោក គឺជា
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ ខ្ញុំរស់នៅជាមួយឪពុកនិងបងប្អូនមួយចំនួននៅស្រុកកំណើត
ក្នុងភូមិត្រពាំងស្រង ឃុំស្លា ស្រុកសំរោង ខេត្តតាកែវ ចំណែកម្តាយខ្ញុំបានស្លាប់
តាំងពីឆ្នាំ១៩៧២ម្ល៉េះ។ បងស្រីទី២ខ្ញុំ កំពុងរស់នៅទីក្រុងភ្នំពេញជាមួយប្តីគាត់
ដែលជាទាហានលន់ នល់។ រីឯបងស្រីខ្ញុំពីរនាក់ទៀតដែលរស់នៅជាមួយខ្ញុំ បាន
ធ្វើដំណើរទៅលេងបងស្រីទី២ខ្ញុំនៅភ្នំពេញជាញឹកញាប់ រហូតដល់ខ្មែរក្រហមចា
ប់ខ្លួនពួកគាត់ទាំងពីរ ដោយចោទថាជាគេញស៊ើបការឲ្យទាហាន លន់ នល់។
មួយរយៈក្រោយមក ឈ្មួញនៅមន្ទីរបានមកផ្ទះខ្ញុំ រួចនិយាយថា “មកយកសម្លៀកបំពាក់
ឲ្យបងស្រីខ្ញុំពីរនាក់ដែលកំពុងជាប់ឃុំនៅមន្ទីរព្រៃញ៉ៅ”។ គេបានប្រាប់ទៀតថា “គេ
មិនទុកជីវិតពួកគាត់ទេ ដោយសារខ្មែរក្រហមចោទថាពួកគាត់ទាំងពីរជាគេញស៊ើប
ការឲ្យទាហានលន់នល់”។

ពេលខ្មែរក្រហមវាយបែកក្រុងភ្នំពេញក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ បងស្រីទី២ខ្ញុំដែល
រស់នៅភ្នំពេញបានត្រឡប់មករស់នៅស្រុកកំណើតជាមួយខ្ញុំវិញ គាត់បានមកជាមួយ
ប្តីគាត់ដែលមានរបួសជាប់នឹងខ្លួន។ នៅស្រុកប្រហែលកន្លះខែ ឈ្មួញខ្មែរក្រហម
បានមកនាំប្តីប្រពន្ធគាត់ចេញទៅដោយប្រាប់ថា “យក ប្តីគាត់ទៅព្យាបាលរបួស”។
លុះក្រោយមក ឈ្មួញដែលបានឱ្យប្រាប់ខ្ញុំថា ប្រធានឈ្មួញបានយកពួកគាត់ទៅ
សម្លាប់ចោលបាត់ហើយ មិនមែនយកទៅព្យាបាលរបួសនោះទេ។ កាលនោះ ក៏មាន
ប្រជាជនជម្លៀសមកពីភ្នំពេញបានមករស់នៅទីនេះដែរ តែអ្នកទាំងនោះត្រូវបានគេ
ដាក់ឲ្យរស់នៅមុំ មិនឲ្យរស់នៅឡូកឡំនឹងអ្នកភូមិនេះទេ។ លុះក្រោយមក គេបានធ្វើ
ការបែងចែកប្រភេទប្រជាជន៖ អ្នក១៧មេសាគឺជាប្រភេទគ្រួសារជម្លៀសមកពី
ភ្នំពេញ អ្នក១៨មេសាគឺជាប្រភេទអ្នកមាននិន្នាការមិនល្អព្រោះមានគ្រួសារជា
អ្នកធ្វើការមន្ត្រីរាជការ ឬទាហានលន់នល់ និង អ្នកមូលដ្ឋានគឺជាប្រភេទគ្រួសារ
ស្អាតស្អំ មិនមានជាប់និន្នាការអ្វីទាំងអស់។ បន្ទាប់មក គេបានប្រមូលអ្នក១៧មេសា
និងអ្នក១៨មេសាទៅរស់នៅក្នុងភូមិមួយដោយឡែក។ ឪពុកនិងប្អូនស្រីខ្ញុំក៏ត្រូវគេ
ឲ្យទៅរស់នៅភូមិនោះដែរ ព្រោះខ្មែរក្រហមបានចាត់ទុកគ្រួសារខ្ញុំជាអ្នក១៨មេសា។

ចុងឆ្នាំ១៩៧៦ គេបានប្រមូល ខ្ញុំ និងកុមារក្នុងភូមិចូលកងចល័ត ទៅ

លើកទំនប់នៅវត្តពន្លៃចាស់ស្ថិតក្នុងឃុំជម្រះពេន ស្រុកសំរោង ខេត្តតាកែវ។ ខ្ញុំ
មិនបានចាំឈ្មោះទំនប់ទេ តែវាមានបណ្តោយវែង មើលទៅដាច់កន្ទុយភ្នែក និងមាន
មនុស្សកំពុងធ្វើការច្រើនណាស់ទាំងកុមារ និងមនុស្សធំៗ។ គេបានឲ្យពួកខ្ញុំចាប់ផ្តើម
ការងារតាំងពីព្រឹករហូតដល់ព្រលប់ និងឲ្យឈប់សម្រាប់តែពេលថ្ងៃត្រង់បន្តិចដើម្បី
ហូបបបរដែលគេចែកឲ្យម្នាក់ៗកាទឹក។ លុះក្រោយមក គេឈប់ឲ្យខ្ញុំនៅកងចល័ត
កុមារហើយ គេបានឲ្យខ្ញុំចូលកងចល័តយុវជនទៅលើកទំនប់មួយផ្សេងទៀតគឺទំនប់
ទន្លេអុងស្ថិតនៅខាងកើតភ្នំជីសូដែលធំជាងទំនប់ ខ្ញុំបានលើកកាលពីមុន និងមាន
មនុស្សធ្វើការច្រើន មើលទៅហាក់ដូចជាហ្វូងស្រមោចអញ្ចឹង។ នៅការដ្ឋានទំនប់
គេបានដាក់កំណត់ឲ្យលើកទំនប់ឲ្យបានកំពស់៤ម៉ែត្រ ដោយបានចែកកម្លាំងក្នុង
មួយក្រុមគ្នា១០នាក់ត្រូវលើកឲ្យបាន១០ម៉ែត្រក្នុងរយៈ ៤ទៅ៥ថ្ងៃឲ្យរួច។ ពេល
លើកទំនប់ គេតម្រូវឲ្យខ្ញុំកាប់ដីនិងឯកអាចម៍ដីទាំងនោះទៅចាក់លើខ្នងទំនប់ ដល់
ម៉ោងបាយថ្ងៃត្រង់ ទើបគេដឹកបបរពីផ្ទះបាយរួមយកមកចែកឲ្យពួកខ្ញុំហូប ហើយ
ម្នាក់គេចែកឲ្យតែ១កែវប៉ុណ្ណោះ ដែលបបរនោះមានសុទ្ធតែទឹកមិនសូវមានគ្រាប់
អង្ករទេ។ នៅរដូវទឹកជំនន់ គេបានឲ្យកងចល័តផ្អាកការងារលើកទំនប់សិន តែគេមិន
ឲ្យពួកយើងនៅទំនេរទេគឺគេឲ្យខ្ញុំមកធ្វើការនៅភូមិកញ្ចាំង ឃុំស្លា ស្រុកសំរោង
ខេត្តតាកែវ។ គេប្រើឲ្យខ្ញុំទៅឃ្វាលគោនៅវត្តភ្នំជីសូស្ថិតក្នុងឃុំរៀង ស្រុកសំរោង
ខេត្តតាកែវ។ បរិវេណវត្តនេះត្រូវបានគេធ្វើរបងព័ទ្ធជុំវិញដើម្បីដាក់សត្វគោក្របី។
ពេលកំពុងឃ្វាលគោក្នុងបរិវេណវត្ត ខ្ញុំបានឃើញឈ្មួញខ្មែរ ក្រហមវាយកម្ទេចរូប
ព្រះពុទ្ធបូជីមា រួចយកទៅបោះចោលក្នុងស្រះទឹកក្បែរវិហារ ពេលនោះខ្ញុំមិនមាន
អារម្មណ៍ ភ្ញាក់ផ្អើលអ្វីទេ ព្រោះខ្ញុំបានដឹងថាគេមិនត្រូវការឲ្យមានការគោរពសាសនា
នោះទេ គូយ៉ាងដូចជាបងប្រុសជីដូនមួយខ្ញុំពីរនាក់ដែលបួសជាសង្ឃនៅវត្តភ្នំជីសូ
នេះត្រូវបានផ្សឹកនៅពេលដែលពួកខ្មែរក្រហមចូលក្នុងភូមិនាឆ្នាំ១៩៧២។

ក្រោយរបបខ្មែរក្រហម ខ្ញុំតូចចិត្តនិងឈឺចាប់ ព្រោះខ្មែរក្រហមបានសម្លាប់
បងប្អូនខ្ញុំ ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តចូលធ្វើទាហានដើម្បីសងសឹកឲ្យបងប្អូនខ្ញុំដែលបាន
ស្លាប់។ នៅសមរភូមិ ខ្ញុំបានជាន់មិនបណ្តាលឲ្យពិការជើងម្ខាងរហូតដល់បច្ចុប្បន្ន។

MR. MEAS SOPHY

Mr. Meas Sophy was born in 1961 in Trapeang Srang village, Sla commune, Samraong district, Takeo province. He is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

Before the Khmer Rouge regime, I lived with my father and some of my siblings in my hometown of Trapeang Srang village, Sla commune, Samraong district, Takeo province. My mother died in 1972. I had nine siblings, four brothers and five sisters. My second oldest sister was living in Phnom Penh with her husband who was a Lon Nol soldier. My other two older sisters were going to school in grade seven. When the Khmer Rouge liberated our village in 1973, they closed the school and all the teachers left. Therefore, both my older sisters had time to travel frequently from our homeland to visit our other sister in Phnom Penh city. One day, the Khmer Rouge arrested them and accused them of being spies for the Lon Nol soldiers because they were traveling back and forth so often. Soon after, a Khmer Rouge militiaman came to my house. He worked at Chrey Pnaov security center and told me that both my sisters were detained there. He asked me to give him clothes for them. When I asked him how my sisters were doing he told me that they were alleged to be spies and that “the Khmer Rouge will not leave them alive.”

When the Khmer Rouge took power in 1975, my sister who lived in Phnom Penh came back to live in our hometown with me. She came with her husband who had been injured when the Khmer Rouge entered Phnom Penh. After living in our hometown for about half a month, a Khmer Rouge militiaman took my sister and her husband away and said that they were “taken to cure his wounds.” Later on, the same militiaman whispered to me that the Khmer Rouge militiamen chief had taken them to be killed, not sent to get treatment. Meanwhile, many city dwellers from Phnom Penh arrived in our village, but they were ordered to live separately from the villagers. The Khmer Rouge started labeling people: “17 April people” were people transferred from Phnom Penh and “18 April people” were people who had ‘bad tendencies’ because someone in their family had worked as a civil servant or soldier for the Lon Nol regime. “Base people” were ‘clean’ people who had no ‘tendency,’ and whose family had always lived and worked in the countryside. Later on, the “17 April people” and “18 April people” were sent to live separately in another village. My father, my younger sister and I were sent there as well because the Khmer Rouge considered my family part of the 18 April people.

At the end of 1976, all the young children in the village, including myself, were gathered to join the children’s mobile unit. My unit was ordered to build a dam at Ponley Chas pagoda in Chumreah Pen commune,

Samraong district, Takeo province. I do not remember the name of the dam, but it was longer than my eye could see and I saw hundreds of people, both youth and adults, working there. The Khmer Rouge ordered us to work from dawn to dusk, allowing us to take only one short break for lunch, when they served each of us a cup of watery porridge. A few months later, the Khmer Rouge moved me to the youth mobile unit in order to build another dam, the “Tonle Ong dam” located to the east of Chi So Mountain. This dam was even bigger than the dam that I had previously built and there were so many people working on it that they looked like a herd of ants. The Khmer Rouge divided us up in groups of ten and ordered each group to complete a section of the dam that was ten meters in length and four meters high every five days. I had to hoe land and carry the excavated earth to put on top of the dam. At lunch time, they brought porridge from the dining hall for us to eat, offering each person just one ladle of watery porridge with even fewer rice grains than at the previous dam.

When the dam started to fill up with water during flooding season, we stopped working there and were sent to Kanhchang village, Sla commune, Samraong district, Takeo province instead. After working there for a short time, the Khmer Rouge sent me to Rovieng commune, Samraong district, where I was ordered to tend to the cows at Phnom Chi So pagoda. The yard of this pagoda was fenced in order to keep the cattle inside. While working in the yard, I saw that the Khmer Rouge had destroyed the statue of Buddha and thrown it into the pond near the temple. There were no monks inside the pagoda anymore, just cattle – the monks had been defrocked. I was not surprised to see this because I had already learned that the Khmer Rouge did not respect religions. Two cousins of mine had been monks at this pagoda as well, but had been defrocked when the Khmer Rouge entered the pagoda in 1972.

After the Khmer Rouge regime fell, I was still suffering from the fact that they had killed my siblings. I was also angry that many Khmer Rouge soldiers were still active, and decided to become a soldier in order to fight the Khmer Rouge and take revenge for my siblings who had passed away. In March 1984, my leg was injured by a land mine on the battlefield while I was fighting the Khmer Rouge, making me disabled for the rest of my life.

លោក សាន់ ឌុច

លោក សាន់ ទូច កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥១ នៅក្នុងភូមិជើងគោ
ឃុំអាងគី (ពោធិ៍) ស្រុកស្វាយ
ទង ខេត្តមាត់ជ្រូក (ប្រទេសវៀត
ណាម)។ លោក គឺជា
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃ
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង
តុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត. ក)។

ពេលខ្មែរក្រហមបានចូលមកដល់ភូមិខ្ញុំ ខ្ញុំមានអាយុ២៣ឆ្នាំ កំពុងរស់នៅជាមួយភរិយាខ្ញុំដែលមានផ្ទៃពោះជាង១ខែ។ ភ្លាមនោះ ពួកវាបានជម្លៀសជាប្រជាជនខ្មែរកម្ពុជាក្រោមទាំងអស់ឲ្យទៅរស់នៅឯស្រុកលើ (ស្រុកខ្មែរ) ដោយបានប្រកាសប្រាប់ថា “បងប្អូនត្រូវចេញ មិនបាច់យកទ្រព្យសម្បត្តិអ្វីទៅជាមួយនោះទេ នៅស្រុកខ្មែរមិនខ្វះអាហារហូបនោះទេ ហូបបង្កើមមួយថ្ងៃ៣ដង”។ កូនឈ្មួបខ្មែរក្រហមបាននាំពួកខ្ញុំធ្វើដំណើរទៅស្នាក់នៅភ្នំដីន១យប់ លុះព្រឹកឡើងគេបានឲ្យពួកខ្ញុំបន្តដំណើរទៅរស់នៅភូមិកំពែង ឃុំកំពែង ស្រុកគិរីវង្ស ខេត្តតាកែវ។ នៅទីនេះបានពីរបីថ្ងៃ គេបានប្រើខ្ញុំឲ្យទៅបោចវល្លិល្អាក់យកមកធ្វើបង្កី ខ្ញុំបានដើរបោចវល្លិរហូតដល់វត្តស្លែង ស្រាប់តែខ្ញុំបានប្រទះពួកខ្មែរក្រហមកំពុងចាប់ផ្សឹកព្រះចៅអធិការវត្តត្នោត ដោយពួកវានិយាយថា “មិនដែលស្គាល់ពួកពាក់អាវធំ (ស្បង់) ទេ ផ្សឹកវាទៅ”។ នៅទីនេះបានប្រហែលពីរខែ គេបានប្រកាសឲ្យប្រជាជនយករបស់របរបស់ខ្លួនទាំងអស់មកដាក់ជាទ្រព្យសម្បត្តិរួម ហើយគេក៏បានផ្ដើមធ្វើការបែងចែកការងារឲ្យប្រជាជនធ្វើ។ ពេលនោះគេបានឲ្យខ្ញុំទៅដាក់របាត់ទឹកនៅម្ដុំវត្តស្លែង ចំណែកប្រពន្ធខ្ញុំទៅធ្វើស្រែនៅភូមិពោធិ៍តាស៊ុយដែលស្ថិតនៅព្រំប្រទល់រវាងខេត្តតាកែវនិងខេត្តកំពត។ ពេលខ្ញុំទៅធ្វើការនៅឯវត្តស្លែង មានអ្នកមូលដ្ឋានចាស់ដែលមានចិត្តល្អ បានខ្សឹបប្រាប់ថា “ក្មួយឯងកុំនិយាយអ្វីផ្ដេសផ្ដាស បើអង្គការប្រើឲ្យធ្វើអ្វីត្រូវធ្វើហ្នឹងទៅ ព្រោះពេលនេះពួកយើងចូលនិម្មិត (អន្ទាក់) គេហើយ”។ ពេលលឺដូច្នេះ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ក្អកក្អល់ គិតអ្វីមិនចេញទេ ទោះបីខ្ញុំចង់រត់កំរត់មិនរួច មានតែរស់តាមព្រៃឯវាសនាប៉ុណ្ណោះ រួចត្រូវខិតខំធ្វើការតាមបញ្ជារបស់គេតែប៉ុណ្ណោះ។

ប្រហែល៣ខែក្រោយមក គេបានផ្លាស់ខ្ញុំឲ្យទៅធ្វើស្រែនៅក្បែរវត្តអង្គញ

ស្ថិតក្នុងឃុំកំពែង ខណៈនោះ ខ្មែរក្រហមបានចាត់តាំងខ្ញុំឲ្យធ្វើជាអ្នកដឹកនាំក្រុមជម្រុះស្មៅក្នុងស្រែ។ នៅទីនេះបានប្រហែល៣ទៅ៤ខែ គេបានឲ្យកូនឈ្លបមកតាមដាននៅផ្ទះខ្ញុំចំនួន២យប់ ព្រោះគេចោទខ្ញុំថា លួចអង្កររបស់អង្គការ១០បាវកប់ទុកក្រោមផ្ទះ។ គ្រានោះ ខ្ញុំបានដឹងថាមានគេកំពុងតាមដានខ្ញុំ តែខ្ញុំមិនខ្វល់ទេព្រោះខ្ញុំមិនបានលួចអង្ករនោះទេ។ លុះព្រឹកឡើង ពេលខ្ញុំកំពុងរៀបចំដឹកគោទៅស្រែ ស្រាប់តែឈ្លបប្រហែល១០នាក់បានមកព័ទ្ធផ្ទះខ្ញុំរួចចាប់ខ្ញុំចង ដោយចោទថាខ្ញុំបានលួចអង្ករអង្គការកប់ទុកក្រោមផ្ទះ១០បាវ។ គេបានបណ្តើរខ្ញុំទៅសាលាឃុំកំពែង ពេលទៅដល់ ប្រធានឃុំបានសួរខ្ញុំថា “តើឯងបានលួចអង្ករប៉ុន្មានបាវហើយ?” ភ្លាមនោះ ខ្ញុំបានឆ្លើយទាំងខឹងថា “មិត្តឯងទៅឆែកផ្ទះខ្ញុំទៅ បើសិនផ្ទះខ្ញុំមានអង្ករលើសពី៣កប៉ុង មិត្តឯងយកខ្ញុំទៅសម្លាប់ចុះ”។ ខ្ញុំខឹងខ្លាំងណាស់ ព្រោះពេលនោះមេឃុំនោះចង់ស៊ីសាច់ខ្ញុំទាំងដែលខ្ញុំមិនបានធ្វើខុសអ្វីឡើយដោយវាបាននិយាយគម្រាមខ្ញុំថាវាបានស៊ីថ្លើមមនុស្សអស់ច្រើនមកហើយ។ បន្ទាប់ពីសួររួចម្តើយចប់ គេបានបញ្ជាឲ្យឈ្លបម្នាក់អាយុប្រហែល១៥ឆ្នាំ មានស្ពាយកាំភ្លើង១ដើម បណ្តើរខ្ញុំទៅភ្នំអាងបាវ។ នៅតាមផ្លូវ ខ្ញុំបានដើរបណ្តើរ គិតបណ្តើរថា គេប្រហែលជាកំពុងបណ្តើរខ្ញុំយកទៅសម្លាប់ហើយ! មើលទៅ! ខ្ញុំគិតថានឹងរត់គេខ្លួនឡើងភ្នំបន្តទៅប្រទេសវៀតណាម ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនដាច់ចិត្តរត់ចោលប្រពន្ធខ្ញុំទេ ព្រោះនាងកំពុងមានផ្ទៃពោះផង។ ខ្ញុំបានគិតទៀតថា បើឈ្លបក្មេងនោះចង់សម្លាប់ខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងតដៃវិញ មិនឲ្យវាសម្លាប់ខ្ញុំដោយស្រួលនោះទេ ប៉ុន្តែសំណាងល្អ ឈ្លបក្មេងនោះមិនបានធ្វើបាបខ្ញុំទេ។ ទៅដល់ភ្នំអាងបាវ គេបានប្រើឲ្យខ្ញុំកាប់អន្លង់(រណ្តៅ)ដាំដំណាំ។ គេតម្រូវឲ្យកាប់អន្លង់ឲ្យបាន ១៥០អន្លង់ក្នុងមួយថ្ងៃ។ ពេលកំពុងធ្វើការ

MR. SANN TOUCH

Mr. Sann Touch was born in 1951 in Cheung Ko village, Ang Keu commune (also known as Por Thy commune), Svay Tong district, Moat Chrouk province (Vietnam). He is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

The Khmer Rouge entered Cheung Ko village, which is located near the Cambodian-Vietnamese border, in early 1978. I was living there with my wife, who was about one month pregnant. My parents lived together with my six siblings in the same village. The Khmer Rouge ordered all the Khmer Kampuchea Krom people, including us, to go live in the “upper land” (Cambodia). They announced “you all have to leave from here. And there is no need to bring belongings with you, because Cambodia has enough food, you will be served sweets three times a day.” Then, the young Khmer Rouge militiamen evicted us. Together with my wife, my parents and siblings, and many other Kampuchea Krom people I walked to Din Mountain, near the Cambodian-Vietnamese border in Takeo province, where they arranged for us to stay for one night. The next morning, they made us continue to Kampeaeng village, Kampeaeng commune, Kiri Vong district, Takeo province, where they told us we would be living now.

Once there, my first assigned task was to pull out vines for making two-handled baskets. I went to find vines at nearby Slaeng pagoda. While I was pulling out vines, I watched as the Khmer Rouge defrocked a Buddhist monk. I recognized the monk: he used to be the chief monk at Thnaut pagoda in my home village, Cheung Ko. The Khmer Rouge mocked him by calling his monk robe a “suit jacket”, implying that he was an intellectual person who did not contribute to society. Then they said “disrobe him” and forced him to take off his robe.

Two months later, the Khmer Rouge demanded that all the Kampuchea Krom people hand over our belongings to be put

in collective property. Then they divided us up for work. I was ordered to paddle a waterwheel that was near Slaeng pagoda, while my wife was assigned to work in the rice fields at Pou Ta Suy village, near the border between Takeo and Kampot province. My wife had to move there and we were separated. My siblings were sent to work in mobile units, and my parents worked in Kampeaeng village. At work, I got to know a “base person” who was kind. One day he whispered to me “you should not say anything careless. If Angkar asks you to do something, just follow the order. We are now in their trap.” He had been living in this area for a long time and knew the conditions very well. When I heard this, I was frightened and could not think of anything other than being trapped by the Khmer Rouge. I could not run to escape even if I wanted to, because the Khmer Rouge had eyes everywhere. I decided to leave my life up to fate, but made an effort to comply with Angkar’s orders.

About three months later, I was moved to work in the rice fields near Angkonh pagoda in Kampeaeng commune. I was assigned to lead a group tasked with removing grass from the rice fields. After working there for about three or four months, the Khmer Rouge ordered some young militiamen to keep watch near my house because they alleged that I had stolen ten sacks of Angkar’s rice and hid them under my house. I ignored them because I had not stolen anything. Two days later, while I was preparing a cow for the field in the morning, suddenly about ten Khmer Rouge militiamen appeared and surrounded my house. I was arrested and escorted to the Kampeaeng commune office to meet the commune chief. The

ខ្ញុំមិនប្រយ័ត្ន ក៏ថយទៅធ្លាក់អន្លង់ដោយចៃដន្យបណ្តាលឲ្យត្រូវរបួស ត្រង់បាតជើង ពេលនោះអ្នកធ្វើការជាមួយខ្ញុំបានសែងខ្ញុំទៅមន្ទីរពេទ្យ វត្តភ្នំ។ ខ្ញុំបានដេកព្យាបាលរបួសនៅមន្ទីរពេទ្យអស់រយៈពេល៧ថ្ងៃ។ ពេល ចេញពីពេទ្យ គេមិនបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅភ្នំអាងចារិញទេ គេបានឲ្យខ្ញុំទៅធ្វើ ការងារសំណង់វិញ ព្រោះគេដឹងថាខ្ញុំចេះការងារសំណង់ខ្លះៗដែរ។ គេ បានឲ្យខ្ញុំធ្វើជាអ្នកដឹកនាំក្រុមដើរសាងសង់ស្ពានដែលក្រុមខ្ញុំមានសមាជិក សរុប៧នាក់។ អង្គការបានដាក់ផែនការឲ្យពួកយើងសង់ឲ្យបានស្ពាន៤ក្នុង រយៈពេល១ខែ ដូច្នេះពួកយើងបានខំប្រឹងធ្វើការឲ្យហើយតាមផែនការ របស់អង្គការព្រោះខ្លាចគេយកទៅសម្លាប់។ ពេលកំពុងសង់ស្ពាននៅ ឃុំកំពែង ខ្ញុំបានឆ្លៀតយកបាយក្តាំងទៅជូនឪពុកខ្ញុំហូបនៅផ្ទះគាត់ គាត់

បានប្រាប់ខ្ញុំថាប្អូនប្រុសពៅខ្ញុំ អាយុ១២ឆ្នាំ ត្រូវបានគេចាប់យកទៅ សម្លាប់បាត់ហើយព្រោះវាបានបេះផ្លែត្រប់ៗផ្លែយកមកហូប។ គាត់បាន ប្រាប់ខ្ញុំទៀតថា វាបានដើរតាមគាត់ទៅដល់ចំការ ហើយវាឃើញផ្លែត្រប់ មានច្រើននៅចំការ ក៏បេះមួយផ្លែហូបទៅ គាត់ឃាត់វាមិនទាន់ ទើប មានរឿងបែបនេះ លឺដូចនេះខ្ញុំនឹកអាណិតបួនណាស់។ ពេលលឺថារបប ខ្មែរក្រហមត្រូវបានដួលរលំ ខ្ញុំបានរត់ពីកន្លែងខ្ញុំធ្វើការទៅរកប្រពន្ធខ្ញុំ រីឯប្រពន្ធខ្ញុំក៏បានធ្វើដំណើរពីភូមិពោធិ៍តាស៊ុយមករកខ្ញុំដែរ ពួកយើង បានជួបគ្នានៅភូមិអាងចារិ បន្ទាប់មកក៏បន្តដំណើរជាមួយគ្នាទៅរស់នៅ មុំផ្សារទម្លាប់ស្ថិតក្នុងឃុំព្រះបាទជាន់ជុំ ស្រុកគិរីវង្ស ខេត្តតាកែវ។

commune chief asked me “how many sacks of rice did you steal?” I was so angry that they had accused me, I was no longer scared. Without hesitating, I answered “please go and check in my house. If you find more than three cans of rice there, you can take me to be killed.” The commune chief continued interrogating me and threatened me, saying “you know, I have eaten many human livers.” This made me even more angry, because I thought that the commune chief actually wanted to eat me. I kept repeating that I had not stolen any rice.

After the interrogation, the commune chief ordered a young Khmer Rouge militiaman, only about 15 years old and holding an AK rifle, to escort me to Ang Chav Mountain. While walking, I thought that he might be taking me for execution. I wanted to flee across the mountain to Vietnam, but hesitated because I was worried about my pregnant wife. I thought “if he wants to kill me, I will fight back, I will not let him kill me easily.” Fortunately, he did not mistreat me. After a few hours, we reached Ang Chav Mountain. Luckily, I was not executed, but assigned to work there. I was tasked with hoeing pits for growing crops. I was required to hoe 150 pits per day. One day while I was working, I carelessly fell down into a pit and injured my foot. My co-workers brought me to Wat Phnom hospital where I stayed and got treatment for seven days.

When my injury healed, I expected to be sent back to Ang Chav Mountain. Instead, they made me a construction worker.

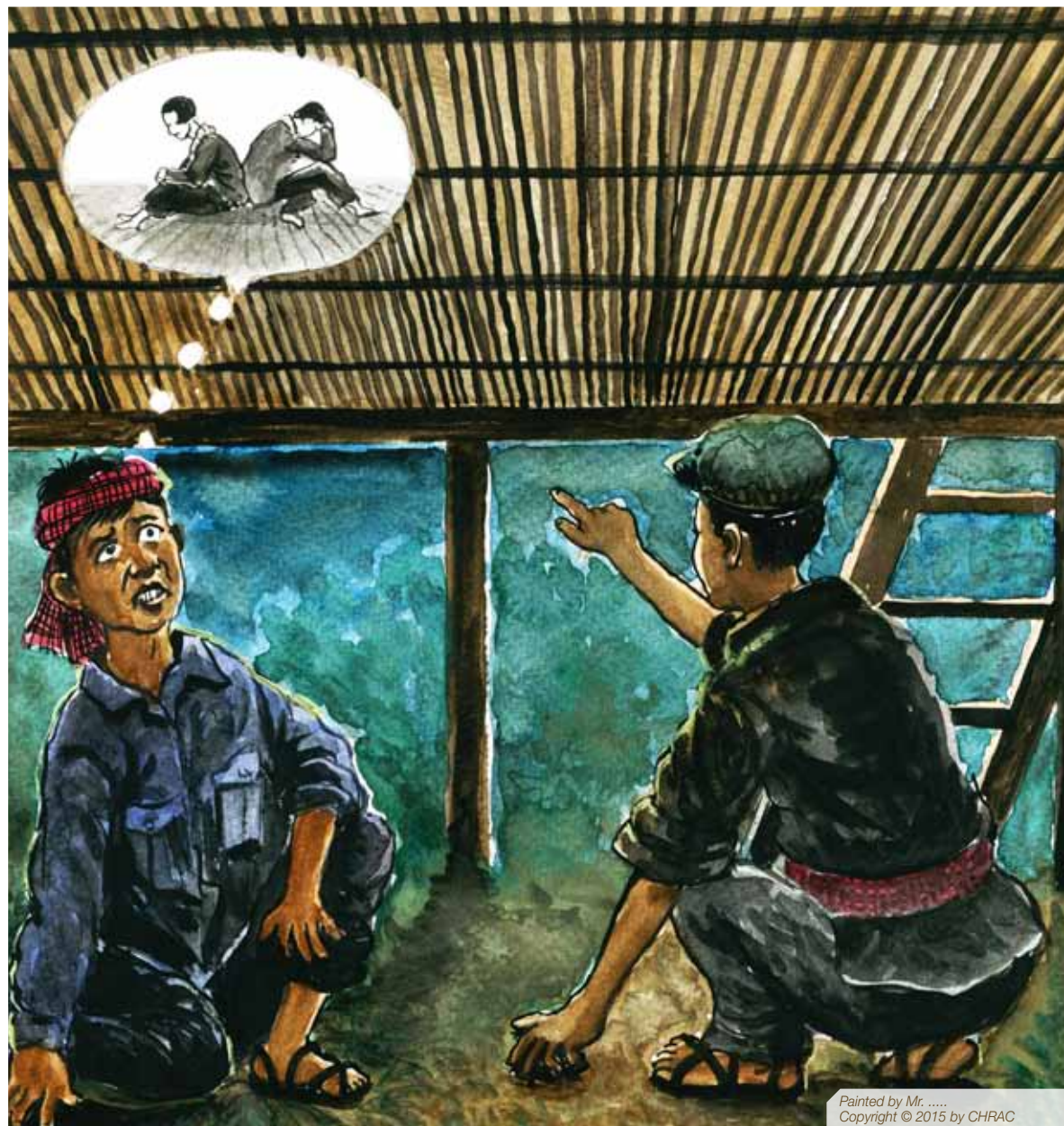
I had been a construction worker back in my home village, but I had never told the Khmer Rouge, who somehow knew about my past experience. I was assigned to lead a group of seven other construction workers. We had to build bridges over small canals and connect roads. Angkar commanded my group to build four bridges per month. We worked as hard as we could to achieve this because we feared being killed.

When I built bridges in Kampeaeng commune, I sometimes took rice crust to my parents’ house which was nearby. During one of these visits, my father told me that my youngest brother, who was 12 years old, had been taken for execution because he had picked up an eggplant to eat. My brother had followed my father to the farm where he worked, and my father had not been able to stop him from taking the eggplant in time. I felt sorrow and grief for my youngest brother.

When I heard that the Khmer Rouge regime had collapsed, I left my workplace to go find my wife in Pou Ta Suy village. She had the same idea and left Pou Ta Suy village to find me. We met each other in Ang Chav village, and decided to keep walking together. Near Tonloab market in Preah Bat Choan Chum commune, Kiri Vong district, Takeo province, we met some of my relatives. We decided to stay and live with them. Our first child was born there shortly after. My family and I still live there today.

ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម

Forced Marriage

លោកស្រី សំ ស៊ីថា

លោកស្រី សំ ស៊ីថា កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥១ និងមានស្រុកកំណើត
នៅភូមិបឹងរ៉ាច់ ឃុំអង្គរទ្រេត ស្រុក
ព្រៃវែង ខេត្ត ព្រៃវែង។ លោកស្រី
គឺជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការ កម្ពុជា
(អ.វ.ត. ក)។

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំរស់នៅភូមិបឹងរ៉ាច់។ ឪពុកម្តាយខ្ញុំគឺជាអ្នកស្រែ និងមាន
បងប្អូន៧នាក់។ អ្នកភូមិខ្ញុំ គឺ សុទ្ធតែជាគ្រួសារកសិករក្រីក្រ ហេតុដូច្នេះ
ពេលខ្មែរក្រហមចូលមកដល់ ពួកវាមិនធ្វើការបណ្តេញឲ្យពួកយើងទៅ
រស់នៅកន្លែងផ្សេង។ ក្រោយពីខ្មែរក្រហមបានគ្រប់គ្រងភូមិខ្ញុំ គេបានតម្រូវ
ឲ្យខ្ញុំលើកដី ដឹកប្រឡាយ និងជួយកោសខ្យល់ឲ្យអ្នកកើតខ្យល់ ខ្ញុំធ្វើការ
គ្មានពេលសំរាកទេ រីឯរបបអាហារដែលទទួលបានក៏មិនគ្រប់គ្រាន់ដែរ។
គេបានធ្វើការបែងចែកគ្រួសារជា៣ប្រភេទ៖ គ្រួសារពេញសិទ្ធិគឺជាគ្រួសារ
ដែលមានប្រវត្តិជាអ្នកស្រែ និងក្រីក្រ គ្រួសារភ្ញៀវគឺជាគ្រួសារដែលមាន
ប្រវត្តិអ្នកស្រែតែមានទ្រព្យមធ្យម និងគ្រួសារធ្វើគឺជាគ្រួសារមានជាប់ឈ្មោះ
ជាអ្នកសក្តិភូមិ។ កាលនោះ គ្រួសារខ្ញុំត្រូវបានគេចាត់ទុកថាមានជាប់ឈ្មោះ
ជាអ្នកសក្តិភូមិ ព្រោះគេបានដឹងថា អីៗខ្ញុំធ្វើជាគ្រូ និងទាហានសម័យពី
ដើម។

នៅថ្ងៃទី២៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៥ គឺជាថ្ងៃដែលពួកខ្មែរក្រហមបានបង្ខំឲ្យខ្ញុំ
រៀបការ ដែលពេលនោះខ្ញុំមានអាយុ២៥ឆ្នាំ។ មុនថ្ងៃរៀបការពីរថ្ងៃ គេ
បានមកប្រាប់ខ្ញុំថា ឲ្យទៅប្រជុំ ហើយត្រូវស្លៀកពាក់ឲ្យបានត្រឹមត្រូវផង
ពេលទៅប្រជុំ។ ខ្ញុំបានទៅសួរអ្នកភូមិថាតើអង្គការមានបានហៅទៅប្រជុំ
ដូចខ្ញុំទេ តែពួកគាត់ឆ្លើយថា គេមិនមែនហៅទៅប្រជុំទេ គឺទៅរៀបការ លី
ដូច្នេះខ្ញុំមានអារម្មណ៍តក់ស្លុតខ្លាំង ព្រោះតាំងពីដើមឡើយខ្ញុំមិនដែល
នឹកគិតចង់រៀបការឡើយ។ ក្រោយពីបានដឹងថាខ្ញុំត្រូវបានចាប់គូនឹងបុរស
ឈ្មោះ ឡុង សំ អាយុ២៤ឆ្នាំ ដែលជាគ្រូពេទ្យ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ធូស្បើយខ្លះ
ព្រោះខ្ញុំនឹងគាត់ធ្លាប់រៀនជាមួយគ្នា ហើយយ៉ាងណាក៏គាត់ជាអ្នកចេះដឹង
ខ្លះដែរ ដូច្នេះខ្ញុំក៏ស្រឡាញ់រស់នៅជាមួយគាត់ដែរ។ ចំណែក បុរសដែលជាគូ
នឹងខ្ញុំបានដឹងរឿងរៀបការនេះមុនកន្លះខែ ហើយគាត់មិនបានពេញចិត្តនឹង

ខ្ញុំទេ តែគាត់សុខចិត្តរៀបការក៏ដោយសារគាត់គិតដូចខ្ញុំ (ព្រោះយើងធ្លាប់
រៀនជាមួយគ្នា)។ ទោះបីជា ខ្ញុំមិនពេញចិត្តនឹងការរៀបចំនេះ ក៏ខ្ញុំមិនមាន
សិទ្ធិប្រកែកអ្វីដែរ ព្រោះខ្ញុំបានឮគេនិយាយតៗគ្នានៅការដ្ឋានពេលខ្ញុំ
កំពុងធ្វើការថា បើអ្នកណាជំទាស់នឹងការរៀបការ អង្គការនឹង
វាស់ដី៣០ម៉ែត្រ៤ជ្រុងឲ្យដើរ ឬថ្ងៃក្រោយនឹងឲ្យរៀបការជាមួយជនពិការ។
ការវាស់ដីឲ្យដើរនេះ គឺគេនឹងវាស់ដីក្នុងភូមិជាប់ស្រយាលឲ្យដើរតែក្នុង
ទំហំ៣០ម៉ែត្រ៤ជ្រុងប៉ុណ្ណោះ អ្នកដែលជាប់នៅទីនោះមិនអាចដើរចេញ
ក្រៅទំហំដីដែលវាស់នោះបានឡើយ។ ខ្ញុំបានដើរខ្លីខោអាវគេស្លៀកដើម្បី
ទៅរៀបការ ព្រោះខ្ញុំមិនមានខោអាវសមរម្យស្លៀកទៅនោះទេ គេមិនបាន
ចែកឲ្យដោយសារគេថាគ្រួសារខ្ញុំជាគ្រួសារជាប់ឈ្មោះសក្តិភូមិ ដូច្នេះមាន
សល់ខោអាវស្លៀកពាក់ហើយ។ ពេលនោះ អ្នកដែលត្រូវរៀបការគឺមាន
ចំនួន១៦គូ។ ការរៀបការនេះបានធ្វើឡើងនៅសាលាប្រជុំរៀនសូត្រនៃ
កងពលធំស្ថិតនៅភូមិស្រឡៅទី១ ឃុំអង្គរទ្រេត ស្រុកព្រៃវែង ខេត្តព្រៃវែង។
គេបានរៀបចំឲ្យអង្គុយមួយគូៗ និងបានអនុញ្ញាតឲ្យឪពុក ឬម្តាយអ្នកដែល
ត្រូវរៀបការចូលរួមក្នុងពិធីនេះផងដែរ។ គេបានឲ្យគូខ្ញុំអង្គុយតុមុខគេ
បន្ទាប់មកគេបានជ្រើសឪពុកខ្ញុំ និងបុរសដែលជាគូនឹងខ្ញុំ ធ្វើជាតំណាងដើម្បី
ឡើងប្តេជ្ញាចិត្តថាព្រមទទួលគ្នាថាជាកូន ប្រសារ និងជាឪពុកពិតប្រាកដ
មែន។ ពេលធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្តចប់ គេបានរៀបចំឲ្យពួកយើងហូបបាយជុំគ្នា។
បន្ទាប់ពីហូបអាហាររួច គេបានតម្រូវឲ្យពួកយើងដែលមានប្តី ឬប្រពន្ធនៅភូមិ
ផ្សេងគ្នាដែលមានគូខ្ញុំផងដែរទៅស្នាក់នៅតាមរោងតូចៗដែលគេបានរៀបចំ
ទុក រីឯគូដែលនៅភូមិជាមួយគ្នាគេឲ្យត្រឡប់ទៅភូមិវិញ។ កងឈ្មួញបានមក
ឃ្លាំមើលពួកយើងនៅរោងស្នាក់នៅជារៀងរាល់យប់ ព្រោះគេចង់ដឹងថា
មានគូណាខ្លះដែលមិនព្រមចុះសម្រុងគ្នា ជំទាស់នឹងការរៀបចំរបស់អង្គការ។

MS. SAM SITHA

Ms. Sam Sitha was born in 1951 at Boeng Rach village, Angkor Tret commune, Prey Veng district, Prey Veng province. She is a civil party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia (ECCC).

In 1975, I lived in Boeng Rach village with my parents who were farmers. I had seven siblings. My villagers were poor farmers, so when the Khmer Rouge came to our village, they did not transfer us somewhere else. They ordered me to carry earth, dig canals, and help to cure the sick by scratching on their skin. I worked without time to rest and received insufficient food to eat. The Khmer Rouge divided people into three categories: “full rights people,” who came from poor peasant families; “reserve people” from rich peasant families; and “deposit people”, whose family background was capitalist. Even though my parents were farmers, my family was considered capitalist because the Khmer Rouge knew that my uncles and aunties had been teachers and soldiers in the previous regime.

I was forced to marry on 17 December 1975. At the time, I was 25 years old. Two days before the marriage, I was told to “go to join the meeting and wear suitable clothes”. I asked the other villagers whether they had to join this meeting as well, but they said “you will not join a meeting, you will get married.” I was shocked to hear that because I had never thought about marriage in my whole life. When I learned that I was to be paired with a man called Long Chhaim, 24 years old, who was a medical worker, I felt a bit better because we used to study in the same school. He was an educated person, so it would be easier for me to live with him. Chhaim knew about the wedding half a month before me. He did not love me but he decided to marry me because he had the same thoughts as

me (that we used to go to the same school). Even though I was not satisfied with this wedding, I did not have the right to refuse it. I learnt from people at the working site that Angkar would instead force me to marry a disabled person or make me live in an area of 30 square meters (meaning that the Khmer Rouge would send people to leave the abandoned village and provide only 30 square meters of land to stay in which they could not leave) if I resisted. I borrowed clothes from my neighbors because I did not have proper clothes to wear for the wedding. The Khmer Rouge alleged that my family was a capitalist family and had some clothes leftover, so they did not provide any to my family.

16 couples were arranged to marry on the day of my wedding. The wedding was conducted at the meeting hall of the Khmer Rouge division in Sraloung Ti Muoy village, Angkor Tret commune, Prey Veng district, Prey Veng province. They arranged for us to sit in pairs and allowed the mother or father to join the wedding as well. Chhaim and I were ordered to sit at the first table. Then, my father and Chhaim were appointed to exchange their vows to accept each other to be father-in-law and son-in-law. As my father was acting as my representative, I did not make a commitment myself. The Khmer Rouge did this because they knew that my father was not happy with the marriage, and they wanted to ensure they got his consent. After making the commitments, they prepared food for us to eat together. After the meal, all newly married couples who, like Chhaim and I, lived in different villages were

ដំបូង ខ្ញុំមិនបានព្រមនឹងប្តីខ្ញុំទេ ព្រោះពួកយើងមិនបានស្រលាញ់គ្នា ប៉ុន្តែ ប្តីខ្ញុំបានពន្យល់ខ្ញុំថា បើសិនជាមិនព្រមរួមរស់នឹងគ្នាទេ អង្គការនឹងយកទៅ កសាងហើយ។ ខ្ញុំគិតអ្វីមិនចេញទេ ពេលនោះ បានត្រឹមតែអង្គុយយំប៉ុណ្ណោះ ហើយក៏បានយល់ព្រមនៅជាមួយគាត់ទៅ។ ៣ថ្ងៃក្រោយមក គេបានឲ្យ ពួកយើងស្រីៗត្រឡប់មកភូមិវិញ ឯប្តីរបស់ពួកយើងក៏ត្រឡប់ទៅធ្វើការតាម ភូមិរៀងៗខ្លួនដែរ ប្រហែលមួយខែ ឬកន្លះខែ ទើបយើងទាំងពីរបានជួបគ្នា ម្តង ដែលម្តងៗបានជួបគ្នាតែ១យប់ប៉ុណ្ណោះ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៧ អង្គការបានដកប្តីខ្ញុំពីការងារជាគ្រូពេទ្យឃុំឲ្យទៅធ្វើស្រែនៅ ភូមិវិញ ព្រោះពេលនោះគេបានធ្វើការផ្លាស់ប្តូរសមាសភាពអ្នកធ្វើការភូមិ ឃុំ គឺដកអ្នកចេះអក្សរចេញ និងដាក់អ្នកមិនចេះអក្សរជំនួសវិញ។ ខ្មែរក្រហម បានដកអ្នកទាំងនោះឲ្យត្រឡប់ទៅធ្វើការនៅភូមិរៀងៗខ្លួន។ ក្រោយមក អ្នកទាំងនោះមួយចំនួនត្រូវ បានគេយកទៅសម្លាប់ចោលដោយចោទថា ក្បត់ អង្គការ ចំណែកអ្នកនៅសេសសល់ត្រូវបានបញ្ជូនឲ្យទៅនៅខេត្តពោធិ៍សាត់ ដោយមុននឹងបញ្ជូនទៅ គេបានប្រជុំប្រាប់ថា គេនឹងបញ្ជូនពួកយើងទៅ រស់នៅខេត្តពោធិ៍សាត់ ព្រោះនៅទីនោះជាតំបន់សម្បូរសប្បាយ។ នៅ ចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ប្តីនិងខ្ញុំក៏ត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅនៅខេត្តពោធិ៍សាត់ដែរ គឺនៅ

សហករណ៍ព្រៃស្វាយ។ ពេលមកដល់ទីនេះ ស្ថានភាពរស់នៅមិនដូចអ្វីដែល ខ្មែរក្រហមបាននិយាយប្រាប់នោះទេ ព្រោះវាពិបាកជាងកាលនៅភូមិបឹងរ៉ា ចំណាយណាស់ ខ្ញុំធ្វើការមួយថ្ងៃគិតមួយថ្ងៃ។ ជារៀងរាល់យប់ ខ្ញុំតែងតែ គិតថា ថ្ងៃនេះខ្ញុំរួចផុតពីការស្លាប់ហើយ មិនដឹងថាថ្ងៃស្អែកខ្ញុំស្លាប់ឬរស់ នោះទេ។

ពេលបែកបបខ្មែរក្រហម ខ្ញុំបានត្រឡប់មកនៅស្រុកកំណើតវិញ ហើយ បានបន្តរួមរស់ជាមួយប្តីខ្ញុំបានប្រហែល មួយឆ្នាំ ទើបពួកយើងសម្រេចចិត្ត លែងលះគ្នា និងរស់នៅបែកគ្នារហូតដល់បច្ចុប្បន្ន មូលហេតុដោយសារ រស់នៅមិនចុះសំរុងនឹងគ្នា។ ក្នុងរយៈពេលនៅជាមួយគ្នានេះ គាត់មិនដែល ខ្វល់ពីសុខទុក្ខខ្ញុំឡើយ មិនដែលយកចិត្តទុកដាក់នឹងខ្ញុំទោះបីពេលខ្ញុំឈឺ ពេលខ្ញុំទៅណាមកណាមិនដែរសួរនាំ។ ទាំងនេះបានធ្វើឲ្យខ្ញុំមានអារម្មណ៍ ឈឺចាប់ផ្លូវចិត្តកាន់តែខ្លាំង និងយល់ថាគាត់មិនបានស្រលាញ់ខ្ញុំទេ។ ពេល ដែលរម្ងឹកពីរបបខ្មែរក្រហមម្តងៗ ខ្ញុំតែងតែមានការឈឺចាប់ទាំងផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្ត ជាពិសេសគឺការចាប់បង្ខំខ្ញុំឲ្យរៀបការ និងរស់នៅជាមួយមនុស្ស ដែលខ្ញុំមិនដែលគិតថានឹងយកធ្វើប្តី ហើយបានធ្វើឲ្យខ្ញុំក្លាយជាស្ត្រីមេម៉ាយ រហូតដល់សព្វថ្ងៃនេះ។

ordered to stay in small halls prepared by the Khmer Rouge, while the pairs who lived in the same village were ordered to go back. The Khmer Rouge militiamen kept track of us every night because they wanted to know which couples denied Angkar's arrangement and disagreed with sleeping together. At first, I did not want to have sexual relationships with my husband because we did not love each other. But, he explained me "if you refuse to sleep with me, Angkar will take you to be re-educated". I could not find any solution besides crying and so I agreed with him. Three days later, the Khmer Rouge ordered us to return to our villages and work individually. My husband and I were allowed to meet each other once every four to six weeks, and only one night per time.

In 1977, Angkar removed my husband from his position as commune medical worker to become a farmer. The Khmer Rouge completely changed the composition of employees of villages and communes in my area, regardless of whether they were Khmer Rouge cadre or not. They removed those who could read and write, and replaced them with illiterate people. Later on, some of those removed from their positions were taken for execution with the accusation of betraying Angkar, while the rest of them were sent to work in Pursat province.

Before sending us, the Khmer Rouge set up a meeting and said that they would send us to live in Pursat province because Pursat was a prosperous province. At the end of 1978, my husband and I were sent to Prey Svay cooperation in Pursat province. When we arrived there, the situation was not the same as what Khmer Rouge had said during the meeting. In reality, life became more difficult than in Boeng Rach village. Every night, I thought "I can survive today, but I do not know whether I can survive or die tomorrow".

When the Khmer Rouge regime collapsed, my husband and I went back to our homeland. We kept living together for about a year, but then we decided to divorce and live separately because we were not getting along well with each other. He did not worry or care about me, he never looked after me when I was sick and never asked where I was going when I traveled somewhere. The way he acted caused a lot of pain to me and made me understand that he never loved me. When I recall the Khmer Rouge regime today, I always suffer, both physically and mentally, from the experience of being forced to marry and living with someone I would have never thought to marry. I stay a widow until the present day.

លោកស្រី ខៀវ ហិន

លោកស្រី ខៀវ ហិន កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៨ នៅភូមិឈើទាល ឃុំ
ម្រោម ស្រុកអង្គរជ័យ
ខេត្តកំពត។ លោកស្រី គឺជា
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

មុនឆ្នាំ១៩៧២ ខ្ញុំបានរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយនៅស្រុកកំណើត
ក្នុងភូមិឈើទាល ឃុំម្រោម ស្រុកអង្គរជ័យ ខេត្តកំពត។ ឪពុកម្តាយខ្ញុំប្រកប
របរធ្វើស្រែ។ ខ្ញុំមានបងប្អូន១១នាក់ (ស្រី៤នាក់ និងប្រុស៧នាក់)។ ក្នុង
ឆ្នាំ១៩៧២ ឪពុកម្តាយខ្ញុំបាននាំកូនៗភៀសខ្លួនពីស្រុកកំណើតមករស់នៅ
ទីក្រុងភ្នំពេញ។ នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានជម្លៀស
គ្រួសារខ្ញុំពីក្រុងភ្នំពេញទៅស្រុកកំណើតនៅភូមិឈើទាលវិញ។ យើងបានធ្វើ
ដំណើរអស់រយៈពេលប្រហែល១ខែទើបទៅដល់ស្រុកកំណើត។ នៅតាម
ផ្លូវ ឪពុកខ្ញុំបានរង់ចាំពីពួកខ្ញុំ ប៉ុន្តែពួកខ្ញុំបានជួបគាត់វិញនៅឯស្រុកកំណើត។
មកដល់ភូមិកំណើត គ្រួសារខ្ញុំ បានទៅស្នាក់នៅផ្ទះបងស្រីខ្ញុំ នៅបាន
ប្រហែល១ខែ គេបានបញ្ជូនគ្រួសារខ្ញុំទៅនៅតំបន់ព្រៃភ្នំខៀវ ស្រុកអង្គរ
ជ័យ ដោយសារខ្មែរក្រហមបានចាត់ទុកគ្រួសារខ្ញុំ ជាប្រជាជនថ្មី
(គ្រួសារ១៧មេសា) ដូច្នេះគេមិនអនុញ្ញាតឲ្យគ្រួសារខ្ញុំនៅក្នុងភូមិទេ។ នៅ
តំបន់ព្រៃភ្នំខៀវ ខ្មែរក្រហមបានបំបែកសមាជិកគ្រួសារខ្ញុំឲ្យទៅធ្វើការ
នៅតាមកងចល័តផ្សេងៗគ្នា។ គេបានចាត់ខ្ញុំធ្វើការក្នុងកងចល័តនារី
ដែលមានគ្នាប្រហែល៥០នាក់ទៅធ្វើស្រែ ដកស្ទូង ឆែកដី ដឹកប្រឡាយ លើក
ទំនប់ ដោយទទួលបានរបបអាហារតិចតួច (អង្ករ៣កំប៉ុង សម្រាប់
មនុស្ស១០នាក់)។ ពួកខ្ញុំត្រូវក្រោកឡើងធ្វើការតាំងពីព្រឹកព្រលឹមរហូតដល់
ថ្ងៃត្រង់ ទើបគេឲ្យឈប់សំរាកហូបបាយ បន្ទាប់មកត្រូវបន្តធ្វើការរហូតដល់
ព្រលប់ ហើយពេលខ្លះត្រូវបន្តធ្វើការដល់យប់ក៏មានដែរ។ ខ្ញុំមិនដែលបាន
ជួបឪពុកម្តាយខ្ញុំម្តងណាឡើយ ព្រោះគេឲ្យខ្ញុំដើរចល័តធ្វើការគ្រប់ទីកន្លែង
តែខ្ញុំបានឆ្លៀតចូលលេងពួកគាត់ពេលណាដែលកងចល័តខ្ញុំបានដើរទៅ
ធ្វើការកាត់តាមផ្ទះពួកគាត់ប៉ុណ្ណោះ។ ពេលឪពុកម្តាយខ្ញុំឈឺ ខ្ញុំបានសុំគេ
ទៅមើលពួកគាត់ ក៏គេមិនអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំទៅដែរ គេបានប្រាប់ខ្ញុំវិញថា មិត្ត

នារីឯងមិនមែនជាគ្រូពេទ្យទេ មិនបាច់ទៅមើលគាត់ទេ។ លុះក្រោយមក
កងចល័តខ្ញុំបានដើរទៅធ្វើការកាត់តាមផ្ទះឪពុកម្តាយខ្ញុំទៀត ខ្ញុំក៏បានឆ្លៀត
ចូលលេងនឹងពួកគាត់ តែខ្ញុំមិនបានជួបគាត់ទេ គឺបានជួបតែបងស្រីដ៏ដូនមួយ
ហើយគាត់បានប្រាប់ខ្ញុំថាឪពុកខ្ញុំ ខៀវ ទឹម បានស្លាប់បាត់ហើយ រីឯម្តាយ
ខ្ញុំ ទឹម ខែម បានស្លាប់ក្រោយពីឪពុកខ្ញុំស្លាប់បានប្រហែល៤ទៅ៥ខែ
ដោយសារការហូបមិនគ្រប់គ្រាន់។

ចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ពេលខ្ញុំកំពុងដឹកប្រឡាយ មេកងបានមកហៅខ្ញុំ
ឲ្យទៅរោងស្នាក់នៅមួយភ្លែត តែពេលទៅដល់រោងស្នាក់ គេបានប្រាប់ខ្ញុំឲ្យ
ធ្វើដំណើរទៅឃុំ។ ពេលមកដល់ឃុំ គេបានប្រាប់ខ្ញុំថា មិត្តឯងត្រូវរៀបការ
នៅថ្ងៃស្អែកនេះ។ ខ្ញុំភ័យ ហើយបានយំជាខ្លាំង ព្រោះខ្ញុំមិនដែលមានចិត្ត
ចង់រៀបការនោះទេ ចំណែកបុរស ដែលជាគូនឹងខ្ញុំ គឺត្រូវជាក្មួយខ្ញុំ។ ពេលនោះ
ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ខ្វល់ចិត្តមិនដឹងថាត្រូវធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីបដិសេធ ចំពោះ
ការរៀបការនេះ ខ្ញុំបានអង្គុយយំនៅផ្ទះពួកខ្ញុំដែលស្ថិតនៅក្បែរឃុំនោះ ហើយ
បាននិយាយប្រាប់គាត់ពីរឿង ខ្មែរក្រហមរៀបចំឲ្យយកគ្រួសារ ពួកខ្ញុំបានប្រាប់
ខ្ញុំថាដើម្បីគេចផុតពីការរៀបការនេះ ខ្ញុំត្រូវប្រាប់គេថាបុរសដែលត្រូវរៀបការ
នឹងខ្ញុំគឺជាក្មួយខ្ញុំ។ លុះព្រឹកឡើង ខ្ញុំបានប្រាប់គេតាមសម្តីដែលខ្ញុំបាន
ប្រាប់ខ្ញុំ ពេលនោះខ្មែរក្រហមមិនបានដាក់ទោសខ្ញុំនោះទេ ហើយបានឲ្យខ្ញុំ
ត្រឡប់ទៅភូមិវិញ។ ប្រហែល១ខែក្រោយមក មេកងបានប្រាប់ខ្ញុំទៅរៀបការ
ជាលើកទី២៖ កាលនោះខ្ញុំកំពុងគាស់គល់ឈើនៅភូមិត្របៀត ស្រុកអង្គរជ័យ
ស្រាប់តែមេកងមកប្រាប់ថាឲ្យខ្ញុំទៅធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្តនៅថ្ងៃស្អែក បើខ្ញុំធ្វើការ
បដិសេធម្តងទៀតគេនឹងបញ្ជូនខ្ញុំទៅរៀនសូត្រហើយ។ ខ្ញុំបានយំដោយក្នុង
ចិត្តភិតភ័យពេលទៅដល់កន្លែងរៀបការដែលស្ថិតនៅរោងសហករណ៍ភូមិ
ម្រោម។ បុរសដែលខ្ញុំត្រូវរៀបការជាមួយគឺជាអ្នក១៧មេសា និងមានអាយុ

MS. KHIEV HORN

Ms. Khiev Horn was born in 1958 at Chheu Teal village, Mroum commune, Angkor Chey district, Kampot province. She is a civil party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia (ECCC).

Before 1972, I lived with my parents in Chheu Teal village, Mroum commune, Angkor Chey district, Kampot province. My parents were farmers. I had 11 siblings; four sisters and seven brothers. In 1972, I moved with my parents and some of my siblings to Phnom Penh city.

On 17 April 1975, the Khmer Rouge transferred my family back to Chheu Teal village. We walked for one month to reach our homeland. On the way, my father got lost, but fortunately we met him again in our village. When we first arrived, we went to stay at my older sister's house. About one month later, the Khmer Rouge moved my family to live in Prey Phnaek Khiev area, Angkor Chey district instead. Because my family was considered "new people" (17 April people), they did not allow us to stay living in our home village. Once there, the Khmer Rouge separated my family members to work in different mobile units. I was assigned to work in the women's mobile unit which had 50 people. We were tasked to farm, transplant rice seedlings, carry earth, dig canals, and build dams. We received very little food to eat; three cans of husked rice were shared between 10 people. We were worked from dawn until noon, stopping only to eat lunch before continuing until dusk. Sometimes, we were even made to work until nighttime.

I rarely met my parents. I could take a little time to see them only when my mobile unit passed their house to work. When my parents got sick, I asked the Khmer Rouge for permission to visit them. They did not allow me to go, saying "you are not a doctor, so there is no need to visit them". Sometime later, my mobile unit passed my parents' house again, so I took a

chance to visit them. I did not see my parents, but met only my cousin. She told me that my father Khiev Toem and mother Toem Khem had both died from starvation. My father had died first, and my mother passed away four months after him.

At the end of 1978, while I was digging a canal, the unit chief came and ordered me to go to the sleeping hall for a moment. When I arrived, another Khmer Rouge soldier told me to continue to the commune hall. At the commune, I was told "you, comrade, have to get married tomorrow". I was afraid and started sobbing because I did not want to get married. To make things worse, the Khmer Rouge had paired me with my nephew. I was really worried and did not know how to refuse this wedding. I sat and sobbed at my uncle's house nearby the commune hall and told my uncle about the arranged marriage. He advised me to tell the Khmer Rouge that my paired man was my nephew in order to avoid marrying him. The next morning, I told the Khmer Rouge that I could not marry my nephew. Fortunately, they did not punish me and allowed me to return to the village.

About a month later, the unit chief came and ordered me to get married a second time. At the time, I was digging up the base of a tree in Trabet village, Angkor Chey district. The unit chief suddenly came and told me "go to make commitment tomorrow and if you refuse it again, you will be taken for re-education". I cried and was scared when I arrived at the wedding place in Mroum village's cooperative hall, where eight pairs had been arranged to marry that day. The man they paired me with belonged, like me, to the 17 April people and

ដំណាលគ្នានឹងខ្ញុំ គាត់គឺជាប្តីសម័យលន់ នល់ តែគាត់ព្យាយាមលាក់
ប្រវត្តិខ្លួនឯង ដោយប្រាប់ទាហានខ្មែរក្រហមថាគាត់ជាអ្នករត់រើមក។ ពួកយើង
មិនបានស្គាល់គ្នាពីមុននោះទេ។ គូដែលត្រូវរៀបការមានទាំងអស់៨គូ។
ការរៀបការបានចាប់ផ្តើមជាមួយនឹងការឡើងប្តេជ្ញាចិត្តរបស់គូនីមួយៗថា
នឹងទទួលយកយុវជន យុវនារីអស់មួយជីវិត។ ពួកយើងមានទឹកមុខក្រៀមក្រំ
មិនថាខ្ញុំ មិនថាមិត្តនារីផ្សេងទៀត គ្មានអ្នកណាចង់រៀបការនោះទេ។ បន្ទាប់ពី
ធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្តចប់ ខ្មែរក្រហមបានឲ្យខ្ញុំនិងប្តីនៅជាមួយគ្នាក្នុងផ្ទះមួយដែល
គេទុកចោលស្ថិតនៅឆ្ងាយពីភូមិ។ ពេលយប់ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ថាមានឈ្លប
កំពុងតាមដាន ខ្ញុំបានអើតមើលតាមប្រហោងរនាបផ្ទះ ស្រាប់តែបានឃើញ
ឈ្លបក្មេងចំនួន២ទៅ៣នាក់នៅក្រោមផ្ទះខ្ញុំមែន ព្រោះគេចង់ដឹងថាពួកយើង
រស់នៅចុះសម្រុងគ្នាដែរឬអត់ ពេលនោះខ្ញុំនិងប្តីមិនបានឈ្លោះប្រកែកគ្នា
អ្វីនោះទេ ព្រោះយើងបានដឹងថាមានឈ្លបមកតាមដានពួកយើង

ប្រហែល១៥ទៅ៣០នាទី ទើបពួកឈ្លបនោះបានចេញទៅបាត់។ ពេល
ពួកវាទៅបាត់អស់ ខ្ញុំបាននិយាយបញ្ចុះបញ្ចូលគាត់ថាយើងមិនគួររួមសង្វា
សនឹងគ្នានោះទេ យើងខ្លួនមួយពិបាកប៉ុណ្ណឹងហើយ ទំរាំមានកូនទៀតនឹង
រិតតែពិបាកជាងនេះទៀត ពេលនោះគាត់បានយល់ស្របនឹងសម្តីខ្ញុំ ហើយ
ពួកយើងគ្រាន់តែសំងំស្ងៀមពេលមានឈ្លបមកតាមដាន។ ៧ថ្ងៃក្រោយមក
គេបានបំបែកខ្ញុំ និងប្តីទៅធ្វើការនៅកងចល័តរៀងៗខ្លួនវិញ។ គេបានអនុញ្ញាត
ឲ្យពួកយើងជួបគ្នាបានតែម្តងទេក្នុងមួយសប្តាហ៍។

ក្រោយរបបខ្មែរក្រហម ម្តាយក្មេកខ្ញុំបានមកសុំខ្ញុំរៀបការជាមួយប្តីខ្ញុំសារជាថ្មី
ខ្ញុំក៏បានយល់ព្រមនឹងការស្នើសុំនេះ។ ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តរួមរស់នឹងប្តីខ្ញុំ
ព្រោះគាត់ចេះគោរពខ្ញុំ ជាមនុស្សល្អ មិនបានធ្វើបាបខ្ញុំក្នុងរយៈពេលដែល
ខ្មែរក្រហមបង្ខំឲ្យយើងរស់នៅជាមួយគ្នា។

we were also the same age. We had never met each other before. Later on, I learned that he had been a policeman under the Lon Nol regime, but he had managed to hide his real biography by telling the Khmer Rouge that he had worked as a Tuk Tuk driver.

At the wedding, each pair was ordered to stand up and make their vows. The women were told to say “I will accept this young man forever” and the men had to say “I will accept this young woman forever.” Everyone had a very sad face –neither me nor the other comrades wanted to get married. After the commitment procedure finished, my husband and I were sent to stay in an abandoned house far away from the village. At night, I felt like the militiamen were spying on us, so I peered through the floor laths and saw two or three of them hiding beneath the house. They were keeping watch on us because they wanted to know if we consummated our marriage or not. My husband and I did not argue with each other because we

knew now that we were being observed by the Khmer Rouge. About 15 to 30 minutes later, they left and I persuaded my husband that we should not consummate because we were already living in a very difficult situation and if we had children, it would get even harder. My husband understood what I meant, so we just stayed calm whenever the Khmer Rouge militiamen came to check on us. A week later, we were separated to work in our mobile units individually, but we were allowed to meet each other once a week after this.

After the Khmer Rouge regime fell, my mother-in-law came and requested me to remarry my husband. I agreed with her request. I decided to live with my husband because he was a good man. He had respected me and never mistreated me when the Khmer Rouge had forced us to live with each other.

លោក ជឹម ជាប

លោក ជឹម ជាប ក៏នៅក្នុង
ឆ្នាំ១៩៤៨ និងមានកំណើតនៅ
សុរកកោះធំ ខេត្តកណ្តាល។
លោក គឺជាដើមបណ្តឹង
រដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃ
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង
តុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក)។

មុនឆ្នាំ១៩៧៣ ខ្មែរក្រហមបានចូលមកដល់ភូមិខ្ញុំនៅស្ថិតក្នុងស្រុក
កោះធំ ហើយបានចាប់ប្រមូលយុវជនក្នុងភូមិឲ្យចូលធ្វើជាទាហានខ្មែរក្រហម។
កាលនោះ ខ្ញុំក៏ត្រូវបានគេចាប់ឲ្យចូលធ្វើជាទាហានផងដែរ ដោយបញ្ជូនឲ្យទៅ
ប្រចាំការនៅភូមិកងស្រុក ស្រុកកោះធំ។

ក្រោយពីធ្វើការផ្សេងៗប្រជាជនចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញអស់ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥
គេបានបញ្ជូនកងពលខ្ញុំដែលជាកងយោធាមួយទៅធ្វើស្រែលើកទំនប់នៅស្ទឹងបា
គូក្បែរតំបន់ព្រៃស ទីក្រុងភ្នំពេញ។ នៅទីនេះ ម្នាក់ៗត្រូវខិតខំធ្វើការឲ្យបានល្អ ឲ្យ
ទាន់ផែនការដែលបានកំណត់។ ពួកយើងបានចាប់ផ្តើមពីម៉ោង៧ព្រឹកដល់១២ថ្ងៃត្រង់
និងពីម៉ោង១៣រសៀលដល់៥ល្ងាច ហើយពេលខ្លះត្រូវធ្វើការនៅពេលយប់ទៀត រីឯ
របបអាហារ គឺហូបតែបរលាយត្រកួនប៉ុណ្ណោះ។ គេបានឲ្យពួកខ្ញុំចូលរួមប្រជុំជីវភាព
ដើម្បីធ្វើស្វ័យតិរៀនកសាងកំហុសខ្លួនឯងជាម្យ៉ាងរាល់ល្ងាច។ ក្នុងអង្គប្រជុំ អ្នក
រាល់គ្នាត្រូវរាយការណ៍ពីអ្វីដែលខ្លួនបានធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះ ហើយ អង្គការក៏បានធ្វើការ
ទិៀនអ្នករកឃើញថាមានកំហុសផងដែរ បើសិនមានអ្នកឈឺ គេថាអ្នកនោះធ្វើពុំ
ជាល្អ បើនរណាបានធ្វើឲ្យបាត់ផ្តួចប ឬផ្លែប៉ែល គេថាអ្នកនោះមិនអាចកសាងខ្លួន
បានល្អ ជាង ដូច្នេះអ្នកនោះត្រូវបញ្ជូនទៅលក់ដំបន់ទៀតនៅថ្ងៃបន្ទាប់ ហើយខ្ញុំ
មិនដែលឃើញពួកគេត្រឡប់មកវិញទេ តែខ្ញុំបានឮថាពួកគេត្រូវបានបញ្ជូនទៅ
សម្លាប់នៅបឹងជើងឯក។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៦ មេកងបានដកខ្ញុំឲ្យទៅធ្វើស្រែនៅ
អង្គភាពកងទ័ពស្ថិតនៅវត្តកប់ស្រូវ ស្រុកព្រៃក្តៅ ខេត្តកណ្តាល។ នៅទីនេះបាន
ប្រហែល១ឆ្នាំ គេបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅខេត្តកំពង់ចាមដើម្បីច្បាំងនឹងទ័ពយួន លុះក្រោយមក
គេបានដកខ្ញុំទៅនៅខេត្តស្វាយរៀង។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ មេកងបានប្រាប់ខ្ញុំថា ឡើងឡានទៅភ្នំពេញ។ ឡាន
បានដឹកខ្ញុំ និងមិត្ត៧នាក់ទៀតចេញពីអង្គភាពខេត្តស្វាយរៀង ខណៈនោះខ្ញុំមាន
អារម្មណ៍ភ័យខ្លាចខ្លាំងណាស់ ព្រោះខ្ញុំគិតថាគេកំពុងដឹកខ្ញុំយកទៅសម្លាប់។ ឡានបានដឹកពួកខ្ញុំ
រហូតដល់អង្គភាពទ័ពក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ។ ស្នាក់នៅអង្គភាពបានពីរថ្ងៃ មេកងបាន
ប្រាប់ខ្ញុំថា មិត្តឯងត្រូវរៀបការ ខ្ញុំមិនហ៊ានបដិសេធទេ ទោះបីចិត្តមិនចង់រៀបការ

ក៏ដោយ ព្រោះខ្លាចគេយកទៅសម្លាប់។ នារីដែលខ្ញុំត្រូវរៀបការជាមួយមានឈ្មោះ
អ៊ុំ សារិន អាយុប្អូនខ្ញុំប្រហែល៥ឆ្នាំ ជាគ្រូពេទ្យនៅមន្ទីរពេទ្យ៩៨ក្រុងភ្នំពេញ និង
មានស្រុកកំណើតនៅខេត្តកណ្តាល។ ការរៀបការ បានធ្វើឡើងនៅមន្ទីរកងវិះ
ស្ថិតនៅខាងត្បូងស្ថានប្រោយចង្វារ ក្រុងភ្នំពេញ និងមានគូរៀបការទាំងអស់៨គូ។
នៅថ្ងៃរៀបការ គេគ្រាន់តែឲ្យគូនិមួយៗឡើងប្តេជ្ញាចិត្តម្នាក់ម្តងៗថា នឹងគោរពតាម
អង្គការជាម្យ៉ាងរហូត។ កាលនោះ ប្រពន្ធខ្ញុំក៏មិនបានពេញចិត្តនឹងការរៀបការនេះដែរ
ព្រោះវាជាការរៀបការដែលមិនបានធ្វើតាមប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់ និងគ្មានការចូលរួម
ដឹងលើពិធីកុម្មុយទាំងសងខាង។ ទោះបីជាមិនមានចិត្តស្រឡាញ់គ្នា ក៏ពួកយើង
បានសម្រុះសម្រួលចិត្តគ្នាដែរ ព្រោះពួកយើងខ្លាចគេយកទៅសម្លាប់។ បន្ទាប់ពី
ប្តេជ្ញាចិត្តរួច គេបានឲ្យខ្ញុំនិងប្រពន្ធរស់នៅជាមួយគ្នាក្នុងអង្គភាពនេះមួយសប្តាហ៍។
ឈ្មួបមិនបានមកតាមដានយើងនៅពេលយប់នោះទេ។ ប៉ុន្តែ នៅព្រឹកមួយ មេកង
បានសួរខ្ញុំថា តើសមមិត្ត និងប្រពន្ធរស់នៅចុះសម្រុងគ្នាឬទេ? ខ្ញុំបានឆ្លើយថា
ពួកយើងចុះសម្រុងគ្នាជាធម្មតាទេ។ ផុតមួយសប្តាហ៍ ខ្ញុំនិងប្រពន្ធត្រូវបែកគ្នាត្រឡប់
ទៅធ្វើការកន្លែងរៀងៗខ្លួនវិញ ដោយខ្ញុំត្រូវត្រឡប់ទៅធ្វើការនៅស្វាយរៀងវិញ រីឯ
ប្រពន្ធខ្ញុំក៏ត្រូវត្រឡប់ទៅធ្វើការនៅកន្លែងគាត់វិញដែរ។ រយៈពេល២ខែទើបគេ
អនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំមកជួបប្រពន្ធខ្ញុំនៅភ្នំពេញម្តង។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ គេបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅ
ស្រុកកំពង់ត្របែក ខេត្តព្រៃវែង ដើម្បីប្រយុទ្ធជាមួយកងទ័ពឯករាជ្យ ខណៈនោះ
ខ្ញុំបានឡើងទៅភ្នំពេញដើម្បីសុំការអនុញ្ញាតយកប្រពន្ធមកនៅខេត្តព្រៃវែងជាមួយ
ខ្ញុំរយៈពេលបីថ្ងៃ ខ្មែរក្រហមបានអនុញ្ញាតឲ្យនាងមកនៅតាមការស្នើសុំរបស់ខ្ញុំ
ហើយនាងបានប្រាប់ខ្ញុំថានាងមានផ្ទៃពោះហើយ។ ស្នាក់នៅគ្រប់បីថ្ងៃ ប្រពន្ធខ្ញុំបាន
វិលត្រឡប់ទៅកន្លែងធ្វើការនៅឯភ្នំពេញវិញ ហើយភ័ក្ត្រលើកចុងក្រោយដែល
ពួកយើងបានជួបគ្នាដែរ ព្រោះថាតាំងពីនោះមកខ្ញុំមិនដែលបានជួបនាងទៀតទេ។
ក្រោយបែកបបខ្មែរក្រហម ខ្ញុំបានតាមស្វែងរកប្រពន្ធខ្ញុំនៅឯភ្នំពេញ តែមិនបានជួប
នាងទេ បន្ទាប់មកមានគេប្រាប់ខ្ញុំថានាងនៅភ្នំឱរ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ខ្ញុំបានទៅរក
ដល់ទីនោះទៀត នៅតែរកមិនឃើញ ដូច្នេះខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តវិលត្រឡប់មកផ្ទះវិញ
ដោយក្តីអស់សង្ឃឹម ជាមួយអារម្មណ៍អាណិតប្រពន្ធ ព្រោះនាងមានផ្ទៃពោះ៧ខែ
ហើយ។

MR. CHOEM CHEAP

Mr. Choem Cheap was born in 1948 at Kaoh Thum district, Kandal province. He is a civil party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia (ECCC).

The Khmer Rouge came to my village in Kaoh Thum district in 1973 to mobilize the youths in the village to become Khmer Rouge soldiers. I was forced to be a Khmer Rouge soldier as well and was sent to a Khmer Rouge army base in Kang Srok village, Kaoh Thum district.

After people had been evacuated from Phnom Penh in 1975, the Khmer Rouge sent my division (central division) to farm and build dams at Ba Kou Small River nearby Prey Sa area in Phnom Penh. As an ordinary soldier, I had to strictly follow Angkar's orders. We had to work very hard to complete all the different tasks that Angkar wanted us to finish in a limited time. We worked from 7am to 12pm and from 1pm to 5pm. Sometimes we were required to work during the nighttime too. For meals, we were served only watery porridge mixed with water convolvulus.

The Khmer Rouge ordered us to join "livelihood" meetings every evening. During these meetings, we had to tell everyone what we had been tasked to do, what we achieved, and what we could not achieve. If we had made mistakes, we would have to let Angkar know. Angkar would also criticize people who they had observed not working well. If someone got sick, they alleged that this person was only pretending to be ill. If someone broke their hoe or shovel blades, Angkar accused them of not bettering themselves and not taking care of their belongings. Everyone who became sick or made a small mistake was identified as an enemy of Angkar and would be taken away the next day. I never saw these people again. I heard that they were sent to Boeng Cheung Aek area and were executed there.

At the beginning of 1976, the unit chief moved me to farm at the army unit located in Kab Srov pagoda at Preaek Pnov district, Kandal province. After living there for about one year, I was sent to Kampong Cham province, in order to fight the Vietnamese troops. After a while, I was withdrawn and moved to Svay Rieng province.

One day in 1977, my unit chief told me to "get on the truck to Phnom Penh". The truck took me and seven other men away from the army unit in Svay Rieng province. I was very scared because I thought I was being taken away for execution. The truck brought us to Phnom

Penh. After staying at the army base in Phnom Penh for two days, the unit chief told me "you, Comrade, have to get married". Even though I did not want to marry I could not refuse, because I was afraid of being taken away for execution. The lady who was paired with me was called Om Sarin. She was five years younger than me, born in Kandal province, and was a medical worker in the Army Hospital 98 in Phnom Penh. The wedding was conducted at the army unit in the south of Chrouy Changvar Bridge, Phnom Penh. Eight pairs were arranged to be married at the same time. The Khmer Rouge ordered each pair to make a commitment one by one and state that we would each follow Angkar forever. My wife was not satisfied with the wedding because it was held without the parents, and did not follow the Khmer tradition. Although my wife and I did not love each other, we had to ignore our emotions and accept the marriage because we feared being taken away for execution if we refused each other. After pledging, we were allowed to live together for a week in the same location where we got married. We were not spied on by the Khmer Rouge militiamen at night, but one morning, the unit chief came and asked me "have you Comrade had a good consummation with your wife?" I replied "our consummation is normal". A week later, I was sent back to Svay Rieng province, while my wife was returned to her working place in Phnom Penh. I was given permission to visit her once every two weeks in Phnom Penh.

In 1978, I was sent to Kampong Trabaek district, Prey Veng province, in order to fight the Vietnamese troops. At that time, I went to Phnom Penh and asked permission to bring my wife to stay with me for three days in Prey Veng province, which the Khmer Rouge allowed. During that time, my wife told me that she was pregnant. After three days, she had to return to her working place in Phnom Penh. This was the last time I saw my wife. After the Khmer Rouge regime fell, I tried to find her in Phnom Penh, but I did not meet her. Then, someone told me that she was at Oral Mountain in Kampong Speu province. I went to find her over there, but I was still not able to find her. Therefore I decided to travel back home, while I was feeling sad and hopeless, and compassion for her, because she was seven months pregnant at the time. I never found out what happened to her. Later on, I got married to another woman.

លោកស្រី ប្រាញ ឌី

លោកស្រី ប្រាញ ឌី កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥១ និងមានស្រុកកំណើត
នៅភូមិកោះចំការ ឃុំបឹងសាលា
ក្នុង ស្រុកកំពង់ត្រាច
ខេត្តកំពត។ លោកស្រី គឺជា
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

នៅសម័យលន់ នល់ ខ្ញុំរស់នៅជាមួយបងប្រុសច្បងក្នុងភូមិកោះចំការ ឃុំបឹងសាលា
ក្នុង ស្រុកកំពង់ត្រាច ខេត្តកំពត។ ចំណែក ឪពុកម្តាយខ្ញុំបានស្លាប់បាត់ហើយ។

ពេលរបបខ្មែរក្រហមចូលមកដល់ ខ្ញុំ និងបងប្រុសត្រូវបានគេបំបែកឲ្យទៅរស់នៅតាម
កងចល័តផ្សេងៗគ្នា។ ពេលនោះ គេបានឲ្យខ្ញុំចូលក្នុងកងចល័តយុវនារីដែលមាន
គ្នាប្រហែល២០នាក់ទៅជីកប្រឡាយនៅភូមិជាសស្ត្រ ដោយចាប់ផ្តើមធ្វើការតាំងពី
ម៉ោង៤ភ្លឺដល់ម៉ោង១២ថ្ងៃត្រង់ សម្រាកហូបបាយមួយភ្លែត បន្ទាប់មកត្រូវបន្តការងារ
រហូតដល់ម៉ោង៥ល្ងាច។ ធ្វើការនៅទីនេះ ខ្ញុំបានឃើញមិត្តនារីម្នាក់ដែលតែងតែ
ដោះសម្លៀកបំពាក់សើមរបស់នាងហាលថ្ងៃរហូតដល់ស្ងួតទើបនាងយកមកស្លៀក
វិញ។ ដោយសារឃើញពោះនាងកាន់តែធំឡើងជាងរាល់ថ្ងៃ ពួកខ្ញុំស្រីៗគិតថា
នាងកំពុងមានផ្ទៃពោះ ពួកខ្ញុំបានសួរនាំពីឪពុកកូនក្នុងពោះនាង ពេលនោះនាងបាន
ប្រាប់ខ្ញុំនិងមិត្តនារីទៀតថា នាងត្រូវបានគេចាប់បំបែក២ទៅ៣ដងនៅតាមគល់ភ្នែក
និងនៅកន្លែងរទេះសេះ រហូតដល់មានផ្ទៃពោះ។ ពួកខ្មែរក្រហមបានរកឃើញបុរស
ដែលបានចាប់បំបែកនាង ហើយក៏បានយកបុរសនោះទៅសម្លាប់ចោលបាត់ហើយ
បន្ទាប់ពីនោះមក ខ្ញុំមិនបានដឹងថានាងមានវាសនាយ៉ាងដូចម្តេចទៀតទេ ព្រោះគេ
បានផ្លាស់ខ្ញុំទៅកន្លែងដីនៅជើងភ្នំគីដែកដែលជាតំបន់ចាញ់ខ្លាំង។ ក្រោយមកទៀត
គេបានបញ្ជូនកងចល័តខ្ញុំទៅលើកទំនប់កោះស្មាដែលជាតំបន់មុតស្រួច និងក្តៅគគុក
របស់អង្គការ។ ទំនប់នេះមានកំពស់ជាង១៥ម៉ែត្រ និងបណ្តោយវែងដែលខ្ញុំមិនអាច
គណនាបាន និងមានមនុស្សរាប់រយពាន់នាក់កំពុងធ្វើការយ៉ាងមហាញ៉ែកដែលអ្នក
ទាំងនោះត្រូវបានខ្មែរក្រហមប្រមូលមកពីកន្លែងផ្សេងៗ។ ពេលចប់ការងារលើក
ទំនប់ គេបានឲ្យខ្ញុំធ្វើការងារតាមភូមិដូចជា ឃ្វាលគោ និងត្បាញកន្ទួលជាដើម។
មានព្រឹកមួយ មុនខ្ញុំចេញទៅធ្វើការ គេបានមកហៅខ្ញុំឲ្យទៅប្តេជ្ញាចិត្តរៀបការជាមួយ
មិត្ត លី ស៊ីន ដែលជាអ្នករក្សាទុកផ្គត់ផ្គង់ឲ្យកងចល័ត។ គេបានរៀបចំឲ្យរៀបការ
ទាំងអស់២០គូនៅភូមិព្រៃរុន។ ពេលឡើងប្តេជ្ញា គេបានសួរខ្ញុំថា ស្រីលាញ់យុវជន
នេះ ឬអត់? ពេលនោះខ្ញុំអូលដើមកន្តើយមិនចេញនោះទេ ព្រោះខ្ញុំមិនសប្បាយចិត្ត
ចំពោះការរៀបការនេះទេ ខ្ញុំស្រឡាញ់ខ្លួនដែលត្រូវគេបង្ខំឲ្យរៀបការ ដោយមិនបាន

រៀបចំតាមប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់ និងគ្មានការចូលរួមពីឪពុកម្តាយញាតិមិត្តជិតខាង
ដឹងឡើយទាំងអស់។ ពេលនោះ ខ្មែរក្រហមបានស្រែកសំឡេងខ្លាំងយាយ ដោយសារ
ខ្ញុំភ័យពេក ក៏ចេះតែឆ្លើយឲ្យរួចពីមាត់ថា ខ្ញុំស្រឡាញ់យុវជនហ្នឹង ព្រោះបើមិន
យល់ព្រមតាមការរៀបចំរបស់អង្គការទេ គេនឹងយកខ្ញុំទៅសម្លាប់ចោលហើយ។
ពេលនោះ ខ្ញុំបានឃើញមានអ្នកខ្លះរៀបការនឹងស្រ្តីក្មេងដែលគេប្រើដើម្បីតំណាង
ឲ្យដៃគូរបស់ខ្លួនដែលមិនបានមកប្តេជ្ញាចិត្ត ព្រោះតែកំពុងជាប់រស់ធ្វើការងារបំរើ
អង្គការ។ ក្រោយពីប្តេជ្ញាចិត្តរួច ពួកខ្មែរក្រហមបានបំបែកពួកយើងឲ្យទៅធ្វើ
ការរៀងៗខ្លួនវិញ។ បើខ្ញុំត្រូវគេចាត់ឲ្យទៅរក្សាគ្រឹះយុវ ទើបគេអនុញ្ញាតឲ្យមកលេង
ប្រពន្ធម្តង តាំងពីរៀបការមកគាត់បានមកលេងខ្ញុំពីរដងដែរ បន្ទាប់មកពួកយើងបាន
បែកគ្នារហូតដល់ថ្ងៃនេះ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ខ្ញុំបានឃើញទាហានវៀតណាមបាញ់គ្នាជាមួយទាហានខ្មែរក្រហម។
ពេលនោះ ទាហានវៀតណាមបានហៅប្រជាជនរត់ឲ្យលឿន បន្ទាប់មកមានគ្រាប់ផ្តោង
ធ្លាក់ ចំណែកទាហានខ្មែរក្រហមបានសម្លាប់អ្នកដែលមានស្តាយបង្វែរចរាចរទាំងអស់
គ្មានសល់។ ពេលនោះ ខ្ញុំមិនបានរត់ទេ ខ្ញុំបានជួបសំនុំជាមួយមិត្តនារី៥ទៅ៦នាក់
ទៀតនៅកន្លែងលើកដីក្នុងព្រៃ ដោយក្នុងចិត្តគិតថា “បើស្លាប់ក៏ស្លាប់ចុះ ព្រោះ
វេទនាណាស់ ណាមួយអស់កម្លាំងផង គ្មានកម្លាំងរត់ទេ” ពេលសភាពស្ងប់ស្ងាត់
ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តធ្វើដំណើរទៅស្រុកកំណើតវិញ។ ពេលធ្វើដំណើរដល់ស្រុកអង្គរជ័យ
ខ្ញុំបានជួបប្តីខ្ញុំវិញ ហើយគាត់ក៏បាននាំខ្ញុំទៅនៅស្រុកកំណើតគាត់ភូមិច្រេស។
ក្រោយពីរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំ ខ្ញុំបានបន្តរស់នៅជាមួយប្តីខ្ញុំដោយពុំមានរៀបចំ
ពិធីរៀបការអ្វីផងនោះទេ គ្រាន់តែរៀបចំសែនព្រេនបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ។ ពួកយើង
បានរស់នៅជាមួយគ្នារហូតដល់បច្ចុប្បន្ននិងមានកូន៤នាក់ គឺកូនប្រុស២នាក់ និង
កូនស្រី២នាក់។ ទោះយ៉ាងណាក្តី ខ្ញុំនៅតែតូចចិត្តនឹងវាសនាខ្លួនឯង ដែលគ្មានសិទ្ធិ
រើសគូស្រករដែលខ្លួនពេញចិត្ត ត្រូវគេចាប់គូឲ្យរៀបការទាំងខ្ញុំមិនដែលស្គាល់បុរស
នោះសោះឡើយ។

MS. PRORNH KHLIY

Ms. Prornh Khly was born in 1951 in Kaoh Chamkar village, Boeng Sala Khang Tboung commune, Kampong Trach district, Kampot province. She is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

In the Lon Nol regime, I lived with my elder brother in Kaoh Chamkar village, Boeng Sala Khang Tboung commune, Kampong Trach district, Kampot province. My parents had already passed away by that time.

During the Lon Nol regime, I lived with my elder brother in Kaoh Chamkar village, Boeng Sala Khang Tboung commune, Kampong Trach district, Kampot province. By then my parents had already passed away.

When the Khmer Rouge took over, I was separated from my elder brother and was sent to live and work in a youth women's mobile unit which consisted of about 20 people. My mobile unit was ordered to dig canals at Das Skor village. We worked from 4am until 12pm, took a short lunch break, and then continued working until 5pm. At meal time, we all had to bring our own plates and spoons in order to get a portion of food from the dining hall. During the moonlit-night-season, we were forced to work well into the night.

In the same village, there was one lady I noticed who usually got naked after taking a bath in order to dry her wet dress. A few female comrades and I noticed that her belly began getting bigger every day, so we assumed that she was pregnant. We asked her who the father of her unborn baby was, and she told us that she had been raped several times at the base of a sugar palm tree and at the horse cart area, which caused her pregnancy. The Khmer Rouge had found the man who raped her was a Khmer Rouge militiaman of youth mobile unit and taken him to be killed. I never found out what happened to her after that, as I was sent to dig land at the base of Ki Daek Mountain in Kampot province. This was a malaria area, and many women from my mobile unit, including me, got sick there.

Later on, my unit was sent to build Kaoh Sla dam which was a hotbed of Angkar activity. I saw hundreds of thousands of people working on the dam site. They belonged to many different mobile units which had been mobilized by the Khmer Rouge from various areas to work there. The dam was 15 meters in height, and of such a long length that I was unable to calculate it. After I helped build the dam, the Khmer Rouge moved me to work in a village tending to cows, weaving mats, and other duties.

One morning, before I left for work, the Khmer Rouge called on me to make a commitment (get married) to Comrade Ly Sun, a man I had never met, who was in charge of fishing to support the mobile units. The Khmer Rouge arranged for 20 pairs to be married at Prey Run village. During the commitment ceremony, I was asked "do you love this man or not?" Suddenly I felt very emotional and could not speak, because I was so unhappy with the wedding. I was sad because I was being forced to marry without following wedding traditions, nor have the participation of relatives, friends and neighbors. The Khmer Rouge shouted at me to respond to their question. I lied because I was so scared, saying, "I love this man." If I had not accepted Angkar's arrangement, I know I would have been taken for execution. At the time, I also saw some people getting married in ceremonies where shoes were used to represent their partners, who were absent, because they were busy working for Angkar. After making our commitments, the Khmer Rouge separated us to work individually. My husband was sent to go fishing, and for a long time he was allowed to visit home just once. In the time between getting married and liberation day, my husband only visited me twice.

In 1979, while working at my work site, I saw Vietnamese troops shooting at Khmer Rouge soldiers. At the same time, the Vietnamese troops asked people to evacuate the area. Then there were explosions from rockets hitting the work site. Meanwhile, the Khmer Rouge soldiers were killing people who held their packed bags and were trying to escape. I did not run, instead I hid myself with five or six other women at the work site, because it was in the forest. I thought to myself "if I am to die, just let me die, because I am very miserable." I was so exhausted that I had no energy to run away. When the fighting stopped, I started to walk back toward my homeland. On the way, I was surprised to find my husband when I passed through Angkor Chey district. My husband and I decided to go to my husband's homeland of Chres village. After the fall of the Khmer Rouge regime, I continued living with my husband without having a big marriage ceremony; we only made a small offering to the spirits. I still live with him today and we have four children together – two sons and two daughters. I am happy with my marriage, but am disappointed with how it happened. I did not have the right to choose whom I would love and was forced to marry someone I had never met.

លោកស្រី មាស ផល្លី

លោកស្រី មាស ផល្លី កើតនៅក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៧ នៅភូមិដា ឃុំទ្រៀល
ស្រុកបារាយណ៍ ខេត្តកំពង់ធំ។
លោកស្រី គឺជាដើមបណ្តឹង
រដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង០០២
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង
តុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក) ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧២ គ្រួសារខ្ញុំដែលមានសមាជិក១១នាក់បានភៀសខ្លួនពី
ស្រុកកំណើត នៅភូមិដា ឃុំទ្រៀល ស្រុកបារាយណ៍ ខេត្តកំពង់ធំ ទៅរស់នៅ
ទីរួមខេត្តកំពង់ធំ។ នៅទីរួមខេត្តកំពង់ធំបានតែរយៈពេល២ទៅ៣ថ្ងៃ ពួកយើង
បានជួបការរឹតតែងាយដោយសារគ្រាប់ឆ្កែរបស់ទាហានខ្មែរក្រហម។ ឧទ្ទ
ម្នាចក្រទាហានលន់ នល់ បានដឹកប្រជាជនទៅទីក្រុងភ្នំពេញ។ កាលនោះ
គ្រួសារខ្ញុំក៏ត្រូវបានគេដឹកមកនៅទីក្រុងភ្នំពេញដែរ ប៉ុន្តែពួកយើងជិះឧទ្ទម្នា
ចក្រខុសគ្នា ពីថ្ងៃក្រោយទើបបានជួបគ្នាវិញនៅភ្នំពេញ។ នៅភ្នំពេញ ឪពុក
ខ្ញុំ បានចូលធ្វើទាហាន មាននាទីជាអ្នកបើកឡាន ចំណែកបងប្រុសខ្ញុំពីរ
នាក់បានចូលធ្វើទាហាន លន់ នល់ តែបង ប្រុសម្នាក់ មាស បានទី បាន
ស្លាប់ក្នុងសមរភូមិព្រែកអញ្ចាញ ជាយក្រុងភ្នំពេញ។

គ្រួសារខ្ញុំរស់នៅទីក្រុងភ្នំពេញបានជាង២ឆ្នាំ ទើបខ្មែរក្រហមវាយបែក
ក្រុងភ្នំពេញ (ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥)។ គ្រួសារខ្ញុំត្រូវខ្មែរក្រហម
បង្ខំឲ្យចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា។ គ្រួសារខ្ញុំបានចាក
ចេញតាមផ្លូវជាតិលេខ៦សំដៅទៅស្រុកកំណើតនៅភូមិដា ឃុំទ្រៀល ស្រុក
បារាយណ៍ ខេត្តកំពង់ធំ។ យើងបានធ្វើដំណើរយប់ត្រង់ណាដេកត្រង់ហ្នឹង។
គ្រួសារខ្ញុំមានស្បៀងតិចតួចសម្រាប់ហូបតាមផ្លូវ ពេលខ្លះយើងបានយក
សម្លៀកបំពាក់ដូរយករបស់ហូបពីអ្នកស្រុកខ្លះ និងយកលុយទិញរបស់ហូប
ខ្លះព្រោះកាលនោះមានអ្នកស្រុកខ្លះមិនទាន់ដឹងថាគេឈប់ចាយលុយ
នោះទេ។ យើងបានដើររយៈពេលជិតកន្លះខែទើបមកដល់ស្រុកកំណើត។
មកដល់ស្រុកកំណើត យើងនឹកស្មានថាបានក្តីសុខ ប៉ុន្តែវាខុសស្រឡះពី
ការគិតរបស់យើង។ ដោយសារឪពុកខ្ញុំចេះជួសជុលម៉ាស៊ីនគ្រប់ធុន ចេះ
បើកឡានផង អង្គការបានបញ្ជូនគាត់ធ្វើជាគ្រូបង្រៀនជួសជុលម៉ាស៊ីននៅ

ភូមិភាគខេត្តកំពង់ចាម គេបានប្រគល់ម៉ូតូម៉ូប៊ីឡែតមួយឲ្យគាត់ជិះ យូរៗទើប
គាត់មកលេងផ្ទះម្តង បងប្រុសខ្ញុំ មាស វ៉ាន់នី ត្រូវបានបញ្ជូនទៅធ្វើការនៅ
ទំនប់៦មករាដែលស្ថិតនៅខាងកើតឃុំកំពង់ថ្ម ស្រុកសន្ទុក ខេត្តកំពង់ធំ
ចំណែកប្អូនប្រុសខ្ញុំ មាស បានចុល ត្រូវទៅធ្វើការនៅតំបន់ចំការអណ្តូង
ស្រុកចំការលើ ខេត្តកំពង់ចាម។

ឆ្នាំ១៩៧៧ គេឲ្យខ្ញុំចូលកងចល័តធ្វើស្រែ លើកទំនប់ ដកសំណាប មិនបាន
ជួបជុំគ្រួសារនោះទេ។ មានថ្ងៃមួយ ពេលល្ងាច ពេលដែលខ្ញុំកំពុងដកសំណាប
នៅវាលបុស្សស្បូវ ឃុំទ្រៀល ស្រុកបារាយណ៍ ប្រធានកងខ្ញុំបានប្រាប់ខ្ញុំថា
“មិត្តឯងធ្វើការបានល្អ ហេតុនេះអង្គការឲ្យមិត្តឯងរៀបគ្រួសារឥឡូវនេះ” ខ្ញុំ
ឆ្លើយថា “មិត្តបងឲ្យខ្ញុំរៀបគ្រួសារជាមួយអ្នកណា បើខ្ញុំមិនដែលស្គាល់គ្នា
ផង?”។ មេកងតបវិញថា “ឥឡូវនេះ គេមិនបាច់ឲ្យស្គាល់គ្នាយូរឆ្នាំតែខាត
ពេលនោះទេ”។ ដោយខ្លាចមិនហ៊ានប្រកែក ខ្ញុំក៏បង្ខំចិត្តយល់ព្រមរៀបការ
ទាំងសំលៀកបំពាក់ខ្មៅ បង់ក្រមាប្រហម នៅក្នុងរោងបាយភូមិភោគ ឃុំ
ទ្រៀល ស្រុកបារាយណ៍។ ពិធីរៀបការនេះមាន៧គូ ហើយគូខ្ញុំជាគូចុងក្រោយ
គេ។ ប្តីខ្ញុំជាប្រជាជនថ្មី និងមានអាយុស្របាលខ្ញុំដែរ។ ពេលរៀបការរួច ខ្ញុំ
មករស់នៅខាងប្តីនៅភូមិព្នៅ ឃុំទ្រាល ចាប់ពីពេលនោះមកខ្ញុំបានបែកពី
ឪពុកម្តាយ និងបងប្អូនខ្ញុំ។ ក្នុងឆ្នាំដែល ឪពុកខ្ញុំបានមកលេងខ្ញុំនៅភូមិព្នៅ
គាត់បានប្រាប់ខ្ញុំថា “បើបាត់ប្តីយូរ ប៉ាស្លាប់ហើយ”។ ឪពុកខ្ញុំបានប្រាប់ពី
រឿងបងប្រុសខ្ញុំ មាស វ៉ាន់នី ដែលធ្វើការនៅការដ្ឋានទំនប់៦មករា ថា
“បងប្រុសឯងគេសម្លាប់បាត់ហើយ ព្រោះគេថាវាល្អមានស្នេហាខុសសីលធម៌
អង្គការ”។ និយាយតែប៉ុណ្ណេះ គាត់ក៏ត្រឡប់ទៅវិញ ហើយខ្ញុំក៏បាត់ដំណឹង
គាត់រហូត។ ក្រោយពីរៀបការរួចប្រហែល២ទៅ៣ខែ ពេលនោះជារដូវទឹក

MS. MEAS PHALLY

Ms. Meas Phally was born in 1957 in Dar village, Triel commune, Baray district, Kampong Thom province. She is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

In 1972, I was 14 or 15 years old. My family had 11 members and we had just moved to Kampong Thom provincial town from our homeland, Dar village. A few days later, we were startled by the noise of incoming rockets being shot by Khmer Rouge soldiers on the town. At this point, the Lon Nol soldiers started evacuating people by helicopter to Phnom Penh city. My family was evacuated as well, but we all sat in different helicopters on the way to Phnom Penh and it was not until two days later that all my family gathered together in Phnom Penh. Here, my father became a Lon Nol soldier and was assigned as a driver. My two older brothers also served as Lon Nol soldiers, and one of them, Meas Chanty, sadly died at the Preaek Anhchanh battlefield on the outskirts of Phnom Penh city.

My family lived in Phnom Penh for more than two years before the Khmer Rouge took over the city on 17 April 1975, when we were forced to leave Phnom Penh. We moved along national road number 6 toward our homeland, Dar village, Triel commune, Baray district, Kampong Thom province. We traveled as far as possible every day and slept wherever we were when the sun went down. We had very little food to eat on our journey. Sometimes, we exchanged our clothes with villagers to get some food, and when we were lucky we could use money to buy food because some of the villagers had not yet heard that money was no longer being used. We spent nearly half a month walking to reach our homeland.

We hoped to live together in peace and harmony once we arrived there, but it was completely different from what we expected. Soon after we arrived, Angkar started separating my family. Angkar sent my father to Kampong Cham province

to train people how to repair engines, because he could repair many different kinds of engines and drive cars. He was given a Mobilet motorbike for traveling and for a long time he only managed to visit home once. My older brother Meas Vanny was sent to work at 6 January Dam located north of Kampong Thma commune, Santuk district, Kampong Thom province. Another one of my brothers, Meas Chanthol, was sent to work in a mobile unit near Chamkar Andoung area in Chamkar Leu district, Kampong Cham province. The rest of my family was assigned to work around Dar village.

In 1977, I was sent to a mobile unit and ordered to work in the rice fields, build dams, and pull out rice seedlings. I had to move around with the mobile unit and never saw my family. One evening, while I was pulling out rice seedlings near Veal Bos Sbov in Triel commune, Baray district, my unit chief told me “you work very well, so Angkar wants you to get married now.” I responded “who does Brother Comrade want me to marry? What if we do not know each other?” The unit chief replied “nowadays, no one needs to know each other for marriage; it is a waste of time.” I dared not refuse because I was scared of Angkar, so I accepted the marriage and dressed in black clothes with a red scarf around my neck. I was taken to get married the same evening. The wedding took place in the dining hall at Tnaot village, Triel commune, Baray district. There were seven other couples, and my new husband and I were the last ones to make commitment. This was the first time I saw my husband. We were of similar age and he belonged to the “new people” who had come from another province. After marriage, I went to live with my husband at Pnov village, Triel commune.

ឡើង មានយប់មួយ ប្តីខ្ញុំបានសួរខ្ញុំថា អាផល! នាងសុខចិត្តរត់ទៅជាមួយខ្ញុំទេ?” ខ្ញុំឆ្លើយថា “ខ្ញុំមិនហ៊ានទេ ខ្ញុំខ្លាចណាស់ បើទឹកច្រើនយ៉ាងនេះ គាត់បាននិយាយបន្តថា “បើអញ្ចឹងយើងបែកគ្នាហើយ បងមិនមែនជាមនុស្សប្រុស ឈរឱបដៃឲ្យគេសម្លាប់នោះទេ បើបងនៅមានជីវិត បងនឹងមករកអូនវិញ.....”។ លុះព្រឹកឡើង ខ្ញុំបានឃើញម្នាក់ស្លឹកត្នោតដែលគាត់បានពាក់ទៅធ្វើការរាល់ថ្ងៃដាក់លើរបងមុខខ្លួន ភ្លាមនោះខ្ញុំបានដឹងថាគាត់បានទៅចោលខ្ញុំហើយ។ ខ្ញុំក៏យល់ណាស់រត់ទៅសួរម្តាយក្មេកខ្ញុំ គាត់បានប្រាប់ថា កុំមាត់កូន វាទៅពីរនាក់បងប្អូនវាហើយ។ ខ្ញុំក្អកក្អួលក្នុងចិត្តខ្លាំងណាស់ ប៉ុន្តែធ្វើជាវិនិច្ឆ័យទៅដកស្ទង់ធម្មតា។ ចាប់ពីពេលនោះមក ឈ្មួញប្តីបានមកតាមដានខ្ញុំស្ទើររាល់យប់។

ក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៧ ប្អូនខ្ញុំឈ្មោះ ចាន់ថុល ដែលធ្វើការនៅចំការអណ្តូងបានមកលេងផ្ទះនៅភូមិជា នៅថ្ងៃឈប់សម្រាកពីការងារ ព្រោះកាលនោះខ្មែរក្រហមបានកំណត់ឲ្យធ្វើការ១០ថ្ងៃ ឈប់សម្រាក១ថ្ងៃ។ ពេលដល់ភូមិភាម អ្នកភូមិបានប្រាប់ប្អូនខ្ញុំកុំឲ្យចូលភូមិជាអី ប្រញាប់ទៅរកខ្ញុំនៅភូមិញៅវិញ ព្រោះម្តាយ និងបងប្អូនខ្ញុំត្រូវបានគេដឹកនាំទៅសម្លាប់បាត់ហើយ លីដូច្នេះវាបានដើរមករកខ្ញុំនៅភូមិញៅវិញ។ ប្អូនខ្ញុំត្រេកអរណាស់ពេលបានជួបខ្ញុំ វាយំផង ឱបខ្ញុំផង ហើយប្រាប់ថា បងអើយ! អ្នកភូមិជាប្រាប់ខ្ញុំថា ម៉ាក់យើងនិងប្អូនៗស្លាប់អស់ហើយ យើងបានអង្គុយយំពីរនាក់បងប្អូន។ ពេលនោះ ប្រធានភូមិខ្ញុំ (ភូមិញៅ) បានឲ្យខ្ញុំទៅប្រាប់ប្រធានភូមិជាថាប្អូន

ខ្ញុំមកនៅភូមិញៅជាមួយខ្ញុំហើយ កុំឲ្យគេថាខ្ញុំលាក់ប្អូន ដោយសារការស្មោះត្រង់ ខ្ញុំក៏បានទៅប្រាប់ប្រធានភូមិជា។ លុះស្អែកឡើង ប្រធានភូមិជាមិត្ត លឿនបានមកយកប្អូនខ្ញុំទៅវិញ ពេលនោះប្អូនខ្ញុំបានដឹងថាគេយកទៅសម្លាប់ហើយ វាបានសម្លឹងមុខខ្ញុំហើយនិយាយថា បងស្រី! យើងបែកគ្នាហើយ ខ្ញុំលាបងហើយ។ ខ្ញុំយំឱបប្អូន ហើយសុំមិត្តលឿនថា មិត្តបងយកខ្ញុំទៅផង ខ្ញុំមិនអាចរស់នៅម្នាក់ឯងបានទេ ប៉ុន្តែមិត្តលឿន បានឆ្លើយថា ខ្ញុំមិនស្គាល់មិត្តឯងទេ យើងក្តាប់អ្នកណា យើងយកតែអ្នកនោះទេ រួចវាក៏បានបង្ខំឲ្យប្អូនខ្ញុំឡើងលើកង់ដឹកចេញទៅ ប្អូនខ្ញុំបានបង្អួចទឹកភ្នែកមើលមកខ្ញុំមិនឈប់។ ខ្ញុំតាមមើលប្អូនខ្ញុំរហូតដល់មើលលែងឃើញ ទើបខ្ញុំដើរសំដៅមកកូនខ្លួនវិញទាំងល្អិតល្អៃ និងអស់សង្ឃឹមជាទីបំផុត ព្រោះសមាជិកគ្រួសារខ្ញុំត្រូវអស់ត្រឹមប្អូនខ្ញុំនេះឯង។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្ញុំបានជួបក្មេងស្រីពីរនាក់ដែលមានរូបរាងស្រដៀងប្អូនៗខ្ញុំភ្លាមនោះខ្ញុំបានឱបច្រើនក្មេងពីរនាក់នោះដោយក្តីស្រឡាញ់។ ពួកគេបានធ្វើឲ្យអារម្មណ៍ខ្ញុំផ្សស្រាលបន្តិចចំពោះការបាត់បងប្អូនខ្ញុំ។ ពួកគេជាក្មេងកំព្រាម្តាយ មានតែឪពុកប៉ុណ្ណោះ ហេតុដូច្នេះហើយទើបខ្ញុំសម្រេចចិត្តរៀបការជាមួយឪពុកក្មេងទាំងពីរនេះ។ បច្ចុប្បន្ន ខ្ញុំរស់នៅភូមិបារាយណ៍តូច ឃុំបារាយណ៍ ស្រុកបារាយណ៍ ខេត្តកំពង់ធំ ជាមួយប្តីនិងកូនបង្កើត៥នាក់ (ស្រីម្នាក់)។

In the same year, my father was able to come to visit me at Pnov village, and I was very happy to see him. He told me about my older brother, Meas Vanny, who had been sent to work at 6 January Dam. He told me that my brother had been killed for committing a “moral offense.” After a short time, my father had to leave. He told me “if I do not come back for a long time, it means that I am dead.” This was the last time I ever saw him. A few months later, on a night during the flooding season, my husband asked me “Phal! Do you want to run away with me?” I replied “I dare not! I am very frightened, especially if it is flooding like it is at the moment.” Then, he said “if that is so, we must separate from each other, I am not a man who will wait to be killed. If I am still alive, I will be back to find you.” In the morning, I saw his palm-leaf hat that he wore to work every day placed on the fence in front of our shelter. That was the moment I realized that he was gone. I was scared and went to ask my mother-in-law about him. She told me “please keep it secret, he has left with his brother.” I was very shocked, but I pretended to be strong and went back to work as normal. After that, the militiamen kept an eye on me almost every night.

In October 1977, my younger brother, Chanthol, returned from his work site at Chamkar Andoung area to visit home in Da village on his day off, because the Khmer Rouge allowed people to have one day off every 10 days. When he arrived in the village, the villagers told him not to stay in the village and instead to hurry to find me at Pnov village, because my mother and my siblings had been taken away on an ox-cart to be executed. On hearing this, he rushed to find me at Pnov village. He was very happy when he found me. He cried and

hugged me and said “Sister! The villagers in Da village told me that our mother and siblings were killed.” Then, we cried together. After this, the village chief of Pnov village told me to inform the Da village chief that my younger brother had come to stay with me in Pnov village, so I would not be accused of hiding my brother. I am an honest person so I went and told the Dar village chief this information. The next day, the Da village chief, Comrade Poeun, came to take my brother. At that point, my brother felt that he would be killed as well. He looked at me and said “Sister! We will be separated from each other now, goodbye, sister!” I cried and hugged my brother. I begged to Comrade Poeun “please Brother Comrade! Bring me along with him, I cannot live alone.” But, Comrade Poeun told me “I have never met you; I only take those who are under my supervision.” Then, he forced my brother to get on his bicycle and rode away. My brother looked at me with tears falling from his eyes. My eyes followed him until I could no longer see him. When I walked back to my shelter, I was exhausted and feeling hopeless. My brother was the last of the family members that I had, and he had just been taken for execution.

In 1978, I met two girls who were of similar appearance to two of my younger siblings. Immediately, I hugged and kissed them with love. They made me feel a little bit better about the loss of my siblings. These two girls did not have a mother, but they had a father who I decided to marry. Now I live in Baray Touch village, Baray commune, Baray district, Kampong Thom province with my husband and our five children.

លោកស្រី កប ញ្ជ័ន

លោកស្រី កប ញ្ជ័ន កើតនៅក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៨ និងមានស្រុកកំណើត
នៅភូមិព្រៃពាក់ ឃុំពានរោង
ស្រុកព្រៃវែង ខេត្តព្រៃវែង។
លោកស្រី គឺជាដើមបណ្តឹង
រដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង០០២
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង
តុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក)។

ខ្ញុំបានកើត និងរស់នៅដំបូងក្នុងភូមិព្រៃពាក់ជាមួយឪពុកម្តាយ រហូតដល់
ខ្មែរក្រហមបានឡើងគ្រប់គ្រង ប្រទេសទាំងស្រុងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥។ គ្រួសារ
ខ្ញុំជាគ្រួសារកសិករ ហើយខ្ញុំមានបងប្អូនបង្កើតសរុប៧នាក់ (ស្លាប់៤នាក់)។
ភូមិខ្ញុំ គឺភូមិអ្នកស្រែក្រីក្រនិងមិនមានគ្រួសារនាយទុរសនៅ ហេតុដូច្នេះ
ពួកខ្មែរក្រហមមិនបានធ្វើការជម្លៀសប្រជាជនចេញពីភូមិ តែខ្មែរក្រហម
បានដាក់ឲ្យអ្នកភូមិធ្វើការក្នុងសហករណ៍និងកងចល័ត។ ពេលនោះ គេបាន
ឲ្យខ្ញុំរស់នៅក្នុងសហករណ៍ភូមិព្រៃពាក់ ហើយបានចាត់តាំងខ្ញុំធ្វើជាពេទ្យ
សហករណ៍ ដើរមើលតាមភូមិថាមានអ្នកឈឺ ឬអត់។ ខ្ញុំធ្វើការងារនេះ
បានតែ១ឆ្នាំ គេបានឲ្យខ្ញុំមកធ្វើការក្នុងកងចល័តវិញ ដែលមានគ្នា ប្រមាណ
៣០នាក់ក្នុង១ក្រុម។ ធ្វើការនៅកងចល័ត គេតម្រូវឲ្យខ្ញុំធ្វើប្រព័ន្ធស្រែ លើកដី
រែកដី... ជាដើម។ នៅរដូវវស្សា គេបានតម្រូវឲ្យខ្ញុំដកសំណប់ឲ្យបានពីមួយ
ផ្លូវទៅមួយផ្លូវ៥ដំបូ (១ផ្លូវស្មើ៤០កណ្តាប់) នៅពេលល្ងាចបន្ទាប់ពី
ធ្វើការពេញមួយថ្ងៃ។ ពួកយើងត្រូវក្រោកទៅធ្វើការតាំងពីម៉ោង៣ ឬ៤ព្រឹក
រហូតដល់ម៉ោង១១ថ្ងៃត្រង់ និងធ្វើការបន្តចាប់ពីម៉ោង១ដល់ម៉ោង៥:៣០នាទី
ល្ងាច ពេលខ្លះគេបានតម្រូវឲ្យធ្វើការពេល យប់ចាប់ពីម៉ោង៦ល្ងាច ដល់
ម៉ោង១០យប់។ គេបានហៅពួកយើងទៅប្រជុំជីវភាពជារៀងរាល់ល្ងាច
ដើម្បីធ្វើការ រិះគន់កសាងកំហុសគ្នាទៅវិញទៅមក។ លុះដល់រដូវប្រាំង គេ
បានបញ្ជូនខ្ញុំទៅធ្វើស្រូវប្រាំងនៅក្បែរមាត់ទន្លេខាងលិចទីរួមខេត្តព្រៃវែង
រហូតដល់ប្រមូលផលរួចរាល់ ទើបគេឲ្យត្រឡប់មកធ្វើការនៅសហករណ៍
ព្រៃពាក់វិញ។ ពេលខ្ញុំឈឺសម្រាកនៅផ្ទះ គេឲ្យខ្ញុំដើរប្រមូលលាមកតាម
ផ្ទះ ដើម្បីធ្វើជីលាមកមនុស្ស។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ និងឆ្នាំ១៩៧៧ ប្អូនប្រុសកប
ជា អាយុ១០ឆ្នាំ បានស្លាប់ដោយសារអត់អាហារ និងប្អូនប្រុសកប ចៅ បាន
ស្លាប់ដោយសាររាគមូល ចំណែកម្តាយខ្ញុំមានរាងកាយស្គម សល់តែស្បែក
ដណ្តប់ឆ្អឹង ព្រោះតែគ្រួសារខ្ញុំដែលមានសមាជិក៦នាក់បានទទួលរបប
អាហារតែអង្ករ១ពែងស្រាប៉ុណ្ណោះពេលនោះ។ មួយរយៈក្រោយមកទៀត
ខ្មែរក្រហមបានរៀបចំឲ្យខ្ញុំរៀបការចំនួន៣លើក គឺនៅលើកទី១ ប្រធានកង
បានមកប្រាប់ខ្ញុំថា ឲ្យទៅរៀបការ តែខ្ញុំមិនព្រមទៅទេ ព្រោះខ្ញុំមិនទាន់ចង់

រៀបការ។ មួយសប្តាហ៍ក្រោយមក គេបានមកហៅខ្ញុំជាលើកទី២ថា ឲ្យ
ទៅរៀបការ តែខ្ញុំនៅតែមិនព្រមទៅ។ នៅលើកទី៣ ពេលខ្ញុំកំពុងធ្វើការ
នៅឯស្រែ ឈ្មួញបានមកប្រាប់ខ្ញុំម្តងទៀតថា ឲ្យទៅរៀបការ ខ្ញុំមិនហ៊ាន
ប្រកែកទៀតទេព្រោះខ្លាចគេយកទៅសំលាប់ចោល ទោះបីខ្ញុំមិនបាន
ស្រលាញ់បុរសនោះក៏ដោយ។ រីឯឪពុកម្តាយបងប្អូនខ្ញុំ ក៏បានជំរុញឲ្យ
ព្រមទទួលយកការរៀបការនេះទៅ ព្រោះពួកគាត់ចង់ឲ្យខ្ញុំនៅធ្វើការជិតផ្ទះ
ហើយខ្មែរក្រហមនឹងមិនបញ្ជូនខ្ញុំទៅធ្វើការចល័តនៅទីឆ្ងាយដូចមុនទៀត
ម្យ៉ាងទៀតពួកគាត់បានប្រាប់ខ្ញុំថាការរៀបការនេះ គឺខាងប្រុសជាអ្នកស្នើ
ទៅអង្គការព្រោះគេស្រលាញ់ខ្ញុំ តែខ្ញុំមិនបានស្រលាញ់គេទេ។ នៅថ្ងៃរៀបការ
កងឈ្មួញបានមកបណ្តើរខ្ញុំពីកន្លែងធ្វើការទៅរៀបការ។ ការរៀបការបានធ្វើ
ឡើងនៅសាលារៀនវត្តពានរោងក្នុងសហករណ៍ពានរោងដែលមានចំនួន៦គូ
ហើយវាជាការរៀបការមិនបានរៀបចំតាមប្រពៃណីអ្វីនោះទេ និងមិនអនុញ្ញាត
ឲ្យសាច់ញាតិចូលរួមទេ។ គេគ្រាន់តែឲ្យគូរៀបការឡើងធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្តថា
ខ្ញុំនឹងគាំទ្រយុវជន យុវនារីអស់មួយជីវិត ដែលពេលនោះបុរសដែលជាគូ
និងខ្ញុំមានឈ្មោះសន គឺម មានអាយុដំណាលគ្នានឹងខ្ញុំ។ ក្រោយពីប្តេជ្ញាចិត្ត
រួច គេឲ្យគូនិយាយត្រឡប់មកភូមិវិញ។ ដោយសារតែគេដឹងថាខ្ញុំមិនបាន
ចុះសម្រុងនឹងប្តី គេបានឲ្យឈ្មួញ២មកតាមដានក្បែរផ្ទះខ្ញុំជារៀងរាល់
យប់អស់រយៈពេលប្រហែល៣ខែទើបគេឈប់តាមដាន។ មួយរយៈ
ក្រោយមក ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនសមាជិកគ្រួសារប្តីខ្ញុំទៅខេត្តពោធិ៍សាត់
លើកលែងតែគាត់ម្នាក់ប៉ុណ្ណោះដែលគេមិនឲ្យទៅ ពេលនោះខ្ញុំចាប់ផ្តើម
មានចិត្តអាណិតគាត់ព្រោះគាត់គ្មាននរណាទៀតទេ នៅសល់តែម្នាក់ឯង។
ដោយសារក្តីអាណិត ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តរួមរស់នឹងគាត់រហូតដល់បង្កើតបាន
កូនប្រុសមួយ តែកូននោះបានស្លាប់ដោយសារជំងឺពេលជិតបែករបប
ខ្មែរក្រហម។ ក្រោយរបបខ្មែរក្រហម ខ្ញុំនិងប្តីបានបន្តរស់នៅនឹងគ្នារហូតដល់
គាត់បានស្លាប់ដោយសារជំងឺក្នុងឆ្នាំ១៩៨០ ពេលនោះកូនប្រុសទី២ខ្ញុំមាន
អាយុជាង១ឆ្នាំហើយ។

MS. KAB NHEN

Ms. Kab Nhen was born in 1958 at Prey Rumpeak village, Pean Rong commune, Prey Veng district, Prey Veng province. She is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

I grew up in a family of farmers in Prey Rumpeak village, where I lived with my parents and seven siblings. My village was full of poor peasant families, and when the Khmer Rouge took control of the country in 1975, they did not transfer the villagers to anywhere else, because there were no capitalists in my village. Instead, the Khmer Rouge divided us up to work in cooperatives and in mobile units.

My home was part of Prey Rumpeak village cooperative and I was assigned to be a cooperative medial worker. My task was to patrol the village and check whether there was someone who was sick. If I found somebody who was sick, I had to report this to the Khmer Rouge, but I did not have any medicine for treatment. I did this work for about a year, and then the Khmer Rouge sent me to work in a mobile unit which had 30 members. Joining this unit meant that I had to move out of my home, because we moved around a lot and were often working far away from home. We had different tasks, depending on the season. During rainy season, we were asked to build rice dike systems, to carry earth, and other similar tasks. In addition, the Khmer Rouge ordered us to pull out rice seedlings in the evenings; we had to complete 40 to 60 rice sheaves every night after our day time work. In the dry season, we did dry-season rice farming nearby the river bank located in the north of Prey Veng provincial capital. We had to get up to work at 3am or 4am and worked until 11am, and then from 1pm to 5:30pm. Sometimes we were required to work during the nighttime too, from 6pm to 10pm. In the evenings, the Khmer Rouge also ordered us to join “livelihood meetings” in order to do denounce each other’s mistakes.

At some point, I got sick and got permission to return to Prey Rumpeak commune to take a rest. However, the Khmer Rouge did not really allow me to take a rest, but asked me to collect human excrement around the houses in the village in order to make fertilizer. Between 1976 and 1977, we had to endure extreme hunger. At the time, we were six people from my family living in my house and we received only one small cup of husked rice per day that had to be

shared among all of us. During this time, two of my siblings died; my younger brother, Kab Chea, 10 years old, died of starvation, and another of my younger brothers, Kab Chao, died of diarrhea. My mother was also very weak, but she survived.

A short time after my brothers died, the Khmer Rouge arranged for me to get married. I was called to get married three times. The first time, the unit chief came to me and said “go to get married”, but I rejected his request because I did not want to get married. A week later, he came and asked me a second time, but I continued to refuse. The third time, I was working in the rice field when some Khmer Rouge militiamen came and told me again “go to get married.” This time, I felt that I could not decline anymore, even though I was not in love with anyone. I feared to be killed because I had heard that people who did not obey Angkar’s orders were taken to be killed. Also, my parents and relatives pushed me into accepting this wedding because they wanted me to work nearby home, and the Khmer Rouge would not send me to do mobile work in distanced areas like before if I was married. Furthermore, my parents told me that this marriage had been proposed by the groom to Angkar because he loved me, but I did not even know him, so how could I love him?

On the wedding day, some Khmer Rouge militiamen came and escorted me from the working site to the marriage ceremony. The wedding was held at Wat Pean Rong School located in Pean Rong cooperative. Six couples were arranged to be married at the same time. The man who had proposed to Angkar to marry me was the same age as me, and his name was Sorn Kim. I did not know him, and I had no idea how he had chosen me. The wedding ceremony did not follow the Khmer tradition; they just ordered each couple to make a commitment by saying “I will support this young man and this young woman forever”. Not even my relatives were allowed to join. After making our commitments, each married couple was told to go back together to their village.

លោក យស ផល

លោក យស ផល កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៥ និងមានស្រុកកំណើត
នៅភូមិគោកញ័រ ឃុំព្រៃស្លឹក ស្រុក
ទ្រាំង ខេត្ត តាកែវ។ លោក គឺជា
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

ក្នុងសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម ខ្ញុំមានអាយុប្រហែល១៥ឆ្នាំ កំពុង
រៀននៅអនុវិទ្យាល័យបារមីសង្គមស្រុកទ្រាំង។ ខ្ញុំរស់នៅជុំវិញជាមួយ
ឪពុកម្តាយនិងបងប្អូន៧នាក់ក្នុងភូមិកំណើត (ភូមិគោកញ័រ)។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧២
ខ្ញុំបានប្រឡងជាប់សញ្ញាបត្រមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ តែខ្ញុំមិនមានលទ្ធភាព
រៀនបន្តទេ ព្រោះឪពុកម្តាយនិងបងប្អូនខ្ញុំត្រូវបានខ្មែរក្រហមជម្លៀសទៅ
រស់នៅភូមិតាម៉ាន់ ឃុំប្រៀវ ខេត្តកំពត ដែលជាតំបន់រំដោះពួកខ្មែរក្រហម។
ប្រហែលពាក់កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧២ ខ្ញុំបានចូលបំរើការជាប៉ូលីសនៅទីក្រុង
ភ្នំពេញ ដោយបានស្នាក់នៅជាមួយបងប្អូនមួយដែលជាព្រះសង្ឃក្នុងនៅ
វត្តចិនដំដែក (ហៅវត្តភិព្វទ្រង្សី)។

ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ សំឡេងស្រែកជ័យោបានឮយ៉ាងកងរំពង
ពេញក្រុងភ្នំពេញ។ ខ្ញុំកំពុង ប្រជុំផ្លូវនៅក្នុងទីស្នាក់ការសាលាមហាស្រប
ទន្លេបាសាក់ ស្រាប់តែមានគ្រាប់ប្លោងមកដល់ទីនេះធ្វើឲ្យពួកខ្ញុំបែកខ្ញែក
គ្នាអស់។ ខ្ញុំបានរត់ចេញពីសាលាមហាស្របទន្លេបាសាក់មកដល់ពេទ្យ
ចិន។ នៅចំណុចពេទ្យចិន ពួកខ្មែរក្រហមបានឃាត់ខ្ញុំនិងអ្នកផ្សេងទៀត
ដែលជាប៉ូលីស ទាហាន ប៉េអឹម ឲ្យតម្រង់ជួរដើម្បីឆែកឆេរកាំភ្លើង។ គេ
បានធ្វើការឆែកឆេរលើខ្លួនខ្ញុំ ព្រមទាំងឲ្យខ្ញុំដោះមួក និងស្បែកជើងចេញផងដែរ
ពេលឆែករកមិនឃើញកាំភ្លើង គេបានលែងខ្ញុំឲ្យដើរទៅមុខទៀត។ ខ្ញុំបាន
បន្តដំណើររហូតដល់ខាងកើតផ្សារអូបួស្សី ស្រាប់តែមានខ្មែរក្រហមម្នាក់
អាយុប្រហែល១៨ឆ្នាំបានយកកាំភ្លើងមកក្នុងចង្កេះខ្ញុំ រួចសួរថា មានកាំភ្លើង
ទេ? ខ្ញុំបានលើកដៃឡើងលើ រួចប្រាប់ថា អត់មានទេមិត្តបង។ វាក៏បានលែង
ខ្ញុំឲ្យធ្វើដំណើរទៅមុខទៀត។ ខ្ញុំបានបន្តដំណើរសំដៅទៅកន្លែងខ្ញុំស្នាក់
នៅក្នុងវត្តចិនដំដែក លុះម៉ោង២រសៀលទើបខ្មែរក្រហមបានប្រកាសឲ្យ
មនុស្សទាំងអស់ចេញពីវត្ត។ ខ្ញុំបានចេញទៅដេកនៅគីឡូម៉ែត្រលេខ៦មួយ
យប់ ព្រឹកឡើងទើបខ្ញុំធ្វើដំណើរចាកចេញពីទីក្រុងតាមបញ្ជាខ្មែរក្រហម
រហូតដល់ស្រុកផ្កាវ ខេត្តកំពង់ចាម។ មកដល់ស្រុកផ្កាវ គេបានឲ្យខ្ញុំចូលទៅ

វត្តជើងព្រៃដើម្បីធ្វើប្រវត្តិរូបនៅតាមភូមិ ពេលធ្វើប្រវត្តិរូប គេបានសួរខ្ញុំ
ថា ធ្វើការងារអ្វីដែរកាលពីសម័យលន់ នល់? ខ្ញុំឆ្លើយថា បានដាក់ពាក្យ
ធ្វើជាភ្នាក់ងារបម្រុងរដ្ឋការ តែខ្ញុំមិនទាន់បានធ្វើទេ។ ពេលនោះគេបានឃាត់
ខ្ញុំឲ្យនៅទីនេះមួយយប់។ លុះស្អែកឡើង គេបានប្រើប៊ិចក្រហមសរសេរលើ
បណ្តាសំគាល់ខ្លួនរួចហុចឲ្យខ្ញុំ បន្ទាប់មកគេបញ្ជូនខ្ញុំទៅនៅវត្តមួយនៅជិត
ផ្សារផ្កាវដែលជាកន្លែងប្រមូលផ្តុំគ្រួសារទាហាន ប៉ូលីស អ្នករដ្ឋការទាំងអស់
ឲ្យស្នាក់នៅ។ ស្នាក់នៅបានប្រហែលបីយប់ គេបានឲ្យពួកយើងសរសេរ
ប្រវត្តិរូបខ្លួនឯងម្តងទៀត ខ្ញុំនៅតែសរសេរថា ខ្ញុំជាភ្នាក់ងារបម្រុងរដ្ឋការ។
ស្អែកឡើង គេបានប្រកាសឲ្យអ្នកមានបណ្តាសក្តិចាប់ពីសក្តិមួយឡើងនៅ
ឈរមុំ និងអ្នកអត់មានបណ្តាសក្តិនៅឈរមុំ ខ្ញុំបានឈរនៅជួរអ្នកអត់មាន
បណ្តាសក្តិ រួចហើយគេបានយកម៉ូតូសេអិលមកដឹកអ្នកពាក់សក្តិទៅបាត់អស់
ដោយប្រាប់ថាបញ្ជូនទៅរៀនសូត្រ ចំណែកអ្នកអត់មានបណ្តាសក្តិត្រូវបាន
គេធ្វើការបែងចែកឲ្យទៅនៅតាមភូមិ ខណៈនោះគេបានឲ្យខ្ញុំទៅនៅភូមិ
ត្រពាំងស្នោ ស្រុកផ្កាវ។ នៅទីនោះ ខ្ញុំបានជួបបងប្រុសម្នាក់ឈ្មោះ ឡុង
ស៊ីន្ទន ហើយគាត់បានប្រាប់ខ្ញុំឲ្យបោះបណ្តាសំគាល់ខ្លួននេះចោលទៅ ព្រោះ
បើគេសរសេរប៊ិចក្រហមអញ្ចឹងគឺមិនស្រួលទេ លើដូចនេះខ្ញុំបានបោះបណ្តា
នោះចោល រួចទៅសុំប្រធានភូមិធ្វើបណ្តាថ្មីដោយកុហកថាខ្ញុំធ្វើជាកម្មករ។
ព្រោះតែនឹកឪពុកម្តាយនិងបងប្អូន ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តវិលត្រឡប់ទៅរក
ឪពុកម្តាយនៅភូមិតាម៉ាន់ ឃុំប្រៀវ ស្រុកអង្គរជ័យ ខេត្តកំពត។ ពេលមកដល់
ភូមិ ខ្ញុំបានជួបឪពុកម្តាយ ចំណែកប្អូនប្រុសខ្ញុំពីរនាក់បានរត់មកឱបជើងខ្ញុំ
យើងស្រែកទឹកភ្នែកទាំងអស់គ្នា។ នៅថ្ងៃបន្ទាប់ គេបានចាត់ខ្ញុំទៅរែកដី
នៅក្នុងភូមិ ពេលនោះអ្នកមូលដ្ឋានបានសួរនាំពីមុខរបរខ្ញុំកាលពីមុន ខ្ញុំប្រាប់
គេថាធ្វើសិស្ស ព្រោះខ្ញុំបានចាស់អ្វីម្តាយឪពុកខ្ញុំផ្តាំថា បើជួបគេ កុំនិយាយ
អ្វីផ្តេសផ្តាស ដើមឈើបើពកកន្លែងណា គេនឹងចាត់កន្លែងហ្នឹងចោល។
ដោយសារមានឈ្មួញតាមដានខ្លាំងពេក ឪពុកម្តាយខ្ញុំបានស្នើសុំនាំគ្រួសារ
មករស់នៅស្រុកកំណើតវិញ តែគ្រួសារខ្ញុំធ្វើដំណើរមិនដល់ស្រុកកំណើត

MR. YOS PHAL

Mr. Yos Phal was born in 1955 in Kouk Nhoar village, Prey Sloek commune, Treang district, Takeo province. He is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

During the Sihanouk regime, I was studying at Barmi Sangkom junior high school in Takeo town. My parents and seven siblings were living in our homeland, Kouk Nhoar village. In mid-1972, I graduated from junior high school and then moved to Phnom Penh to serve as a policeman for the Lon Nol regime. I would have liked to continue my education and go to high school, but unfortunately my parents were no longer able to support my studies, because the Khmer Rouge had moved my parents and siblings to Tamoan village, Praphnum commune, Kampot province, a Khmer Rouge liberated area. In Phnom Penh, I lived at Chin Dam Dek pagoda with my cousin, who was a Buddhist monk.

On 17 April 1975, the sound of the Khmer Rouge's victory was heard throughout Phnom Penh city. That morning, I was in line for a meeting at the police headquarters in Tonle Bassac Theater Hall. Suddenly, rockets were shot at the building and there were loud explosions. We panicked and my police unit dispersed. I ran from the headquarters towards the area near Pet Chin (Chinese Hospital). When I got there, the Khmer Rouge were stopping policemen and soldiers, in order to check us for guns. The Khmer Rouge searched me, and asked me to take off my hat and shoes. I was allowed to proceed after they found nothing. I continued walking, but when I was east of Ou Russei market, a young Khmer Rouge cadre, about 18 years old, pointed his gun at my waist, and asked "do you have gun?" I raised my hands up and said "Brother comrade! I do not have a gun!", and then he allowed me to continue. I kept going to Chin Dam Dek pagoda. Around 2:00pm the same day, the Khmer Rouge announced that the people in the pagoda had to leave, so I left and slept at the northern outskirts of Phnom Penh [Sangkat Kilometer 6] for the night. The next day, I left the city under the orders of the Khmer Rouge. I traveled until I reached Ph'av district, Kampong Cham province.

In Ph'av district, the Khmer Rouge told me to go to Cheung Prey pagoda in order to do a personal background check to determine whether I could live in the village. During the background check, they asked me "what did you do during the Lon Nol regime?" I responded "I applied to be a reserve civil servant, but I have not yet done this

job." The Khmer Rouge then asked me for my ID card and made a note on it, using a red pen. They sent me to stay in another pagoda near Ph'av market, where they had gathered the families of soldiers, police and civil servants. After staying there for about three nights, the Khmer Rouge ordered us to write our personal biographies. I included the fact that I was a reserve civil servant in my biography. The next day, the Khmer Rouge called us for a meeting and announced that the people with the rank of second lieutenant or higher had to stand on one side, while the low-ranking soldiers and police, as well as the civil servants and their families were to stand on another side. I stood with the low-ranking people. Then, the high-ranking people were taken away on the Khmer Rouge's CL motorbikes for re-education, while the low-ranking people were sent to live in the villages. I was sent to live in Trapeang Snor village, Ph'av district. Once there, I met and became friends with Bang Long Sinoun. He told me to get rid of my ID card because it was marked with red pen which meant that I was in danger. After hearing that, I threw the ID away and went to ask the village chief for a new card. I told him a lie and said that I had been a worker in the past.

A few months later, I decided to return to Tamoan village in Kampot province to try to find my parents because I missed them. During the first three months of the regime, the Khmer Rouge did not yet restrict traveling, so I was still able to travel freely. When I reached Tamoan village, I met my parents, and then my two younger brothers ran out and hugged my legs and we all cried together. The next day, I was ordered to carry earth to the village. When the "deposit base people" asked me about my previous job I lied and said that I was a student, because I remembered my parents saying "do not speak careless words if you meet someone, because we are like a tree – the tree will be chiselled if they see a protuberance among the branches."

Because the Khmer Rouge militiamen were constantly keeping track of my family, my parents asked Angkar if we could return to our home village. Angkar agreed. However, when we traveled through Lor Achsva village which was on the boundary between Takeo and Kampot provinces, the Khmer Rouge stopped us from going any

ទេ ព្រោះពេលយើងមកដល់ភូមិឡឆាយម្សិលនៅព្រំប្រទល់ខេត្តកំពត និងខេត្តតាកែវ គេមិនឲ្យយើងបន្តដំណើរទៅមុខទៀតទេ គេបានឲ្យពួកយើង រស់នៅក្នុងភូមិនេះ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៦គេបានបញ្ជូនគ្រួសារខ្ញុំទៅនៅភូមិ ត្រពាំងធំ ឃុំរនាម ស្រុកទាំង ខេត្តតាកែវ។ នៅភូមិត្រពាំងធំ គេបានឲ្យខ្ញុំ ចូលកងចល័តយុវជនឃុំ ឪពុកឃ្វាលគោ ម្តាយរែកដីដំបូក ឬស្រីពីរនាក់ ចូលកងចល័តយុវនារី រីឯប្អូនកូនពីរនាក់ទៀតត្រូវយកទៅធ្វើជាមួយយាយ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ គេបានផ្លាស់ខ្ញុំមកនៅកងចល័តស្រុក១០៧ (ស្រុកទាំង) ដែលមានគ្នាទាំងអស់១០០នាក់។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨ ប្រធានកងបានមកសួរខ្ញុំថា “បងអាយុច្រើន ហើយ អង្គការគិតចង់ឲ្យបងមានប្រពន្ធ តើបងចង់បានប្រពន្ធទេ?” ខ្ញុំឆ្លើយថា “ចង់បាន”។ គេបានសួរខ្ញុំទៀតថា “មានគូដណ្តឹងអត់?” ខ្ញុំក៏ប្រាប់ថា “ខ្ញុំ មានហើយ”។ គេបន្តសួរទៀតថា “គូដណ្តឹងមានពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គការកម្ទេច ទេ?” ខ្ញុំបានប្រាប់ត្រង់ថា នាងមានបងប្រុសម្នាក់ត្រូវបានអង្គការកម្ទេច ហើយ គេក៏ថា “បងឯងស្រឡាញ់នាងមិនបានទេ ព្រោះថ្ងៃក្រោយគេនឹង កម្ទេចទាំងបងឯងទៀត។ ព្រមធ្វើកូនអង្គការទេ! បើមិនព្រមទេ នៅធ្វើ យុវជនរហូតទៅ”។ ពេលនោះ ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តធ្វើកូនអង្គការ ព្រោះខ្ញុំមិន ចង់នៅកងចល័តទេ វាលំបាកវេទនាណាស់ មួយថ្ងៃៗត្រូវគេបង្ខំឲ្យធ្វើការ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ ដេកដី ហូបមិនគ្រប់គ្រាន់។ ដើម្បីពិសោធន៍ចិត្តមុននឹង រៀបការ មានយប់មួយ មេកងបានប្រកាសក្នុងអង្គប្រជុំថា “បើយុវជនណា ហ៊ានញញឹមឆ្លើយឆ្លងដាក់មិត្តនារី អង្គការនឹងយកទៅសម្លាប់ចោល”។ លុះ ស្អែកឡើង អង្គការបានរៀបចំឲ្យមានបុរស១០នាក់ និងនារី១០នាក់ឲ្យ

ធ្វើការជាមួយគ្នា ខ្ញុំគិតតែធ្វើការ មិនហ៊ានមើលមុខមិត្តនារីទេ ព្រោះខ្លាចគេ សម្លាប់ចោល។ នៅដើមរដូវវស្សា ម៉ោង១០យប់ ឈ្មួបខ្មែរក្រហមបានមក ដាស់ខ្ញុំដែលកំពុងដេកក្នុងរោងឲ្យក្រោកឡើង ដោយប្រាប់ថាប្រធានកងចល័ត ស្រុកឲ្យហៅទៅរៀបការ ខ្ញុំបានសួរថា “ឲ្យខ្ញុំទៅរៀបការជាមួយនរណាគេ?” គេប្រាប់វិញថា “អត់ដឹងទេ បងឯងទៅ នឹងដឹងហើយ”។ ពេលទៅដល់កន្លែង រៀបការនៅភូមិព្រៃពាក់ ស្រុកទាំង មេកងបានឲ្យខ្ញុំទៅអង្គុយមុខគេ តែខ្ញុំ បានសុំគេអង្គុយក្រោយវិញ ហើយគេក៏បានឲ្យមិត្តនារីមកអង្គុយទីមធ្យមនឹង មិត្តបុរស បន្ទាប់មកគេបានឲ្យគូរៀបការនីមួយៗឡើងប្តេជ្ញាចិត្តរៀបការ។ ពេលប្តេជ្ញាចិត្តចប់ ខ្ញុំបានត្រឡប់មកដេករោងខ្ញុំវិញ រីឯប្រពន្ធខ្ញុំត្រឡប់ទៅ ដេករោងគាត់វិញ។ ស្អែកឡើង គេបានសង់ថែប (ខ្ទមតូច) សម្រាប់ គូនីមួយៗស្នាក់នៅ រួចឲ្យពួកយើងសែងថែបរៀងៗខ្លួនមកស្នាក់នៅទីស្នាក់ការ កងចល័តស្រុក១០៧ (ស្រុកទាំង) ១០ថ្ងៃក្រោយមកទើបគេបានឲ្យខ្ញុំនិង ប្រពន្ធទៅរស់នៅឃុំរនាម។ នៅទីនេះ គេឲ្យពួកខ្ញុំធ្វើស្រែប្រាំងខាងកើតទី រួមខេត្តតាកែវម្ខំត្រក់ពង់ស្ទឹង ហើយកាលនោះខ្ញុំបានដឹងថាឪពុកខ្ញុំកំពុង ដេកឈឺនៅមន្ទីរពេទ្យវត្តច្រេស។ ដេកពេទ្យបានប្រហែល១០ថ្ងៃ គាត់នៅតែ ដេកថ្ងូរថាអស់កម្លាំងណាស់។ ភ្លាមនោះពេទ្យខ្មែរក្រហមបានបូមទឹកពាង មកចាក់ឲ្យគាត់ បន្ទាប់ពីចាក់រួច គាត់បានប្រកាសដាច់ខ្យល់ស្លាប់នៅលើគ្រែ តែម្តង លុះយប់ឡើងទើបខ្មែរក្រហមយកសពគាត់ទៅកប់។ បច្ចុប្បន្ន ខ្ញុំ នៅតែមានការឈឺចាប់ផ្លូវចិត្តធ្ងន់ធ្ងរដោយសារការបាត់បង់ឪពុកខ្ញុំ រូបខ្ញុំ ត្រូវគេបង្ខំឲ្យរៀបការ គូដណ្តឹងបែកគ្នាទាំងទឹកភ្នែក រីឯបំណងប្រាថ្នាខ្ញុំមិន បានសម្រេច ចំណេះដឹងអស់កម្ម។

further, and ordered us to live in that village. Then in 1976, my family was sent to Trapeang Thum village, Roneam commune, Treang district, Takeo province. Once there, we were separated to work in different units. I was sent to the commune's youth mobile unit, my father was tasked with tending to cows, my mother was ordered to carry soil from termite mounds, my two sisters were assigned to work in the youth women's mobile unit, and my two small siblings were kept with the old women. I was in my unit until 1977 when I was moved to another mobile unit in district 107 (Treang district) that had 100 people in it. My unit was ordered to dig canals, build dams, and build rice field dikes.

In early 1978, my unit chief came to me and said "you are older now; Angkar wants you to get married. Do you want to get married?" I responded "yes, I do." I was further asked "do you have fiancé?" I replied "yes, I have one," because I had been engaged since high school. They added "does your fiancé have any relation to a person who Angkar has smashed?" I was honest and told them that she had an older brother who had been smashed by Angkar. After this, I was told "you cannot love her anymore because if you stay with her, in the future you will be smashed, too. You must agree to be Angkar's son, or you will be single forever." I agreed to be Angkar's son because I did not want to work in the mobile unit anymore. The living conditions in the unit were miserable because we had to work day and night, slept on the ground, and were given insufficient food.

At the beginning of the rainy season, one night before I was to be married, the unit chief announced in a meeting "if any comrade dares to smile at a female comrade, Angkar will take that person to be killed." The next day, Angkar put me in a group of 10 men and 10 women to work together. They wanted to test our loyalty to Angkar. I did as I was told; I focused only on working and dared not to look at the faces of the women. That night, around 10pm, when I was about

to fall asleep in the hall, a Khmer Rouge militiaman came to wake me up, and told me "the unit chief has called on you to get married." I asked him "do you know who I will be married to?" He told me "I do not know. You will know when you arrive there."

When we arrived at the wedding place at Prey Rumpeak village, Treang district, the unit chief told me to sit in the front, but I asked to sit in the back. A few minutes later, they got the women to sit next to the men, and then the couples were ordered to make a commitment to each other and to Angkar. I had never met my wife before; I could not even tell if she had been among the 10 women who had worked with us during the day, because I had not been allowed to look. After the commitments, I returned to my hall, and my wife went back to her hall. The day after the ceremony, the Khmer Rouge built small tents for each couple and then ordered each couple to carry the tents to the headquarters of district 107's mobile unit where we would stay. Ten days later, my wife and I were moved to live in Roneam commune. Once there, we were assigned to work in the rice field at the east of Takeo provincial capital near Kampong Slaeng pagoda.

Soon after, my father became sick and was brought to Wat Chres hospital. He stayed in the hospital for about 10 days and kept groaning about being exhausted. One day, the Khmer Rouge medical worker got water from a jar and injected my father with it. My father began convulsing and died on the hospital bed. At night his body was taken away to be buried.

The Khmer Rouge regime has left me with a lot of pain because of the loss of my father, the separation from my fiancé, and my forced marriage. I suffer to this day because the Khmer Rouge prevented me from achieving my wishes and dreams, such as marrying my original fiancé and pursuing my education.

លោកស្រី កៅ សន

លោកស្រី កៅ សន កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៨ និងមានស្រុកកំណើត
នៅភូមិស្វាយផ្អែម ឃុំបឹងសាលា
ត្បូង ស្រុកកំពង់ត្រាច
ខេត្តកំពត។ លោកស្រី គឺជា
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

ក្នុងសម័យលន់ នល់ ខ្ញុំរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយ និងបងប្អូន៦នាក់ទៀត
(ប្រុស៤នាក់ និងស្រី២នាក់) ក្នុងភូមិស្វាយផ្អែម ឃុំបឹងសាលាត្បូង ស្រុក
កំពង់ត្រាច ខេត្តកំពត។ ពេលនោះ ខ្ញុំមានអាយុ១៦ឆ្នាំ ហើយខ្ញុំជាកូនច្បង
គេក្នុងគ្រួសារ។ ខ្ញុំមិនបានចូលរៀននឹងគេ ព្រោះគ្រួសារខ្ញុំមានការខ្វះខាត
ខាងជីវភាព។

ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ពួកខ្មែរក្រហមមិនបានធ្វើការជម្លៀសគ្រួសារខ្ញុំចេញពី
ភូមិនោះទេ តែគេឲ្យខ្ញុំចូលក្នុងកងចល័តយុវនារីទៅលើកទំនប់នៅភ្នំគីដែក។
ពេលធ្វើការនៅភ្នំគីដែក ខ្ញុំបានធ្លាក់ខ្លួនឈឺគ្រុនខ្លាំងព្រោះវាជាតំបន់
គ្រុនចាញ់។ គេបានតម្រូវឲ្យពួកយើងចាប់ធ្វើការពីម៉ោង៧ព្រឹកដល់
ម៉ោង១១ថ្ងៃត្រង់ ទើបបានឈប់សម្រាកបន្តិចដើម្បីហូបអាហារថ្ងៃត្រង់
បន្ទាប់មកត្រូវបន្តធ្វើការរហូតដល់ម៉ោង៥ល្ងាចទើបបានសម្រាកហូបអាហារ
ពេលល្ងាច នៅយប់ខែភ្លឺគេតម្រូវឲ្យក្រុមកងចល័តធ្វើការរហូតដល់ម៉ោង៩
ឬ១០យប់។ ក្រោយមក គេបានឲ្យកងចល័តខ្ញុំទៅលើកទំនប់ផ្សារទំនេស
និងទំនប់កំពង់ក្រញ៉ង់ ពេលលើកទំនប់ទាំងនេះរួចគេបានឲ្យកងចល័តខ្ញុំ
ត្រឡប់មកដកស្នូលនៅភូមិកោះចំការវិញ។

នៅភូមិកោះចំការ មានព្រឹកមួយនោះ ពេលខ្ញុំកំពុងធ្វើការនៅស្រែ ស្រាប់តែ
មេកងបានមកប្រាប់ខ្ញុំឲ្យទៅប្តេជ្ញាចិត្ត (រៀបការ)។ គេបានឲ្យខ្ញុំធ្វើការប្តេជ្ញា
ជាមួយមិត្ត អ៊ុយឿន ដែលជាប្រជាជនចាស់ និងមានអាយុប្អូនខ្ញុំមួយឆ្នាំ។
ពេលដឹងថាត្រូវទៅប្តេជ្ញា ខ្ញុំមានអារម្មណ៍តូចចិត្ត និងមិនចង់ទទួលយក
ការរៀបចំនេះទេ ព្រោះពួកគេមិនបានសួរចិត្តខ្ញុំជាមុនថាតើខ្ញុំពេញចិត្តនឹង
ការរៀបចំនេះដែរឬទេ ចំណែកឪពុកម្តាយខ្ញុំក៏មិនបានដឹងពីរឿងខ្ញុំរៀបការ
នេះដែរ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនហ៊ានប្រកែកទេ ព្រោះខ្លាចគេធ្វើបាប ដូច្នេះមានតែស្រាំ

ធ្វើតាមការរៀបចំរបស់ពួកខ្មែរក្រហមតែប៉ុណ្ណោះ។ គេបានឲ្យខ្ញុំទៅធ្វើ
ការប្តេជ្ញាចិត្តនៅរោងជាងក្នុងភូមិស្វាយផ្អែម ហើយអ្នកដែលត្រូវប្តេជ្ញាមាន
ទាំងអស់៧គូ។ គេបានឲ្យខ្ញុំឡើងប្តេជ្ញាចិត្តថា នឹងទទួលយកជនអស់មួយជីវិត
នឹងខិតខំធ្វើការជូនអង្គការឲ្យបានស្រូវក្នុង១ហិចតាពាន់ទៅ៤ពាន់។
ក្រោយពីប្តេជ្ញាចិត្តរួច គេបានបំបែកគូនីមួយៗឲ្យត្រឡប់ទៅធ្វើការងាររៀងៗខ្លួន
វិញ ១អាទិត្យទើបគេអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំនិងប្តីបានជួបគ្នាម្តង។ លុះក្រោយមក
ខ្ញុំក៏មានផ្ទៃពោះ ហើយក៏ជាពេលដែលប្តីខ្ញុំត្រូវបានគេចាត់ចូលក្នុងទាហាន
ខ្មែរក្រហមដែរ។ ពេលនោះ ខ្ញុំបានជួបការលំបាកខ្លាំងណាស់ ព្រោះគេបាន
បង្ខំឲ្យធ្វើការធ្ងន់ទាំងខ្ញុំកំពុងមានផ្ទៃពោះ។ ពេលថ្ងៃ គេប្រើឲ្យកាប់ដី
ត្រពាំងនិងដីដំបូក រួចរែកយកទៅចាក់វាលស្រែ រីឯពេលយប់គេប្រើឲ្យជាន់
រហាត់ទឹក បើធ្វើមិនបានគេនឹងយកខ្ញុំទៅកសាង។ ពួកខ្មែរក្រហមបាន
ធ្វើការប្រជុំស្វ័យទិញៀនជារៀងរាល់ល្ងាច ហេតុដូច្នេះខ្ញុំខំប្រឹងធ្វើការដើម្បី
គេចាត់ការទិញៀនរបស់ពួកវា ទោះបីជាកម្លាំងខ្ញុំខ្សោយដោយសារចាញ់
កូន និងគ្មានអ្វីហូបក៏ដោយ។ ក្រោយពេលសម្រាលកូនរួចបាន១ខែ គេបាន
ឲ្យខ្ញុំទៅធ្វើការនៅក្នុងភូមិ ចំណែកកងកូនស្រីខ្ញុំ អិន សុខុម ត្រូវយកទៅធ្វើ
ជាមួយយាយដើម្បីមើលថែ រហូតដល់យប់ទើបខ្ញុំអាចទៅយកកូនមកបំបៅ
ដោះបាន ហើយកាលនោះកូនខ្ញុំមានសុខភាពទ្រុឌទ្រោមណាស់។ មួយរយៈ
ក្រោយមក ខ្ញុំបានលឺថាមេកងភូមិស្វាយផ្អែមឈ្មោះ ភិន បានចាប់រំលោភ
មិត្តនារីឈ្មោះ រន ដែលធ្វើការនៅកងចល័តយុវនារីជាច្រើនលើកច្រើនសារ
ដោយសារអង្គការបានដឹងរឿងនេះ ទើបពួកគេទាំងពីរនាក់ត្រូវបានយកទៅ
ដាក់គុក តែនៅយប់មួយប្តីខ្ញុំបានប្រាប់ខ្ញុំថាគាត់បានជួបមិត្តភិននៅក្នុងគុក
មិត្តភិនបានសុំឲ្យប្តីខ្ញុំដោះលែងគាត់ ប៉ុន្តែប្តីខ្ញុំមិនហ៊ានលែងនោះទេ បន្ទាប់
មកលឺថាមិត្តភិនត្រូវបានគេសម្លាប់បាត់ហើយ។

MS. KAO SAN

Ms. Kao San was born in 1958 at Svay Phaem village, Boeng Sala Khang Tboung commune, Kampong Trach district, Kampot province. She is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

In the Lon Nol regime, I lived with my parents and six siblings – four brothers and two sisters – in Svay Phaem village, Boeng Sala Khang Tboung commune, Kampong Trach district, Kampot province. I was the eldest child in my family and did not go to school because my family was poor.

When the Khmer Rouge regime took over Cambodia, they did not move my family out of our village, but I was sent to work in the young women's mobile unit. Our first assignment was to build a dam at Ki Daek Mountain in Kampot province. We were ordered to work from 7am until 11am, when we took a short break for lunch, and then we had to work until 5pm. Around full moon when the nights were not so dark, the Khmer Rouge would command the mobile units to keep working until 9pm or 10pm. Many of my colleagues and I became seriously sick while working at Ki Daek Mountain, because it was a malaria zone and there was no medicine to treat us. Sometime later, my mobile unit was moved to build Phsar Tumnes dam and Kampong Kranhoung dam in Kampot province. After these dams were finished, we were sent to work in Kaoh Chamkar village.

One morning in Kaoh Chamkar village, while I was working in the rice field, the unit chief suddenly came to me and asked me to make a commitment, which meant to get married. I was paired with comrade Y Yoeun who was a "base person" and one year younger than me. I was sad and disappointed because I had never met Y Yoeun before. I did not want to accept this arrangement because the Khmer Rouge had neither asked me in advance if I was satisfied with the proposed marriage, nor had they given me a chance to talk to my parents

about it, so they were not even informed of the marriage. Regardless, I did not dare refuse the marriage because I feared I would be taken for execution. I knew that I had to endure and accept the marriage.

The same evening, I was ordered to go to the workshop hall in Svay Phaem village, where Y Yoeun and I were to be married, along with seven other couples. I was ordered to stand up and promise that "I will accept this young man until the end of my life, and I will make every effort to work hard for Angkar in order to grow and harvest 3 to 4 tons of rice per hectare." After making our commitments, the married couples were immediately separated to go back to their individual work sites. My husband worked in a different mobile unit and we were only allowed to meet each other once a week.

Sometime after the marriage, I fell pregnant. This was around the time when my husband was recruited to be a Khmer Rouge soldier. I was miserable because the Khmer Rouge forced me to work hard while I was pregnant. During the daytime, I was required to collect mud from the ponds and soil from the termite mounds which was used as fertilizer for the rice fields. I had to carry the soil and mud and distribute it in the rice fields. In the evenings, I was ordered to paddle a waterwheel. If I had not been able to accomplish my assigned tasks on time, then I would have been sent for reeducation. The Khmer Rouge conducted "denunciation meetings" every evening. During this period, even though I was very weak due to morning sickness and inadequate food, I made an effort to work hard to avoid being criticized.

ពេលជិតបែករបបខ្មែរក្រហម ខ្មែរក្រហមបានប្រាប់ប្រជាជនថា-អ្នកទាំងអស់គ្នា ត្រូវផ្លាស់ទៅនៅភូមិថ្មី- ពេលនោះគេបានរៀបចំនាំបញ្ជូនពួកយើងហូប ហើយក៏គ្មាននរណាម្នាក់បានដឹងថាខ្មែរក្រហមកំពុងរៀបចំផែនការយក ពួកយើងទៅសម្លាប់ដែរ។ តែនៅពេលនោះ កងទ័ពវៀតណាមបានវាយ ចូលមកដល់ទីនេះ ពួកយើងបាននាំគ្នារត់ចេញពីទីនេះ ហើយក៏បាន ប្រទះឃើញរណ្តៅជាច្រើនដែលខ្មែរក្រហមឲ្យគេដឹកទុកដើម្បីសម្លាប់មនុស្ស

ទើបពួកយើងដឹងថាខ្មែរក្រហមមានបំណងយកពួកយើងទៅសម្លាប់ក្នុង រណ្តៅនោះ។ ក្រោយថ្ងៃរំដោះមិនបានកន្លះខែផង កូនស្រីខ្ញុំបានឈឺស្លាប់ ខ្ញុំហាក់ដូចជាគ្មានអារម្មណ៍ក្នុងខ្លួនសោះ ព្រោះតែនឹកអាណិតកូនដែល កើតមកគ្មានម្តាយនៅមើលថែ។

One month after the birth of my child I was ordered to return to work. I did not have to go back to the mobile unit, instead I worked in the village where my baby daughter, In Sokhom, was looked after by an old woman during the day. I was only allowed to breastfeed my daughter at nighttime. My baby's health was poor because she did not get enough milk.

A short while later, I heard that the unit chief, comrade Phin, had several times raped a female comrade from the young women's mobile unit named Vorn. When Angkar found out about this, both of them were taken to prison. One night, my husband told me that he had visited the prison in his capacity as a soldier and that he had met comrade Phin in the prison. Phin asked my husband to release him but my husband did not dare do it. Later he heard that comrade Phin was dead.

During the last days of the regime, the Khmer Rouge

announced to the people in my village that we must move to live in a new village. Then they prepared Khmer noodles for us to eat. No one suspected that the Khmer Rouge was setting up a plan to bring us all for execution. Luckily, at that moment, the Vietnamese troops attacked the village. We ran away, and then found many pits that the Khmer Rouge had dug to put people's bodies in after they had been killed. Only then did we realize that the Khmer Rouge had intended to bring us there, kill us, and then bury us in the pits.

Not even two weeks after the liberation day, my daughter died of an illness. She had been too weak due to the lack of food. It was so sad and seemed so senseless; I felt strongly compassionate towards my daughter because I had not been able to care for her properly from the day she was born. After the regime collapsed, I continued to live with my husband Y Yoeun in Svay Phaem village until today.

ស្ថានភាពរស់នៅក្នុងសហគមន៍

Life in Cooperatives

Painted by Mr. Ouk Bunnaroth
Copyright © 2016 by CHRAC

លោក ឈិន ឆែម

លោក ឈិន ឆែម កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៦១ និងមានស្រុកកំណើត
នៅភូមិជ្រោយសំរោង ឃុំ
បារាយណ៍ ស្រុកទ្រាំង
ខេត្តតាកែវ។ លោក គឺជាដើម
បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ពួកខ្មែរក្រហមបានជម្លៀសគ្រួសារខ្ញុំចេញពីភូមិ
ជ្រោយសំរោង ឃុំបារាយណ៍ ស្រុកដូនកែវទៅភូមិប្រទាលលើ ឃុំតាកែម ស្រុក
ត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ។ ប្រហែល១០ថ្ងៃក្រោយមក ក្រុមគ្រួសារខ្ញុំត្រូវបានបញ្ជូនឲ្យ
ទៅនៅភូមិក្លាកាង ឃុំពពេល ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ។ ប្រជាជនដែលជម្លៀស
មកកាន់ទីនេះត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជា “ប្រជាជនថ្មី” ឬ “ប្រជាជន១៧មេសា”។ នៅ
ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានចាប់ផ្តើមបែងចែកប្រជាជន (ទាំងប្រជាជន
មូលដ្ឋាន និងប្រជាជនថ្មី) ឲ្យធ្វើការតាមសហគមន៍ និងកងចល័ត។ គេបានឲ្យខ្ញុំ
ចូលធ្វើការក្នុងកងចល័តយុវជន ដែលមានមនុស្សធ្វើការប្រហែល១០០នាក់ ហើយ
កងចល័តនេះត្រូវបានគេចែកជាក្រុមតូចៗមានយុវជន១០នាក់ក្នុងមួយក្រុម។
គេបានឲ្យ កងចល័តខ្ញុំធ្វើការងារចល័តគ្រប់ទីកន្លែងទូទាំងស្រុកត្រាំកក់ ដូចជានៅ
ដី សែងលាមកគោ ដីកសំណាប់ វែកដីដំបូក និងធ្វើស្រែ រីឯការហូបចុកវិញ ពួកខ្ញុំ
ទទួលបានតែទឹក បបរ បន្លិចបន្លួចប៉ុណ្ណោះសម្រាប់បំពេញការស្រែកឃ្លានរបស់ពួកគេ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ស្ថានភាពរស់នៅកាន់តែពិបាកជាងមុន ព្រោះម្នាក់ៗត្រូវគេបង្ខំឲ្យ
ធ្វើការកាន់តែឆ្ងន់ឆ្ងរ គ្មានពេលសម្រាក ហៅហៅ គ្មានកម្លាំងក្នុងខ្លួនស្ទើរតែខ្យល់
បករលំ។ ដោយសារភាពអត់ឃ្លា ប្រជាជនខ្លះបានហ៊ានដាច់ចិត្តលួចអង្ករ ឬដំឡូង
របស់អង្គការយកមកហូប ហើយត្រូវខ្មែរក្រហមចាប់បាន ពួកវាបានធ្វើទារុណកម្ម
ដោយយកអ្នកនោះទៅកប់ដីត្រឹមត្រូវ។ អង្គការបានរៀបចំឲ្យប្រជាជនចូលរួមប្រជុំ
ជីវភាពជារៀងរាល់ល្ងាច។ មានម្តងនោះក្នុងពេលប្រជុំ ខ្ញុំបានអង្គុយផ្អែកបាវស្រូវ
ស្រាប់តែស្រូវហូរចេញពីបាវ ឃើញដូច្នេះខ្ញុំបានច្រើនស្រូវនោះបន្តិចដាក់ក្នុងមាត់។
ភ្លាមៗនោះ មេកងបានឃើញ ហើយក៏យកបន្ទះឬស្សីវាយលើខ្នងខ្ញុំយ៉ាងដំណំនៅ
ចំពោះមុខហ្នឹងមហាជនក្នុងមូលដ្ឋានដោយបានចោទខ្ញុំថា “កំពុងក្បត់អង្គការ ចង់
បំផ្លាញអង្គការ”។ គេបានបណ្តើរខ្ញុំឲ្យដើរស្រែកថា “ខ្ញុំខុសហើយ សូមមិត្តទាំងអស់
កុំយកគំរូតាមខ្ញុំដែលបានក្បត់សមូហភាព និងក្បត់អង្គការ” ប្រហែលពីរម៉ោង
ក្រោយមក ទើបខ្មែរក្រហមលែងខ្ញុំឲ្យរំលត្រឡប់មករោងស្នាក់វិញ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនក្រុមកងចល័តខ្ញុំឲ្យទៅធ្វើការនៅភូមិឈាយ
ប្តូរ ឃុំឈាយប្តូរ ស្រុក ត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ ស្ថិតនៅជាប់នឹងមូលដ្ឋានចាស់។ នៅទីនេះ
ខ្មែរក្រហមបានប្រកាសប្រាប់ក្រុមកងចល័តថា “ឃុំឈាយប្តូរ គឺជាឃុំគំរូ និងជាផ្នែក

ស្រូវ ដូច្នេះការងារដែលកងចល័តត្រូវធ្វើ គឺធ្វើស្រែឲ្យបានបីតោនក្នុង១ ហិកតា”។
កាលនោះ ខ្ញុំមិនបានដឹងច្បាស់ថាហេតុអ្វីបានជាគេជ្រើសយកឃុំឈាយប្តូរធ្វើជាឃុំ
គំរូនោះទេ ហើយខ្ញុំក៏មិនហ៊ានសួរគេដែរ។ ដើម្បីសម្រេចផែនការស្រូវបីតោន
ក្នុង១ហិកតា ប្រជាជនត្រូវបានគេបង្ខំឲ្យធ្វើការជីក ប្រឡាយ វែកដី សែងលាមកធ្វើ
ដី លើកទំនប់ដើម្បីស្តុបទឹកទុកធ្វើស្រែ បើអ្នកណាធ្វើមិនបានតាមផែនការ គេនឹង
ហៅទៅអប់រំ ឬធ្វើទារុណកម្មដោយការបង្ខំតាមការ ឃើញសភាពបែបនេះខ្ញុំបាន
ប្រឹងធ្វើការតាមផែនការដែលគេបានដាក់ឲ្យមិនហ៊ានឥត។ នោះទេព្រោះខ្លាចគេ
ធ្វើបាប។ កាលនោះ ពួកយើងបានផលិតស្រូវបាន៣តោនក្នុង១ហិកតាមែន តែគេ
មិនចែកផលស្រូវទាំងនោះឲ្យពួកយើងហូបនោះទេ គេបានយកឡានមកដឹកស្រូវ
ទាំងនោះ ចេញទៅ តែមិនដឹងយកទៅណានោះទេ។ ប្រជាជនបានស្លាប់កាន់តែច្រើន
ដោយសារការអត់បាយ និងការបង្ខំឲ្យធ្វើការជាទម្ងន់។ ពេលនោះ ខ្ញុំបានសង្កេតឃើញ
មានប្រជាជនបានបាត់ខ្លួនច្រើនណាស់ ក្រោយមកមិត្តរួមការងារខ្ញុំបានលួចឱ្យប្រាប់
ខ្ញុំថា ពួកគេទាំងនោះត្រូវបានអង្គការស្នើឲ្យទៅជួយដាំដើមដូង។ ពួកខ្ញុំមិនដែល
ឃើញអ្នកទាំងនោះត្រឡប់មកវិញទេ ឃើញតែគេយកខោអាវអ្នកទាំងនោះមកចែក
ឲ្យពួកយើងវិញ ទើបពួកខ្ញុំដឹងថាអ្នកទាំងនោះត្រូវគេសម្លាប់បាត់ហើយ។ ទន្ទឹមនឹងនោះ
បងប្អូនដីដូនមួយខ្ញុំបីនាក់ (បងប្រុសអ៊ូច គឹម បងប្រុសអ៊ូច អាន និងប្អូនស្រីអ៊ូច ហ៊ុន
នៅជាកុមារ) បានស្លាប់ដោយសារការអត់អាហារ និងឈឺគ្មានថ្នាំព្យាបាល។ ខ្ញុំបាន
បន្តធ្វើការនៅកងចល័តតាមការចាត់តាំងរបស់ប្រធានក្រុម ហើយគេក៏មិនដែល
អនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំទៅជួបជុំគ្រួសារម្តងណាឡើយ។ ពេលខ្លះ ខ្មែរក្រហមបានដាក់ពិន័យ
ខ្ញុំដោយការបង្ខំតាមការ ព្រោះគេចោទថាខ្ញុំខ្ជិលច្រអូសនឹងការងារ តែតាមពិតខ្ញុំ
មិនបានខ្ជិលនោះទេ គ្រាន់តែខ្ញុំហៅហៅខ្លាំងពេក ធ្វើការមិនបានរហ័សរហួន។

នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្មែរក្រហមបានឲ្យក្រុមកងចល័តទាំងអស់ចូលរួមប្រជុំ។
ក្នុងអង្គប្រជុំ មេខ្មែរ ក្រហមតាម្នាក់បានថ្លែងប្រាប់ ដល់ក្រុមកងចល័តទាំងអស់ថា
“បងប្អូនទាំងអស់គ្នា ត្រូវខិតខំធ្វើការងារ បង្កបង្កើន ផល ធ្វើស្រូវឲ្យបាន៣តោន
ក្នុង១ហិកតា ព្រោះឃុំឈាយប្តូរនេះ គឺជាឃុំគំរូ”។ លុះក្រោយមក ពេលកំពុងស្តង់
តាម្នាក់បានចុះមកមើលពួក យើងធ្វើស្រែម្តងទៀត។ ខ្ញុំបានរស់នៅទីនេះរហូតដល់
ទំព័រព្រឹត្តិការណ៍ចូលមករំដោះ។ ក្រោយថ្ងៃរំដោះ ខ្ញុំបានរំលត្រឡប់មកស្រុកកំណើត
ដើម្បីរកក្រុមគ្រួសារវិញ។

MR. CHHIN CHHEM

Mr. Chhin Chhem was born in 1961 at Chrouy Samraong village, Baray commune, Treang district, Takeo province. He is a civil party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC).

On 17 April 1975, the Khmer Rouge evacuated my family from Chrouy Samraong village, Baray commune, Daun Keo district to Brateal Leu village, Ta Phem commune, Tram Kak district, Takeo province. About 10 days later, my family was moved again, to Kngaok Pong village, Popel commune, Tram Kak district, Takeo province. The people transferred here were called “new people” or “17 April people”. In August 1975, the Khmer Rouge divided everybody (both the “deposit base people” and the “new people”) to work in different cooperatives and units. I was separated from my family and tasked to work in a youth mobile unit. This unit had around 100 workers and was divided into small teams of ten. We were required to work around Tram Kak district; bearing soil, carrying cow dung, pulling out rice seedlings, carrying termite mounds, and farming. At mealtimes, we were given a little watery porridge which was never enough to satisfy our hungry stomachs.

During 1976, working conditions became more and more difficult. People were forced to overwork with little rest and insufficient food. Everybody was very pale and skinny, and had no energy to work. It seemed as if the wind could have blown us over. Some desperate people dared to steal rice or potatoes from Angkar to eat. If the Khmer Rouge caught them, they would be punished severely. I got a glance of some offenders who had been buried by the Khmer Rouge up to their necks, leaving only their heads above the ground. I did not dare to look closely, and I do not know what happened to these people after.

Every evening, Angkar would call all the workers from my cooperative to a meeting, which they called “livelihood meeting.” One time during this meeting, I sat with my back against a rice sack and caused a little rice to spill from the sack. When I noticed this, I tried to take a pinch of the rice and put in my mouth. The chief of the mobile unit saw me and whipped me with his bamboo stick on my back in front of everyone while alleging that I was “betraying Angkar, intending to destroy Angkar”. After that, I was forced to walk and shout “I am wrong; please all comrades do not follow my model that betrays the collective and Angkar”, about two hours later just they allowed me to go back to my quarters.

In 1977, the Khmer Rouge sent my mobile unit to Leay Bour village, Leay Bour commune in Tram Kak district, which was located near the

commune we worked previously. Once there, the Khmer Rouge announced to the mobile units “Leay Bour commune is a model commune and rice barn, so the task for the mobile unit is to produce three tons of rice per hectare.” I did not know exactly why Leay Bour was chosen to be a model commune, and I was not allowed to ask questions. In order to produce the three tons of rice per hectare that the Khmer Rouge expected for each harvest, we were forced to work even harder than before. Our tasks, such as digging canals, carrying waste to make fertilizer, and carrying soil to build dams had to be carried out by everyone. If anyone could not complete them, they would be punished with re-education or deprived of food. I struggled to complete the goals they set for me but I did not dare to complain because I feared being mistreated again. We were able to produce three tons of rice per hectare as required, but they did not offer us any of the rice to eat. They made us load the harvested rice into trucks and it was driven away. In our commune, many people died subsequently due to starvation and overwork.

At that time, I also noticed that people disappeared from the cooperative, but I did not know what happened to them. My colleague whispered to me that Angkar had asked those people to help grow coconut trees. They never returned, only their clothes were brought back and distributed among us, that is why we knew that they had been killed. Meanwhile, three of my cousins (brother Ouch Kim, brother Ouch Ann and younger sister Ouch Hun) died because of starvation and illness. There was no medicine to treat them. I remained working in the mobile unit and was never allowed to visit my family. Sometimes I got punished and deprived of food because the Khmer Rouge alleged that I was lazy when I was working. Actually I was not lazy; I was just very exhausted so I was unable to work fast.

In April 1978, the Khmer Rouge ordered all of the mobile units’ workers to attend an important meeting. At the meeting, the Khmer Rouge chief Ta Mok spoke to my mobile unit and said that “all comrades have to make extra efforts to work, grow rice, and produce three tons of rice per hectare, because Leay Bour commune is a model commune”. Sometime later, when I was transplanting rice seedlings, Ta Mok came again to observe us farming and to check on us. I lived in Leay Bour until the Vietnamese troops liberated us. After liberation day, I returned to my homeland to find my family.

លោកស្រី មុយ រូចលាង

លោកស្រី មុយ រូចលាង កើតក្នុងឆ្នាំ១៩៥៥ និងមានស្រុកកំណើតនៅឃុំក្តាញ់ ស្រុកព្រែកប្បាស ខេត្តតាកែវ។ លោកស្រី គឺជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក)។

មុនឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំបានរៀបការមានកូន២នាក់ គឺស្រីអាយុ៥ឆ្នាំ និងប្រុសអាយុ៣ឆ្នាំ។ កាលនោះ ខ្ញុំ និងប្តីបានរស់នៅជុំគ្នាជាមួយឪពុកម្តាយខ្ញុំនិងបងប្អូន៣នាក់ទៀតនៅឯទីក្រុងភ្នំពេញ។ ប្តីខ្ញុំមានមុខរបរជាគ្រូបង្រៀន និងអ្នករត់រ៉ឺម៉កម៉ូតូ រីឯឪពុកខ្ញុំធ្វើជាគ្រូបង្រៀន។

នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ក្រុមគ្រួសារខ្ញុំបានចាកចេញតាមបញ្ជារបស់ពួកខ្មែរក្រហមពីទីក្រុងភ្នំពេញទៅស្រុកកំណើតនៅឃុំក្តាញ់ ស្រុកព្រែកប្បាស ខេត្តតាកែវ។ ពួកយើងបានធ្វើដំណើរចេញដោយមានរ៉ឺម៉កម៉ូតូមួយសម្រាប់ដាក់អីវ៉ាន់ តែគេបានដកហូតយករ៉ឺម៉កម៉ូតូនោះដោយនិយាយថា អង្គការស្មើសុំ។ ពេលទៅដល់ស្រុកព្រែកប្បាស គេបានឲ្យគ្រួសារខ្ញុំស្នាក់នៅផ្ទះជាមួយអ្នកមូលដ្ឋានចាស់ ប្រហែលចុងឆ្នាំ១៩៧៥គេបានផ្លាស់ប្រជាជនថ្មីទៅរស់នៅខេត្តបាត់ដំបង ឬខេត្តពោធិ៍សាត់ ព្រោះគេថានៅទីនោះសំបូរស្រូវ។ កាលនោះ គេបានឲ្យសមាជិកគ្រួសារខ្ញុំទាំងអស់ឡើងជិះរថភ្លើងទៅរស់នៅភូមិគោតាវាជ ស្រុកភ្នំស្រុក (តំបន់៥) ខេត្តបាត់ដំបង (បច្ចុប្បន្នខេត្តបន្ទាយមានជ័យ)។ ពេលរថភ្លើងដឹកពួកយើងទៅឈប់នៅស្ថានីយស្វាយស៊ីសុផុន អង្គការបានស្នើយកប្អូនប្រុសខ្ញុំ មុយ ស៊ិនសាន អាយុ១៨ឆ្នាំចូលធ្វើការនៅកងចល័តយុវជននៅក្នុង សហករណ៍ស្វាយស៊ីសុផុន ហើយខ្ញុំក៏បានបែកប្អូននិងបាត់ដំណឹងប្អូនតាំងពីនោះមករហូតដល់បច្ចុប្បន្ន ចំណែកខ្ញុំ និងក្រុមគ្រួសារគេឲ្យធ្វើដំណើរបន្តទៅនៅភូមិគោតាវាជ។ ពេលមកដល់គេបានឲ្យគ្រួសារខ្ញុំស្នាក់នៅក្រោមដើមឈើ ព្រោះទីនោះជាតំបន់ព្រៃ ដូច្នេះមិនមានផ្ទះសម្រាប់ស្នាក់នៅទេ ពីរបីថ្ងៃក្រោយមកគេបានឲ្យពួកយើងទៅកាប់ឈើយកមកសង់ខ្នងស្នាក់នៅដោយខ្លួនឯង។ ខ្លួនសង់មិនទាន់រួចផង

គេបានយករទេះគោមកដឹកខ្ញុំ ប្តី និងកូនពីរនាក់ទៅរស់នៅភូមិកំព្រាម ស្ថិតក្នុងសហករណ៍ឃុំអន្លង់សារ ស្រុកព្រះនេត្រព្រះ រីឯឪពុកម្តាយនិងប្អូនខ្ញុំពីរនាក់គេឲ្យទៅរស់នៅភូមិតាអំស្លុតក្នុងសហករណ៍ឃុំអន្លង់សារ។ មកដល់ភូមិកំព្រាម គេបានឲ្យក្រុមគ្រួសារខ្ញុំស្នាក់នៅក្រោមផ្ទះអ្នកស្រុកសិន មួយរយៈក្រោយមកទើបគេឲ្យយើងស្នាក់នៅក្នុងរោងវែងដែលទើបសង់រួច ហើយរោងនោះមានចែកជាបន្ទប់ៗសម្រាប់គ្រួសារនីមួយៗស្នាក់នៅ។ នៅទីនេះគេបានចាត់តាំងឲ្យប្តីខ្ញុំទៅកាប់អុស និងដឹកស្រូវដាក់សហករណ៍ ប្អូនប្រាំថ្ងៃទើបគាត់បានត្រឡប់មករោងម្តង ចំណែកខ្ញុំគេឲ្យរែកទឹកដាំដំណាំនៅក្នុងភូមិព្រោះគេឃើញខ្ញុំមានកូនតូចៗ រីឯការហូបចុកវិញ គឺក្នុង១ថ្ងៃ គេចែកឲ្យម្នាក់អង្ករកន្លះកំប៉ុង និងអំបិល១កូនពែងតូចតែប៉ុណ្ណោះ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ គឺជាឆ្នាំដែលខ្ញុំបានជួបទុក្ខលំបាកធំបំផុត មិនអាចបំភ្លេចបានព្រោះថារយៈពេលតែមួយខែសមាជិកគ្រួសារខ្ញុំចំនួន៣នាក់បានស្លាប់ជាបន្តបន្ទាប់ដោយសារជំងឺ និងការអត់ឃ្លាន។ ខ្ញុំនៅចាំបានថា កាលនោះខ្ញុំកំពុងមើលថែកូនប្រុសខ្ញុំអាយុ៣ឆ្នាំដែលកើតពីដឹកព្រិលនៅរោងស្នាក់នៅស្រាប់តែមានអ្នកនៅភូមិជាមួយខ្ញុំពុកម្តាយខ្ញុំម្នាក់បានមកប្រាប់ខ្ញុំថាឪពុកខ្ញុំ មុយ ស៊ិន បានឈឺស្លាប់បាត់ហើយគឺនៅថ្ងៃទី៨ ខែតុលា រំលងបានពីរបីថ្ងៃម្តាយខ្ញុំក៏បានឈឺស្លាប់ម្នាក់ទៀតគឺនៅថ្ងៃទី១២ ខែតុលា មិនបានប៉ុន្មានថ្ងៃផងប្តីខ្ញុំ អៀម ទ្រី ក៏បានស្លាប់ដោយសារជំងឺនិងការអត់អាហារនៅថ្ងៃទី១៤ ខែតុលា។ ពេលនោះ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍ថាខ្លួនឯងតែលតោលណាស់ គ្មានទីពឹង ជីវិតរស់ដូចនាងប្រាំបី ព្រោះសាច់ញាតិជាទីស្រឡាញ់បានស្លាប់អស់ហើយ។ ក្រោយពីឪពុកម្តាយខ្ញុំបានស្លាប់ ខ្ញុំបានស្នើសុំប្រធានសហករណ៍

១ បដាចា ជាឈ្មោះនារីម្នាក់ក្នុងរឿងព្រេងនិទានខ្មែរ។ នាងគឺជាកូនស្រីមហាសេដ្ឋី។ នាងបានរត់ចេញពីផ្ទះទៅរស់នៅជាមួយប្តីនាងដែលជាបុរសក្រីក្រនៅតំបន់ដាច់ស្រយាលមួយរហូតដល់មានកូនបីនាក់។ បន្ទាប់មក នាងមានបំណងត្រឡប់មកផ្ទះលេងឪពុកម្តាយ។ នៅតាមផ្លូវ ប្តីនាងត្រូវបានពស់ចឹកស្លាប់ កូនតូចនាងត្រូវបានខ្លាំងឆក់យកទៅបាត់ រីឯកូនពីរនាក់ទៀតបានលេងទឹកស្លាប់ពេលនាំកូនឆ្លងទឹកស្ទឹង។ ពេល នាងមកដល់ស្រុកកំណើត គេបានប្រាប់នាងថាឪពុកម្តាយនាងបានស្លាប់បាត់ហើយ។ ពេលនោះ នាងបានសន្សំបាត់ស្មារតី ហើយក្លាយជា មនុស្សឆ្គុត ដោយសារការបាត់បង់អ្នកជាទីស្រឡាញ់របស់នាង។

MS. MUY VUOCH LEANG

Ms. Muy Vuoch Leang was born in 1955 at Kdanh commune, Prey Kabbas district, Takeo province. She is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia (ECCC).

Before 1975, I got married and had two children, a 5-year-old daughter and a 3-year-old son. My husband was a teacher and a tuk tuk driver. At that time, my husband and I lived with my parents and my three siblings in Phnom Penh. My father was a teacher as well.

On 17 April 1975, my entire family was evicted by the Khmer Rouge from Phnom Penh to our homeland in Kdanh commune, Prey Kabbas district, Takeo province. We traveled with our belongings loaded on a motorized tuk tuk, but the Khmer Rouge confiscated our tuk tuk by saying that “Angkar proposed to keep it”. When we arrived in Prey Kabbas district, my family was allowed to stay in the deposit base people’s house.

Around the end of 1975, the Khmer Rouge transferred the “new people” in my area to live in Battambang and Pursat provinces because they said that the rice fields were richer over there. At that time, my whole family was taken by train to live in Phnum Srok district [region 5], Battambang province. My 18-year old brother Muy Sunsang had to get off at Svay Sisophon station, because Angkar requested him to work in the youth mobile unit at Svay Sisophon cooperative. I was separated from him that day and never saw him again. I have not been able to find any information about what happened to him.

My family and I traveled on to Kouk Reach village. This place

was in the forest and there was no home for us to stay, so we had to sleep under the trees. The Khmer Rouge ordered us to cut trees and built a shelter by ourselves, but before we could finish the shelter, they came with an ox cart to transfer us again. I, my husband, and our two children were taken to live in Kampream village located in Anlong Sa commune cooperative, Preah Netr Preah district, while my parents and my two siblings were sent to Ta Om village located in Anlong Sa commune cooperative.

In Kampream village, we were ordered to stay under a villager’s house at first. A short time later, the Khmer Rouge assigned us to live in a long sleeping hall which they had just finished building. This hall was separated into small rooms for each family to stay. My husband was assigned to cut fire woods and transport rice to the cooperative, so he was away a lot and could return to our sleeping hall only once every few days. My task was to carry water and pour it on the crops because I had small child and that moment my child could walk after me when I was carrying water for planting crops. For food, the Khmer Rouge offered only half a can of husked rice and a small cup of salt for each person a day.

The year 1976 was a year of great tragedy for me. Within one month, I lost three members of my family who died from illness and starvation. I still remember that moment in October 1976 when I was looking after my three-year old son who had the

ទៅយកប្អូនប្រុសនិងប្អូនស្រីដែលកំពុងរស់នៅភូមិតាអមករស្រីជាមួយ ខ្ញុំវិញ។ ប្រធានសហគមន៍បានចេញលិខិតមួយច្បាប់ឲ្យខ្ញុំទៅយកមកប្អូន ទាំងពីរនាក់មករស់នៅជាមួយគ្នានៅភូមិកំព្រាម។ រស់នៅជាមួយខ្ញុំបាន ប្រហែល១ខែ ប្អូនស្រីខ្ញុំ មួយ រួចហើយ អាយុ១៤ឆ្នាំ បានស្លាប់ដោយសារ អត់អាហារនៅពេលល្ងាច ពេលនោះខ្ញុំបានដេកជាមួយសពប្អូនស្រីខ្ញុំពេញ មួយយប់ ព្រឹកឡើងគេបានមកយកសពប្អូនខ្ញុំចេញទៅកប់នៅតំបន់ទួលគោក កំសៀវក្នុងភូមិកំព្រាម ខណៈនោះខ្ញុំនៅសល់តែប្អូនប្រុសម្នាក់គត់ដែលមាន ជីវិត។ រំលងប្រហែល១សប្តាហ៍ កូនប្រុសខ្ញុំអាយុ៣ឆ្នាំបានស្លាប់ដោយសារ ជំងឺកញ្ជ្រួលគ្មានថ្នាំព្យាបាល និងគ្មានអាហារគ្រប់គ្រាន់។ បន្ទាប់ពីកូនប្រុស ខ្ញុំស្លាប់ គេបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅលើកទំនប់មួយនៅស្រុកព្រះនេត្រព្រះ។ ខ្ញុំ មិនបានចាំឈ្មោះទំនប់នោះទេ ខ្ញុំគ្រាន់តែចាំថាទំនប់នេះមានប្រវែង១២ម៉ែត្រ និងខ្ពង់ប្រវែង៨ម៉ែត្រ។ នៅការដ្ឋានទំនប់ គេបានតម្រូវឲ្យខ្ញុំកាប់ដីទំនប់ឲ្យ បាន២ម៉ែត្រគឺបង្កើន១ថ្ងៃ រួចត្រូវរែកដីនោះទៅចាក់លើខ្ពង់ទំនប់ ហើយមាន មនុស្សរាប់រយអ្នកកំពុងធ្វើការ ដោយម្នាក់ៗត្រូវប្រឹងកាប់ដី រួចរែកដីរត់ទៅ ចាក់ខ្ពង់ទំនប់ឲ្យបានតាមផែនការកំណត់ (២ម៉ែត្រគឺបង្កើន១ថ្ងៃ)។ គេបាន ឲ្យយើងចាប់ផ្តើមការងារពីម៉ោងប្រហែល៣ ឬ៤ភ្លឺរហូតដល់ថ្ងៃត្រង់ទើបបាន សម្រាកហូបអាហារថ្ងៃត្រង់ រួចយើងត្រូវបន្តធ្វើការរហូតដល់ចប់ផែនការ ទើបអាចឈប់បាន។ របបអាហារដែលពួកយើងទទួលបាន គឺម្នាក់បបរ រាវ១កាទាហានក្នុងមួយពេល ហើយគេចែកឲ្យហូបតែនៅពេលថ្ងៃត្រង់ និង ពេលល្ងាចប៉ុណ្ណោះ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ប្រធានភូមិបានមកប្រាប់ខ្ញុំឲ្យរៀបការចំនួនបីលើក ខ្ញុំបាន បដិសេធនៅលើកទីមួយ។ នៅលើកទី២ ខ្ញុំបានប្រកែកម្តងទៀត ពេលនោះ ប្រធានភូមិបានប្រាប់ខ្ញុំថា បើធ្វើការប្រកែក២ទៅ៣ដងចំពោះការរៀបការ នេះ គេនឹងយកទៅសម្លាប់ចោល។ នៅលើកទី៣ ខ្ញុំបានយល់ព្រមប្តេជ្ញាចិត្ត រៀបការព្រោះខ្ញុំខ្លាចគេយកទៅសម្លាប់។ ការរៀបការបានរៀបចំឡើងនៅ ឃុំអន្លង់សារដោយមានទាំងអស់២០គូ បុរសដែលខ្ញុំត្រូវរៀបការជាមួយ ឈ្មោះព្រំ ភិន គឺជាប្រជាជនថ្មី និងជាអតីតគ្រូពេទ្យនៅមន្ទីរពេទ្យព្រះ កេតុមាលា។ នៅពេលយប់ កូនឈ្មួញបានតាមដានពួកខ្ញុំព្រោះគេចង់ដឹងថា ខ្ញុំ និងប្តីចុះសម្រុងនឹងគ្នាឬអត់។ បន្ទាប់ពីរៀបការរួច គេបានឲ្យប្តីខ្ញុំទៅកាប់ អុសនៅព្រៃនាម ចំណែកខ្ញុំដាំដំណាំនៅក្នុងភូមិកំព្រាម ឃុំអន្លង់សារ ស្រុក ព្រះនេត្រព្រះ។ ពេលគេឲ្យខ្ញុំឡើងប្តេជ្ញារៀបការនោះ ខ្ញុំមិនមានចិត្តស្រឡាញ់ ប្តីខ្ញុំនោះទេ ប៉ុន្តែខ្ញុំបានមើលឃើញថាគាត់ជាមនុស្សល្អ និងមានចិត្តស្រឡាញ់ ខ្ញុំផងដែរ ទើបខ្ញុំសម្រេចចិត្តបន្តការរស់នៅជាមួយគាត់បន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហម បានដួលរលំ។ ខ្ញុំបានរស់នៅជាមួយគាត់រហូតដល់មានកូន៥នាក់ ប៉ុន្តែគួរ ឲ្យស្តាយគាត់បានស្លាប់ដោយសារជំងឺក្នុងឆ្នាំ១៩៩៧។ ខ្ញុំគិតថា ជីវិតខ្ញុំមិន ខុសពីជីវិតប្រជាជនដទៃទៀតដែលរស់នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហមនោះទេ គេក៏បានបាត់បង់សាច់ញាតិដូចខ្ញុំដែរ ប៉ុន្តែគេអាចប្រឹងប្រែងរស់នៅបន្ត ដូច្នេះខ្ញុំក៏ប្រឹងរស់នៅបន្តដូចគេដែរ។

measles in the sleeping hall and suddenly a villager of my parents' village came and told that my father Muy Sun and my mother Chher Naihong had both died from illness within just a few days from each other. Shortly after, on 14 October, my husband Eam Try died as a result of illness and starvation. At that time, I felt so lonely and had no one to rely on. All my beloved ones had died, and my life looked like Lady Bada Cha's¹. I asked the cooperative chief for permission to bring my younger brother and younger sister who were living in Ta Om village to live with me. He agreed and gave me a letter ordering to bring them to live with me in Kam Pream village. About one month later, my sister Muy Vouchheng, 14 years old, died as a result of her malnutrition. She passed away in the evening, and I slept next to her dead body for the whole night. The next morning, the Khmer Rouge just came to bring her corpse to bury at Tuol Kouk Kamsiev area in Kampream village, so I remained only one brother who survived. Another week later, my son died from his measles, as there had been no medicine to treat him, and he had been weak due to the lack of food.

After my son died, I was sent to build a dam in Preah Netr Preah district. I did not know the name of the dam but I remembered that this dam was 12 meters wide and 8 meters high. There were hundreds of people working on this dam site and each person was required to hoe 2 cube meters of dam soil per day and quickly carry that soil to the top of the dam. We worked from around 3am or 4am until noon, took a break just to have lunch and then continued working until the

Angkar's plan completed, just we were allowed to stop. The meals we got consisted only of one cup of watery porridge, which the Khmer Rouge served at noon and in the evening.

In 1977, the village chief told me to get married three times. The first time, I refused. The second time, I denied it again, but then the village chief told me "if you deny to get married two or three times, you will be taken for execution". Therefore, I agreed the third time because I feared to be killed. The man the Khmer Rouge paired with me named Prom Phin and belonged to the "new people". He was a former doctor at Preah Ketomealea Hospital. There were 20 pairs arranged to marry at Anlong Sa commune on that day. After the wedding, the young Khmer Rouge militiamen came to keep track of us at night because they wanted to know whether we argued to have consummation or not. After that, my husband was ordered to cut firewood at the inundated forest, while I was assigned to grow crops in Kampream village, Anlong Sa commune, Preah Netr Preah district. I did not love my husband when making commitment to marry. But during living with him I found that he was a kind man and loved me. I decided to keep living with him after the Khmer Rouge regime collapsed and had 5 children until he died of illness in 1997. I thought that my life was not different from the other people who lived through the Khmer Rouge regime, but they can struggle to survive even lost their relatives, so that was the hope for me to make effort to survive.

1

Bada Cha is a lady from a Khmer tale. She was the daughter of a rich family. She left home to live with her poor husband in a distant area, until she got 3 children. Later on, she wanted to return home to visit her parents. On the way back home, her husband got bitten by snake and died, her small baby was taken away by an eagle, and the other two children drowned when she crossed a small river. When Bada Cha reached her homeland, she was told that her parents had already passed away. At that moment, she became unconscious and fell mad due to the loss of all her beloved ones.

លោក ពៅ លឹម

លោក ពៅ លឹម កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥០ និងមានស្រុកកំណើត
នៅឃុំព្រែកអញ្ចាញ ស្រុក
មុខកំពូល ខេត្តកណ្តាល។ លោក
គឺជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការ
កម្ពុជា(អ.វ.ត.ក)។

ខ្ញុំជាកូនពៅនៃគ្រួសារកសិករ និងមានបងប្អូនទាំងអស់៥នាក់ (ប្រុស២ និងស្រី
ម្នាក់)។ ខ្ញុំបានរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយខ្ញុំនៅស្រុកកំណើតក្នុងភូមិក្រោម ឃុំព្រែក
អញ្ចាញ ស្រុកមុខកំពូល ខេត្តកណ្តាល។ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៣ ខ្ញុំបានផ្លាស់មករស់នៅ
ជាមួយប្រពន្ធនិងកូនៗនៅឃុំព្រែកអញ្ចាញ។ ក្រោយពីពួកខ្មែរក្រហមបានកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ
នាខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ពួកវាបានធ្វើការបណ្តេញប្រជាជនទាំងអស់ឲ្យចេញពីទីក្រុង
ខណៈនោះខ្ញុំបាននាំប្រពន្ធនិងកូនៗស្រីអាយុ១ឆ្នាំទៅស្រុកកំណើត ព្រោះឪពុកម្តាយ
ខ្ញុំរស់នៅទីនោះ។ មកដល់ភូមិ ខ្មែរក្រហមមិនបានអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំនៅផ្ទះជាមួយ
ឪពុកម្តាយខ្ញុំនោះទេ គេឲ្យខ្ញុំនាំប្រពន្ធកូនទៅរស់នៅក្នុងរោងដែលបានសង់ទុក
សម្រាប់ប្រជាជនជម្លៀសមកពីក្រុងភ្នំពេញ មួយរយៈក្រោយមកគេបែងចែកការងារ
ឲ្យខ្ញុំ និងប្រពន្ធខ្ញុំធ្វើ។ គេបានឲ្យប្រពន្ធខ្ញុំទៅធ្វើស្រែ កូនស្រីខ្ញុំទុកឲ្យម្តាយខ្ញុំជួយ
មើល រីឯខ្ញុំគេបានទៅលើកថ្នល់ពីភូមិកំពង់ប្រាសាទ ឃុំស្វាយអំពៅដល់ឃុំសំបូរមាស
ដោយកំណត់ថាក្នុងមួយថ្ងៃក្រមុំខ្ញុំ (គ្នាប្រហែល៧នាក់) ត្រូវលើកថ្នល់ឲ្យបាន
បណ្តោយ៥ម៉ែត្រ បាតៗម៉ែត្រ និងខ្នងលើ៨ម៉ែត្រ។ ពួកយើងចាប់ផ្តើមធ្វើការ
តាំងពីព្រឹករហូតដល់ថ្ងៃត្រង់ ឈប់សម្រាកបន្តិចដើម្បីហូបបាយដែលគេចែកឲ្យ
ម្នាក់ៗកូនបានចង្ហើ៖ តែខ្ញុំហូបមិនឆ្អែតទេ បន្ទាប់មកបន្តធ្វើរហូតដល់ល្ងាច។

ចុងឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានធ្វើការជម្លៀសប្រជាជនថ្មីជាលើកទីពីរទៅនៅតំបន់
ថ្មី។ ខណៈនោះ គេបានបញ្ជូនខ្ញុំនិងប្រពន្ធកូនទៅរស់នៅភូមិតយ ឃុំព្រែកនរិន ស្រុក
ជូនទាវ ខេត្តបាត់ដំបង។ ការធ្វើដំណើរបានចាប់ផ្តើមដោយការឡើងជិះកប៉ាល់នៅ
ឃុំព្រែកអញ្ចាញទៅឈប់នៅពញាឮ បន្ទាប់មកឡានបានដឹកយើងទៅស្ថានីយ
រថភ្លើងអូស្មាច។ រថភ្លើងបានដឹកយើងទៅឈប់នៅវត្តអង្គរ ស្រុកជូនទាវ ខេត្តបាត់ដំបង។
គេឲ្យយើងស្នាក់នៅវត្តអង្គរមួយយប់ ទើបមានរទេះគោមកដឹកគ្រួសារខ្ញុំទៅនៅភូមិ
តយ។ ទៅដល់ភូមិ គេបានឲ្យគ្រួសារ ខ្ញុំស្នាក់នៅរោងប្រក់ស្លឹកដូង មួយរយៈ
ក្រោយមកគេចាត់ខ្ញុំឲ្យទៅធ្វើការនៅកងក្នុង ចំណែកប្រពន្ធគេឲ្យទៅស្វែងដល់ល្ងាច
ទើបបានជួបមុខកូនដែលដាក់ជើងជាមួយចាស់ៗ។ នៅទីនេះបានប្រហែលមួយទៅ
ពីរខែ កូនស្រីខ្ញុំបានស្លាប់ដោយជំងឺរាគ និងអាហារមិនគ្រប់គ្រាន់។

ចុងឆ្នាំ១៩៧៦ គេបានដាក់បញ្ចូលភូមិតយនិងភូមិដំរីស្លាប់ទៅជាសហករណ៍តែមួយ
ដែលមានឈ្មោះថា-សហករណ៍ដំរីស្លាប់។ ពេលនោះ គេបានឲ្យយើងហូបរួម បបរ
ខាប់ម្នាក់មួយវែក លុះក្រោយមកគេចែកបបររាវម្នាក់ៗវែកមានអង្ករតែ៣ ឬ៤គ្រាប់
ប៉ុណ្ណោះ។ នៅរដូវទឹកជំនន់ គេលែងឲ្យខ្ញុំភ្ជួររាស់ទៀតហើយ គេឲ្យខ្ញុំមកឃ្វាលគោ
ក្រីនៅភូមិវិញ រីឯបបរអាហារក៏ត្រូវគេកាត់បន្ថយដែរ គឺចែកផ្លែចេកឲ្យម្នាក់ៗផ្លែក្នុង
មួយពេល និងជូនកាលចែកកន្ទក់ដែលមានក្លិនជូរៗកំប៉ុងក្នុង១ថ្ងៃ។ ប្រពន្ធខ្ញុំបាន
យកកន្ទក់នោះមកលាយទឹកនិងអំបិល រួចខ្ទប់ដូចនំអន្សមយកមកស្ងោរហូប បន្ទាប់ពី
ហូបរួច ខ្ញុំ និងប្រពន្ធបានឈឺពោះរាគ តែយើងមិនមានថ្នាំលេបព្យាបាលនោះ ទេ។
នៅយប់នោះ ប្រពន្ធខ្ញុំបានត្អូញត្អែរថា-ដោយសារតែខ្ញុំមករស់នៅតាមឯង បានខ្ញុំ
ពិបាកវេទនាយ៉ាងនេះ ហូបតែកន្ទក់- ភ្លាមនោះខ្ញុំបានឆ្លើយថា-មិនមែនមានតែយើង
ទេ គេក៏អញ្ជឹង យើងក៏អញ្ជឹង។ គ្រានោះខ្ញុំមិនដឹងថាមានកូនឈ្លបលូចស្លាប់ពួកខ្ញុំ
និយាយគ្នានោះទេ លុះស្អែកឡើង ម៉ោងប្រហែលជា៦ល្ងាច កូនឈ្លបម្នាក់បានមក
ចាប់ចងប្រពន្ធខ្ញុំ រួចបណ្តើរចេញទៅដោយមិនប្រាប់ថាទៅណានោះទេ។ ម៉ោង
ប្រហែល១២យប់ ប្រពន្ធខ្ញុំបានត្រឡប់មកដល់ផ្ទះវិញ ហើយគាត់បានប្រាប់ខ្ញុំថា គេ
យកគាត់ទៅផ្ទះមេឃុំ ពេលទៅដល់មេឃុំបានយកវាពាក់វាយស្រួចម្លើយគាត់ និង
បានចោទថាគាត់កំពុងបបួលខ្ញុំរត់ចូលខ្មាំង តែសំណាងល្អមានកម្មាភិបាលម្នាក់
បានមកដល់ ហើយបានជួយនិយាយឲ្យគាត់ ទើបគេព្រមដោះលែងគាត់មកវិញ។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨ ពួកខ្មែរក្រហមបានដើរស្រាវជ្រាវប្រវត្តិរូបតាមផ្ទះរកអ្នកមានចំណេះដឹង
ដើម្បីយកទៅសំលាប់ចោល។ គេបានមកហៅអ្នកទាំងនោះទៅដោយគ្រាន់តែ
ប្រាប់ថា-ទៅដុតជួរនៅព្រៃភ្នំ- តែខ្ញុំមិនដែលបានឃើញអ្នកទាំងនោះត្រឡប់មកវិញ
ទេ។ នៅឆ្នាំនេះដែរ គេបានផ្លាស់ខ្ញុំឲ្យទៅនៅឃុំរៀងជ្រៃ ស្រុកបារាំង ខេត្តបាត់ដំបង។
នៅទីនេះ ប្រពន្ធខ្ញុំបានបង្កើតបានកូនប្រុសមួយ ប៉ុន្តែគួរឲ្យស្តាយកូនប្រុសខ្ញុំ ពៅ
ប៊ុំឡូញ បានស្លាប់បន្ទាប់ពីកើតបានតែ៩ថ្ងៃ ដោយសារប្រពន្ធខ្ញុំអត់មានទឹកដោះបំ
ប៉ៅកូន។ ខ្ញុំនិងប្រពន្ធរស់នៅទីនេះរហូតដល់បែកបបខ្មែរក្រហម ទើបខ្ញុំត្រឡប់មក
ស្រុកកំណើតវិញ។

MR. POV LIM

Mr. Pov Lim was born in 1950 in Preaek Anhchanh commune, Mukh Kampul district, Kandal province. He is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

I grew up as the youngest child of a peasant family and had five older siblings; four brothers and one sister. I lived with my parents in our hometown of Kraom village, Preaek Anhchanh commune, Mukh Kampul district, Kandal province. In 1973, I got married and moved to Phnom Penh city to live there with my wife. When the Khmer Rouge took over Phnom Penh in April 1975, they evacuated the entire city. I decided to take my wife and our one-year-old daughter to my hometown because my parents were still living there. We walked for nearly one week to reach it. When we arrived at the village, the Khmer Rouge did not allow us to live with my parents, but ordered me to bring my wife and child to stay in the hall built for the evacuated Phnom Penh city dwellers. A few days later, I was assigned to work in the road construction unit and my wife was tasked with working in the rice fields. My daughter was left with my mother to look after. My unit had to build a road from Kampong Prasat village, Svay Amphear commune to Sambuor Meas commune. We were working in teams of seven people, and each team was required to finish a section of the road that was twelve meters wide and five meters long each day. We started working in the early morning and took only a short break for lunch. I was never full as we were only given a small bowl of rice. We then continued working until the evening.

At the end of 1975, the Khmer Rouge transferred the “new people” again to live in a different area. My wife, daughter and I were sent to Kory village, Preaek Norint commune, Daun Teav district, Battambang province. First, we were taken by ship from Preaek Anhchanh commune to Ponhea Lueu area. Then we traveled by truck to Ou Smach train station where a train transported us to Raingsei pagoda in Daun Teav district, Battambang province. We slept in the pagoda for the night and the next day an ox cart came and took us to Kory village. When we reached the village, we were ordered to live in a small shelter made of coconut leaves. I was assigned to the plowing unit while my wife was ordered to transplant rice seedlings. Our daughter stayed with a granny to be looked after, we were able to see her only in the evenings. The granny had to take care of many children, and was not able to provide them with enough food. After living there for about two months, my daughter began to get diarrhea and became so weak that she passed away.

In late 1976, Kory village and Damrei Slab village were integrated into one cooperative, the so-called “Damrei Slab cooperative.” From that

point, they made us eat as a collective and each person was served a ladle of thick porridge per meal. Over time the food ration got smaller and smaller until we only received watery porridge with three or four rice grains inside. In rainy season, they reassigned me from farming to tending cattle in the village. The Khmer Rouge considered this work less difficult, so they reduced my food ration even more. We received only one banana and sometimes a can of soured rice bran per day. One day, my wife mixed the rice bran with salt and water, and then wrapped it up like Ansam cake to boil for eating. We got diarrhea after eating the boiled rice bran, but did not have any medicine for treatment. At night, my wife complained to me “I followed you to live here, and now I am miserable.” I quickly replied, “It is not only us who are facing this difficult situation; everyone else has to endure it, too.” I thought this was a private conversation between husband and wife, and did not notice the young Khmer Rouge militiamen who were spying outside our house and listening to our conversation.

The next day, around 6pm, a young Khmer Rouge militiaman came to tie my wife up to take her away, but would not tell me where they were taking her. At about midnight, my wife came back and told me that they had brought her to the commune chief’s house. The commune chief interrogated her and beat her with a stick, alleging that she was persuading me to join the enemy. But then, fortunately, another Khmer Rouge militiaman came in and tried to convince the commune chief that my wife was innocent. In the end they agreed to release her.

At the beginning of 1978, the Khmer Rouge started to question the people in the village about their backgrounds because they wanted to identify the literate and educated people. Then, they told the literate people to “go and burn coal in the forest.” I never saw those people return. Later in the year, my wife and I were moved to Rung Chrey commune, Bavel district, Battambang province where my wife gave birth to my son Pov Polonh. But, sadly, he passed away only nine days after he was born because my wife did not have any milk to breastfeed him because she was so malnourished. My wife and I lived there until the Khmer Rouge regime collapsed, and then we made our way back to my homeland in Mukh Kampul district, Kandal province. We still live there to this day with our children who were born after the Khmer Rouge regime.

លោក ងួន អេង

លោក ងួន អេង កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៦ នៅក្នុងភូមិស្ទឹង ឃុំ
ស្ទឹង ស្រុកត្បូងឃ្មុំ
ខេត្តកំពង់ចាម។ លោក គឺជាដើម
បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ ខ្ញុំកំពុងរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយនៅភូមិជួរកណ្តាល ឃុំ
កោះពីរ ស្រុកត្រូចឆ្មារ ខេត្តកំពង់ចាម។ ក្នុងឆ្នាំនេះដែរ ពួកខ្មែរក្រហមក៏បាន
ចូលមកក្នុងភូមិខ្ញុំ។ បន្ទាប់ពីពួកវាគ្រប់គ្រងភូមិនេះបានហើយ ពួកវា
បានប្រកាសវិសេសស្រួលណាដែលខ្សែត្រូវខ្សោយឲ្យចូលក្នុងសហគមន៍ភូមិ
លីដូច្នេះឪពុកម្តាយខ្ញុំបានស្ម័គ្រចិត្តចូលមុនគេ ដោយសារពួកគាត់គិតថា
បើយើងស្ម័គ្រចិត្តចូលមុនគេ វានឹងធ្វើឲ្យគ្រួសារយើងងាយស្រួលរស់នៅ
ទៅថ្ងៃក្រោយ ព្រោះពួកគាត់ជឿជាក់លើអង្គការ។ ចុងឆ្នាំ១៩៧៤ ខ្ញុំមាន
អាយុ១៨ឆ្នាំ ត្រូវបានអង្គការចាត់ឲ្យចូលធ្វើកងឈ្មួបក្នុងអង្គភាពឃុំ។ គេ
បានឲ្យខ្ញុំទៅធ្វើស្រែដូចប្រជាជនដទៃដែរ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ពួកខ្មែរក្រហមបានមកប្រាប់ខ្ញុំថា “មិត្តងង្គ័រផ្លាស់ទៅកន្លែង
ផ្សេង”។ ខ្ញុំបានសួរវិញថា “ត្រូវទៅប៉ុន្មាននាក់?” គេបានឆ្លើយថាទៅតែម្នាក់
ខ្ញុំទេ ពេលនោះខ្ញុំភ័យព្រោះគិតថាគេឲ្យខ្ញុំទៅធ្វើកងទ័ព។ ខ្ញុំបានលួចសួរ
បងជីដូនខ្ញុំ គាត់ក៏បានប្រាប់ថា “គ្មានទៅធ្វើអ្វី ក្រៅពីទៅធ្វើទ័ពនោះទេ”
លីដូច្នេះខ្ញុំរត់តែភ័យខ្លាំងឡើង ព្រោះខ្ញុំមិនចង់ទៅធ្វើទ័ពនោះទេ ប៉ុន្តែខ្ញុំ
មិនអាចប្រកែកបាន បើគេឲ្យទៅគឺត្រូវតែទៅ។ ឡានខ្មែរក្រហមបានដឹកខ្ញុំ
ទៅដាក់នៅតំបន់២១ (ភូមិភាគបូព៌ា) ២ថ្ងៃក្រោយមកគេបានបញ្ជូនខ្ញុំ
បន្តទៅកំពង់ធំទេន្តបិទ។ នៅទីនោះ គេបានឲ្យខ្ញុំធ្វើការងារលីសែងអំបិល
ចេញពីកាណូតទៅដាក់លើឡាន បានប្រហែល១អាទិត្យគេបានបញ្ជូនខ្ញុំ
ទៅធ្វើការនៅមន្ទីរពាណិជ្ជកម្មខាងផ្នែកដឹកជញ្ជូនគឺលីសែងស្រូវ។ ធ្វើការ
នេះបានប្រហែល៤ទៅ៥ខែ ខ្ញុំបានធ្លាក់ខ្លួនឈឺ ហើយគេក៏បានឲ្យខ្ញុំទៅ
ស្នាក់នៅមន្ទីរពេទ្យប្រហែល៦ទៅ៧ថ្ងៃទើបបានត្រឡប់ទៅធ្វើការងារ
ជាធម្មតាវិញ។ ដោយសារខ្ញុំឈឺច្រើនពេក គេបានផ្លាស់ខ្ញុំឲ្យទៅធ្វើការងារ
នៅចម្ការកែវភូមិថ្មីជា ស្រុកអូររាំងខី។ គេបានឲ្យខ្ញុំនៅជាប់នឹងជាមួយ

មនុស្សចាស់ៗ ដែលពួកគាត់សុទ្ធតែត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាអ្នកពិការ
សុខភាព (ឈឺច្រើន)។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ និងដើមឆ្នាំ១៩៧៨ ក្រោយពីការស្លាប់នៃមេ
ខ្មែរក្រហមបូព៌ាឈ្មោះ សោ ភឹម ពួកខ្មែរក្រហមមជ្ឈិមបានចូលមកតំបន់
បូព៌ា ដើម្បីធ្វើការបោសសម្អាតពួកខ្មែរក្រហមដែលគេគិតថាជាបក្សពួកសោ
ភឹម។ នៅល្ងាចមួយ ពួកខ្មែរក្រហមមជ្ឈិមបានប្រមូលយកបុគ្គលិកធ្វើការ
តាមកង និងមន្ទីរដែលគេគិតថាជាបក្សពួកសោ ភឹម ឲ្យឡើងឡាន ដោយ
ប្រាប់ថាបញ្ជូនឲ្យទៅចៀវជៀវកៅស៊ូនៅចំការកៅស៊ូក្រែក ពេលនោះខ្ញុំគិត
ចង់ទៅនឹងគេដែរព្រោះលីដាធ្វើការនៅទីនោះសប្បាយណាស់ តែខ្ញុំមិនហ៊ាន
សុំគេទៅ។ លុះស្អែកឡើង អ្នកធ្វើការជាមួយគ្នាបានប្រាប់ខ្ញុំថា អ្នកដែលគេ
ប្រមូលទៅចៀវជៀវកៅស៊ូកាលពីល្ងាចមិញបានស្លាប់អស់ហើយ ព្រោះ
ខ្មែរក្រហមបានយកក្រមា និងខោអាវដែលគេស្គាល់ថាជាបស់អ្នកទាំងនោះ
យកមកចែកឲ្យអ្នកភូមិប្រើប្រាស់វិញ។ ពេលនោះ ខ្ញុំមិនជឿថានៅសុខៗ
ខ្មែរក្រហមយកមនុស្សទៅសម្លាប់នោះទេ លុះក្រោយមក មានថ្ងៃមួយ ពេល
កំពុងធ្វើចម្ការ ខ្ញុំនិងមិត្តភក្តិពីរបីនាក់ទៀតបានឃើញឡានខ្មែរក្រហមពីរ
គ្រឿងហ៊ុំព័ទ្ធដោយក្រណាត់បិទជិតបានបើកចូលទៅក្នុងចម្ការកៅស៊ូបាន
ជាងដែលស្ថិតនៅក្បែរកន្លែងពួកខ្ញុំធ្វើការ។ មួយសន្ទុះក្រោយមក ពួកខ្ញុំ
បានលឺសូរសំឡេងគ្រាប់កាំភ្លើងជាច្រើនគ្រាប់ផ្ទុះចេញពីទីនោះ។ ពេល
ស្ងប់សំឡេងគ្រាប់កាំភ្លើង ខ្ញុំបានឃើញឡានទាំងនោះបើកចេញមកវិញ។
ពេលឡានបើកចេញទៅបាត់ ពួកខ្ញុំក៏បានចូលទៅមើលនៅទីនោះ។ ពួកខ្ញុំ
មានអារម្មណ៍រន្ធត់ខ្លាំងណាស់ពេលទៅដល់កន្លែងនោះ ព្រោះបានឃើញ
មនុស្សជាច្រើនដេកស្លាប់រដូវរណ៍។ មិនយូរប៉ុន្មាន គេបានធ្វើការប្រមូល
ពួកអ្នកធ្វើការតាមកងនិងមន្ទីរទៅជាលើកទី២ ដោយប្រាប់ថាបញ្ជូនឲ្យ

MR. NGUON ENG

Mr. Nguon Eng was born in 1956 in Suong village, Suong commune, Tboung Khmum district, Kampong Cham province. He is a civil party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia (ECCC).

In 1973, I was living with my parents in Chuor Kandal village, Kaoh Pir commune, Krouch Chhmar district, Kampong Cham province. This year, the Khmer Rouge came to my village. After they had seized control of the village, they asked the poor families to join a cooperative village. My parents volunteered early to join this cooperative village due to the fact they thought that if we were one of the first to arrive our family would have an easier living in the future, because my parents believed Angkar. At the end of 1974, I was 18 years old, and I was assigned to be militiaman in the commune unit. I was ordered to work in the rice fields with the others.

In 1975, the Khmer Rouge told me that I had to move to work in another place. So I asked “how many people will go?” and they said that “only you will go”. At that moment, I was worried and thought that I would be sent to become a soldier. Then, I went to ask my male cousin and he told me that “it will be nothing else other than becoming a soldier”. When I heard my brother saying that, I got more worried because I did not want to be a soldier, but I could not refuse this order, if they got me I had to go then that is what I had to do. First, I was sent to Region 21 located in the East Zone. Two days later, I was moved to Tonle Bet port. Over there, I was ordered to carry salt bags from the ferry to load onto trucks. I did this task for about a week, and then the Khmer Rouge moved me to work for the department of commerce. I was tasked to carry rice. About 4 to 5 months later, I became ill, so they sent me to stay in hospital for 6 or 7 days after which I returned to work as normal. Because I often got sick, the Khmer Rouge moved me to work on a farm nearby Thma Da village, Ou Reang Ov

commune. This farm was for sick people and I was ordered to grow vegetables with mostly elderly people who the Khmer Rouge considered as people of ill health.

Between late 1977 and early 1978, after the death of a Khmer Rouge leader of East Zone named Sau Phim, the Khmer Rouge of Central Zone came to the East Zone in order to clean up those who were in Sau Phim’s partisan. One evening, the Khmer Rouge of Central Zone gathered all those from all the units and departments who were believed to have had a connection to Sau Phim. Then the Khmer Rouge loaded them on to trucks by telling that were being sent to work on a rubber plantation. At that time, I wanted to go as well because I heard that working there was very fun, but I did not dare ask to go. However, the next day, my co-worker told me that those people who had been sent to the rubber plantation the previous evening had already killed. This was known because the Khmer Rouge had brought scarfs and clothes to be distributed for the villagers to use which were recognized as the belongings to those people sent away. At the time, I did not believe that the Khmer Rouge was taking people away for execution. But after that, one day while working in the farm, myself and a few friends saw two trucks of Khmer Rouge soldiers covered by fabric driving into Pean Cheang rubber plantation which was located nearby my working place. A few minutes later, we heard the sound of bullets exploding in that rubber plantation. When it was silent, we saw the trucks driving away from the plantation. When the trucks moved far away, we went in there to see what had happened. We were very shocked when we reached there because we saw many

ទៅធ្វើស្រែអំបិល។ នៅថ្ងៃនោះ គេបានចាត់ខ្ញុំឲ្យមកបើកអង្ករនៅមន្ទីរស្រែសៀម។ ពេលទៅដល់ ខ្ញុំបានឃើញគេកំពុងឲ្យមនុស្សឡើងឡាន ខណៈនោះខ្មែរក្រហមមជ្ឈឹមម្នាក់បានហៅខ្ញុំឲ្យឡើងលើឡានទៅនឹងគេដែរ ហើយខ្ញុំក៏បានឡើងឡានតាមបញ្ជារបស់ខ្មែរក្រហមម្នាក់នោះ ដោយក្នុងចិត្តខ្ញុំភិតភ័យជាខ្លាំងព្រោះខ្ញុំបានដឹងច្បាស់ថាគេនឹងដឹកមនុស្សនៅលើឡានយកទៅសម្លាប់ ប៉ុន្តែសំណាងល្អ មានខ្មែរក្រហមម្នាក់ទៀតបានស្រែកហៅឲ្យខ្ញុំចុះពីលើឡានវិញ ដោយនិយាយថាបើយកទៅអស់ គ្មានអ្នកណានៅចាំចម្ការនោះទេ ដូច្នេះគេទុកខ្ញុំឲ្យនៅចាំចម្ការ ខ្ញុំបានប្រញាប់ប្រញាល់ចុះពីឡានវិញដោយក្នុងចិត្តខ្ញុំត្រេកអរណាស់ព្រោះខ្ញុំបានរួចជីវិតពីសេចក្តីស្លាប់ហើយ។ ក្រោយមកទៀត ខ្មែរក្រហមម្នាក់បានប្រើខ្ញុំឲ្យដឹកគោទៅរោងចក្រជប៉ុនស្ថិតក្នុងឃុំជីវោទី ខេត្តកំពង់ចាម។ ពេលទៅដល់ទីនោះ ខ្ញុំបានយកគោទៅចងនឹងដើមឈើក្បែររោងចក្រជប៉ុននោះ។ ពេលកំពុងចងគោ ខ្ញុំបានលឺសំឡេងក្មេងស្រីក្រយី ខ្ញុំក៏បានងាកមកតាមសំឡេងស្រីក្រយីនោះ ស្រាប់តែខ្ញុំបានមើលឃើញពីចម្ងាយពួកខ្មែរក្រហមកំពុងវាយសម្លាប់ក្មេងៗដែលមាន

អាយុមិនលើស១២ឆ្នាំ ប្រមាណ៣០ទៅ៤០នាក់។ ខ្ញុំភ័យខ្លាំងណាស់ ហើយក៏ប្រញាប់រត់ចេញពីកន្លែងនោះ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានជួបខ្មែរក្រហមម្នាក់នៅរោងចក្រជប៉ុន គេបានសួរខ្ញុំថា មកទីនេះធ្វើអ្វី អ្នកណាប្រើឲ្យមកប្រញាប់ចេញទៅ។ តាំងពីពេលនោះមក ខ្ញុំមិនហ៊ានទៅក្បែរកន្លែងនោះទៀតទេ ពេលនោះហើយដែលខ្ញុំបានចាប់ផ្តើមគិតថាហេតុអ្វីបានជាខ្មែរក្រហមសម្លាប់មនុស្សតត្រាប្រណីយ៉ាងដូច្នេះ សូម្បីតែកូនក្មេងក៏ពួកវាមិនទុកជីវិតដែរ ពួកវាសម្លាប់មនុស្សដើម្បីអ្វី។ ក្រោយមកទៀត គេបានចាត់ខ្ញុំឲ្យទៅចាំចម្ការនៅភូមិចំបក ខេត្តកំពង់ចាម។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៩ ពួកខ្មែរក្រហមបានធ្វើការជម្លៀសប្រជាជនចេញទៅកន្លែងផ្សេង ដោយសារកងទ័ពវៀតណាមបានវាយចូលមកដល់តំបន់នេះ។ ខណៈនោះ ខ្ញុំបានរត់ទៅតាមគេរហូតដល់ខេត្តកំពង់ធំ។ នៅពេលដឹងថាទ័ពវៀតណាមបានវាយបែកក្រុងភ្នំពេញ ខ្ញុំបានវិលត្រឡប់មករកឪពុកម្តាយ និងបងប្អូននៅស្រុកកំណើតវិញ។

dead bodies lying on ground. Not so long later, the Khmer Rouge gathered all those who worked for the units and departments a second time by telling that they were getting sent to work in the salt field. On that day, I was assigned to pick rice at Srae Siem department. When I arrived there, I saw the Khmer Rouge ordering people to get in trucks. Immediately, one Khmer Rouge of Central Zone ordered me to get on the truck as well. I got on the truck based on his order, but I felt very frightened because I knew with certainty that the Khmer Rouge was bringing everyone on the trucks to be killed. Fortunately, another Khmer Rouge told me to get off by saying that there was no one to guard the farm if all people were taken away, so they kept me back to guard the farm. Suddenly, I hurried to get off the truck with happiness in my mind because I could escape from being killed. A short time later, the Khmer Rouge ordered me to bring cows to tie to a nearby Japanese factory located in Chi Rau commune, Kampong Cham province. When I reached there, I brought the cows to tie to a tree close to the factory. While tying the cows, I heard the sound of young children crying. I turned around to find the

source of the sound, and immediately I saw from distance the Khmer Rouge was killing approximately 30 or 40 young children who could not have been more than 12 years of age. I was very scared and hurried to escape from the area. However, I met a Khmer Rouge at the Japanese factory. He asked me “what do you come here for? Who ordered you to come? Hurry up and move away from here!”. Since then, I had never returned to that place. And I think a lot about why the Khmer Rouge killed those people without having compassion; they did not even make exceptions for the small children, and they killed people for what? After that, I was assigned to guard a farm in Chambak village, Kampong Cham province. Early 1979, the Khmer Rouge moved people to other areas because the Vietnamese troops attacked in this area in Kampong province. I kept moving until reached Kampong Thom province. When I heard that the Vietnamese troops liberated Phnom Penh city, I traveled back to the homeland in order to seek out my parents and siblings.

លោកស្រី លុក សៅ

លោកស្រី លុក សៅ កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៨ មានស្រុកកំណើតនៅ
ស្រុកបារាយណ៍ ខេត្តកំពង់ធំ។
លោកស្រី គឺជាដើម
បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

នៅក្នុងសម័យលន់ នល់ ខ្ញុំមានអាយុ១១ឆ្នាំ រស់នៅជាមួយបងប្អូនខ្ញុំចំនួន៤នាក់
(ប្រុស២ និងស្រី២) ក្នុងភូមិអ្នករាំង ឃុំស្រែឡៅ ស្រុកបារាយណ៍ ខេត្តកំពង់ធំ ខ្ញុំ
មិនបានរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយទេ ព្រោះម្តាយខ្ញុំស្លាប់តាំងពីខ្ញុំមានអាយុ៥ឆ្នាំ
ចំណែកឪពុកខ្ញុំរស់នៅជាមួយប្រពន្ធច្រើននិងកូន៥នាក់នៅភូមិដំណាក់ ឃុំស្រែឡៅ
ស្រុកបារាយណ៍ ខេត្តកំពង់ធំ។ ដោយសារស្រុកកើតសង្គ្រាម និងជីវភាពមានការ
ខ្វះខាត ខ្ញុំមិនបានទៅរៀនទេ ខ្ញុំនៅជួយបងធ្វើស្រែដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិត រីឯឪពុកខ្ញុំជា
អ្នកតម្កើងក្នុងភូមិ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៤ ខ្មែរក្រហមបានចូលមកគ្រប់គ្រងភូមិខ្ញុំ គេបាន
ប្រមូលក្មេងជំទង់នៅលើវិវាលមានអាយុ១៥ឆ្នាំ ឡើងឲ្យចូលធ្វើការ ដោយ
ក្មេងប្រុសជំទង់ៗឲ្យចូលធ្វើទាហាន រីឯក្មេងស្រីជំទង់ៗឲ្យចូលធ្វើការក្នុងអង្គភាព
សង្កាត់ អង្គភាពកសិកម្ម... ជាដើម។ ពេលនោះ គេឈប់ឲ្យខ្ញុំរស់នៅជុំបងប្អូន
ទៀតហើយ គេបានឲ្យខ្ញុំទៅជាដំណាំ និងចិញ្ចឹមជ្រូកនៅអង្គភាពសង្កាត់។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ មានប្រជាជនជាច្រើនត្រូវបានជម្លៀសមករស់នៅក្នុងភូមិខ្ញុំ ដែល
អ្នកទាំងនោះគឺមកពីភ្នំពេញ និងភូមិផ្សេងៗ ហើយក៏មានប្រជាជនខ្មែរក្រហមផងដែរ។
ឈ្មោះស្រុកបារាយណ៍ ខេត្តកំពង់ធំក៏ត្រូវបានប្តូរទៅជាឈ្មោះស្រុកតាំងគោក
ខេត្តកំពង់ចាមវិញ រីឯអង្គភាពសង្កាត់ក៏ត្រូវបានរំសាយចោល។ ខណៈនោះ គេបាន
ឲ្យខ្ញុំមកធ្វើការនៅអង្គភាពពេទ្យឃុំស្រែឡៅវិញ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមធ្វើប្រវត្តិរូបនៅតាមកន្លែងស្នាក់។ គេបានមក
ធ្វើប្រវត្តិរូបខ្ញុំចំនួន២ដង។ កាលនោះ ខ្ញុំបានប្រាប់គេតាមត្រង់ថា ខ្ញុំមានឪពុកមាជា
ទាហានលន់ នល់ ព្រោះទោះបីជាខ្ញុំលាក់ ក៏លាក់មិនជិតដែរ ដោយសារអ្នកភូមិ
ទាំងអស់ អ្នកណាក៏ដឹងថាគាត់ជាទាហានលន់ នល់ដែរ។ មួយរយៈក្រោយមក គេ
ក៏បានដកខ្ញុំចេញពីអង្គភាពពេទ្យមកធ្វើការនៅសហគមន៍វិញ ព្រោះតែខ្ញុំមានឪពុកមា
ជាទាហានលន់ នល់។ គេបានចាត់ខ្ញុំឲ្យទៅដកស្ទូងនៅរដូវវស្សា និងរដូវប្រាំងគេឲ្យ
រែកដី ជីកប្រឡាយ លើកទំនប់ នៅភូមិអ្នករាំង ឃុំស្រែឡៅ ស្រុកតាំងគោក ខេត្តកំពង់ចាម
ក្រោយមកដោយសារខ្វះអ្នកដាំបាយ គេបានឲ្យខ្ញុំទៅដាំបាយ និងទទួលបាយឲ្យ
អ្នកទោសនៅក្នុងគុក និងអ្នកជម្ងឺនៅពេទ្យ។ នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៧ ពេលខ្ញុំកំពុង
ដាំបន្លែនៅភូមិអ្នករាំងជាមួយអ្នកស្រុកដទៃទៀត ស្រាប់តែប្រធានសហគមន៍បានមក
ហៅខ្ញុំឲ្យទៅធ្វើប្រវត្តិរូបមុននឹងទៅប្តេជ្ញា ចិត្តរៀបការ។ គេបានឲ្យខ្ញុំធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្ត
ជាមួយ មិត្ត ហាស់ រៀង ដែលជាបងប្អូនជីទួតមួយខ្ញុំ និងជាប្រជាជនចាស់ ហើយ

គាត់ក៏ធ្លាប់បួសសង្ឃបានរយៈពេល៥ឆ្នាំ តែត្រូវបានខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើមតាំងពី
ឆ្នាំ១៩៧៥។ គាត់រស់នៅភូមិសិរីសោមគ្គីជើង ឃុំស្រែឡៅ ស្រុកតាំងគោក តែខ្មែរក្រហម
បានចាត់ឲ្យទៅធ្វើការនៅអង្គភាពសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងភូមិអូរអណ្តែង ឃុំអណ្តូងពោធិ៍
ស្រុកតាំងគោក។ ការរៀបការបានធ្វើឡើងនៅភូមិសិរីសោមគ្គីត្បូង ដោយមាន
ការចូលរួមពីចាស់ទុំផងដែរ។ នៅតំបន់ខ្ញុំមិនសូវតឹងរ៉ឹងនោះទេ ទាំងប្រជាជនចាស់
ទាំងប្រជាជនថ្មី អាចស្នើសុំអង្គការរៀបការបាន ដោយមានចាស់ទុំដឹងលី និងមានការ
ចូលរួមពីចាស់ទុំក្នុងពេលប្តេជ្ញា។ កាលនោះ គេបានរៀបចំឲ្យប្តេជ្ញាទាំងអស់៣គូ
ហើយគេឲ្យគូខ្ញុំធ្វើជាតំណាងឡើងប្តេជ្ញា។ ក្រោយពីរៀបការរួច គេមិនបានឲ្យប្តី
ប្រពន្ធខ្ញុំត្រឡប់មកផ្ទះវិញទេ គេឲ្យពួកយើងស្នាក់នៅអង្គភាពអណ្តូងពោធិ៍រយៈពេល៥ថ្ងៃ
ដោយមិនឲ្យធ្វើការអ្វីទាំងអស់ ខ្ញុំគិតថាគេធ្វើបែបនេះដោយសារគេខ្លាចពួកយើង
លួចទៅសែនព្រៃនឹងគ្នា។ ៥ថ្ងៃក្រោយមក គេឲ្យប្តីប្រពន្ធខ្ញុំទៅនៅភូមិខាងប្តីខ្ញុំ គឺ
ភូមិសិរីសោមគ្គីជើង។ នៅទីនោះ គេចាត់ឲ្យខ្ញុំច្រូតស្រូវ រីឯប្តីខ្ញុំធ្វើការនៅកងសេដ្ឋកិច្ច
ដោយមានតួនាទីជាអ្នកដឹកស្បៀង អង្ករ និងបន្លែផ្លែឆ្នាំងសហគមន៍ អញ្ជឹងគាត់
មិនសូវបាននៅផ្ទះជាមួយខ្ញុំនោះទេ។ នៅទីនេះ ខ្មែរក្រហមបានកំណត់ឲ្យប្រជាជន
ឈប់សម្រាក១ថ្ងៃ ក្រោយពីធ្វើការងារបាន១០ថ្ងៃ ដូច្នេះ១០ថ្ងៃទើបគាត់បានមកលេង
ខ្ញុំម្តង ព្រោះជាថ្ងៃឈប់សម្រាក។

ក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៨ ពេលកំពុងធ្វើការនៅការដ្ឋាន មិត្តភក្តិខ្ញុំបានប្រាប់ខ្ញុំថា
ខ្មែរក្រហមបានចាប់ប្រពន្ធចុងឪពុកខ្ញុំយកទៅសម្លាប់ ដោយហេតុថាគាត់ជាកូនកាត់
យួន ពេលនោះគាត់បានយំខឹងដឹងឪពុកខ្ញុំ ឪពុកខ្ញុំក៏បានប្រាប់ខ្មែរក្រហមវិញថា
បើយកប្រពន្ធគាត់ទៅ សូមយកទាំងគាត់ទៅជាមួយផង ភ្លាមនោះខ្មែរក្រហមបាន
យកឡានមកដឹកឪពុកខ្ញុំ និងកូនទាំង៥នាក់ ទៅជាមួយប្រពន្ធគាត់តែម្តងទៅ។ នៅ
ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៧៨ គេបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅស្នាក់នៅការដ្ឋានក្រោលចោរស្ថិតក្នុងភូមិ
ស្រះសំបូរ ឃុំពង្រ ស្រុកតាំងគោក ដោយគេបានវាស់ដីឲ្យស្នាក់ គឺម្នាក់ត្រូវស្នាក់លើ
ផ្ទៃដីដែលមានទទឹង៧ម៉ែត្រ បណ្តោយ១០០ម៉ែត្រក្នុង១ថ្ងៃ បើធ្វើមិនហើយ ស្រុក
ឡើងត្រូវត្រោកពីព្រឹកទៅស្ទឹងបង្កើយ មុនគេចែកការងារឲ្យធ្វើបន្ត។ ពេលនោះ
ខ្ញុំមានផ្ទៃពោះ៦ខែហើយ ដូច្នេះ ខ្ញុំធ្វើមិនបានតាមផែនការនោះទេ ខ្ញុំធ្វើបានតែ
ពាក់កណ្តាលប៉ុណ្ណោះ តែបានប្អូនៗខ្ញុំមកជួយទើបធ្វើទាន់ផែនការ។ ពេលបែករបប
ខ្មែរក្រហម ខ្ញុំបានត្រឡប់ទៅនៅភូមិសិរីសោមគ្គីជើងវិញ និងបន្តរស់នៅជាមួយប្តីខ្ញុំ
រហូតដល់បច្ចុប្បន្ន។

MS. LUK SAO

Ms. Luk Sao was born in 1958 in Baray district, Kampong Thom province. She is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

During the Lon Nol regime I was living with my four siblings, two brothers and two sisters, in Neak Veang village, Sralau commune, Baray district, Kampong Thom province. We lived without our parents because my mother died when I was five years old and my father lived with his new wife and their five children in Damnak village, Sralau commune. I did not go to school because of the war and our poor living conditions; instead I helped my older sister farm in order to support us. My father earned his living by driving a Tuk Tuk in the village. In 1974, the Khmer Rouge arrived and took control of the area. They ordered all the young and single people that were 15 years and older to work. The men had to become soldiers, and the women were sent to work in one of their units. I was put to work in the commune unit, where I had to grow crops and feed pigs. While I was able to stay in the village, all my siblings were sent to work in mobile units and we were separated.

In 1975, the Khmer Rouge transferred many new people to live in my village. Some were from Phnom Penh, some from other areas of the country, and there were some Khmer-Islam people as well. The Khmer Rouge changed the name of Baray district, Kampong Thom province, to Tang Kouk district and reassigned the district to Kampong Cham province. They also abolished the commune unit and moved me to work for the medical unit of Sralau commune.

In 1977, the Khmer Rouge started to make records of people's backgrounds in my area. They came to record my background twice. I was honest and told them that my uncle had been a Lon Nol soldier. It would not have made sense for me to try to hide this information because all the villagers knew the background of my uncle very well. As a consequence, I was removed from the medical unit and assigned to the cooperative at Neak Veang village, because people with connections to the previous regime were not allowed to be medical workers. In the cooperative, I was tasked with transplanting rice seedlings during the rainy season and carrying soil, digging canals, and building dams during the dry season. Later on, the Khmer Rouge needed a cook, so I was ordered to cook and bring rice to prisoners at a detention center and patients at a hospital.

In November 1977, while I was growing vegetables with other villagers at Neak Veang village, the cooperative chief came over and told me that I had to get my background checked as I had been ordered to get married. I was arranged to marry Comrade Has Theang, a second cousin of mine. Like me, he was a "base person." He had been a Buddhist monk for five years, but the Khmer Rouge defrocked him in 1975. He lived in Serei Sameakki Cheng village, Sralau commune, Tang Kouk district, but was assigned to work in the economic support unit at Ou Andaeng village,

Andoung Pou commune, Tang Kouk district. The marriage took place at Serei Sameakki Cheng village with the participation of our relatives. The Khmer Rouge in my area were not as strict, both the "new people" and "base people" were allowed to ask Angkar if they could get married with the participation of their relatives. Parents were also allowed to propose a wedding to Angkar – in our case, my older sister and my groom's parents had proposed our wedding – but it could not happen if Angkar did not approve. There were three couples arranged to get married in the same ceremony that day, and my groom and I were ordered to make a commitment on behalf of all the couples. After the commitments, my husband and I were not allowed to go back home, instead they made us stay in a house at the Khmer Rouge unit of Andoung Pou village. We were not ordered to do any work, and I thought that they only brought us here to separate us from our families because they worried that we would get together with our families and secretly pray to our ancestors after our wedding. This Khmer tradition was not allowed under the Khmer Rouge. Five days later, they sent us to live in my husband's village, Serei Sameakki Cheung village. I was ordered to harvest rice and my husband returned to work in the economic support unit. He was tasked to transport food supplies, such as rice and vegetables, to different cooperatives. He had to travel a lot and was rarely home. In this area, the Khmer Rouge allowed people one day off work every 10 days. Therefore, he was able to visit me once every 10 days on his day off.

In March 1978, when I was at my work site, my friend told me that the Khmer Rouge had arrested my father's new wife because she was half Vietnamese. My friend said that she cried and hugged my father's leg when she was arrested. My father told the Khmer Rouge that if his wife was taken, they should bring him along as well. The Khmer Rouge then took not only my father and his wife, but also their five children. I have not heard any information about them since then, so I assume that they are dead.

In July 1978, I was six months pregnant. The Khmer Rouge sent me to transplant rice seedlings at Kraul Chaur work site in Srah Sambour village, Pongro commune, Tang Kouk district. Every day, I was ordered to transplant seedlings in a plot of land that was 7 meters wide and 100 meters long. If I did not achieve this goal, I had to get up early the next morning to finish before I could move to the next plot. Due to my pregnancy, I was not able to work quickly enough, and I usually only completed about half of the field. Luckily my siblings lived in the same village and came to help me to finish. My first baby was born near the end of the Khmer Rouge regime. After the Khmer Rouge regime collapsed, I went back to Serei Sameakki Cheng village where my husband and I live to this day.

លោក កែវ កន

លោក កែវ កន អាយុ ៤៨ឆ្នាំ មាន
ស្រុកកំណើតនៅភូមិទួលពង្រ ឃុំ
សោម ស្រុកគិរីវង្ស ខេត្តតាកែវ។
លោកគឺជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
ក្នុងសំណុំរឿង០០២ នៃ
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង
តុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក)។

ទោះបីជាខ្ញុំមានអាយុតិចតួចពេលរបបខ្មែរក្រហមចូលមកដល់ តែខ្ញុំនៅតែ
ចងចាំរឿងរ៉ាវមួយចំនួនដែល បានកើតឡើងចំពោះរូបខ្ញុំ និងមិនអាច
បំភ្លេចបាន ខ្ញុំនៅចងចាំបានថា ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ម្តាយខ្ញុំបាននាំខ្ញុំរត់ចេញពី
ភូមិកំណើតទៅរស់នៅភូមិវត្តថ្មីដែលស្ថិតក្នុងទឹកដីខ្មែរកម្ពុជាក្រោម។ នៅ
ទីនោះបានប្រហែលកន្លះឆ្នាំ ប្រធានភូមិវត្តថ្មីបានប្រកាសអំពីការដោះដូរ
ប្រជាជនខ្មែរ និងប្រជាជនយួន ដោយប្រជាជនខ្មែរដែលរស់នៅទីនេះត្រូវ
វិលត្រឡប់ទៅរស់នៅទីកន្លែងវិញ រីឯប្រជាជនយួនដែលរស់នៅប្រទេស
ខ្មែរនឹងត្រូវដូរឲ្យមករស់នៅទីនេះវិញ។ បន្ទាប់ពីការប្រកាសរួច គេបាន
ជម្លៀសគ្រួសារខ្ញុំ និងប្រជាជនខ្មែរចេញពីភូមិទៅឈប់នៅភ្នំដិន នៅ
ម៉ោង៦ល្ងាចខ្មែរក្រហមយកឡានមកដឹកពួកខ្ញុំទៅនៅភូមិពកត្របែក
ខេត្តតាកែវ។ នៅភូមិបានប្រហែលបីថ្ងៃ គេបានចាប់ផ្តើមដាក់ឲ្យប្រជាជន
ហូបរួម។ ខ្ញុំបានរស់នៅនឹងម្តាយខ្ញុំបានប្រហែលបីខែប៉ុណ្ណោះ គេបានបញ្ជូន
គាត់ទៅនៅសហគមន៍ផ្សេង ចំណែកខ្ញុំគេឲ្យនៅជាមួយយាយខ្ញុំនៅទីនេះ។
ពេលនោះ យាយខ្ញុំមានជម្ងឺហើម ហត់ ព្រោះតែគ្មានថ្នាំព្យាបាល គាត់បាន
ឈឺរហូតដល់ស្លាប់។ នៅយប់ដែលគាត់ស្លាប់ ខ្ញុំមិនបានដឹងថាគាត់ស្លាប់
នោះទេ ខ្ញុំគេងឱបគាត់១យប់ទល់ភ្លឺ លុះព្រឹកឡើងទើបខ្ញុំបានដឹងថាគាត់
បានស្លាប់បាត់ទៅហើយ កាលនោះយើងមិនមានមឈ្នួលដើម្បីដាក់សព
គាត់នោះទេ យើងបានយកជាងត្នោតមកដេរសពគាត់ដើម្បីយកទៅបូជា
នៅមាត់ស្ទឹង។

ពេលយាយខ្ញុំស្លាប់បានប្រហែល១ឆ្នាំ គេបានបញ្ជូនម្តាយខ្ញុំ និងខ្ញុំទៅនៅ
ភូមិពពែល។ ពេលទៅដល់ភូមិនោះ គេបានប្រកាសថា អ្នកដែលមានកូនតូច
ត្រូវនាំកូនទៅបញ្ចូលក្នុងកង ហេតុដូច្នេះម្តាយខ្ញុំបានយកខ្ញុំទៅដាក់ក្នុងកង
យុវជន។ គេបានចែកកងយុវជននោះចេញជាពីរផ្នែកគឺ ផ្នែកយុវជន និង

ផ្នែកកុមារ ហើយខ្ញុំត្រូវបានគេឲ្យនៅខាងផ្នែកកុមារ។ រីឯម្តាយខ្ញុំត្រូវបានគេ
បញ្ជូនទៅធ្វើស្រែប្រាំងនៅភូមិក្បាលពោធិ៍។ នៅកងយុវជន គេបានឲ្យខ្ញុំ
ធ្វើការងារជីកប្រឡាយរែកដីនៅពេលថ្ងៃ និងច្រូតជញ្ជាំងស្រូវនៅពេល
យប់។ មានយប់មួយ ពេលខ្ញុំ កំពុងដេកលក់ ស្រាប់តែមានខ្មែរក្រហមម្នាក់
បានមកដាស់ខ្ញុំឲ្យភ្ញាក់ឡើង ហើយចោទខ្ញុំថាបានបន្លោបង់ដាក់លើ ក្បាល
ដំណេកមេកង ខ្ញុំបានឆ្លើយថាខ្ញុំមិនបានធ្វើនោះទេ។ គេបានសួរនាំខ្ញុំបណ្តើរ
វាយធាត់ធាក់ខ្ញុំបណ្តើរ។ លុះព្រឹកឡើង ពេលចេញទៅធ្វើការ ខ្ញុំបានលួច
រត់ចូលក្នុងព្រៃដោយសារតែខ្ញុំភ័យខ្លាចគេធ្វើបាបខ្ញុំដូចកាលពីយប់មិញ
ទៀត។ នៅក្នុងព្រៃ ខ្ញុំអត់មានអ្វីហូបទេ ខ្ញុំបានដើរដកមើមព្រលិតយកមក
ដុតហូប យប់ខ្លះខ្ញុំបានចូលលួចបាយក្តាំងនៅក្នុងរោងបាយសហគមន៍
យកមកហូប។ ដោយសារឃ្លានខ្លាំងពេក ថ្ងៃមួយ ខ្ញុំបានលួចចូលក្នុង ចម្ការ
បេះផ្លែត្រសក់១ផ្លែយកមកហូប តែមានចុងភៅស្រីម្នាក់នៅក្នុងរោងបាយ
សហគមន៍បានឃើញខ្ញុំ ហើយក៏ចាប់ខ្ញុំបណ្តើរយកមកកងវិញ។ ពេលដើរ
ដល់ពាក់កណ្តាលផ្លូវ មើយក៏ងងឹត ភ្លៀងក៏ធ្លាក់មក គេបានឲ្យខ្ញុំចូលជ្រក
ភ្លៀងជាមួយគេ តែខ្ញុំមិនចូលតាមបញ្ជាគេនោះទេ ខ្ញុំបានរត់យ៉ាងលឿន
ត្រឡប់ចូលព្រៃវិញ ព្រោះខ្ញុំខ្លាចគេយកទៅធ្វើបាប។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ម្តាយខ្ញុំបានមករកខ្ញុំនៅកងរបស់ខ្ញុំ គេក៏ប្រាប់គាត់ថាខ្ញុំកំពុង
សង់លាក់ខ្លួនក្នុងព្រៃ។ ម្តាយខ្ញុំបានមកតាមរកខ្ញុំដល់ក្នុងព្រៃ ហើយបាននាំ
ខ្ញុំចូលកងវិញ ពេលមកដល់កងគាត់បានសុំគេយកខ្ញុំទៅនៅភូមិថ្មីលំបែក
គូស ស្រុកត្រាំកក់ជាមួយគាត់។ នៅភូមិថ្មីលំបែកគូស គេបានចាត់ឲ្យខ្ញុំជីស
អាចម៍គោយកមកធ្វើដីដាក់ស្រែ។ គេបានឲ្យខ្ញុំយកលាមកមនុស្ស អាចម៍គោ
ដីដំបូក និងផេះ មកលាយបញ្ចូលគ្នា រួចពូតជាដុំៗឲ្យបានចំនួន៣ទៅ៤ដុំ
ក្នុង១ថ្ងៃ។ ក្រោយមកទៀត គេបានបញ្ជូនម្តាយខ្ញុំ និងខ្ញុំទៅនៅភូមិក្រញូង។

MR. KEO KAN

Mr. Keo Kan, 48 years old, was born in Tuol Pongro village, Saom commune, Kirivong district, Takeo province. He is a civil party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia (ECCC).

Even though I was still young during the Khmer Rouge regime, I will never forget the experiences that happened to me during that period. I remembered that in 1975, my mother brought me from our homeland to live in Wat Thmei village, located in Khmer Kampuchea Krom area. After living there for about half a year, the village chief made an announcement about the exchange of Cambodian people and Vietnamese people. He also said that “all Cambodian people here have to return to Cambodia, while the Vietnamese people in Cambodia will be brought to live in this village”. After that, we were evicted since we were Cambodian and along the way we stopped in Din Mountain. From there Khmer Rouge trucks transported us to Pok Trabaek village, Takeo province. We stayed at the village for about three days, the people were ordered to have collective eating. I lived with my mother for only three months, then the Khmer Rouge sent her to live in another cooperative, while I was allowed to live with my grandmother in Pok Trabaek village. However, at some point, my grandmother got swelling disease and fatigue, and then died because there was no medicine for treatment. On the night that she passed away, I slept and hugged her for the whole night without knowing that she was dead. It was not until the next morning that I knew she was dead. At that time, we did not have a coffin for her body. Instead, we took the stems of the sugar palm leaf to sew together and wrap her corps in which was then cremated by a small river bank

One year after the death of my grandma, my mother and I were sent to live in Popel village. When we arrived in this village, my mother heard the Khmer Rouge announced that

“those who have small children must to bring them to be placed in the youth unit”. Therefore, she took me to be put into this unit. The youth unit was divided into two groups: the youth group and the children group. I was ordered to stay in the children group. My mother was sent to do dry season rice harvesting at Kbal Pou village. In my unit, I was assigned to dig canals and carry land during the daytime, and to cut rice stubbles at night. One night, while I was sleeping, suddenly one Khmer Rouge soldier woke me up and alleged that I excreted feces on the head of the bed of the unit chief. I said that I did not do it. They questioned me, hit me, and kicked me at the same time. The next morning, while walking to the working site, I escaped to the forest because I feared that they would mistreat me again like the previous night. When I was staying in the forest I had nothing to eat, so I found the bulbs of water lily and roasted them for eating. Some nights, I went to steal crisp rice from the cooperative’s dining hall to eat. One day, because I was so hungry, I secretly went to the farm and picked a cucumber to eat. Suddenly, a man who was cook for the cooperative’s dining hall saw me. He caught me and then started escorting me back to the unit. On the way, a dark sky came over and the rain started falling. He told me to take shelter from the rain with him, but I did not follow him, and I ran very fast toward the forest because I was afraid of being mistreated. In 1977, my mother came to find me at the unit but she was told that I had escaped to the forest. Therefore, she went to seek me out in the forest and bring me back to the unit. At that point, she asked the Khmer Rouge if she could bring me to live with her in Thnal Baek Kus village, Tram Kak district.

នៅទីនោះ គេបានសួរខ្ញុំថា ឪពុកខ្ញុំមានមុខរបរអ្វីដែរកាលពីមុន ដោយ
និយាយថា គេនឹងឲ្យបាយខ្ញុំហូបបើខ្ញុំប្រាប់គេត្រង់ ដូច្នេះខ្ញុំក៏ប្រាប់គេត្រង់
ថា ឪពុកខ្ញុំធ្វើទាហាន ពេលនោះហើយដែលគេបានដឹងថាម្តាយខ្ញុំជាប្រពន្ធ
ទាហាន។ ពេលដឹងថាម្តាយខ្ញុំជាប្រពន្ធទាហាន គេបានបញ្ជូនគាត់ទៅនៅ
កងមេម៉ាយដែលជាកងសម្រាប់ដាក់ប្រពន្ធទាហាន រីឯខ្ញុំគេឲ្យរស់នៅក្នុង
កងកុមារដែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់អ្នកគ្រូឃ្លៀន ហើយយូរៗទើប
គេឲ្យអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំ និងម្តាយបានជួបគ្នាម្តង។ ថ្ងៃមួយ គេបានធ្វើនំបញ្ចុក
ឲ្យកុមារក្នុងកងកុមារហូប ពេលហូបរួច ខ្ញុំបានលួចខ្ទប់នំបញ្ចុកខ្លះដាក់ក្នុង
ក្រមាយកឲ្យម្តាយខ្ញុំ ព្រោះក្រុមគាត់ និងក្រុមខ្ញុំនៅអង្គុយហូបអាហារមិន
ឆ្ងាយពីគ្នាប៉ុន្មានទេ។ ពេលខ្ញុំដើរចេញទៅ ឈ្មួញបានឃើញទាន់ ហើយសួរ
ខ្ញុំថា ចង់ទៅណា? ខ្ញុំប្រាប់ថាខ្ញុំចង់យកនំបញ្ចុកឲ្យម្តាយហូប ពេលនោះ

ឈ្មួញមិនអនុញ្ញាតទេដោយប្រាប់ថា គេធ្វើនំបញ្ចុកនេះឲ្យតែកុមារហូបទេ
មិនមែនឲ្យមនុស្សធំហូបទេ ហើយគេបានបញ្ជាឲ្យខ្ញុំហូបនំបញ្ចុកនោះឲ្យ
អស់។ ខ្ញុំបានប្រឹងហូបតាមបញ្ជារបស់គេ ស្របពេលដែលម្តាយខ្ញុំកំពុង
សំឡឹងមើលខ្ញុំពីចម្ងាយ គាត់បានស្រក់ទឹកភ្នែកអាណិតខ្ញុំ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ពេលឮថារបបខ្មែរក្រហមកំពុងដួលរលំ ម្តាយខ្ញុំបានរត់ទៅរក
ខ្ញុំនៅផ្ទះអ្នកគ្រូឃ្លៀន។ បន្ទាប់មក គាត់បាននាំខ្ញុំវិលត្រឡប់មករស់នៅ
ស្រុកកំណើតវិញ។ ក្រោយរបបខ្មែរក្រហម ម្តាយខ្ញុំបានប្រាប់ខ្ញុំថា ឪពុកខ្ញុំ
ធ្វើជាទាហានជើងទឹកនៅក្រុងភ្នំពេញ តែគាត់បានស្លាប់ដោយសារពួក
ខ្មែរក្រហមបានឆ្លោងគ្រាប់ចម្ការីនចម្បាំងរបស់គាត់នៅកណ្តាលទន្លេមេគង្គ។

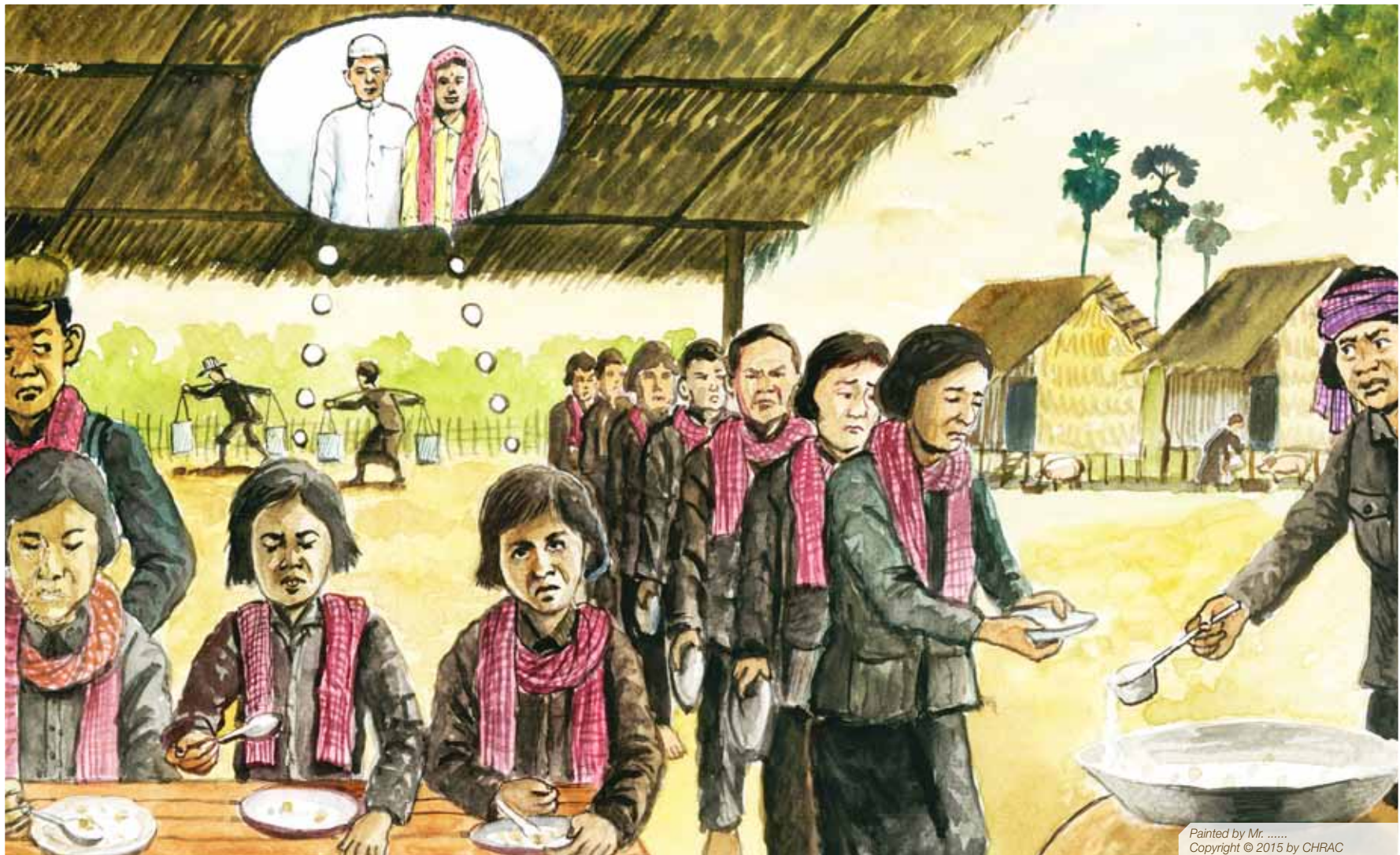
In Thnal Baek Kus village, I was assigned to collect cow dung for making fertilizer to put into the rice field. During work, I was required to make three to four pieces of fertilizer per day by mixing human excrement, cow dung, termite mound soil, and ash together. After living here for a while, the Khmer Rouge moved my mother and me to Kranhung village. Over there, the Khmer Rouge asked me “what career did your father have in the previous regime”. They told me that they would give me some cooked rice if I spoke the truth. Therefore, I said honestly that “my father was a soldier”. Since then, they knew that my mother was a wife of a soldier. Then, she was sent to live in the widow unit, which was a unit for the wives of soldiers, and I was moved to live in the children unit which was supervised by a teacher, Yoeun. For a long time, my mother and I were allowed to meet each other just once. One day, during lunch time, the Khmer Rouge provided Khmer noodles for the children unit to eat. When I was served it, I hid some Khmer noodles in my scarf for my mother because my group was not

sitting far away from her group. When I walked out, the Khmer Rouge militiamen saw me and questioned me “where are you going?” I told them that I wanted to bring Khmer noodles to my mother. But, they did not allow me to go, and said that “these noodle are for children only, not for the adults”, then they forced me to eat up the Khmer noodles. So, I made an effort to eat them all up, while my mother glanced at me from distance with her tears coming out her eyes because she was upset to see me suffering by being forced to eat the noodles.

In 1979, when we heard about the Khmer Rouge collapsing, my mother ran to find me at teacher Yoeun’s house, and then she brought me back to live in the homeland. After the Khmer Rouge regime, my mother told me that my father was in the navy, based in Phnom Penh city, but he died when the Khmer Rouge shelled his warship in the Mekong River.

ការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្មែរក្រហមចំពោះជនជាតិចាម

Treatment of Cham

Painted by Mr.
Copyright © 2015 by CHRAC

លោកស្រី ម៉ិន ប៊ីសារៈ

លោកស្រី ម៉ិន ប៊ីសារៈ កើតក្នុងឆ្នាំ១៩៤៩ មានស្រុកកំណើតភូមិទ្វី ឃុំកំពត ស្រុកកំពត ខេត្តកំពត។ លោកស្រី គឺជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក)។

មុនរបបខ្មែរក្រហម ខ្ញុំបានរស់នៅទីក្រុងកំពតជាមួយប្តីនិងកូនបីនាក់ (ប្រុសពីរនាក់ និងស្រីម្នាក់)។ ប្តីខ្ញុំមានមុខរបរជាអ្នកដើរបញ្ជាំងគុន ចំណែកខ្ញុំគឺជាអ្នកលក់ដូរ។ លុះដល់ថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហម បានជម្លៀសគ្រួសារខ្ញុំចេញពីក្រុងកំពតទៅរស់នៅភូមិក្រាំងលាវ ស្រុកឈូក ខេត្តកំពត។ នៅភូមិក្រាំងលាវ ពួកវា បានបង្ខំឲ្យប្រជាជនធ្វើការជាក្រុមទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ដោយមិនបានផ្តល់អាហារឲ្យប្រជាជនហូបគ្រប់គ្រាន់ទេ គឺគេឲ្យហូបតែកន្ទក់តែប៉ុណ្ណោះ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ គេបានឲ្យគ្រួសារខ្ញុំមកនៅធ្វើការក្នុងភូមិដូនយ៉យ ឃុំដូនយ៉យ ស្រុកឈូក ខេត្តកំពត។ គេបានឲ្យប្តីខ្ញុំចូលធ្វើការក្នុងកងសេដ្ឋកិច្ចដោយបានប្រគល់រទេះមួយនិងក្របីមួយនឹមឲ្យគាត់សម្រាប់ធ្វើការងារដឹកជញ្ជូន កូនខ្ញុំគេឲ្យដើររើសអាចម៍គោ រីឯខ្ញុំគេឲ្យដកសំណាបនិងរែកអាចម៍ជ្រូកព្រោះគេដឹងថាគ្រួសារខ្ញុំជាជនជាតិអ៊ីស្លាម។

ក្នុងមួយជីវិតខ្ញុំ អ្វីដែលខ្ញុំមិនអាចបំភ្លេចបានគឺការស្លាប់របស់ប្តីខ្ញុំ ខ្ញុំនៅចាំបានថាក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ក្រោយពីខ្ញុំសម្រាលកូនស្រីបានបីថ្ងៃ ខ្មែរក្រហមបានមកយកប្តីខ្ញុំទៅសម្លាប់ គឺនៅយប់ម៉ោងប្រហែល៧ ឈ្មួញខ្មែរក្រហមមិត្តជាតិបានមកហៅប្តីខ្ញុំចុះពីលើផ្ទះដោយប្រាប់ថាឲ្យទៅរោងបាយមួយភ្លែតព្រោះមានការចាំបាច់ ភ្លាមនោះប្តីខ្ញុំបានស្លៀកពាក់ខោអាវចេញដំណើរតាមមិត្តជាតិ។ ដោយសារបាត់ប្តីខ្ញុំយូរមិនឃើញត្រឡប់មកវិញ ខ្ញុំបានដើរទៅផ្ទះមិត្តជាតិដើម្បីរកប្តីខ្ញុំ ពេលទៅដល់ខ្ញុំមិនទាន់បានសួរផង ស្រាប់តែមិត្តជាតិបានស្រែកដាក់ខ្ញុំថា -មកធ្វើអ្វី! ចង់ដាច់មែនទេ? ពេលនោះខ្ញុំបានគិតថាប្តីខ្ញុំត្រូវគេយកទៅសម្លាប់បាត់ហើយ។ ស្តែកឡើង ពេលល្ងាច មានបុរសម្នាក់ដែលត្រូវការសម្លាប់នោះបានមកប្រាប់ខ្ញុំថា ប្តីខ្ញុំត្រូវគេសម្លាប់ហើយ ឲ្យខ្ញុំប្រញាប់រត់ចេញពីទីនេះទៅ។ គាត់បានប្រាប់ខ្ញុំទៀតថា ពេលដែលគេបណ្តើរប្តីខ្ញុំទៅ ខ្មែរក្រហមបានវាយប្តីខ្ញុំនឹងពូថៅឈាមស្រោចពេញខ្លួនព្រោះតែគាត់ដើរយឺតជាងគេ គេបានបណ្តើរពួកគាត់យកទៅសម្លាប់នៅល្ងាងភ្នំមួយ។ ក្រោយពីដឹងថាប្តីខ្ញុំត្រូវគេសម្លាប់ ខ្ញុំបានធ្លាក់ខ្លួនឈឺដោយសារតែពិបាកចិត្តនឹងប្តីស្លាប់ ការហៅហាត់ព្រោះតែការបង្ខំឲ្យធ្វើការហួសកម្លាំងនិង

ការហូបអាហារដែលខ្វះជីវជាតិ។ ពេលនោះ គេបានឲ្យខ្ញុំទៅសម្រាកនៅមន្ទីរពេទ្យឃុំ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនបានសម្រាកស្រួលនោះទេព្រោះគ្រែមន្ទីរពេទ្យនោះមានសុទ្ធតែសត្វសង្កើត។ ៣ថ្ងៃក្រោយមក ខ្ញុំសម្រេចចិត្តចេញពីពេទ្យដោយសារខ្ញុំទ្រាំនៅទីនោះមិនបាន ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរជាមួយកូនស្រីខ្ញុំឈ្មោះ ឡឺចេញពីមន្ទីរពេទ្យត្រឡប់ទៅផ្ទះ តែខ្ញុំបានដើររង់ចាំនៅជួបពួកខ្មែរក្រហមហើយគេបានឲ្យឈ្នួបម្នាក់នាំផ្លូវខ្ញុំដើររហូតដល់ចូលជាតិ។ ពេលធ្វើដំណើរតាមច្រកជាតិ ខ្ញុំបានប្រទះឃើញមនុស្ស៥នាក់ស្លៀកតែខោខ្លី អត់ពាក់អាវ ដៃត្រូវបានគេចងជាប់នឹងបង្គោលភ្លើង ខ្ញុំបានភ្ញាក់ភ័យរន្ធត់និងស្រឡាំងកាំងនៅពេលនោះ។ ឈ្មួញខ្មែរក្រហមម្នាក់ទៀតបានចេញមកស្រែកសម្តែងថា “ឈរមើលអី! ឆាប់ទៅឲ្យលឿនទៅ! ប្រយ័ត្នដាច់!” លឺអញ្ចឹង ខ្ញុំភ័យណាស់ក៏ប្រញាប់នាំកូនដើរចេញពីទីនោះ។ ក្នុងឆ្នាំ៨ដែលនេះ ជីតាខ្ញុំឈ្មោះមិនប្អូនប្រុសខ្ញុំ២នាក់ឈ្មោះ មិន យឹមខាន និង មិន ឧមហាន បានស្លាប់ដោយសារការបង្ខំឲ្យធ្វើការលើសកម្លាំង និងការអត់ឃ្លាន។

ពេលជិតបែករបបខ្មែរក្រហម ខ្ញុំនិងកូនៗ រួមទាំងប្រជាជនឯងទៀតត្រូវបានខ្មែរក្រហមកៀរឡើងភ្នំលុះ បង់ក្នុងខេត្តកំពត។ ខ្ញុំបានឃើញមនុស្សជាច្រើនស្លាប់នៅលើភ្នំនោះដោយសារការខ្វះអាហារនិងគ្មានទឹកផឹក។ ខ្ញុំនិងកូនៗបានរស់នៅលើភ្នំយ៉ាងវេទនា បេះតែស្លឹកឈើព្រៃចម្អែកព្រះ អស់រយៈពេលប្រហែល១០ថ្ងៃ ទើបខ្ញុំព្យាយាមរកផ្លូវចុះមកវិញបាន។ ក្រោយរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំ ខ្ញុំបាននាំកូនៗវិលត្រឡប់មកភូមិកំណើតវិញ ពេលមកដល់អ្វីៗត្រូវបានបង្ខំឲ្យខ្ទេចខ្ទីរអស់គ្មានសល់ដូចជាផ្ទះសម្បែង និងដំណាំផ្សេងៗ។ ខ្ញុំបានរស់ក្នុងសភាពជាស្រ្តីមេម៉ាយនិងចិញ្ចឹមកូនៗតែម្នាក់ឯង។ ក្នុងមួយឆ្នាំជីវិតនេះ ខ្ញុំនៅតែមិនអាចបំភ្លេចបានចំពោះរឿងដូចតែដែលខ្ញុំបានឆ្លងកាត់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ជាពិសេសចំពោះការស្លាប់ប្តីរបស់ខ្ញុំ ពេលនឹកឃើញកាលណាស្រក់ទឹកភ្នែកពេលនោះ។

MS. MIN BYSARAK

Ms. Min Bysarak was born in 1949 in Tvi village, Kampot commune, Kampot district, Kampot province. She is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

Before the Khmer Rouge regime, I lived in Kampot city with my husband and our three children, two boys and one girl. My husband was a film projectionist and I was a shopkeeper. On 18 April 1975, the Khmer Rouge transferred my family from Kampot city to Krang Leav village, Chhuk district, Kampot province. In the village the Khmer Rouge forced people to work in groups both day and night with insufficient food to eat – we were only served bran. In 1976, we were sent to Doun Yory village, Doun Yory commune, Chhuk district, where my family was assigned to work in the village. My husband was sent to work in the economic unit, and was given an ox cart and two buffaloes for transporting goods. My children were ordered to collect cow dung, and I was assigned to pull out rice seedlings and carry pig dung, because the Khmer Rouge knew that my family was Khmer-Islam.

I will never forget the day when the Khmer Rouge took my husband away. It was three days after I gave birth to my second daughter, in 1978. At about 7pm, a Khmer Rouge militiaman, Comrade Phat, came to our home and called out for my husband, saying that he had to join him in the dining hall for urgent business. My husband dressed and went with him. I waited at home for my husband to return for a long time, but he did not come back. I decided to approach Comrade Phat's house in order to find my husband. When I arrived there, I did not even have the chance to ask him a question before he screamed at me "what are you coming for? You want to die or not?" It was then that I feared my husband had already been taken for execution. The next evening, a man who had escaped from the execution came to me and told me that my husband had been killed, and that I needed to hurry and move from the village. He also said that on the way to the execution site, my husband walked too slowly, so the Khmer Rouge hit him with an axe until he was bleeding. Then they forced him towards a cave to be killed. I wanted to follow the man's advice and leave the village, but it was too difficult to escape with my young children, so I had no choice but to stay.

The loss of my husband, in addition to overwork and malnutrition, caused me to get sick. I was sent to the commune's hospital, but I could not get a comfortable rest because I caught bedbugs from the hospital bed. Three days later, I decided to leave the hospital because it was unbearable to stay there any longer. I walked with my older daughter, Ley, from the hospital back to Doun Yory village. Unfortunately, we got lost on the way and met some Khmer Rouge who ordered one of their militiamen to accompany me to the national road. When walking along the national road, I saw five people who had their hands tied to an electricity pole at the side of the road. They were wearing only short pants without a shirt, and their sight made me quite frightened and shocked. Suddenly, another Khmer Rouge militiaman appeared and screamed at me "why are you standing here? Hurry up and move! Be careful of death!" I was so scared that I grabbed my daughter and rushed to get her away from there. In that same year, my grandfather, Min, and my two younger brothers, Min Yim Khan and Min Dorm Han, died in Doun Yory village because of overwork and starvation.

When the Khmer Rouge regime was near collapse, they ordered me, my children, and many other people to climb up Leah Bang Mountain in Kampot province. I am not sure why they sent us up there. The soldiers did not join us; they just stood by and pushed us up the mountain. There was no water or food on the way up, and I saw many people die there. On the mountain, my children and I lived in misery because we had only wild tree leaves to eat. After suffering there for about ten days, I finally found the way down the mountain. When the Khmer Rouge regime collapsed, I brought my children back to our homeland. Arriving back home was a shock, because everything was destroyed, including my house and crops. I lived as a widow and had to earn a living alone in order to support my children. For my whole life, I have not been able to forget the bitter experience of the Khmer Rouge regime, especially the death of my husband, which causes me to tear up whenever I recall it. To this day I do not know why they decided to kill my husband.

លោក ម៉ា ឌុល

លោក ម៉ា ឌុល កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៤ មានស្រុកកំណើតនៅ
ស្រុកកំពត ខេត្តកំពត។ លោក
គឺជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

មុនឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំជាទាហានលន់ នល់ ការពារក្រវ៉ាត់ក្រុងកំពត។ ឪពុកម្តាយ
ខ្ញុំគឺជាខ្មែរអ៊ីស្លាម ពួកគាត់រស់នៅទីរួមខេត្តកំពតដោយប្រកបមុខរបរជា
អ្នកលក់ដូរ។ ពេលខ្មែរក្រហមចូលដល់ក្រុងកំពតថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា
ឆ្នាំ១៩៧៥ គេបានប្រកាសឲ្យទាហានទាំងអស់ទម្លាក់កាំភ្លើងចុះ និងប្រញាប់
ចាកចេញពីនេះ។ ពេលនោះ ខ្ញុំ និងទាហានទាំងអស់ក៏បានទម្លាក់កាំភ្លើង
ចោលតាមចិញ្ចើមថ្នល់ រួចចេញដំណើរទៅតាមទិសដៅដែលកងទ័ព
ខ្មែរក្រហមបានកំណត់។ ខ្ញុំបានឈប់សម្រាកនៅវត្តដងទង់ស្ថិតក្នុងឃុំ
ដងទង់ ស្រុកឈូក១ថ្ងៃៗ ហើយក៏បានជួបម្តាយខ្ញុំនៅវត្តនោះ។ លុះ
ស្អែកឡើង ខ្មែរក្រហមបានប្រកាសឲ្យប្រជាជន និងទាហានលន់ នល់
មកឈរតម្រងជួរដើម្បីឆែកឆេររបង្វែចខោអាវ បន្ទាប់មកគេបានបញ្ជូន
ពួកយើងទៅនៅកន្លែងដែលអង្គការបានកំណត់។ ខណៈនោះខ្ញុំត្រូវបានគេ
ឲ្យទៅនៅភូមិតន្តែ ឃុំអង្គរមាស ស្រុកឈូក ខេត្តកំពត ចំណែកម្តាយខ្ញុំ
ត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅនៅភូមិត្រាំងលាវ។ នៅភូមិតន្តែ ខ្មែរក្រហមបានឲ្យខ្ញុំ
ស្នាក់នៅតាមផ្ទះជាមួយអ្នកមូលដ្ឋាន ប្រហែល១០ថ្ងៃក្រោយមក ទើបពួកវា
បញ្ជូនអ្នក១៧មេសាទាំងអស់ឲ្យទៅរស់នៅដីថ្មីមួយកន្លែងស្ថិតក្នុងភូមិតន្តែ
ដែលជាកំបង់ព្រៃ និងមានគ្រួសារខ្មែរអ៊ីស្លាមប្រហែលជា៣០ទៅ៤០គ្រួសារ
រស់នៅទីនោះ។ អ្នកគ្រប់គ្រងនៅតំបន់នេះ គឺមេកងខុននិង មេកងខ្មៅ ពួកវា
បានឲ្យយើងកាប់ឆ្ការព្រៃដើម្បីសង់រោងនៅដោយខ្លួនឯង។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្មែរក្រហមបានប្រកាសថា “ប្រជាជនត្រូវមានវណ្ណៈតែមួយ
ហូបបាយរួមគ្នា ស្រ្តីត្រូវកាត់សក់ខ្លី ស្លៀកសំលៀកបំពាក់ខ្មៅ និងហាមមិន
ឲ្យគោរពប្រតិបត្តិសាសនាអ្វីទាំងអស់”។ ខណៈនោះ ស្រ្តីខ្មែរអ៊ីស្លាមបាន
បង្ខំចិត្តកាត់សក់ខ្លីនិងស្លៀកសំលៀកបំពាក់ខ្មៅ គ្រួសារខ្មែរអ៊ីស្លាមត្រូវបាន
គេតម្រូវឲ្យចិញ្ចឹមជ្រូកក្នុងមួយគ្រួសារមួយក្បាល ចំណែកម្តាយខ្ញុំដែល
រស់នៅភូមិត្រាំងលាវក៏ត្រូវបានគេតម្រូវឲ្យចិញ្ចឹមជ្រូកក្នុងក្បាលក្នុងរោង
ដែលគាត់ស្នាក់នៅដែរ រីឯអាហារគឺពួកវាបានធ្វើសម្ភារសាច់ជ្រូកឲ្យពួកយើង
ហូប ដោយសារតែភាពអត់ឃ្លានខ្លាំងពេក ខ្ញុំបានបង្ខំចិត្តហូបសម្ភារសាច់ជ្រូក

នោះ។ នៅភូមិតន្តែ គេបានចាត់ខ្ញុំឲ្យចូលក្នុងកងយុវជនចល័តដែលមាន
មនុស្ស១០០នាក់ទៅកាប់ដីជំពៅនៅភ្នំឈ្នាំង។ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៦ កង
ខ្ញុំត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅលើកទំនប់កោះស្លាស្ថិតនៅភូមិកោះស្លា ឃុំកោះស្លា
ស្រុកកោះស្លា (បច្ចុប្បន្នស្រុកឈូក) ខេត្តកំពត។ ខ្មែរក្រហមបានកែន
កម្លាំងមនុស្សពីគ្រប់ស្រុកក្នុងខេត្តកំពតឲ្យមកលើកទំនប់មួយនេះ
ដោយម្នាក់ៗត្រូវងើបធ្វើការតាំងពីម៉ោង៥ជិតភ្លឺរហូតដល់ម៉ោង១២ថ្ងៃត្រង់
ទើបឲ្យឈប់សម្រាកថ្ងៃត្រង់ ហើយត្រូវចុះទៅការងារវិញនៅម៉ោង១រហូតដល់
ម៉ោង៥ល្ងាច ឬម៉ោង៥.៣០នាទី រីឯរបបអាហារគឺម្នាក់ទទួលបានបបរមួយ
វែកតែប៉ុណ្ណោះ។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ មានថ្ងៃមួយ ពេលដែលសម្រាកថ្ងៃត្រង់ ដោយសារឃ្លាន
ពេក ខ្ញុំបានចុះទៅក្នុងស្រែ ដើម្បីរកដំក ព្រលិត ត្រកូន យកមកហូប ប៉ុន្តែ
អនុកងបានមកឃើញ គេក៏បានគំរាមហៅខ្ញុំឲ្យឡើងពីស្រែវិញ។ គេបាន
ចាប់ខ្ញុំចងស្លាបសេក បណ្តើរទៅកាន់រោងបាយ។ នៅតាមផ្លូវ គេវាយខ្ញុំ
បណ្តើរ ធ្វើខ្ញុំបណ្តើរ ពេលទៅដល់រោងបាយ មេកងបានឲ្យអនុកងស្រាយចំណង
ឲ្យខ្ញុំវិញ ហើយឲ្យខ្ញុំហូបបាយមួយឆ្អែត ពេលហូបហើយគេបានឲ្យខ្ញុំត្រឡប់
ទៅកន្លែងស្នាក់វិញ។ ថ្វីត្បិតតែគេមិនសម្លាប់ខ្ញុំនៅពេលនោះក៏ដោយ ក៏ខ្ញុំ
នៅតែភ័យបារម្ភខ្លាចថ្ងៃណាមួយ គេយកខ្ញុំទៅសម្លាប់ចោល។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្មែរក្រហមបានរៀបចំឲ្យមានការរៀបការចំនួន១៣គូនៅ
ភូមិតន្តែ កាលនោះប្រធានក្រុមគ្រាន់តែប្រាប់ខ្ញុំថាឲ្យត្រលប់មកភូមិវិញ តែ
ពេលមកដល់គេបានឲ្យខ្ញុំចូលរួមឡើងប្រឆាំងជាមួយនឹងស្រ្តីខ្មែរម្នាក់។ បន្ទាប់ពី
ប្រឆាំងត្អូញត្អែក គេបានឲ្យខ្ញុំនិងនារីម្នាក់នោះរស់នៅជាមួយគ្នា ហើយឈប់
បានតាមដានយើងរាល់យប់ៗ ក្រោយបែករបបខ្មែរក្រហម ខ្ញុំនិងប្រពន្ធ
បានរស់នៅបែកគ្នាដោយសារតែយើងមិនមានចិត្តស្រឡាញ់គ្នា។ ខ្ញុំធ្លាប់មាន
កំហឹងនឹងរបបខ្មែរក្រហម តែបច្ចុប្បន្នខ្ញុំលែងមានការខឹងសម្បារអ្វីទៀតហើយ
ព្រោះខ្ញុំគិតថាសន្តិភាពវាមានសារៈសំខាន់ជាង។

MR. MA DUL

Mr. Ma Dul was born in 1954 at Kampot district, Kampot province. He is a civil party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia (ECCC).

Before 1975, I was a Lon Nol soldier and stationed at the Kampot provincial town belt. My parents were Khmer-Islam people. They were sellers and lived in Kampot provincial town. On 17 April 1975, the Khmer Rouge arrived in Kampot provincial town and announced that “all soldiers have to drop their weapons and immediately leave from here”. At that moment, some other soldiers and I dropped our weapons on the street and then moved on our way, but restricted by the Khmer Rouge soldiers about where we could go. I stopped and stayed in Dang Tong Pagoda located in Dang Tong commune, Chhuk district for one day and one night. I also met my mother at that pagoda. The next day, the Khmer Rouge announced to all of the people and Lon Nol soldiers, that they had to line up in order to have their packed bags checked. Then, we were sent to a place determined by Angkar. I was sent to live in Ponley village, Angkor Meas commune, Chhuk district, Kampot province, whereas my mother was sent to live in Krang Leav village. When I arrived in Ponley village, the Khmer Rouge made me stay with the “deposit base people”. About 10 days later, the Khmer Rouge sent the 17 April people to live in a new place, which was a forest area in Ponley village. Around 30 to 40 Khmer-Islam families were sent to live in here as well. This area was supervised by the unit chiefs, Dorn and Khmao. They got us to clear the forest and build shelters by ourselves.

In 1976, the Khmer Rouge announced to the people that “the country was to have only one social class, and collective eating. Additionally, the women had to get a short haircut, wear a black dress, and were banned from following any religion”. Khmer-Islam ladies were forcibly made to get short haircut and wear black dresses. Then, Khmer-Islam families were required to feed pigs (one pig per family). While my mother who living in Krang Leav village was also given pig to feed in her staying hall. For food, they made soup mixed with pork for us to eat. Even though it was against my religion and

beliefs to eat pork, because of starvation, I forced myself to eat it. I was assigned to work in the youth mobile unit which had 100 people, in order to clear land for growing corn at L'ang Mountain. In June 1976, my unit was sent to build Kaoh Sla dams located in Kaoh Sla village, Kaoh Sla commune, Kaoh Sla district (currently Chhuk district), Kampot province. The workers at this dam site were mobilized from various districts in the Kampot province. Everyone had to work from early morning at 5am until afternoon, 12pm. Then we got to rest for lunch, and returned to work from 1pm till 5pm or 5:30pm. For the meal, they offered each person only one ladle of watery porridge.

One day in 1977, during the afternoon break, I went into the rice paddy in order to find water lily and water convolvulus to eat because I was so hungry. But the deputy unit chief found me and called me get up from the rice field. I was tied hands behind my back and escorted to the dining hall. On the way, they kept hitting and insulting me. When we reached the dining hall, the unit chief ordered the deputy unit chief to untie my hands and allowed me to eat cooked rice fully. After eating, they ordered me to return to my staying hall. Even though I was forgiven and I was not killed this time, I remained scared that someday I would be taken for execution.

In 1978, the Khmer Rouge arranged for 13 couples to marry at Ponley village. At that point, the team chief only told me, “go back to the village”. But, when I arrived they forced me to make a commitment [marry] to a Khmer lady. After making our commitments, I and my wife were ordered to live with each other and the Khmer Rouge militiamen kept track of us every night. When the Khmer Rouge regime collapsed, my wife and I decided to live separately because we had never loved each other. I used to get anger with the Khmer Rouge, but now I am not angry with them anymore, because I think that peace is more important.

ការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្មែរក្រហមចំពោះជនជាតិវៀតណាម

Treatment of Vietnamese

Painted by Mr.
Copyright © 2015 by CHRAC

លោក ផៃ ស្រីង

លោក ផៃ ស្រីង កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៤៤ និងមានស្រុកកំណើត
នៅភូមិកោះកែក ឃុំកំពង់ហៅ
ស្រុកកំពង់លែង ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង។
លោក គឺជាដើមបណ្តឹង
រដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង០០២
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង
តុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត. ក)។

ក្នុងសម័យលន់ នល់ ខ្ញុំរស់នៅស្រុកកំណើតក្នុងភូមិកោះកែក ឃុំកំពង់ហៅ
ស្រុកកំពង់លែង ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង។ កាលនោះ ខ្ញុំរស់នៅតាមដងទន្លេ និងប្រកប
របរបនេសាទ។ ការរស់នៅពេលនោះលំបាកព្រោះមានការជេញចាប់ប្រជាជន
វៀតណាម ដូច្នេះខ្ញុំតែងតែរត់គេចខ្លួនពីការចាប់នេះ ខ្ញុំបានរត់ទៅពួនក្នុងព្រៃ
និងពេលខ្លះទៅ ពួនក្នុងចម្ការឪឡឹក រហូតដល់ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តរត់ទៅនៅ
ស្រុកកំណើតប្រពន្ធខ្ញុំនៅភូមិឆ្នុកទ្រូ ឃុំឆ្នុកទ្រូ ស្រុកបរិបូណ៌ ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង។
ភូមិនេះក៏មានគ្រួសារខ្មែររស់នៅខ្លះដែរ។

រស់នៅស្រុកកំណើតប្រពន្ធខ្ញុំបានប្រហែល៤ទៅ៥ខែ ខ្មែរក្រហមបានចូលមក
ជម្លៀសប្រជាជនទាំងអស់ ចេញពីភូមិដែលមានទាំងគ្រួសារខ្មែរនិងគ្រួសារ
វៀតណាម។ ពេលធ្វើដំណើរដល់ភ្នំគុក គេបានបែងចែកឲ្យប្រជាជន
វៀតណាមនិងប្រជាជនខ្មែររស់នៅផ្សេងគ្នា ពេលនោះគេបានបញ្ជូនក្រុមគ្រួសារ
ខ្ញុំនិងប្រជាជនវៀតណាមទៅរស់នៅភូមិគណៈ ចាមដែលស្ថិតក្នុងតំបន់ភ្នំ
គុក ចំណែកប្រជាជនខ្មែរមិនដឹងថាគេឲ្យទៅនៅទីណាទេ។ នៅភូមិគណៈ
ចាម គ្រួសារខ្ញុំដែលមាន ខ្ញុំ ប្រពន្ធ និងកូនស្រីពីរនាក់ (ម្នាក់អាយុ៦ឆ្នាំ និង
ម្នាក់ទៀតអាយុប្រហែល៣ឆ្នាំ) ត្រូវបានគេឲ្យរស់នៅជុំគ្នាក្នុងផ្ទះដែលបាន
បោះបង់ចោល។ នៅទីនេះប្រហែលមួយខែ ពួកខ្មែរក្រហមបានចាត់ខ្ញុំនិង
ប្រពន្ធឲ្យទៅគាស់គល់ឈើ និងដាំដំឡូង ដោយចែកអង្ករឲ្យក្នុងមួយគ្រួសារ
តែអង្ករ១កំប៉ុងប៉ុណ្ណោះនិងគ្មានអំបិលទេ រីឯពេលយប់ឡើងគេមិនអនុញ្ញាត
ឲ្យយើងអុជភ្លើងទេព្រោះគេខ្លាចយើងលួចដុតដំឡូងហូប។ ថ្ងៃមួយ វេលា
ម៉ោងប្រហែលបីល្ងាច ពួកខ្មែរក្រហមបានប្រមូលប្រជាជនឲ្យចូលរួមប្រជុំ
ហើយបានប្រាប់ថា គេតម្រូវយកមនុស្សចំនួន៤០នាក់ទៅ និងមិនចាំបាច់
សួរថាទៅណានោះទេ បន្ទាប់មកគេបានហៅឈ្មោះមនុស្សចំនួន៤០ដែលមាន

ប្រុសនិងស្រីនៅលីវរួមទាំងឈ្មោះខ្ញុំនិងឪពុកមាផងដែរ ភ្លាមនោះខ្ញុំបាន
គិតក្នុងចិត្តថា គិតត្រូវគេយកទៅសម្លាប់ហើយ តែខ្ញុំអត់មានអារម្មណ៍ភ័យ
អ្វីទេ ព្រោះខ្ញុំបានអស់សង្ឃឹមដោយសារការរស់នៅវេទនាពេក ដូច្នេះស្លាប់ទៅ
ល្អជាង។ យប់នោះ ឪពុកមាខ្ញុំដែលមានឈ្មោះទៅនឹងគេដែរបានភ័យឡើង
គ្រុន ចំណែកប្រពន្ធខ្ញុំវិញបានយំព្រោះដឹងថាខ្ញុំត្រូវទៅ ខ្ញុំបានប្រាប់ប្រពន្ធ
ខ្ញុំថា “បើត្រូវស្លាប់ គឺស្លាប់ហើយ ទោះចង់គេច ក៏គេចមិនផុតដែរ”។ ស្អែក
ឡើង ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនមនុស្សទាំង៤០នាក់ត្រឡប់ទៅភូមិឆ្នុកទ្រូវិញ
ពេលមកដល់ឆ្នុកទ្រូ គេបានបែងចែកមនុស្ស៤០នាក់ជាបីក្រុម៖ ក្រុមទីមួយ
គេឲ្យនៅភូមិសេះស្លាប់ ក្រុមទីពីរនៅភូមិឆ្នុកទ្រូ និងក្រុមទីបីនៅភូមិគាចាប។
ក្រុមទាំងបីត្រូវបានគេតម្រូវឲ្យទៅនេសាទដើម្បីយកត្រីមកធ្វើប្រហុកផ្អក
និងត្រីងៀត។

នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៥ យប់មួយ ពួកខ្មែរក្រហមបានកោះប្រជុំប្រាប់ក្រុម
អ្នកនេសាទទាំងអស់ថា “ឲ្យរៀបចំទូកទៅ” ពេលនោះខ្ញុំបានសួរគេថា “ឲ្យ
រៀបចំទៅណា” ហើយគេក៏បានប្រាប់វិញថា “មិនចាំបាច់សួរទេ តែគេដាក់
ទិសហើយគឺត្រូវតែទៅ”។ ព្រឹកឡើង ទូកខ្ញុំនិងក្រុមទូកនេសាទទាំងអស់
បាននាំគ្នាធ្វើដំណើរទៅជុំគ្នានៅកំពង់ឆ្នុកទ្រូដើម្បីរង់ចាំដឹកប្រជាជននទៀត
ដែលមកពីភូមិគណៈចាម ពេលនោះហើយដែលខ្ញុំបានជួបជុំប្រពន្ធកូនខ្ញុំ
វិញ។ ពេលប្រជាជនចុះទូកអស់ ក្រុមទូកនេសាទបានចេញដំណើរទៅយក
ប្រជាជនដែលរស់នៅស្រុក១៦ (ឃុំកំពង់ហៅ ស្រុកកំពង់លែង) បន្ទាប់ពី
ប្រជាជនស្រុក១៦ចុះទូកអស់ ទូកពួកខ្ញុំបានសណ្តោងពីក្រោយសាឡាង
ខ្មែរក្រហមចេញដំណើរតាមដងទន្លេមេគង្គឆ្ពោះទៅអ្នកលឿង។ ពេលមកដល់
អ្នកលឿង ទូកនិងសាឡាងបានចូលចតនៅព្រំដែនកម្ពុជាវៀតណាមក្នុង

MR. PHAI SRUNG

Mr. Phai Srung was born in 1944 at Kaoh K'aek village, Kampong Hau commune, Kampong Leaeng district, Kampong Chhnang province. He is a civil party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia (ECCC).

In Lon Nol's regime, I lived in my hometown located in Koh K'aek village, Kampong Hau commune, Kampong Leaeng district, Kampong Chhnang province. At that time, I lived along the riverside and earned a living by fishing. Back then, my living conditions were difficult because I had escaped from the Lon Nol soldiers who were hunting for the Vietnamese people all the time. I hid myself in forests and sometimes in watermelon plantations. Later on, I decided to flee to my wife's hometown located in Chhnok Tru village, Baribour district, Kampong Chhnang province and this village also had some Khmer families living there.

I had been living in my wife's hometown for about 4 to 5 months when the Khmer Rouge entered it and evicted both Cambodian families and Vietnamese families. When travelling in Kok Mountain, the Khmer Rouge made the Vietnamese families to live separately from the Cambodian families. My family and other Vietnamese families were sent to live in Knak Cham village located in Phnom Kok area, and for the Khmer families, I do not know where they were sent to. In Knak Cham village, the Khmer Rouge made my wife, our two daughters [6 years old and 3 years old] and I live together in an abandoned house. About a month later, the Khmer Rouge assigned my wife and I to remove the base of a tree and plant potatoes. For food, the Khmer Rouge offered only a can of rice per family without providing any salt. At night we were not allowed to light a fire because the Khmer Rouge was afraid that we would roast potatoes to eat. One day, around 3pm, the Khmer Rouge gathered all the people for a meeting. In the meeting, the

Khmer Rouge announced that "we require 40 people to go, and there is no need to ask questions about where you will go". Then, they called out the name of the 40 people, which included males and single females. Mine and my uncle's names were called out as well. Suddenly, I thought that I would be taken for execution, but I did not feel scared about being killed because I felt hopeless with my current miserable situation, so death was still better than being alive. However, my uncle was sick because of fright. That night, my wife cried because she knew that I had to go. I told my wife "if death is coming, we cannot escape it even we want to". The next day, the Khmer Rouge sent us 40 people back to Chhnok Tru village. While there, the Khmer Rouge divided us into 3 groups: first group was allocated to work in Seh Slab village, second group was sent to work at Chhnok Trou village, and third group was moved to work at Ta Chab village. The three groups were ordered to go fishing, in order to get fish for making fish-paste and dried fish.

One night in August 1975, the Khmer Rouge gathered all the fishing groups for a meeting and told us "prepare a boat to leave". That moment, I asked "where do you want us to go?" They responded "there is no need to ask questions. You must go if Angkar orders you to go". In the morning, all fishing boats including my boat traveled to Chhnok Trou port in order to wait for the people who were being transported from Knak Cham village, and I met my wife and daughters at this port. Later on, all the boats travelled to get people in District 16 (located in Kampong Hau commune, Kampong Leaeng district). When

សំណ បន្ទាប់មកគេបានឲ្យប្រជាជនឡើងគោក ខណៈនោះពួកខ្មែរក្រហម បានធ្វើការចម្រាញ់ប្រជាជនម្តងទៀត។ គេបានចម្រាញ់យកប្រជាជនខ្មែរ ឲ្យត្រឡប់ឡើងសាឡាងវិញ រីឯប្រជាជនវៀតណាមត្រូវបានគេអនុញ្ញាត ធ្វើដំណើរបន្តទៅប្រទេសវៀតណាមវិញ។ ខ្ញុំបានឃើញខ្មែរក្រហមចាប់ បំបែកគ្រួសារដែលមានប្តីខ្មែរ ប្រពន្ធរៀតណាម ដោយពួកវាបានចាប់ប្តីឲ្យ ឡើងសាឡាងវិញ ចំណែកប្រពន្ធនិងកូនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យធ្វើដំណើរឆ្លង ចូលទឹកដីប្រទេសវៀតណាម ហើយខ្ញុំក៏បានលឺពួកខ្មែរក្រហមហៅអ្នក ទាំងនោះថា ពួកក្បត់ជាតិ ប្រទេសឯងមិននៅទេ ចង់ទៅនៅប្រទេសគេ ពួកវាឯងបានតែបង្ហើយតាមផ្លូវទេ។ វាមើលទៅវេទនាណាស់ ព្រោះខ្ញុំ បានឃើញប្តីប្រពន្ធស្រែកយំដោយសារការព្រាត់ប្រាស់គ្នានៅនឹងមុខខ្ញុំ។ ពេលឆ្លងចូលដីវៀតណាម ទូកវៀតណាមបានមកដឹកប្រជាជនទៅកាន់

ប្រទេសវៀតណាមវិញ។ ទៅដល់ប្រទេសវៀតណាម គេបានធ្វើប្រជាជន ទាំងនោះឲ្យស្នាក់នៅតាមផ្ទះអ្នកភូមិជាបណ្តោះអាសន្ន គ្រួសារខ្ញុំត្រូវបាន គេឲ្យទៅនៅភូមិបាក់ជុកជាបណ្តោះអាសន្ន។ នៅបានប្រហែល១០ថ្ងៃ គេ បានប្រមូលពួកយើងទាំងអស់នៅទីជនបទមួយក្នុងភូមិកាណូ ឃុំភូថា ន់ ស្រុកតាមឆុង ខេត្តដុងចាប។ គ្រួសារខ្ញុំបានរស់នៅធ្វើស្រែនៅទីនេះ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៨១ ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តនាំគ្រួសារវិលត្រឡប់មករស់នៅឯ ភូមិកំណើតខ្ញុំក្នុងស្រុកខ្មែរវិញ ព្រោះខ្ញុំគិតថាខ្ញុំបានកើតនៅទីនេះ ហើយ ម្តាយនិងបងប្អូនខ្ញុំក៏រស់នៅទីនេះដែរ។ មកដល់ស្រុកខ្មែរ ខ្ញុំបានតាមស្វែងរក ម្តាយនិងបងប្អូនខ្ញុំដែរ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនបានជួបពួកគាត់សោះសូម្បីតែម្នាក់ ដូច្នេះ ខ្ញុំបានគិតថាពួកគាត់គ្មានជីវិតរស់ទេ បើពួកគាត់នៅមានជីវិតពួកគាត់ ប្រាកដជាមករកខ្ញុំមិនខាន។

the people in District 16 were loaded on the boats, the boats were towed onto the back of the Khmer Rouge's ferry and traveled along the Mekong River toward Neak Loeung area. The boats and ferry landed by the K'am Samnor border (Cambodian-Vietnam border) when they reached the Neak Loeung area. Then the Khmer Rouge ordered the people to get off the ferry and boats. Meanwhile, they made a selection and separation of people again. They told the Cambodian people to get back on the ferry, while the Vietnamese people were allowed to keep traveling to Vietnam. I saw the Khmer Rouge separated a few families where the husbands were Cambodian and the wives were Vietnamese. They allowed only the Vietnamese wives and children to go across border to Vietnam, while the Cambodian husbands were caught and sent back to the Khmer Rouge's ferry. At that time, I heard the Khmer Rouge called the Cambodian husbands "traitors, it's your own country you do not want to live in, you want to live in

another country, you should be finished off along the way". It was very upsetting to see the wife and husband crying because of their separation. Immediately, the Vietnamese boats came and brought us to Vietnam. When we arrived in Vietnam, we were temporarily sent to live with the villagers and their families. My family was sent to live temporarily in Bak Chok village. About ten days later, we were transferred to live in a rural area located in Kano village, Phou Than Commune, Tam Chhong district, Dong Thab province. My family lived and farmed there until 1981 when I decided to bring the family back to my homeland in Cambodia because I was born in here, and my mother and siblings also lived in here. In Cambodia, I tried to seek out my mother and siblings but never found them, not even one of them. Therefore, I assume that they did not survive, as if they were alive, they would have come to meet me.

លោក ផ្សៀង យ៉ាងចាន់

លោក ផ្សៀង យ៉ាងចាន់ កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៣ និងមានស្រុកកំណើត
នៅភូមិអន្លង់ស្នោ ឃុំប្រឡាយ
មាស ស្រុកកំពង់លែង
ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង។ លោក គឺជា
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

មុនសម័យខ្មែរក្រហម ខ្ញុំរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយ និងបងប្អូនបង្កើតក្នុងស្រុក
កំណើតភូមិអន្លង់ស្នោ។ ខ្ញុំជាកូនច្បងគេក្នុងគ្រួសារ។ ដោយសារគ្រួសារ
មានជីវភាពក្រីក្រ ខ្ញុំមិនបានចូលរៀនអ្វីទេ គឺនៅជួយឪពុកនេសាទត្រីដើម្បី
ទ្រទ្រង់ជីវភាពគ្រួសារ។

ក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ក្រោយចូលឆ្នាំខ្មែរ១០ថ្ងៃ ខ្មែរក្រហម
បានចូលមកដល់ភូមិខ្ញុំរស់នៅ (ភូមិអន្លង់ ស្នោ)។ គេបានសួររកមេក្រុម
ដែលគ្រប់គ្រងប្រជាជនវៀតណាមនៅទីនេះ ហើយប្រាប់ថា ២ថ្ងៃទៀត ត្រូវ
រៀបចំឲ្យប្រជាជនវៀតណាមចាកចេញពីភូមិ។ ពីថ្ងៃក្រោយមក ប្រហែល
ម៉ោង៩ព្រឹក ខ្មែរក្រហមបានជម្លៀសគ្រួសារខ្ញុំនិងប្រជាជនវៀតណាម
ទាំងអស់ទៅនៅជើងភ្នំកង្កែបស្ថិតក្នុងស្រុក១៦។ ពួកខ្ញុំបានធ្វើដំណើរអស់
រយៈពេល១ថ្ងៃទើបទៅដល់ទីនោះ។ ពេលទៅដល់ភ្នំ ពួកខ្មែរក្រហមបាន
កោះប្រជុំអ្នកជម្លៀសទាំងអស់។ ក្នុងអង្គប្រជុំ គេបានប្រាប់ថា អ្នកណាពូកែ
រកត្រី គេនឹងឲ្យត្រឡប់ទៅភូមិរកត្រីវិញ លឺដូច្នេះ ខ្ញុំបានជ្រើសយកការងារ
នេសាទដោយសារខ្ញុំចេះនេសាទស្រាប់ រីឯក្រុមគ្រួសារខ្ញុំគេចាត់ឲ្យធ្វើការងារ
កាប់ដី រែកដីនៅជើងភ្នំកង្កែបនោះ។ ខ្ញុំបានស្នាក់នៅជុំក្រុមគ្រួសារបានតែ
មួយយប់ប៉ុណ្ណោះ។ លុះស្អែកឡើង គេបានឲ្យអ្នកដែលត្រូវទៅនេសាទ
ទាំងអស់ត្រឡប់ទៅភូមិវិញ ពេលនោះខ្ញុំក៏មានឈ្មោះត្រូវទៅនឹងគេដែរ
ហើយក៏ជាពេលដែលខ្ញុំបែកពីឪពុកម្តាយខ្ញុំនិងបងប្អូនទាំងអស់ដែរ តាំងពី
ពេលនោះមកខ្ញុំលែងបានជួបពួកគាត់ទៀតហើយ ហើយក៏មិនដឹងពីសុខទុក្ខ
របស់ពួកគាត់យ៉ាងណាដែរ។ ពេលទៅដល់ភូមិ គេបានបែងចែកពួកខ្ញុំជា
ក្រុមឲ្យទៅនេសាទដោយចាប់ផ្តើមពីម៉ោង៦ព្រឹកដល់ម៉ោង៥ល្ងាច រីឯរបប
អាហារគឺគេបានចែកអង្ករឲ្យម្នាក់មួយខាំក្នុងមួយថ្ងៃ។ ព្រោះតែហូបមិនឆ្អែត
ខ្ញុំបានដកដំឡូងនៅចំការដែលគេបោះបង់ចោលយកមកហូបដោយមិនឲ្យ

ពួកខ្មែរក្រហមឃើញទេ ព្រោះខ្ញុំធ្លាប់ឃើញខ្មែរក្រហមចាប់អ្នកដែលយក
ហូបបញ្ជូនចេញទៅ តែខ្ញុំមិនដឹងថាគេបញ្ជូនអ្នកទាំងនោះទៅណាទេ ហើយ
ខ្ញុំបានឃើញគេយកទៅអស់៩នាក់ហើយតាំងពីខ្ញុំមករស់នៅទីនេះ។ នៅទីនេះ
បានប្រហែល៤ខែ អង្គការបានកោះហៅប្រជាជនវៀតណាមទាំងអស់ទៅ
ប្រជុំនៅឃុំប្រឡាយមាស ក្នុងអង្គប្រជុំគេបានប្រាប់ថាបងប្អូនទាំងអស់នឹង
បានត្រឡប់ទៅស្រុកយួនវិញ ពេលលឺថាឲ្យត្រឡប់ទៅស្រុកយួនវិញ ខ្ញុំអត់
ហ៊ានសួរនាំអ្វីទៅពួកខ្មែរក្រហមទេព្រោះខ្ញុំខ្លាចពួកវាធ្វើបាប។ ខ្ញុំមិនជឿសំដី
ដែលពួកខ្មែរក្រហមនិយាយទេ ហើយក៏មិនមានចិត្តត្រេកអរអ្វីដែរ ក្នុងចិត្ត
គិតថាមិនដឹងគេឲ្យខ្ញុំទៅរស់ ឬទៅស្លាប់នោះទេពេលនេះ។ គេក៏បាន
ប្រាប់ទៀតថា អ្នកដែលបានចូលរួមប្រជុំថ្ងៃនេះ ត្រូវយកដំណឹងនេះទៅប្រាប់
បន្តដល់អ្នកដែលអត់បានដឹងថា ត្រូវរៀបចំខ្លួនទៅ ២ថ្ងៃទៀតនឹងទៅប្រទេស
វៀតណាមវិញ ហើយដាក់ត្រីដែលរកបានតាមខ្លួនសម្រាប់ហូបទៅ។
ខណៈនោះ ពួកខ្មែរក្រហមបានប្រមូលប្រជាជនវៀតណាមទាំងអស់ រួមទាំង
អ្នកដែលត្រូវបានជម្លៀសទៅជើងភ្នំកង្កែបឲ្យមកជួបជុំគ្នានៅមាត់កំពង់ចម្លង
កំពង់បឹង ខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ដើម្បីធ្វើដំណើរត្រឡប់ទៅប្រទេសវៀតណាម
វិញ។ ២ថ្ងៃក្រោយមក ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរមកដល់មាត់កំពង់ចម្លងកំពង់បឹង
ហើយខ្ញុំក៏បានឃើញសាឡាងខ្មែរក្រហមកំពុងរង់ចាំដាក់ប្រជាជន ភ្លាមនោះ
ខ្ញុំមិនទាន់ចុះទៅសាឡាងទេ ខ្ញុំនៅឈរលើស្ពានដើម្បីរង់ចាំមើលផ្លូវឪពុកម្តាយ
និងបងប្អូនខ្ញុំដែលមកពីជើងភ្នំកង្កែប បន្តិចក្រោយមកខ្ញុំបានជួបនឹងម្តាយមីង
ខ្ញុំម្នាក់ គាត់បានសួរខ្ញុំថា ក្មួយឯងនៅរស់ទេ? ខ្ញុំបានតបវិញថា ខ្ញុំមិនអីទេ
ខ្ញុំនៅរស់ទេ? ខ្ញុំក៏បានសួរគាត់វិញថា មីងបានជួបឪពុកម្តាយខ្ញុំអត់? គាត់
បានប្រាប់ខ្ញុំវិញថា ឪពុកម្តាយ ជីតា និងសាច់ញាតិក្មួយឯងបានស្លាប់
ច្រើនណាស់ ពេលបានលឺដូច្នេះ ខ្ញុំបានទន់ជង្គង់ធ្លាក់ចូលក្នុងទឹកភក់សន្លប់

MR. NGVIENG YANG THANN

Mr. Ngvieng Yang Thann was born in 1953 at Anlong Snau village, Pralay Meas commune, Kampong Leaeng district, Kampong Chhnang province. He is a civil party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia (ECCC).

Before the Khmer Rouge regime, I lived with my parents and siblings in our homeland located in Anlong Snau village. I was the eldest son in the family. Because my family was poor, I never went to school and helped my father to fish in order to support the family.

In April 1975, 10 days after Khmer New Year, the Khmer Rouge came to my village. They asked for a team leader who supervised the Vietnamese people and then they told the team leader that “you have two more days, to organize for all the Vietnamese people to leave from this village”. Two days later, around 9am, the Khmer Rouge transferred my family and other Vietnamese people to the base of Kangkaeb Mountain located in District 16. It took us one day to reach it. When there, the Khmer Rouge convened all the evicted people for a meeting. In the meeting, the Khmer Rouge announced that “those who are good at fishing will be sent back to the village to fish”. I chose to go fishing after hearing this because I could do it. However, my family members were tasked to hoe land and carry soil at the base of Kangkaeb Mountain. I stayed together with my family for only one night. The next morning, the Khmer Rouge sent the people who could fish back to the village. I was ordered to go as well, and it was at that time that I separated from my parents and siblings. Since then, I have never met them again.

When we reached the village, the Khmer Rouge divided us into groups for the fishing. They made us fish from 6am until 5pm, and the only food portion offered to each person was 10 grams of rice per day. Due to hunger, I pulled out potatoes

from an abandoned farm without letting the Khmer Rouge see me. I used to see that when the Khmer Rouge caught those who took something eat and they would be sent away, but I did not know where they were sent to. In the time that I stayed there, I learnt that 9 people were taken away. After living there for about four months, Angkar convened all Vietnamese people for a meeting at Pralay Meas commune. In the meeting, they told us that “you will all be sent back to Vietnam”. Hearing this, I did not dare ask any question to the Khmer Rouge because I was afraid of being mistreated. I was not happy however because I did not believe what the Khmer Rouge were saying, and did not know whether the Khmer Rouge were sending me to my death. They also told us that “those who joined this meeting have to inform those who did not. Now, prepare yourself to leave, you have two more days, then you will be sent to Vietnam. Bring the fish you earned with you for eating on the way”. Meanwhile, the Khmer Rouge organized for all Vietnamese people, including those who were transferred to the base of Kangkaeb Mountain, to meet at Kampong Boeng port in Kampong Chhnang province, in order to send them back to Vietnam.

Two days later, I arrived at Kampong Boeng port. I saw the Khmer Rouge’s ferry waiting for us. I did not immediately board the ferry; I stood on bridge waiting for my parents and siblings who were traveling from Kangkaeb Mountain. A moment later, I met my aunt and she asked me “you are still alive?” I replied “I am alright, still alive”. Immediately, I asked her “do you see my parents and siblings?” and then she told me that “your parents and relatives are dead”. After I heard the news of my

បាត់ស្មារតី មួយសន្ទុះក្រោយមកខ្ញុំបានដឹងខ្លួនវិញ ហើយក៏បានទៅលាង
សម្អាតខ្លួនប្រាណដែលប្រឡាក់កក រួចចុះទៅអង្គុយក្នុងសាឡាងដើម្បីរងចាំ
ចេញដំណើរ។ ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរតាមសាឡាងខ្មែរក្រហមអស់រយៈពេលពីរ
ថ្ងៃទើបទៅដល់ព្រំដែនកម្ពុជារៀតណាមក្នុងសំណា។ ពេលទៅដល់ព្រំដែន
ក្នុងសំណា សាឡាងបានចូលចត គេក៏បានឲ្យប្រជាជនទាំងអស់ចុះនៅទីនេះ
បន្ទាប់មកសាឡាងខ្មែរក្រហមបានថយទៅអែបនឹងសាឡាងវៀតណាម
ពេលនោះខ្ញុំបានឃើញគេលីបាវចេញពីសាឡាងវៀតណាមទៅដាក់ក្នុង
សាឡាងខ្មែរក្រហមវិញ ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនបានដឹងថានៅក្នុងបាវទាំងនោះមានដាក់
អ្វីខ្លះនោះទេ ក្រោយពីធ្វើរួចរាល់ កងទ័ពវៀតណាមបានយកកាណូតមក
ដឹកប្រជាជនទៅកាន់សាឡាងវៀតណាម។ ពេលកាណូតដឹកខ្ញុំទៅកាន់
សាឡាង ខ្ញុំបានសួរកងទ័ពវៀតណាមថា ក្នុងបាវនោះមានដាក់អ្វីខ្លះ ហើយ
គេបានប្រាប់ខ្ញុំវិញថា ជាអង្ករនិងអំបិល បើមិនមានអង្ករនិងអំបិលដោះដូរ
នោះទេ បងប្អូនក្នុងប្រទេសកម្ពុជាមុខជានឹងស្លាប់អស់ហើយ។ ខ្ញុំបាន
បន្តដំណើរតាមសាឡាងវៀតណាមអស់រយៈពេល១ថ្ងៃទើបដល់ប្រទេស
វៀតណាម។ ពេលដល់ប្រទេសវៀតណាម ប្រជាជនទាំងអស់ត្រូវបានគេ
ដឹកដាក់តាមភូមិ កាលនោះខ្ញុំត្រូវបានគេឲ្យរស់នៅក្នុងសាលារៀនខាន់អាង
ស្ថិតក្នុងភូមិខាន់អាង។ នៅទីនោះ គេបានបើកអង្គរឲ្យខ្ញុំសម្រាប់ហូប

រយៈ៦០ថ្ងៃ ខ្ញុំបានទទួលអាហារហូបចុកគ្រប់គ្រាន់វិញ ហើយក៏មានពេទ្យ
សម្រាប់ព្យាបាលពេលខ្ញុំឈឺដែរ។ ខ្ញុំរស់នៅទីនេះបាន១ខែ ខ្ញុំចាប់ផ្តើមចេញ
រកការងារធ្វើ ការងារអ្វីក៏ខ្ញុំធ្វើដែរឲ្យតែអាចចិញ្ចឹមជីវិតបាន។ នៅពេលដែល
ខ្ញុំឃើញគេជួបជុំបងប្អូនម្តងៗ ខ្ញុំមានអារម្មណ៍តែលោល ពិបាកចិត្ត នឹក
ដល់ឪពុកម្តាយនិងបងប្អូនដែលបានស្លាប់ទៅ ព្រោះពេលនេះខ្ញុំគ្មានសល់
នរណាទៀតទេ មានតែម្នាក់ឯងគត់។ ពេលខ្លះ ខ្ញុំដេកយំដោយសារនឹកដល់
ពួកគាត់ពេក ឯពេលខ្លះទៀតខ្ញុំមានអារម្មណ៍តូចចិត្ត តែបានមិត្តភក្តិមួយចំនួន
ជួយពន្យល់ឲ្យខ្ញុំកាត់ចិត្ត ឈប់គិតពីអតីតកាលទៅ ត្រូវគិតពីអនាគតខ្លួនឯង
វិញម្តង។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៨៣ ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តវិលត្រឡប់មកប្រទេសកម្ពុជា
វិញ ពេលមកដល់ស្រុកខ្មែរខ្ញុំគិតចង់ទៅរស់នៅក្នុងស្រុកកំណើតវិញ តែភូមិ
នោះមានសភាពស្ងាត់ជ្រងំគ្មានមនុស្សរស់នៅ ដូច្នេះខ្ញុំបានត្រឡប់មករស់នៅ
ទីរួមខេត្តកំពង់ឆ្នាំងវិញរហូតដល់សព្វថ្ងៃ។ ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តនៅទីនេះ
ដោយសារតែខ្ញុំបានដឹងថាឪពុកម្តាយនិងបងប្អូនខ្ញុំបានស្លាប់នៅភ្នំកង្កែប
ដែលស្ថិតនៅមិនឆ្ងាយប៉ុន្មានពីផ្ទះខ្ញុំនោះទេ ហើយខ្ញុំតែងតែសម្លឹងមើលភ្នំ
នោះ ពេលខ្ញុំនឹកដល់ឪពុកម្តាយនិងបងប្អូនខ្ញុំ ព្រោះវាជារឿងធ្វើឲ្យចិត្តខ្ញុំបានស្ងប់
បន្តិច។

family's death, I collapsed onto my knees and fell down from the bridge into muddy water, and fainted. Few minutes later, I was awakened. I went to wash my muddy body, and then sat on the ferry to wait for departure. I travelled on the ferry for two days to reach in the Cambodia-Vietnamese border (K'am Samnor border). When the ferry landed, the Khmer Rouge ordered the people to get off it and then the Khmer Rouge piloted ferry back close to Vietnam's ferry. I saw that they carried sacks from Vietnam's ferry to put onto the Khmer Rouge's ferry but I did not know what were in those sacks. After they did finished, the Vietnamese soldiers brought us by motorboat to Vietnam's ferry. Suddenly, I asked a Vietnamese soldier "what were in those sacks?" he replied that "those were rice and salt, and if we did not have rice and salt for exchange, then people who live in Cambodia will die". I traveled by ferry for one day to reach Vietnam. When we reached Vietnam, all of us were sent to stay to different villages. I was sent to stay in Khann Ang School located in Khann Ang village. Over there, I received a portion to last for 60 days. I got enough food and medical care when I was sick. I started to look for a job after staying there for a month. I did whatever I could in order to survive. But whenever I saw other family

reunions, I felt very lonely and sad, and missed my dead parents and siblings, because I had no one left except myself. Sometimes, I cried while sleeping because of how much I missed them. Sometime I was disappointed but some friends of mine came to me and explained that I should stay away from what happened in the past and start thinking about the future.

In 1983, I decided to go back to Cambodia. When I arrived in Cambodia, I wanted to live in my home village, but this village was very quiet and no people were living in it, so I decided to return to Kampong Chhnang town, where I have remained until today. I know that my parents and siblings died at Kangkaeb Mountain, which is not so far from my house, so I always stare towards Kangkaeb Mountain whenever I miss my parents and siblings, because it makes me feel calm and better.

លោកស្រី អ៊ឹង ទី

លោកស្រី អ៊ឹង ទី កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៨ មានស្រុកកំណើតនៅ
ភូមិកោះចំការ ឃុំបឹងសាលា
ស្រុកកំពង់ត្រាច ខេត្ត កំពត។
លោកស្រី គឺជាដើម
បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

កាលពីសម័យលន់ នល់ គ្រួសារខ្ញុំរស់នៅក្នុងជីវភាពសមធម៌នៅស្រុកកំណើត
ក្នុងភូមិកោះចំការ។ ឪពុកខ្ញុំជាកូនកាត់ចិនវៀតណាមនិងមានមុខរបរជាអ្នកស្រែ
ចំការ រីឯម្តាយខ្ញុំជាកូនខ្មែរនិងមានមុខរបរជាអ្នកលក់ដូរ។ ក្នុងភូមិកំណើត មានតែ
គ្រួសារខ្ញុំមួយគត់ដែលជាគ្រួសារមានខ្សែស្រឡាយចិនយួន ក្រៅពីនេះគឺសុទ្ធតែជា
គ្រួសារខ្មែរ។ ខ្ញុំមានបងប្អូនទាំងអស់៧នាក់ តែពួកគាត់បានទៅរស់នៅភ្នំពេញ
អស់ហើយ នៅសល់តែបងប្រុសច្បងឈ្មោះ អ៊ឹង យី ម្នាក់គត់ដែលរស់នៅជាមួយខ្ញុំ
និងឪពុកម្តាយ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧២-១៩៧៣ មានការបាញ់គ្នារវាងទ័ពខ្មែរក្រហមនិង
ទ័ពវៀតណាម (ត្រូវបានគេហៅថាទ័ពយៀកកុង) កាលនោះទាហានយៀកកុង
ដែលធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់តំបន់ខ្ញុំរស់នៅ បានប្រាប់ឪពុកម្តាយខ្ញុំថា “អ៊ឹងនៅទីនេះ
អត់បានទេ អ៊ីរត់ទៅស្រុកយួនទៅ កុំនៅទីនេះអី ព្រោះគ្រួសារអ៊ីមានខ្សែស្រឡាយ
ចិនយួន បើពួកខ្មែរក្រហមចូលមកដល់ទីនេះ ពួកវានឹងមិនឲ្យគ្រួសារអ៊ីនៅទីនេះ
ទេ”។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានមកប្រាប់ឪពុកខ្ញុំឲ្យនាំគ្រួសារទៅរស់នៅកន្លែង
ផ្សេង កាលនោះគេមកប្រាប់តែគ្រួសារខ្ញុំមួយប៉ុណ្ណោះឲ្យទៅព្រោះគេដឹងថាឪពុកខ្ញុំ
ជាចិនយួន។ ពួកវាបានមកហៅគ្រួសារខ្ញុំចំនួនបីថ្ងៃជាប់ៗគ្នាឲ្យរៀបចំអីវ៉ាន់ចេញទៅ
នៅថ្ងៃទី១ គេបានមកប្រាប់ឪពុកខ្ញុំថាឲ្យរៀបចំនាំគ្រួសារចេញទៅ តែឪពុកខ្ញុំបាន
កុហកថា “នៅចាំកូនមកជុំគ្នាសិន” តាមពិតឪពុកខ្ញុំបានឲ្យបងប្រុសខ្ញុំលូចរត់ទៅមុន។
នៅថ្ងៃទី២ គេបានមកប្រាប់ម្តងទៀត តែម្តាយខ្ញុំបានកុហកថា “ចាំឪពុកខ្ញុំមកផ្ទះវិញ
សិន” តែតាមពិតឪពុកខ្ញុំបានលូចរត់ទៅបាត់ហើយ។ នៅព្រឹកថ្ងៃទី៣ ខ្មែរក្រហម
បានមកម្តងទៀត ម្តាយខ្ញុំបានប្រាប់ខ្មែរក្រហមថា “ពួកខ្ញុំនឹងទៅតាមក្រោយតលូវ
ហើយ មិត្តបងទៅមុនទៅ” ពេលខ្មែរក្រហមទៅបាត់ ខ្ញុំនិងម្តាយបានប្រញាប់ប្រញាល់
លើកអីវ៉ាន់ដាក់រទេះគោនាំគ្នារត់ចេញពីទីនេះ។ គ្រួសារខ្ញុំ បានមកជួបជុំគ្នានៅវត្ត
គុកកំបោរស្ថិតក្នុងឃុំបុស្សីស្រុក ស្រុកកំពង់ត្រាច រួចក៏បន្តដំណើរទៅភ្នំស្លាក់ខ្មៅ
ដែលស្ថិតនៅខាងកើតភ្នំប្រចៀវជាប់ព្រំប្រទល់វៀតណាម។ ពួកយើងបានធ្វើដំណើរ
ជាង១សប្តាហ៍ទើបដល់ភ្នំស្លាក់ខ្មៅ។ នៅទីនេះ គ្រួសារខ្ញុំបានរស់នៅជាមួយបងស្រី
ជីដូនមួយឈ្មោះអៀត និងបានប្រកបរបរស៊ីល្បូលបោចស្មៅឲ្យគេដើម្បីយកលុយ
ទិញអង្ករហូប។ ដោយសារអត់អាហារខ្លាំងពេក ខ្ញុំនិងបងប្រុសខ្ញុំ បានសម្រេចចិត្ត
ទៅគាស់ដំឡូងនៅចម្ការមួយដែលជាចម្ការគេបោះបង់ចោល ពួកខ្ញុំបានគាស់ដំឡូង

បណ្តើរ ភ័យបណ្តើរ ព្រោះតែខ្លាចខ្មែរក្រហមឃើញយកទៅសម្លាប់ចោល ព្រោះ
ទីនេះជាតំបន់ដែលខ្មែរក្រហមធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់។ នៅបានប្រហែល២ទៅ៣ខែ
ខ្មែរក្រហមបានវាយចូលមកតំបន់ភ្នំស្លាក់ខ្មៅទាំងយប់ ពេលនោះ គ្រួសារខ្ញុំនិង
បងស្រីជីដូនមួយខ្ញុំឈ្មោះអៀត ព្រមទាំងកូនកាត់២នាក់ទៀត (កូនស្រីអាយុ៨ខែ
និងកូនប្រុសអាយុ១៥ឆ្នាំ) បាននាំគ្នារត់ទៅក្នុងលេណដ្ឋានក្នុងផ្ទះបងស្រីជីដូន
ឈ្មោះបេទាំងអស់គ្នា ដោយឃើញស្ថានភាពមិនស្រួលខ្លាំង គ្រួសារខ្ញុំបានបបួល
បងស្រីអៀតនិងបងស្រីបេរត់ចេញពីទីនេះ ប៉ុន្តែពួកគាត់មិនព្រមរត់ទេ ដូច្នេះមានតែ
គ្រួសារខ្ញុំប៉ុណ្ណោះដែលសម្រេចចិត្តរត់ចេញពីលេណដ្ឋាននេះ។ លុះព្រឹកឡើង ទ័ព
ខ្មែរក្រហមបានដកថយវិញ ពួកខ្ញុំបានត្រឡប់ចូលក្នុងភូមិវិញដើម្បីរកបងស្រីបេ និង
បងស្រីអៀតព្រមទាំងកូនកាត់ពីរនាក់ទៀត តែគួរឲ្យសោកស្តាយ ពេលមកដល់ផ្ទះ
គាត់ ខ្ញុំបានឃើញត្រឹមតែសាកសពពួកគាត់និងក្មួយខ្ញុំពីរនាក់ប៉ុណ្ណោះ ព្រោះពួកគាត់
និងក្មួយប្រុសខ្ញុំត្រូវបានគេបាញ់សម្លាប់ រីឯក្មួយស្រីខ្ញុំដែលមានអាយុ៨ខែត្រូវបាន
ចាក់នឹងកាំបិតសម្លាប់។

បន្ទាប់មក គ្រួសារខ្ញុំក៏បានសម្រេចចិត្តធ្វើដំណើរទៅនៅតំបន់កូនត្រី មិនយូរប៉ុន្មាន
ខ្មែរក្រហមបានវាយមកដល់ទីនេះទៀត គ្រួសារខ្ញុំបាននាំគ្នារត់ទៅនៅភូមិកៀនខ្មែរ
ម្តង។ នៅភូមិកៀនខ្មែរ គ្រួសារខ្ញុំមិនបានប្រកបមុខរបរអ្វីទេ ព្រោះគិតតែពីស្តាប់
សំឡេងគ្រាប់ឆ្នោត ក្រែងធ្លាក់ដល់កន្លែងយើងរស់នៅ នៅបានប្រហែល១ឆ្នាំ ខ្ញុំបាន
លឺដំណឹងថាខ្មែរក្រហមបានចូលមកទីនេះ ពួកខ្ញុំបានបង្ខំចិត្តរត់ចេញទៅនៅភូមិតិញ
ថ្មីដែលស្ថិតនៅជាប់ព្រំប្រទល់វៀតណាម។ នៅភូមិតិញថ្មី ខ្ញុំបានដើររកអុសដើម្បី
ដូរយកអង្ករហូប ពួកយើងមានបាយហូបតែពេលណាដែលយើងរកអុសបានច្រើនតែ
ប៉ុណ្ណោះ នៅបានតែ១ឆ្នាំ (ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៧) ខ្មែរក្រហមបានវាយចូលមកដល់
ទៀត ខ្ញុំក៏រត់ទៅនៅភូមិបាយអ៊ុតបានប្រហែលកន្លះខែ គ្រួសារខ្ញុំក៏ត្រឡប់ទៅគិញ
ថ្មីវិញ ព្រោះខ្មែរក្រហមបានដកទ័ពចេញពីទីនោះអស់ហើយ។ ចុងឆ្នាំ១៩៧៩ ពេល
ដឹងថារបបខ្មែរក្រហមត្រូវបានដួលរលំ គ្រួសារខ្ញុំបានវិលត្រឡប់មកនៅស្រុកកំណើត
ភូមិកោះចំការ ឃុំបឹងសាលា ស្រុកកំពង់ត្រាច ខេត្តកំពតវិញ។ ខ្ញុំបានតាមស្វែងរក
បងប្អូនបង្កើតខ្ញុំ ប៉ុន្តែរកមិនឃើញពួកគាត់ទេ ដូច្នេះខ្ញុំបានគិតថាពួកគាត់បានស្លាប់
អស់ហើយ បើនៅរស់ពួកគាត់ប្រាកដជាត្រឡប់មករកក្រុមគ្រួសារនៅស្រុកកំណើត
ជាមិនខាន។

MS. OENG TY

Ms. Oeng Ty was born in 1958 in Kaoh Chamkar village, Boeng Sala commune, Kampong Trach district, Kampot province. She is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

During the Lon Nol regime, my family lived in our homeland of Kaoh Chamkar village and had good living conditions. My father was half Chinese and half Vietnamese, and was a farmer. My mother was Cambodian; she ran a little shop in our house. My family was the only family in our village who had Chinese and Vietnamese ancestors; otherwise there were only Khmer families. I had seven siblings but most of them had moved to live in Phnom Penh city, only my oldest brother and I, Oeng Khy, remained in our homeland and lived with my parents. Because our home was located near the Cambodian-Vietnamese border*, fighting between Lon Nol soldiers and Vietnamese troops happened continuously. Therefore, I never went to school while growing up, and dreamt of escaping the war.

In 1972 and 1973, there was fighting at the border between Khmer Rouge soldiers, Vietnamese troops, and the so-called Yeak Cong** soldiers. During this period, some Yeak Cong soldiers that were patrolling the area told my father "Uncle! You should not live here anymore, move to Vietnam. Do not stay here, because your family is half Chinese and Vietnamese. If the Khmer Rouge arrive here, they will not allow your family to stay."

In the beginning of 1975, the Khmer Rouge entered our village and told my father to move his family to live in another area. At the time, my family was the only one asked to leave the village because they knew that my father was half Chinese and half Vietnamese. For three subsequent days the Khmer Rouge came to tell my family to leave. On the first day, the Khmer Rouge spoke to my father, they said "take your family and leave," but he responded with a lie, "let me wait for all my children to get home before you make me leave." Meanwhile he had already told my oldest brother to run away. On the second day, the Khmer Rouge came again, this time my mother tried to trick them and said "let me wait for my husband to come home before you make me leave." By then, my father had already escaped. On the morning of the third day, the Khmer Rouge came back and my mother told them "Brother Comrade, you leave first, and we will follow in a moment." When the Khmer Rouge left our home, my mother and I quickly prepared our ox cart, loaded our belongings, and rode away. The four of us met again at Kouk Kambor pagoda in Russei Srok commune, Kampong Trach district, and we traveled together to Slak Khmao Mountain located in the east of Bra Chiev Mountain near the Vietnamese border. We walked for more than a week before we reached Slak Khmao Mountain.

Once there, my family lived on the Vietnamese side of the border with my female cousin, let. I pulled out weeds to earn a little money to buy rice to eat. One day, my brother and I decided to secretly take some potatoes

from an abandoned farm because we were so hungry. While digging up the potatoes, we were scared that the Khmer Rouge would kill us if they found us, as we knew that the Khmer Rouge often patrolled this area. After living in Slak Khmao Mountain for about two or three months, the Khmer Rouge suddenly arrived at night and a battle broke out between them and some Vietnamese troops. My family and my cousin let's family, including her two children (8-month-old daughter and 15-year-old son) quickly went to the house of another cousin named Be, to hide in a trench that she had dug inside her house to seek shelter from the fighting. When the fighting came closer and became more intense, my family tried to persuade let and Be that we had to escape from the house, because it did not feel safe to stay there. Both of them were too scared to leave, and eventually only my family decided to leave Be's house. We ran to the next village in Kaun Trum area. The next morning, the Khmer Rouge troops withdrew and we returned to Slak Khmao village to check whether Be and let and her children were alright. Sadly, when we arrived at Be's house, we found their dead bodies. My cousins and nephew had been shot, while my niece had been stabbed with a knife.

After this shock, my family decided to move to Kaun Trum area. After living there for a short period of time, the Khmer Rouge attacked there as well, so again my family moved villages and went to Kien Khmer. Even there I heard rockets explosions almost every day. As we lived in constant fear of the rockets, were not able to go on with our lives and make a living, so we never had enough food to eat. We stayed in Kien Khmer village for about a year in very difficult living conditions. When I heard that the Khmer Rouge would attack Kien Khmer, we decided to move again to Kinh Thmei village, near the Vietnamese border. While there, I began selling firewood in exchange for rice, so we had rice to eat whenever we collected a lot of firewood. We lived in Kinh Thmei village for about a year. In April 1977, the Khmer Rouge attacked this village too, so my family moved on to Bay Eut village. About half month later, we moved back to Kinh Thmei village because the Khmer Rouge troops had withdrawn.

At the end of 1979, when we heard that the Khmer Rouge regime had collapsed and all their soldiers had escaped, my family moved back to our homeland in Kaoh Chamkar village, Boeng Sala commune, Kampong Trach district, Kampot province. I tried to search for my siblings who had moved to Phnom Penh, but I could not find any information about them. I believe that all of them are dead because if they were alive, they would have also come back to our homeland to find our family.

* Ha Tieng border

** Cambodian pronunciation for "Viet Cong"

ការងារដោយបង្ខំនៅការដ្ឋានទំនប់

Forced labor at dam sites

Painted by Mr.
Copyright © 2015 by CHRAC

លោកស្រី ចៅ ឡាង

លោកស្រី ចៅ ឡាង កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥១ មានស្រុកកំណើតនៅ
ភូមិប្រាំងចម្រុះ សង្កាត់បុស្សីកែវ
ក្រុងភ្នំពេញ។ លោកស្រី គឺជា
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

មុនឆ្នាំ១៩៧០ ខ្ញុំរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយនៅបន្ទាយទាហានប្រសូត្រ
ស្ថិតក្នុងខេត្តស្វាយរៀង។ ឪពុកខ្ញុំ ចៅ សាង គឺជាទាហានសក្តិមួយ ចំណែក
ម្តាយខ្ញុំ ស៊ីម រៀង ជាមេផ្ទះ។ ខ្ញុំមានបងប្អូនសរុប៥នាក់ (ស្រី៣នាក់និង
ប្រុស២នាក់)។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧០ ក្រុមគ្រួសារខ្ញុំបានផ្លាស់មករស់នៅបន្ទាយ
ទាហានបន្ទាយស្លឹកក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៣ ខ្ញុំបានចូលធ្វើពេទ្យ
នៅពេទ្យទាហាន៤០៤ស្ថិតក្នុងខេត្តសៀមរាប។ នៅទីនោះ ខ្ញុំបានធ្វើការ
ជាមួយសហការីជនជាតិហ្វីលីពីនម្នាក់ ហើយមុនពេលគាត់ត្រឡប់ទៅ
ប្រទេសគាត់វិញ គាត់បានប្រាប់ខ្ញុំថា អ្នកឯងត្រូវលាក់ប្រវត្តិខ្លួនឯងឲ្យជិត
ព្រោះចូលឆ្នាំនេះខ្មែរក្រហមនឹងវាយបែកទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយគេនឹងប្រមូល
អ្នករដ្ឋការទៅសម្លាប់ចោលទាំងអស់។ នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៥ (មុនចូលឆ្នាំ
ខ្មែរ) ខ្ញុំបានសុំច្បាប់មកភ្នំពេញ១ខែ ព្រោះតែខ្ញុំចង់ដឹងពីសភាពការណ៍នៅ
ភ្នំពេញ។ ពេលមកដល់ភ្នំពេញ ខ្ញុំបានប្រាប់ឪពុកខ្ញុំឲ្យបានដឹងពីអ្វីដែល
ជនជាតិហ្វីលីពីនបានប្រាប់ខ្ញុំ ហើយខណៈនោះខ្ញុំក៏បានលាក់ឯកសណ្ឋាន
ទាហានរបស់ខ្ញុំ ចំណែកឪពុកខ្ញុំក៏បានបោះកាំភ្លើងចោលនិងលាក់ឯកសណ្ឋាន
ទាហានរបស់គាត់ដែរ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានទៅស្នាក់នៅជាមួយមិត្តខ្ញុំនៅភូមិ
ដីឥដ្ឋនៅស្រុកកៀនស្វាយ ដោយសារតែនៅទីនោះមានការលេងកម្សាន្ត
ពេលចូលឆ្នាំខ្មែរ។ ដល់ថ្ងៃចូលឆ្នាំខ្មែរ ខ្មែរក្រហមបានចូលមកដល់ទី
ក្រុងភ្នំពេញ ពេលនោះខ្ញុំបានព្យាយាមចូលទីក្រុងទៅរកឪពុកម្តាយខ្ញុំដែរ
ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនអាចចូលបាន ដោយសារមានទាហានច្រើននិងមានការចលាចល
ខ្លាំង ខ្ញុំក៏ត្រឡប់មកភូមិដីឥដ្ឋវិញ។ ក្រោយមក ឪពុកខ្ញុំបានមកជួបខ្ញុំនៅភូមិ
ដីឥដ្ឋ ហើយគាត់បានប្រាប់ខ្ញុំថាគាត់បន្តដំណើរទៅខេត្តស្វាយរៀងដើម្បីរក
ម្តាយខ្ញុំ។ ដោយសារបាត់ដំណឹងឪពុកខ្ញុំយូរ ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរទៅរកពួកគាត់
នៅខេត្តស្វាយរៀងដែរ។ ពេលធ្វើដំណើរដល់ភូមិបុស្សីកែវ ខេត្តស្វាយរៀង
ខ្ញុំបានជួបបងស្រីដ៏ជូនមួយនិងគ្រួសារគាត់ (ប្តីនិងកូនស្រីគាត់ម្នាក់អាយុ៣ឆ្នាំ
ម្នាក់) បន្ទាប់មកខ្មែរក្រហមបានឲ្យខ្ញុំនិងបងស្រីដ៏ជូនព្រមទាំងគ្រួសារគាត់

ទៅនៅភូមិអូរកន្សែង ឃុំតាប្រុក ស្រុកចំការលើ ខេត្តកំពង់ចាម។
នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្មែរក្រហមបានដាក់គោលការណ៍ឲ្យប្រជាជនហូបបាយ
រួម និងបែងចែកកម្លាំងឲ្យធ្វើការតាមសហករណ៍និងកងចល័ត។ ពេលនោះ
គេបានចាត់ឲ្យបងប្អូនដ៏ជូនមួយខ្ញុំធ្វើការនៅសហករណ៍ភូមិអូរកន្សែង
រីឯខ្ញុំចូលក្នុងកងចល័តស្រួច។ នៅថ្ងៃមួយ ខ្ញុំបានចូលលេងបងស្រីដ៏ជូនមួយ
ខ្ញុំក្នុងភូមិ ប៉ុន្តែប្រជាជនចាស់នៅក្នុងភូមិបានប្រាប់ខ្ញុំថា បងប្អូនដ៏ជូនមួយខ្ញុំ
ទាំងគ្រួសារត្រូវបានគេដាក់ច្រវាក់អូសតាមទេះគោយកទៅសម្លាប់នៅភ្នំ
អូរកន្សែងទាំងយប់ ដោយចោទថាជាខ្មែរសលុចអំបិលរបស់អង្គការ។
ក្រោយមក គេបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅធ្វើការក្នុងកងចល័តតំបន់៤២ដែលមាន
មនុស្សប្រហែល១០០នាក់។ កងចល័តនេះ ត្រូវបានបញ្ជូនឲ្យដើរធ្វើការងារ
ចល័តលើកប្រព័ន្ធគីស្រែ ជីកប្រឡាយ គ្រប់ទីកន្លែងក្នុងស្រុកចំការលើ។
នៅរដូវប្រាំងឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្មែរក្រហមបានចាត់ឲ្យកងចល័ត៤២ទៅលើក
ទំនប់ស្ទឹងជីនិតស្ថិតក្នុងខេត្តកំពង់ធំ ក្រោយមកកងចល័តខ្ញុំត្រូវបានគេ
បញ្ជូនទៅច្រូតស្រូវនៅតំបន់វាលស្រែ១០០ រួចបន្តទៅជីកប្រឡាយភ្លោះ
នៅស្រុកបាយ ខេត្តកំពង់ធំ ពួកខ្មែរក្រហមបានហៅការដ្ឋានប្រឡាយភ្លោះ
ថាជាសមរភូមិក្តៅរបស់កងចល័ត។ នៅការដ្ឋាននេះ គេបានបង្ខំឲ្យពួកយើង
ធ្វើការទាំងថ្ងៃទាំងយប់ ចំណែកការហូបចុកវិញគឺគេឲ្យយើងហូបពោតកំបោរ
និងពេលខ្លះទៀតឲ្យយើងហូបបបរតែម្នាក់ពីរវែកក្នុងមួយពេល ហើយគេ
ចែកឲ្យពីរដងក្នុងមួយថ្ងៃ។ ពេលនោះ ខ្ញុំមានរូបរាងស្គម ស្លេកស្លាំង ហៅ
ហត់ និងគ្មានកម្លាំងក្នុងខ្លួនទេ ព្រោះការហូបចុកមិនគ្រប់គ្រាន់និងការបង្ខំ
ឲ្យធ្វើការហួសកម្លាំង។ មានមនុស្សរាប់ពាន់នាក់កំពុងធ្វើការក្នុងការដ្ឋាន
ប្រឡាយភ្លោះនេះ ដែលម្នាក់ៗត្រូវរែកដីចាក់ទប់ស្ទឹងមួយយ៉ាងធំ វាយបំបែក
ថ្ម គាស់ថ្ម និងរែកថ្មឡើងទៅចាក់ទំនប់ ហើយគេបានឲ្យយើងចាប់ផ្តើម
ការងារពីម៉ោង៤ក្នុងរាត្រីនិងម៉ោង១២ថ្ងៃត្រង់ និងម៉ោង១ល្ងាចដល់៥រសៀល រួចបន្ត

MS. CHAO LANG

Ms. Chao Lang was born in 1951 in Chrang Chamres village, Russei Kaev commune, Phnom Penh. She is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

Before 1970, I lived with my parents in Prasoutr barracks located in Svay Rieng province. My father, Chao Sang, was a second lieutenant soldier for Lon Nol and my mother, Sim Vieng, was a housewife. In 1970, my entire family, including my three sisters, two brothers and I, moved to live in Banteay Sloek barracks located in Phnom Penh. In 1973, I moved to Siem Reap town to start working as a nurse at Military Hospital 404. There I became friends with a Filipino man who was working as a commander in the U.S. Army. Before he left Cambodia, he told me to hide my personal background because he had information that during the upcoming Khmer New Year the Khmer Rouge would attack Phnom Penh, and they would take all the civil servants to be killed.

In early 1975, shortly before Khmer New Year, I asked permission to take leave for one month because I wanted to go to Phnom Penh and see what the situation was like. When I arrived in Phnom Penh, I told my father what my Filipino friend had said, and then I hid my uniform, while my father threw his gun away and also hid his uniform. Then, I went to stay with a friend at Dei Ith village, Kien Svay district, Kandal province, where we wanted to join a cultural celebration during the Khmer New Year. On Khmer New Year Day, the Khmer Rouge entered Phnom Penh city. When I heard the news, I immediately left and tried to get back into the city to find my parents. There were many soldiers on the road who did not allow me to go back to Phnom Penh and the whole situation was chaotic, so I had no other choice but to return to Dei Ith

village. Soon after, my father came there to meet me, and told me that he would keep traveling to find my mother who had been evacuated to Svay Rieng province. When my father did not come back after a few weeks, I traveled to find him in Svay Rieng province. I got as far as Bos Pring village, Svay Rieng province, where I met my cousin who was with her husband and their three-year-old daughter. Then, the Khmer Rouge ordered me and my cousin's family to live in Ou Kansaeng village, Ta Prok commune, Chamkar Leu district, Kampong Cham province. In Ou Kansaeng village, we were ordered to stay in a house that belonged to a family of "base people."

In the beginning of 1976, the Khmer Rouge introduced their policies of collective eating and working in cooperatives and mobile units. My cousin was assigned to work at the village cooperative of Ou Kansaeng and I was sent to work in the "vanguard mobile unit." This was a unit for young people who were strong and able to work hard. One day, I went back to the village to visit my cousin, but she was not there and some "base people" told me that her entire family, including her, her husband, and their daughter, had been chained and dragged behind an ox cart to Ou Kansaeng Mountain where they were killed. Angkar had accused them of stealing salt and being "Khmer Sar" people. I did not understand why they had been called "Khmer Sar," or what Angkar meant by that.

Soon after, I was moved to work in the Mobile Unit 42 which had about 100 people. We were working all over Chamkar Leu

◆

* "Khmer sar" means white Khmer.

ពីម៉ោង៦ដល់៨យប់។ ថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរក្រហមបានចុះមកមើលការដ្ឋាននេះ ម្តង ឬពីរដងក្នុងមួយខែ ហើយពួកគេតែងតែនិយាយមកកាន់ក្រុមកងចល័ត ទាំងអស់ថា ខំប្រឹងធ្វើការទៅមិត្ត ដើម្បីអង្គការមហាលោតផ្តោះ មហាអស្ចារ្យ។ ដើម្បីជៀសផុតពីការយកទៅសម្លាប់ ខ្ញុំបានរស់នៅលាក់ប្រវត្តិខ្លួនឯង និង ខំប្រឹងធ្វើការតាមផែនការដែលអង្គការបានកំណត់។ ក្រោយមក ក្រុម កងចល័ត៤២ត្រូវបានគេដកឲ្យទៅកាប់រានដីព្រៃនៅក្នុងឃុំបុសខ្នុរ ស្រុក ចំការលើ ដើម្បីយកដីដាំកប្បាស។

នៅខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨ ពេលកំពុងហូបបាយថ្ងៃត្រង់នៅឯរោងបាយ មេកង បីនាក់បានយកបញ្ជីឈ្មោះចេញមកហើយប្រកាសថា អ្នកដែលមានឈ្មោះ ត្រូវឡើងឡានទៅធ្វើការកាច់ពោតនៅកន្លែងថ្មី។ គេមិនបានឲ្យមនុស្សស្រី និងប្រុសឡើងឡានជាមួយគ្នានោះទេ គឺគេបែងចែកស្រីមួយឡាននិងប្រុស មួយឡាន ហើយឡានមួយផ្ទុកមនុស្សប្រហែល២០នាក់។ ឡានបានមក ដឹកមនុស្សចំនួនបីថ្ងៃជាប់ៗគ្នា ហើយគេមកយកតែមួយលើកទៀតមួយថ្ងៃ។ នៅថ្ងៃទី១ មិថុនា ដែលនៅកងជាមួយខ្ញុំ ត្រូវបានគេឲ្យឡើងឡានទៅដែរ។

នៅថ្ងៃទី២ ប្រពន្ធគាត់បានសុំគេទៅកាច់ពោតតាមគាត់ លុះយប់ឡើងមិត្ត វន បានមករកខ្ញុំដើម្បីជួបប្រពន្ធរបស់គាត់ ហើយគាត់បានប្រាប់ថា ឡាន មិនបានដឹកមនុស្សទៅធ្វើការនៅកន្លែងថ្មីទេ តែឡានបានដឹកមនុស្សចូល ព្រៃជ្រៅទៅៗ ដោយឃើញសភាពមិនស្រួល គាត់បានលោតចុះពីលើឡាន ពេលឡានកំពុងបើកទៅមុខ និងបន្តទៅសំណាក់ខ្លួននៅក្នុងព្រៃ មិនហ៊ាន ចូលភូមិទេ គាត់សោកស្តាយពេលដែលខ្ញុំប្រាប់ថាប្រពន្ធគាត់បានសុំគេ ទៅតាមគាត់។ នៅថ្ងៃទី៣ ខ្ញុំក៏មានឈ្មោះទៅនឹងគេដែល តែភ្លាមនោះ ប្រធានគណៈតំបន់៤២បានប្រកាសឲ្យផ្អាកយកមនុស្សទៅកាច់ពោត ព្រោះ មានផែនការថ្មីមកដល់។ ក្រោយរបបខ្មែរក្រហម ខ្ញុំបានដឹងពីការស្លាប់ ឪពុកម្តាយខ្ញុំពីអ្នកដែលស្គាល់ពួកគាត់ ពួកគេបានប្រាប់ខ្ញុំថា ឪពុកខ្ញុំត្រូវ ខ្មែរក្រហមចាប់យកទៅសម្លាប់នៅខេត្តកំពង់ចាម រីឯម្តាយខ្ញុំបានស្លាប់ ដោយសារការអត់បាយនៅខេត្តពោធិ៍សាត់ មុននឹងស្លាប់គាត់បានសុំទឹក អង្ករដែលគេសម្រិតចោលយកមកដាំហូប តែគេមិនឲ្យគាត់ទេ គាត់បាន ស្រែកឃ្លានរហូតដល់ដាច់ខ្យល់ស្លាប់។

district, building rice field dikes and digging canals. In 1977, during the dry season, the Khmer Rouge assigned my mobile unit to build dams at Chy Nit Small River in Kampong Thom province. Later on, we were sent to harvest rice at Veal Srae Muoy Rouy area and after that continued to work at Bralay Phlaoh dam site in Baray district, Kampong Thom province. Thousands of people were working at this dam site, which the Khmer Rouge called “the hot battlefield of mobile units.” We were ordered to work day and night. The work started from 4am to 12pm, then from 1pm to 5pm, and again from 6pm to 8pm. The dam was so big that I could not see the end of it. We had to carry soil to block part of the river in order to build the dam. We also had to remove the rocks we found in the soil by breaking them, digging them out and carrying them to the dam to block the water. For meals, they offered corn and sometimes two ladles of watery porridge per person, twice a day. At the time, I was skinny, pale, and fatigued because of insufficient food and overwork. The top level officials of the Khmer Rouge visited this work site once or twice a month and they usually told us to “make an effort to work hard for Angkar’s ‘Super Great Leap Forward.’”^{**}

In order to avoid being killed, I tried my best to hide my family background and made an effort to achieve Angkar’s targets. After Bralay Phlaoh dam, my mobile unit was sent to Bos Khnaor commune, Chamkar Leu district, where we were assigned to clear forests to grow cotton plants. In May 1978, while having lunch at the dining hall, three unit chiefs read out

a list of names and announced that those who were on the list had to get on a truck to go pick corn in a new place. The trucks were waiting outside; there was one for men and one for women, each holding 20 people. Comrade Vorn, who lived in the same unit as me and was my friend, was called out as well. The next day, the trucks came back empty to pick up more people, and Vorn’s wife proposed to the Khmer Rouge that she should follow her husband, so the Khmer Rouge took her. That night, comrade Vorn secretly came to my sleeping hall because he was searching for his wife. He told me that the trucks had not brought people to pick corn, but transported them into the deep, deep forest. Comrade Vorn sensed that something was wrong and jumped out the truck while the truck was moving, hid himself in the forest, and at night ran back to our unit. He was in deep pain when I told him that his wife had followed him. The day after, the trucks came a third time and my name was called out to get on the truck. Luckily, the committee chief of Region 42 suddenly gave an order to stop taking people away. He announced that Angkar had ordered a “new plan.” Vorn’s wife never came back, and he assumed that she was executed in the forest.

After the Khmer Rouge regime, I received information that my father had been taken for execution in Kampong Cham province, and that my mother had died of starvation in Pursat province. Before she died, she asked the Khmer Rouge for decanted rice water to boil rice to eat, but they refused, so she died of hunger.

♦

^{**} This was a party slogan at the time which referred to the Khmer Rouge’s version of the Maoist economic program of a similar name, ‘Great Leap Forwards’

លោក ខាត់ ហាន

លោក ខាត់ ហាន កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៨ និងមានស្រុកកំណើត
នៅភូមិព្រៃជ្រាំង ឃុំអង្គតាសោម
ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្ត តាកែវ។ លោក
គឺជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

មុនឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំបានរស់នៅជាមួយបងប្អូនស្រី២នាក់នៅភូមិព្រៃជ្រាំង ឃុំ
អង្គតាសោម ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ។ ដល់ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥
ពួកខ្មែរក្រហមបានត្រូវបានគេបណ្តេញចេញពីផ្ទះនៅភូមិព្រៃជ្រាំងទៅ
នៅភូមិត្រពាំងស្វាយ ឃុំត្រាំកក់ ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ។ នៅទីនេះ ខ្ញុំ
ត្រូវបានគេចាត់ឲ្យចូលធ្វើ ការក្នុងក្រុមកងចល័តពិសេសដែលមាន
មនុស្ស១០០នាក់។ កងចល័តខ្ញុំត្រូវបានតម្រូវឲ្យដើរចល័តធ្វើការងារជីក
ប្រឡាយលើកទំនប់គ្រប់ទីកន្លែងក្នុងស្រុកត្រាំកក់។

ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូនកងចល័តខ្ញុំទៅលើកទំនប់នៅ
កំពង់អំពិលស្ថិតក្នុងឃុំលាយបូរ ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ។ មានមនុស្ស
រាប់ម៉ឺននាក់ត្រូវបានកែសម្រួលឡើងៗក្នុងស្រុកត្រាំកក់ឲ្យមកជីកដីលើក
ទំនប់នៅទីនេះ ដោយម្នាក់ៗត្រូវបានបង្ខំឲ្យធ្វើការងារហួសកម្លាំង រីឯរបប
អាហារគឺមានតែទឹកបបររាវដែលមានគ្រាប់អង្ករបន្តិចបន្តួចលាយជាមួយ
ត្រកួន ឬព្រលិតតែប៉ុណ្ណោះ។ ទោះបីយើងធ្លាក់ខ្លួនឈឺ ក៏គេមិនឲ្យយើង
ឈប់ដែរ ព្រោះគេថាយើងមិនបានឈឺទេ តែយើងកំពុងមានជំងឺសន្តិអាមម្នាក់
ដូច្នេះគេនឹងបង្អត់អាហារយើង។ ពេលខ្លះគេបានបង្ខំឲ្យពួកយើងជីកដីនិង
រែកដីចាក់ទំនប់ខណៈដែលភ្លៀងកំពុងធ្លាក់ខ្លាំង ខ្ញុំនៅចាំបានថាមានគ្រាមួយ
នោះ រន្ទះបានបាញ់ចំអ្នកកំពុងរែកដី តែពួកខ្មែរក្រហមមិនបានខ្វល់ពីរឿង
នេះឡើយ ពួកវានៅតែបង្ខំឲ្យប្រជាជនបន្តធ្វើការទៀត។ នៅពេលយប់ គេ
ឲ្យយើងដេកក្នុងរោងវែងដែលមានគ្នាប្រហែល៥០នាក់ក្នុងមួយរោង ឈ្មួប
ខ្មែរក្រហមក្មេងៗបានមកស៊ើបការរាល់យប់ ពួកវាបានលួចចូលក្រោមរនាប
ដែលយើងកំពុងដេកក្នុងរោងដើម្បីលួចស្លាប់ពួកយើងជជែកគ្នា។ ប្រសិនបើ
គេដឹងថានរណានិយាយថា ហូបមិនឆ្អែត ឬនិយាយពីសម័យលាន់នល់
អ្នកនោះ នឹងត្រូវគេហៅឲ្យទៅដាំដើមដូង (យកទៅសម្លាប់ចោល)។

កាលនោះ ខ្ញុំមិនដឹងថាការហៅឲ្យទៅដាំដើមដូង គឺយកមនុស្សទៅសម្លាប់
នោះទេ។ បងប្អូនមួយខ្ញុំម្នាក់ដែលជាទាហានលន់ នល់ ក៏ត្រូវគេហៅឲ្យ
ទៅដាំដើមដូងដែរ ហើយខ្ញុំក៏ធ្លាប់សុំគេទៅដាំដើមដូងនឹងគេដែរ តែគេ
និយាយថា មិត្តឯងទៅធ្វើអី។ លុះក្រោយមក មានគេឲ្យប្រាប់ខ្ញុំថា អ្នក
ដែលគេឲ្យទៅដាំដើមដូងនោះគឺត្រូវគេសម្លាប់ចោលអស់ហើយ ខ្ញុំភិតភ័យ
ជាខ្លាំងពេលដឹងរឿងនេះ ព្រោះខ្ញុំធ្លាប់សុំគេទៅដែរ។ ក្រោយមកទៀត ពួក
ខ្មែរក្រហមបានធ្វើការស្រាវជ្រាវរកអ្នកចេះដឹងដើម្បីយកទៅសម្លាប់ចោល។
ថ្ងៃមួយ ពេលខ្ញុំកំពុងជីកដីទំនប់ ឈ្មួបខ្មែរក្រហមបានហុចសំបុត្រមួយច្បាប់
មកឲ្យខ្ញុំអាន ដែលសំបុត្រនោះត្រូវបានគេសរសេរជាភាសាខ្មែរលាយភាសា
អង់គ្លេស ហើយវាប្រាប់ខ្ញុំថា ៖នេះជាសំបុត្រគ្រួសារថ្មីមក ខ្ញុំបានប្រាប់គេ
វិញថាខ្ញុំមិនចេះអានសំបុត្រនេះទេព្រោះខ្ញុំមិនចេះអក្សរ តែពួកវាមិនជឿថា
ខ្ញុំជាមនុស្សមិនចេះអក្សរទេ។ រំលងបានប្រហែលពីរបីថ្ងៃ ពេលខ្ញុំកំពុងកាប់
ដីទំនប់ គេបានយកសំបុត្រនោះមកឲ្យខ្ញុំអានម្តងទៀត ដោយសារខ្ញុំមិនចេះ
អានពិតមែន ខ្ញុំបានរំពឹងសមមិត្ត អ៊ុន ដែលកំពុងកាប់ដីកែវ ខ្ញុំឲ្យជួយ
អានសំបុត្រនេះ ពេលនោះមិត្ត អ៊ុន បានជួយអានសំបុត្រនេះជំនួសខ្ញុំ គាត់
បានអានទាំងភាសាខ្មែរនិងអង់គ្លេស ព្រោះគាត់ធ្លាប់ប្រាប់ខ្ញុំថាគាត់ជា
និស្សិត។ លុះយប់ឡើង ខ្មែរក្រហមបានមកហៅមិត្តអ៊ុនទៅដោយប្រាប់ថា
ឲ្យទៅជួយដាំដើមដូង ហើយគាត់ក៏បាត់ដំណឹងតាំងពីពេលនោះមក។ ធ្វើការ
នៅទីនេះ ខ្ញុំធ្លាប់បានឃើញមេខ្មែរក្រហមតាម៉ុកចុះមកមើលការងារទំនប់
នេះម្តង ឬពីរដងដែរ ហើយតាម៉ុកបាននិយាយទៅកាន់អ្នកដែលកំពុងធ្វើការ
នៅទីនេះថា ៖សមមិត្តទាំងអស់គ្នាខំជីកទំនប់ទៅ បន្តិចទៀតស្រុកយើង
សម្បូរសប្បាយហើយ មិនខ្វះហូបទេ។

MR. KHAT HAN

Mr. Khat Han was born in 1958 in Prey Chroung village, Angk Ta Saom commune, Tram Kak district, Takeo province. He is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

Before 1975, I lived with my two sisters in Angk Ta Saom commune, Tram Kak district, Takeo province. On 17 April 1975, my sisters and I, along with the rest of the village, were expelled from Prey Chroung village and sent to Trapeang Svay village, Tram Kak district. Once there, I was sent to work in a special mobile unit which consisted of about 100 people. The Khmer Rouge ordered my mobile unit to dig canals and build dams all over Tram Kak district.

In March 1977, the Khmer Rouge sent my mobile unit to build dams in the Kampong Ampil area in Leay Bour commune, Tram Kak district. They considered this commune a “model commune” and mobilized thousands of people from various villages and communes of Tram Kak district to dig earth and build dams here. We were forced to overwork and the only food was watery porridge containing a few rice grains mixed with water convolvulus or water lily. Sometimes people were forced to dig soil and carry land to build dams while it was raining heavily. I still remember one day when a man carrying soil was struck by lightning and killed, but the Khmer Rouge did not care. They forced everyone to keep working. If we became ill, they alleged that we were faking our illness, and deprived us of food as punishment.

At night we stayed in a long hall; there were 50 people sleeping in my hall. The young Khmer Rouge militiamen crawled underneath the lattices of our hall when we were lying down at night in order to listen to what we were talking about. If they heard someone say that they still felt hungry, or if someone was talking about the Lon Nol regime, that person would be sent to “grow coconut trees” – meaning they were sent to be killed. At the time, I did not know yet what being sent to “grow a coconut tree” really meant. When my cousin, a former Lon Nol soldier, was called out to go grow a coconut tree, I asked the Khmer Rouge if I could go as well, but they replied in surprise “You, Comrade, want to do what?” Someone then whispered to me that those who were sent away to grow coconut trees had been killed. I was horrified when I heard about this because I had just asked the

Khmer Rouge to go there as well.

Meanwhile the Khmer Rouge kept searching for educated people to be killed. One day, while I was carrying soil, the Khmer Rouge militiamen gave me a letter to read, which was written in both Khmer and English. They said “this is a letter from your family.” I responded that I could not read because I was illiterate, but they did not believe me. Several days later while we hoed dam soil, they gave me that letter to read again. Because I was actually unable to read, I asked Comrade Un, who was hoeing land nearby, to help read it for me. He could read both Khmer and English because he used to be a student. That night, the Khmer Rouge came to the sleeping hall and took him away, saying that he had to “help plant a coconut tree.” He disappeared forever. I felt shocked and regretful that Comrade Un was taken to be killed, but I also felt lucky that I was unable to read or write, because it helped me survive the regime.

While I was working at Leay Bour commune, I saw the Khmer Rouge chief Ta Mok visit us at the dam working site once or twice. He spoke to the people working at the dam site, saying “you, all Comrades, make an effort to dig and build dams because soon our country will be in prosperity, and there will not be a lack of food to eat.” When I heard this, I thought about how hard we all worked in this model commune and how much rice we produced for Angkar, but Angkar never shared any of the rice harvest with us. Instead, they let us die of starvation and overwork. I did not understand how Ta Mok could say that we would be prosperous.

After the Khmer Rouge regime collapsed, I returned to my homeland. I met my two sisters who had also returned. I felt happy that reunited them, but I was still regretful that some relatives were dead under the Khmer Rouge regime. Today, I live with my wife and children in Chroung Samraong village and work on my own farm.

លោកស្រី តឹក សាត

លោកស្រី តឹក សាត កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៦ ក្នុងឃុំវិហារស្លុត ស្រុក
ខ្សាច់កណ្តាល ខេត្តកណ្តាល។
លោកស្រី គឺជាដើមបណ្តឹង
រដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង០០២
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង
តុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក)។

ក្នុងសម័យលង់ នល់ ខ្ញុំមិនសូវបានរៀនសូត្រទេ ព្រោះតែគ្រួសារមានជីវភាពខ្វះខាត។
ឪពុកខ្ញុំមានមុខរបរធ្វើស្រែ រីឯម្តាយខ្ញុំបានស្លាប់តាំងពីខ្ញុំមានអាយុ៩ឆ្នាំមកម្ល៉េះ។
ពេលពួកខ្មែរក្រហមបានឡើងគ្រប់គ្រងប្រទេសក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ពួកវាមិនបានជម្លៀស
គ្រួសារខ្ញុំចេញទៅណាទេ ពីព្រោះពួកខ្ញុំជាប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងតំបន់រំដោះរបស់
ខ្មែរក្រហម តែគេបានបែងចែកការងារឲ្យប្រជាជនធ្វើ។ គេបានឲ្យឪពុកខ្ញុំទៅធ្វើ
ស្រែប្រាំងឆ្ងាយពីផ្ទះរាប់ខែទើបត្រឡប់មកភូមិម្តង ចំណែកខ្ញុំគេឲ្យចូលក្នុងកងចល័ត
យុវនារី ព្រោះខ្ញុំនៅក្មេងពេញកម្លាំងធ្វើការងារ។ គេបានបញ្ជូនកងចល័តខ្ញុំទៅលើ
កងទ័ពជាច្រើនកន្លែងក្នុងឃុំវិហារស្លុតដូចជា ទំនប់កន្លែងងំន ទំនប់បឹងក្របាប់ ទំនប់
កន្លែងព្រា និងទំនប់១៥កម្ពុះ។ គេបានឲ្យពួកខ្ញុំទៅលើកទំនប់នៅពេលថ្ងៃ ពេលយប់
វិញគេបានឲ្យពួកខ្ញុំត្រៀមខ្លួនធ្វើជាកងស្នែងទៅសែងអ្នករបួស សាកសព ឬអង្គរទៅ
ផ្គត់ផ្គង់សមរភូមិមុខ។ ពួកយើងត្រូវក្រោកតាំងពីម៉ោង៤ភ្លឺដើរទៅលើកទំនប់ ដល់
ម៉ោង៥ល្ងាចទើបគេឲ្យពួកខ្ញុំដើរត្រឡប់មកកន្លែងស្នាក់នៅក្នុងវត្តវិហារស្លុតវិញ។
ជារៀងរាល់ថ្ងៃ ពួកខ្ញុំបានខំប្រឹងលើកទំនប់ទៅតាមផែនការរបស់អង្គការដែលបាន
កំណត់ថាក្រុមនីមួយៗត្រូវតែលើកទំនប់ឲ្យបានកំពស់២ម៉ែត្រកន្លះទៅ៣ម៉ែត្រ និង
បណ្តោយ១០ម៉ែត្រ ក្នុងរយៈពេល៥ថ្ងៃ។ ហេតុដូច្នេះ ម្នាក់ៗត្រូវខំប្រឹងលើកឲ្យទាន់
ផែនការ បើធ្វើមិនទាន់ផែនការ គេនឹងវិះគន់ក្នុងពេលប្រជុំជីវភាពថា -លាក់កម្លាំង
ការងារ ថ្ងៃក្រោយត្រូវតែប្រឹងធ្វើឲ្យបានដូចគេ។ គេបានប្រើឲ្យពួកខ្ញុំកាប់ដី និងរែក
អាចម៍ដីទៅចាក់លើខ្នងទំនប់នៅក្រោមកំដៅថ្ងៃក្តៅបែង។

ពេលធ្វើការនៅទំនប់កន្លែងងំន មានយុវជនម្នាក់ដែលធ្វើការងារនៅការដ្ឋានទំនប់
ជាមួយខ្ញុំ បានយកត្រី មួយចំនួនមកឲ្យខ្ញុំ ដោយប្រាប់ខ្ញុំឲ្យជួយយកត្រីទាំងនេះទៅ
ធ្វើតាខ្ញុំផង កាលនោះជិតតាខ្ញុំកំពុងដេកឈឺនៅផ្ទះ។ ពេលឈប់សម្រាកពីការងារ
នាពេលព្រលប់ ខ្ញុំបានសុំប្រធានខ(ប្រធានកងនារី)ទៅលេងផ្ទះ គេក៏បានអនុញ្ញាត
ឲ្យខ្ញុំទៅ ខ្ញុំបានទៅលេងផ្ទះដោយយកត្រីនោះទៅធ្វើជិតាខ្ញុំផងដែរ។ ស្តេកឡើង
វេលាម៉ោង៦ល្ងាច គេបានកោះប្រជុំកងចល័តទាំងអស់នៅកន្លែងស្នាក់នៅក្នុងវត្ត
វិហារស្លុត ក្នុងអង្គប្រជុំគេបាននិយាយវិះគន់ថា -មិត្តនារីមានត្រី អត់ចែកគ្នាក្នុង
សមូហភាពហូបទេ យកទៅហូបម្នាក់ឯងនៅផ្ទះ ដូច្នេះមិត្តនារីទាំងអស់ត្រូវចេះកែប្រែ
បើមិនកែប្រែ គេនឹងដាក់ទណ្ឌកម្ម។ លឺដូច្នេះ ដំបូងខ្ញុំមានអារម្មណ៍ភ័យ ខ្លាចគេ

ដាក់ទណ្ឌកម្មបន្តិចក្រោយមក ខ្ញុំក៏មានអារម្មណ៍ខឹងនិងសម្តីរបស់ពួកខ្មែរក្រហម
តែខ្ញុំអត់ហ៊ាននិយាយព្រោះយើងនៅក្រោមបញ្ជាគេ។ ដល់រដូវស្រូវទុំ គេបានឲ្យ
កងចល័តខ្ញុំទៅច្រូតស្រូវពេលថ្ងៃនិងបោកស្រូវពេលយប់ ពេលចប់ការងារច្រូតគេ
ឲ្យពួកយើងទៅលើកទំនប់នៅបឹងក្របាប់។ ក្រោយមកទៀត គេឲ្យខ្ញុំទៅគាស់
គល់លើនិងកាប់ព្រៃក្នុងភូមិវិហារស្លុតវិញ ពេលកំពុងធ្វើការ ខ្មែរក្រហមឈ្មោះ តា
អុន បានសួរខ្ញុំថា -ម៉េចមិត្តនារី គេយកឪពុកទៅហើយមានអារម្មណ៍យ៉ាងម៉េចដែរ?
លឺដូច្នេះ ខ្ញុំបានភ្ញាក់ព្រើត មិនដឹងរកពាក្យអ្វីនិយាយតបទៅគេវិញ ព្រោះខ្ញុំមិនបាន
ដឹងថាឪពុកខ្ញុំត្រូវបានគេចាប់នោះទេ។ ពេលមកដល់ផ្ទះ អ្នកជិតខាងបានប្រាប់ខ្ញុំ
ថា កាលពីយប់មិញ គេបានមកចាប់ឪពុកខ្ញុំយកទៅបាត់ហើយ ព្រោះគេថាគាត់និង
មិត្តពីរនាក់ទៀតបានលួចកាប់គោហូប។ ខ្ញុំបានបាត់ដំណឹងគាត់ជាងមួយ ឆ្នាំទើប
ឃើញគាត់វិលត្រឡប់មកវិញ។ គាត់បានប្រាប់ខ្ញុំថា គេបានយកគាត់ទៅនៅភូមិជ
នួល ដែលជាកន្លែងសម្រាប់ដាក់អ្នកទោស ហើយគេបានប្រើគាត់ឲ្យធ្វើ
ការងារធ្ងន់ៗទាំងឈឺទាំងជា។

ពេលជិតបែករបបខ្មែរក្រហម គេឲ្យខ្ញុំធ្វើការនៅទំនប់១៥កម្ពុះ ដែលមានមនុស្ស
រាប់រយនាក់កំពុងធ្វើការនៅទំនប់នេះ។ បន្ទាប់ពីលើកទំនប់រួច គេបានឲ្យខ្ញុំត្រឡប់មក
ធ្វើការក្នុងភូមិវិញ។ រាល់ព្រឹក នៅម៉ោង៤ទាបភ្លឺ គេតែងតែគោរពជូងឲ្យកងចល័ត
ចេញមកតម្រង់ជួរដើម្បីចេញដំណើរទៅធ្វើការ តែមានព្រឹកមួយគេបានហៅឈ្មោះ
ខ្ញុំ និងមិត្តនារីមួយចំនួនទៀតចេញពីជួរទៅឈរនៅម្ខាង ពេលនោះខ្ញុំគិតក្នុងចិត្តថា
មិនដឹងខ្លួនឯងមានកំហុសអ្វី ទើបគេហៅចេញពីជួរដូច្នេះ ខ្ញុំភ័យណាស់ព្រោះស្មាន
ថាគេយកទៅធ្វើការអប់រំ។ បន្ទាប់មកទើបគេប្រាប់ពួកខ្ញុំថា មិត្តនារីឯងត្រូវទៅ
រៀបការ។ គេបានឲ្យពួកខ្ញុំទៅរៀបការនៅសាលាមត្តេយ្យវិហារស្លុត ដែលពេលនោះ
អង្គការបានរៀបចំឲ្យរៀបការទាំងអស់ចំនួន៣០គូ។ គេបានឲ្យខ្ញុំចាប់គូនឹងបុរស
ដែលបានឲ្យត្រីខ្ញុំយកទៅធ្វើជិតាខ្ញុំ ភ្លាមនោះខ្ញុំបានភ្ញាក់ព្រោះខ្ញុំមិនបានដឹងថាគេ
ឲ្យខ្ញុំរៀបការនឹងបុរសនោះទេ ហើយខ្ញុំក៏មិនពេញចិត្តនឹងគាត់ដែរ តែខ្ញុំមិនអាច
បដិសេធនឹងការរៀបចំនេះបាន។ ក្រោយពីរៀបការរួច គេយប់ឲ្យខ្ញុំទៅលើកទំនប់
ទៀតហើយ គេបានឲ្យខ្ញុំទៅធ្វើស្រែជាមួយកងវ័យកណ្តាលថ្មី និងកងវ័យកណ្តាល
ចាស់ក្នុងឃុំវិហារស្លុត។ ខ្ញុំនៅធ្វើការងារដឹកស្ទូងរហូតដល់បែករបបខ្មែរក្រហម។

MS. TOEK SAT

Ms. Toek Sat was born in 1956 in Vihear Suork commune, Khsach Kandal district, Kandal province. She is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

During the Lon Nol regime, I did not go to school because my family was poor. My father was a farmer and my mother died when I was 9 years old.

When the Khmer Rouge took control of the country in 1975, they did not transfer my family anywhere else because we lived in an area they had already liberated. However, they did divide us up for work assignments. My father was assigned to do dry-season rice farming far away from our village and was only able to visit us for a long period of time. I was sent to work in the women's mobile unit because I was young and had a lot of energy to work for Angkar. My mobile unit built many dams in various areas of Vihear Sour commune such as Kanleng Ngorn dam, Boeung Krachab, Kanleng Prea, and 15th February dam. We had to get up at 4 am and work on the dam site until 5pm. Then we went back to the hall in Vihear Suork pagoda where we were staying. At night, my unit sometimes got additional tasks and was used as a carrying unit – we had to carry victims off the battlefield, carry dead bodies, or bring rice to support the soldiers.

During the day at the dam sites, we were ordered to hoe land and to carry the excavated dirt to put on top of the dam. Under the heat of the sun, we worked very hard to build the dams because we needed to achieve Angkar's plan. The plan required each group to build a dam of 2.5 to 3 meters in height and 10 meters in length within five days. If we could not complete this target, we would be criticized during Angkar's denunciation meetings and told "you are conserving energy, in the future you have to make more of an effort to work like others."

One day while working on Kanlaeng Ngorn dam, a young man who worked on the same dam site gave me some fish. I did not know this man, but he turned out to be a friend of my grandfather and asked me if I could bring the fish to my grandfather. At the time, my grandfather was very sick at home, so in the evening after work, I asked the unit chief if I could go and visit him. He allowed me to go, so I took the fish to my grandfather. The next day after work, the Khmer Rouge convened a meeting for the people in the mobile unit at Vihear Suork pagoda. During the meeting, they criticized us, saying "some female comrades have fish, but they do not share it with the collective, instead they keep it to eat it alone. You all have to change your attitude, otherwise you all will be punished." When I heard this I was afraid of being punished, but later I got angry at the Khmer Rouge's speech because I felt treated very unfairly. I had not even eaten the fish myself. However, I did not dare to express my anger because I lived under their control.

When the rice ripened, my mobile unit was moved to harvest rice in the daytime and thresh rice at night. When the harvest season ended, they moved us to build the Boeng Krachab dam. Then, my unit was sent to cut down and dig up trees in Vihear Suork village. One day while I was there, the unit chief, Ta On, asked me "how did you feel when your father was taken away?" I was shocked when I heard this, and said nothing in response because I did not know what had happened. My father was back home at the time, but I was not living with him since my unit was staying at the pagoda. After work, I went to my house to check what happened, but nobody was there. A villager told me that my father had been arrested the night before because the Khmer Rouge alleged that he and two other comrades had stolen a cow to eat. It took nearly one year until I saw him again. My father told me that the Khmer Rouge had taken him to Chuntol village, a work site for prisoners, where he was forced to work hard even though he was sick.

When the Khmer Rouge regime was close to collapse, my unit was sent to work on 15th February dam. There were hundreds of people working at the dam site. After we finished building the dam, they sent my unit back to work in the village. Every morning at 4am, the Khmer Rouge would ring a bell to signal that the mobile unit had to line up in order to go to the work site. One morning, they called me and some of the other female comrades to step out of the line and wait on the side. I became very worried and tried to think of any mistakes I might have made; I thought that I would be taken for reeducation. A few minutes later, however, they told us that we all had to get married and took us to the Kindergarten school in Vihear Suork commune. The wedding started around 9am the same morning, and there were 30 pairs who were arranged to be married. I was surprised I was paired with the man who had given me fish for my grandfather. I was very upset with the way the Khmer Rouge arranged me to marry. There was no traditional ceremony, and I was asked to marry a man I had only met one time before, without even being consulted whether I liked him or not. However, I felt like I could not refuse the arrangement. After the marriage, the Khmer Rouge did not waste any time, they ordered me to go right back to work.

Soon after, I was assigned to a new unit in Vihear Suork commune, the "middle-age unit" for newly married ladies, where I was tasked with growing rice. My husband worked in a different unit, the unit that was plowing the rice fields. After the Khmer Rouge, my husband and I stayed together and had children together. Today we still live in Vihear Sour commune.

លោកស្រី យ៉ាន់ ប៉ូយ

លោកស្រី យ៉ាន់ ប៉ូយ កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៦ នៅឃុំវិហារស្លឹក ស្រុក
ខ្សាច់កណ្តាល ខេត្តកណ្តាល។
លោកស្រី គឺជា ដើមបណ្តឹង
រដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង០០២
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង
តុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក)។

មុនរបបខ្មែរក្រហម ខ្ញុំបានរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយនិងបងប្អូនក្នុងស្រុកកំណើត
នៅភូមិវិហារស្លឹក។ ខ្ញុំ ជាកូនពៅនៃគ្រួសារកសិករ និងមានបងប្អូនបង្កើតទាំងអស់៦នាក់។
អ្នកភូមិនៅទីនេះ រស់នៅដោយប្រកបរបរធ្វើ ស្រែចំការ។ ភូមិខ្ញុំត្រូវបានពួកខ្មែរក្រហម
ចូលកាន់កាប់មុនឆ្នាំ១៩៧៥ ហេតុដូច្នេះហើយភូមិខ្ញុំត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាតំបន់
រំដោះរបស់ខ្មែរក្រហម។

ពេលពួកខ្មែរក្រហមឡើងគ្រប់គ្រងប្រទេសក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ពួកវាមិនបានជម្លៀស
គ្រួសារខ្ញុំចេញពីភូមិវិហារស្លឹកទៅនៅតំបន់ផ្សេងទេ ព្រោះតែពួកយើងជាអ្នកភូមិក្នុង
តំបន់រំដោះខ្មែរក្រហម ដូច្នេះគេចាត់ទុកគ្រួសារខ្ញុំជាប្រជាជនចាស់ ពេលនោះ
ក៏មានអ្នកដែលគេជម្លៀសពីតំបន់ផ្សេងបានមករស់នៅក្នុងភូមិខ្ញុំ ហើយគេបានចាត់ទុក
ប្រជាជនទាំងនោះថា ប្រជាជនថ្មី ឬអ្នក១៧មេសា។ មួយរយៈក្រោយមក ពួក
ខ្មែរក្រហមបានប្រកាសប្រាប់ប្រជាជនទាំងអស់ឲ្យប្រមូលបានឆ្នាំងរបស់ខ្លួនមកដាក់
ក្នុងផ្ទះបាយតែមួយ ហូបរួមគ្នា និងចូលធ្វើការក្នុងកងចល័ត ដោយសារខ្ញុំនៅក្មេង
កំពុងពេញកម្លាំងគេបានចាត់ឲ្យចូលធ្វើការក្នុងកងចល័តពិសេសទៅលើកទំនប់។
ពេលលើកទំនប់រួច គេឲ្យពួកខ្ញុំទៅធ្វើស្រែម្តង ដោយតម្រូវឲ្យយើងស្ទូនស្រូវពេល
ថ្ងៃនិងបោកស្រូវពេលយប់ ពេលចប់ការងារគេឲ្យមកលើកទំនប់មួយផ្សេងទៀត។
កាលនោះ ការងារស្ទូនរបស់ពួកខ្ញុំ គឺដើរលើកទំនប់។ គេបានឲ្យពួកខ្ញុំទៅលើក
ទំនប់ជាច្រើនមានដូចជា ទំនប់ត្រពាំងឈូក ទំនប់កន្លែងព្រា ទំនប់កន្លែងដំន ទំនប់
បឹងក្រចាប់ ទំនប់ជ្រលោង និងទំនប់១៥កម្ពុះ។ មិនមែនមានតែកងចល័តខ្ញុំទេដែល
ត្រូវបានបញ្ជូនឲ្យមកលើទំនប់ទាំងនេះ គឺខ្មែរក្រហមបានប្រមូលក្រុមកងចល័តពី
ភូមិផ្សេងៗក្នុងឃុំវិហារស្លឹកមកលើកទំនប់ទាំងនេះផងដែរ។ ខ្ញុំហៅហាត់អស់កម្លាំង
ព្រោះគេឲ្យខ្ញុំធ្វើការច្រើន តែឲ្យហូបតិចតួចណាស់ មិនថាប្រជាជនមូលដ្ឋាន ឬ
ប្រជាជនថ្មីនោះទេ គឺហូបមិនគ្រប់ដូចគ្នា ហូបបានតែបបរវាវស្ទើរមើលមិនឃើញ
គ្រាប់អង្ករ។

ពេលលើកទំនប់ម្តងៗ គេបានតម្រូវឲ្យយើងធ្វើតាមផែនការដែលគេបានកំណត់ គឺ
មិនមែនធ្វើការងារតាមកម្លាំងដែលខ្លួនឯងមាននោះទេ។ គេបានឲ្យយើងធ្វើការជា
ក្រុម ក្នុងមួយក្រុមចែកចេញជាពីរគូ ហើយក្នុងមួយក្រុមត្រូវលើកទំនប់ឲ្យបាន
កំពស់២ម៉ែត្រកន្លះទៅ៣ម៉ែត្រ និងបណ្តោយឲ្យបាន១០ម៉ែត្រក្នុងរយៈពេល៥ថ្ងៃ។

គ្មាននរណាម្នាក់ហ៊ានថាធ្វើមិនបាននោះទេ គឺត្រូវខំប្រឹងលើកឲ្យបានតាមផែនការ
អង្គការ ព្រោះថាបើធ្វើមិនបាន គេនឹងធ្វើការវះគន់ក្នុងពេលមានប្រជុំស្តីយ៍ទីតៀនម្តងៗ
តែបើយើងធ្វើរួចមុនផែនការ គេនឹងលើកក្នុងអង្គប្រជុំថា មិត្តនារីមានស្មារតីខ្ពស់ ធ្វើ
រួចមុនផែនការអង្គការ។ ដោយសារខ្លាចគេវះគន់ ក្រុមខ្ញុំបានខំប្រឹងលើករហូត
បានសម្រេចមុនផែនការកំណត់។ រៀងរាល់ព្រឹក គេបានឲ្យកងចល័តម្រងជួរដើរ
ចេញពីកន្លែងស្នាក់នៅការដ្ឋានទំនប់ ធ្វើការរហូតដល់ល្ងាច ទើបគេឲ្យក្រុមកងចល័ត
ទាំងអស់ត្រឡប់មកកន្លែងស្នាក់នៅក្នុងវិហារស្លឹកវិញ។ ពួកខ្មែរក្រហមបាន
សង់រោងវែងប្រកស្លឹកត្នោតនិងស្បូវក្នុងបរិវេណវត្តនេះឲ្យកងចល័តស្នាក់នៅរួមគ្នា
ពួកវាក៏បានកម្ទេចព្រះពុទ្ធរូបក្នុងវិហារនិងលុបគំនូរនានាដែលមានលើជញ្ជាំងវិហារ
ចោលផងដែរ ហើយបានប្រើវិហារនេះធ្វើជាកន្លែងដាក់ស្រូវ។

ក្រោយមកទៀត គេបានបញ្ជូនខ្ញុំឲ្យទៅជួយត្រួតស្រូវនៅក្នុងភូមិវាបនិងភូមិត្នោត
ម្តប់ ស្រុកពារាំង ខេត្តព្រៃវែង។ បន្ទាប់ពីត្រួតស្រូវរួច គេបានឲ្យខ្ញុំត្រឡប់មកធ្វើការ
ក្នុងឃុំវិហារស្លឹកវិញ។ ថ្ងៃមួយ ពេលកំពុងលើកទំនប់ក្នុងឃុំវិហារស្លឹក មេឃុំបានមក
ប្រាប់ខ្ញុំថា ឲ្យខ្ញុំទៅរៀបការ លីដូច្នេះខ្ញុំមានអារម្មណ៍មិនសប្បាយចិត្តសោះ តែមិន
ហ៊ានប្រកែកអ្វីទេព្រោះខ្លាចគេធ្វើបាប។ លុះស្អែកឡើង ពេលព្រឹក គេបានឲ្យខ្ញុំ
ទៅធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្តរៀបការ នៅសាលារៀនមត្តេយ្យឃុំវិហារស្លឹក ពេលនោះអង្គការ
បានរៀបចំឲ្យរៀបការចំនួន៣០គូ តែគេឲ្យតែខ្ញុំម្នាក់គត់ឡើងធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្ត ខ្ញុំក៏
មិនដឹងថាហេតុអ្វីបានជាគេឲ្យតែខ្ញុំម្នាក់ជាអ្នកឡើងប្តេជ្ញានោះទេ។ គេបានឲ្យខ្ញុំប្តេ
ជ្ញាចិត្តថា ត្រូវធ្វើការឲ្យអស់ពីសមត្ថភាព កម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត និងធ្វើស្រែ១ហិកតា
ឲ្យបាន៣ឆ្នាំ បន្ទាប់ពីប្តេជ្ញាចិត្ត គេបានឲ្យខ្ញុំនិងប្តីត្រឡប់មកនៅផ្ទះខ្ញុំ។ ក្រោយពី
រៀបការរួច គេឈប់ឲ្យខ្ញុំនៅកងចល័តលើកទំនប់ទៀតហើយ គេឲ្យខ្ញុំនៅធ្វើស្រែជា
មួយកងរយកណ្តាលថ្មី ដែលជាកងសម្រាប់អ្នកទើបរៀបការថ្មីថ្មោង។ គេបានចាត់
ឲ្យខ្ញុំស្ទូន ឯប្តីខ្ញុំគេឲ្យកាន់ក្របីភ្នំស្រែ។ យប់ឡើង កងឈ្នួបបានមកតាមដានក្បែរ
ផ្ទះយើង ក្រែងខ្ញុំនិងប្តីមិនព្រមចុះដំណេកនឹងគ្នា ឈ្លោះប្រកែកគ្នា។ ពេលនោះ ពួក
ខ្ញុំសុខចិត្តរស់នៅជាមួយគ្នា ព្រោះតែខ្លាចគេយកទៅសម្លាប់ចោល។ ក្រោយពីរៀបការ
រួចបានយូរបន្តិច គេបានផ្លាស់ខ្ញុំទៅធ្វើស្រែជាមួយកងរយកណ្តាលចាស់ដែលជា
កងសម្រាប់អ្នករៀបការយូរហើយ។ គេឲ្យខ្ញុំធ្វើស្រែតាមភូមិក្នុងឃុំវិហារស្លឹករហូតដល់
បែករបបខ្មែរក្រហម។

MS. YAN PAUY

Ms. Yan Pauy was born in 1956 at Vihear Suork commune, Khsach Kandal district, Kandal province. She is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia.

Before the Khmer Rouge regime, I lived with my parents and siblings at our homeland in Vihear Suork village. I was the youngest child in my family and had six older siblings. My family and the people of our village earned their living farming. My village was occupied by the Khmer Rouge before 1975, so the Khmer Rouge considered my village part of the liberated area.

When the Khmer Rouge took over the country in 1975, they did not move my family from our village because we were already living in the liberated zone and were considered “base people.” Many people were transferred from various areas into my village. The Khmer Rouge called these people “new people” or “17 April people.” A short time later, the Khmer Rouge announced to the villagers that we must bring our belongings and put them into the collective in the dining hall. They also announced that there would be collective eating, and that we would be assigned to work in mobile units. At the time, I was young and full of energy, so they assigned me to work in a special mobile unit. The core task of my unit was building dams. After finishing the first dam, my unit was ordered to work in the rice fields. The Khmer Rouge had us transplanting rice seedlings in the daytime and threshing rice at night. When we finished these tasks, they sent my unit to build others dams such as Trapeang Chouk dam, Kanlaeng Prea dam, Kanlaeng Ngorn dam, Boeng Krachab dam, Chror Lorn dam, and 15th February dam. I was not only my unit working there; the Khmer Rouge mobilized many mobile units from various villages in the Vihear Suork commune to help build these dams. I was exhausted during this period because they worked me hard and gave me little to eat. Both the “base people” and the “new people” were given insufficient food; we only received watery porridge with a few rice grains.

At the dam sites, the mobile units were required to work in accordance with Angkar’s plan, regardless of the individual’s strength or energy. The Khmer Rouge made us work in teams of two pairs. Each team was required to complete a dam the size of about three meters in height by ten meters in length every five days. No one dared to say “I cannot do it.” Everyone had to work hard in order to achieve Angkar’s plan because if the task was not completed, we would be criticized during the “denunciation meetings.” However, if we finished a dam before the time limit set in Angkar’s plan, then the Khmer Rouge would make a speech saying “these female comrades are strong, they can complete their tasks before Angkar’s planned deadline.” Out of fear of being criticized, my team made extra efforts to work hard so we would be finished before our

deadline.

The Khmer Rouge took over Vihear Suork pagoda and used it as a place for the mobile units to stay. Every morning, we were ordered to line up and walk from our place to the dam site. We would work until the evening and return back to our hall in Vihear Suork pagoda. The Khmer Rouge had built a long hall in the yard of the pagoda for the mobile unit people to stay in, which was covered by palm leaves that had been thatched together. They also had destroyed the statues of Buddha inside the temple, erased all the paintings of Buddha on the temple’s walls, and had turned the temple into a warehouse for storing rice.

A short time later, my unit was sent to Prey Veng province to help harvest rice in Reab village and Tnaot Mlub village in Pea Reang district. After this harvest season, we were sent back to Vihear Sour commune. One day, while building a dam in Vihear Suork commune, the commune chief came and told me I had to get married. This made me unhappy, but I did not dare refuse because I was scared I would be mistreated. The wedding took place the next morning at the Kindergarten School in Vihear Suork commune. Angkar had arranged for another 30 couples to marry at the same time, but asked only me to stand up and say the words of the commitment on behalf of all of the other couples. I do not know why they only chose me to do so. I was ordered to promise “to work to the best of both my physical and mental abilities, and to grow three tons of rice per hectare.” After making this promise, my husband and I were ordered to move into my families’ house.

From this point on, the Khmer Rouge no longer had me working in the mobile unit, instead sending me to work in the new-middle-age unit, which was for those women who had just gotten married. I was assigned transplanting rice seedlings and my husband was given buffaloes to plow the rice fields. At night, the Khmer Rouge militiamen would keep a close watch near my house, because they wanted to know whether we had accepted each other or were arguing with each other. My husband and I agreed to live together because we were afraid of being killed. After being married for a little while longer, I was moved to work in the old-middle-age unit, which was a unit for those who had been married for a slightly longer time. I was ordered to farm near the villages of Vihear Suork commune until the Khmer Rouge regime collapsed. Today, I still live in Vihear Suork commune and am still married to my husband.

មន្ទីរសន្តិសុខក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម

Security Center

លោក ថោង ចាន់ណា

លោក ថោង ចាន់ណា កើតក្នុងឆ្នាំ១៩៥៨ និងមានស្រុកកំណើតនៅស្រុកស្វាយទាប ខេត្តស្វាយរៀង។ លោក គឺជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក)។

មុនសម័យខ្មែរក្រហម ខ្ញុំរស់នៅជាមួយឪពុកម្តាយនៅភូមិកំព្រិត ឃុំស្វាយរំពារ ស្រុកប្រសូត្រ ខេត្តស្វាយរៀង។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៣ និងដើមឆ្នាំ១៩៧៤ ពួកខ្មែរក្រហមបានកែសម្រួលស្រុកក្នុងភូមិឲ្យទៅធ្វើទាហាន ពេលនោះ ខ្ញុំមានអាយុ១៧ឆ្នាំ ក៏ត្រូវបានគេមកកែសម្រួលយកទៅជាមួយ និងយុវជនដទៃទៀត ឲ្យទៅធ្វើទាហានដែរ គេបានប្រមូលពួកខ្ញុំយកទៅដាក់នៅសាលាឃុំ តែយប់ឡើងខ្ញុំបានលួចរត់ពីសាលាឃុំមកផ្ទះខ្ញុំវិញ។ ពួកវាបានមកតាមហៅខ្ញុំដល់ផ្ទះជាច្រើនលើកឲ្យត្រឡប់ទៅវិញ តែខ្ញុំមិនព្រមទៅវិញទេ លើកចុងក្រោយពួកវាបានមកចាប់បងថ្លៃខ្ញុំទៅដោយនិយាយគម្រាមថា បើខ្ញុំមិនព្រមទៅធ្វើទាហានទេ គេនឹងបញ្ជូនបងថ្លៃខ្ញុំទៅនៅតំបន់ផ្សេង លឺដូច្នេះខ្ញុំបានយល់ព្រមធ្វើទាហានខ្មែរក្រហម ទើបគេដោះលែងបងថ្លៃខ្ញុំឲ្យត្រឡប់មកភូមិវិញ។ កងពលខ្ញុំស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់លោក សោ ភឹម (ប្រធានភូមិភាគបូព៌ា) និងដឹកនាំដោយលោក ច័ន្ទ ចក្រី (មេកងពលភូមិភាគបូព៌ា)។ គេបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅវិភាគទាហាននៅឃុំព្រៃតាអី ស្រុកស្វាយទាប ខេត្តស្វាយរៀង និងនៅស្រុកអូរាំងឌី ខេត្តកំពង់ចាម ក្រោយពីហាត់ចប់គេបានបញ្ជូនខ្ញុំមកនៅកងពលលេខ១ដែលដឹកនាំដោយលោក ច័ន្ទ ចក្រី ហើយកងពលនេះត្រូវគេបញ្ជូនទៅវាយនឹងទាហានលន់ នល់ នៅសមរភូមិដីឥដ្ឋក្តារបន្ទះ ខេត្តកណ្តាល។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ក្រោយពីខ្មែរក្រហមកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ កងពលខ្ញុំត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅធ្វើស្រែ ដាំដំណាំ លើកទំនប់ និងកាប់ឈើនៅម្តុំបឹងស្មៅក្បែរទីក្រុងភ្នំពេញ។

ប្រហែលរដូវប្រាំងក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ គេបានចាប់ផ្តើមរើសកម្លាំង១៥០នាក់ចេញពីកងពលលេខ១ដើម្បីទៅ បំបែកនៅផ្នែកកងទ័ពអាគាសកងពលលេខ៥០២ដែលដឹកនាំដោយលោក សួស ម៉េត ដែលមានមូលដ្ឋានស្ថិតនៅពោធិ៍កុង ក្រុងភ្នំពេញ ពេលនោះខ្ញុំក៏ត្រូវបានគេរើសឲ្យចូលធ្វើការក្នុងផ្នែក

នេះដែរ។ នៅទ័ពអាគាស ខ្ញុំត្រូវបានគេជ្រើសតាំងឲ្យធ្វើជាជាងពិសេសយន្តហោះ ទទួលបន្ទុកជាអ្នកថែរក្សា និងត្រួតពិនិត្យយន្តហោះផ្ទាល់។ នៅខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៧ គេបានកោះប្រជុំពួកខ្ញុំទាំង១៥០នាក់ដែលជាកងពលមកពីភូមិភាគបូព៌ា ពេលប្រជុំជួរ គេបានឲ្យពួកខ្ញុំទាំងអស់ឡើងឡានដើម្បីទៅលើកប្រឡាយទឹក គេបានយកឡាន៣គ្រឿងមកដឹកពួកខ្ញុំដែលក្នុងមួយឡានផ្ទុក៥០នាក់។ ឡានបានបើកចូលក្រុងភ្នំពេញមកឈប់នៅមុខគុកទួលស្លែង តែពេលនោះខ្ញុំមិនដឹងថាទីនោះជាគុកទួលស្លែងឡើយ គេមិនបានអនុញ្ញាតឲ្យពួកខ្ញុំចុះពីលើឡានទេ ប្រហែលកន្លះម៉ោងក្រោយមក ឡានបានបើកចេញទៅមុខទៀតរហូតដល់ភូមិទឹកជ្រៅនៅក្បែរក្រុងតាខ្មៅដែលជាភូមិមួយមានសភាពស្ងាត់ស្រន់ និងគ្មានប្រជាជនរស់នៅទេ។ ពេលទៅដល់ភូមិទឹកជ្រៅ គេបានឲ្យពួកខ្ញុំទាំង១៥០នាក់ចុះពីលើឡានទៅស្នាក់នៅក្នុងរោងមួយ ហើយបើចង់ទៅបត់ជើង ពួកខ្ញុំត្រូវសុំការអនុញ្ញាតពួកវាជាមុនសិន បន្ទាប់មកគេនឹងឲ្យទាហានខ្មែរក្រហមម្នាក់កាន់កាំភ្លើងដើរតាម ពេលយើងចេញទៅបត់ជើង។ ប្រហែល១០ថ្ងៃក្រោយមក ខ្ញុំ និងអ្នកដទៃបានចាប់ផ្តើមចាប់អារម្មណ៍នឹងការឃ្លាំមើលរបស់ពួកឈ្មួញខ្មែរក្រហម ខណៈនោះពួកខ្ញុំក៏បានលួចនិយាយគ្នាថា ប្រហែលជាពួកយើងមានទោសអ្វីមួយហើយបានជាត្រូវគេតាមដានគ្រប់ពេលវេលាដូច្នេះ។ មិនយូរប៉ុន្មាន គេបានហៅពួកខ្ញុំឲ្យចូលរួមប្រជុំ។ ពេលប្រជុំនោះ អ្នកគ្រប់គ្រងឈ្មោះ សមិទិត្ត ហ៊ុម ហ៊ុយ បាននិយាយប្រាប់ពួកខ្ញុំថា ពួកខ្ញុំត្រូវបានគេចោទប្រកាន់លើពាក្យណ៍៖ ករណីទី១គឺជាយួនវាតទឹកដី ករណីទី២គឺជាក្រុម KGB និងករណីទី៣គឺជាក្រុម CIA។ គេក៏បានប្រាប់ទៀតថាឲ្យពួកយើងប្រយ័ត្នប្រយែង ប្រឹងប្រែងធ្វើការ កុំនិយាយអ្វីផ្តុំសង្កេត គេប្រើឲ្យធ្វើអ្វី ធ្វើហ្នឹងទៅ ហើយគេកំពុងតាមដានពួកខ្ញុំដើម្បីសម្រិតសម្រាំង ព្រោះទីនេះគឺជាខ្សែបណ្តាញរបស់

MR. THORNG CHANNA

Mr. Thorng Channa was born in 1958 at Svay Teab district, Svay Rieng province. He is a Civil Party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC).

Before the Khmer Rouge regime, I lived with my parents in Kanhchhaet village, Svay Rumpea commune, Prasoutr district, Svay Rieng province. Between late 1973 and early 1974, the Khmer Rouge mobilized the young men in my village to join their army. I was 17 years old, and I was also mobilized by the Khmer Rouge to become a soldier. The Khmer Rouge took me and the other men to stay in the commune office, but at night I escaped and ran back home. A few times, the Khmer Rouge came to my house and commanded me to go back to the commune office, but I refused. Eventually, they took my brother-in-law with them, while threatening that if I kept refusing to be a soldier, they would send my brother-in-law to live in another area. After hearing this, I agreed to be a soldier and the Khmer Rouge released my brother-in-law and he came back home.

My army unit was under the supervision of the Chief of the East Zone, Mr. Sau Phim, and was led by the Division Chief of the East Zone, Mr. Chan Chakrey. First they sent me to join a soldier training at Prey Ta Ai commune, Svay Teab district, Svay Rieng province, and later in Ou Reang Ov district, Kampong Cham province. After I had completed training, they sent me to Division Unit No. 1, led by Mr. Chan Chakrey. I was sent to fight against Lon Nol soldiers at Dei Ith Kda Banteah village, Kandal province. In 1975, after the Khmer Rouge took over Phnom Penh city, there was no longer a need for us to fight, so my unit was sent to work in the rice fields. We had to grow crops, build dams, and cut down trees in Boeng Snour area near Phnom Penh.

During the dry season in 1976, the Khmer Rouge chose 150 soldiers from Division Unit No. 1 to work in the Air Force, Unit No. 502, which was led by Mr. Sou Met, based in Pochen

Tong area, Phnom Penh. I was among those selected and became an Airplane Special Mechanic, in charge of maintaining and checking the planes. In January 1977, they convened my group of 150 soldiers who were from the East Zone Division Unit for a meeting. Once we had gathered and lined up, they told us to get on trucks in order to go build canals. Three trucks were used to take us away, with 50 soldiers per truck. The trucks drove into Phnom Penh and stopped in front of Tuol Sleng prison, but at the time I did not know it was a prison. They did not allow us to get off the trucks. About half an hour later, the trucks departed again and drove to Tuek Chrov village nearby Takhmao city which was a quiet village where no one was living at that time. They ordered us to get off the trucks and told us we would be living here from now on.

We stayed in a large hall and were not allowed to move around freely. We were only allowed to leave if the Khmer Rouge soldiers who supervised us ordered us to work in the rice fields. We even had to inform a soldier if we wanted to go outside to relieve ourselves, and one of them would accompany us. After being there for about 10 days, my comrades and I started getting the impression that something was wrong. We were being watched by the soldiers from other units like we were prisoners, even though we were Khmer Rouge soldiers ourselves. We started to suspect that we may have done something wrong and secretly discussed among ourselves what kind of crime we could have committed. We did not know what it was.

Sometime after that, all of us were convened for a meeting. At the meeting, the Khmer Rouge supervisor of Tuek Chrov village, Him Huy, said “you are all alleged to be part of groups fighting for Vietnamese territorial enlargement, or the KGB, or

មន្ទីរស-២១។ ពេលនោះ ខ្ញុំមិនមានចិត្តភ័យអ្វីនោះទេ ព្រោះខ្ញុំមិនដឹងថា ខ្មែរក្រហមនឹងសម្លាប់មនុស្ស ហើយខ្ញុំស្មានថាមន្ទីរស-២១ជាមន្ទីរធម្មតា មិនមែនជាមន្ទីរសម្រាប់ឃុំឃាំង និងសម្លាប់មនុស្សនោះដែរ។ គេមិនបានដាក់ ខ្មោះ ឬធ្វើទារុណកម្មអ្វីលើពួកខ្ញុំទេ តែគេបានឲ្យពួកឈ្មួញតាមដានពួកខ្ញុំជា រៀងរាល់ថ្ងៃ ហើយពួកវានឹងយកពួកខ្ញុំទៅសម្លាប់ពេលដែលគេរកឃើញថា ពួកខ្ញុំមានកំហុស។

នៅរៀងរាល់ម៉ោង៦ល្ងាច គេបានធ្វើការប្រជុំស្វ័យទិញនូវអំពីការងារដែល ពួកខ្ញុំបានធ្វើនៅពេលថ្ងៃ ហើយគេមិនបានឲ្យពួកខ្ញុំហូបឆ្អែតទេគឺមានតែ បបរ២វែកក្នុងមួយពេល និងមួយថ្ងៃពីរពេល។ នៅទីនេះ បានជិតពីរខែ គេ ចាប់ផ្តើមយកអ្នកដែលមានកំហុសចេញទៅយកម្តងប្រហែល១០ទៅ១៥នាក់ ហើយខ្ញុំក៏មិនបានដឹងថាអ្នកទាំងនោះត្រូវគេបញ្ជូនទៅណានោះដែរ។ ក្នុង មួយខែ គេមកយកអ្នកមានកំហុសចេញទៅម្តង។ ចាប់ពីពេលនោះមក អ្នក ដែលជាប់នៅទីនេះចេះតែបន្តបាត់ខ្លួនទៅៗ ចុងក្រោយនៅសល់តែ១៥នាក់ ប៉ុណ្ណោះ។ មុនថ្ងៃដោះលែងមួយថ្ងៃ គេបានហៅពួកខ្ញុំទាំង១៥នាក់ចូលប្រជុំ ក្នុងអង្គប្រជុំសមមិត្ត ឧច បាននិយាយថា បក្សបញ្ជាឲ្យយកមិត្តទាំងអស់

(១៥០នាក់) មកកម្ទេច តែគណៈស-២១មិនកម្ទេចទាំងអស់ទេ ដោយ យល់ថាដឹងមួយឆ្នាំ យមានតក់មាននាឡិ ដូច្នេះទើបគេទុកឲ្យគណៈ ស-២១ធ្វើការសម្រិតសម្រាំងមិត្តទាំងអស់គ្នា។ ស្តែកឡើង គេបានធ្វើ ការដោះលែងពួកខ្ញុំទាំង១៥នាក់ និងបានបញ្ជូនទៅកងវរសេនាធិបតី៧៧ស្ថិតនៅ ក្រោយស្ថាតអូរឡាំពិក ក្រុងភ្នំពេញ ប្រហែលពីរសប្តាហ៍ក្រោយមកគេបាន បញ្ជូនខ្ញុំទៅកងរថគ្រោះនៅសំរោងអណ្តែត។ នៅទីនេះ គេឲ្យខ្ញុំបង្រៀនកូន កម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមពេលយប់ និងទៅឃ្លាលទានៅពេលថ្ងៃ ខ្ញុំបានរស់នៅ ទីនេះរហូតដល់បែកបបខ្មែរក្រហម។ ពេលរបបខ្មែរក្រហមបានដួលរលំ ខ្ញុំបានវិលមកស្រុកកំណើតដើម្បីរកឪពុកម្តាយបងប្អូន ពេលមកដល់ ខ្ញុំបាន ជួបម្តាយខ្ញុំ ហើយគាត់បានប្រាប់ថាឪពុកខ្ញុំត្រូវបានខ្មែរក្រហមចាប់យកទៅ ពេលដែលពួកវាចូលដល់ភូមិបានប្រហែល១០ថ្ងៃ ព្រោះពួកវាបានដឹងថា គាត់ជាប៉ូលីសនៅសម័យសម្តេចសីហនុ។ គេបានចាប់គាត់ពីភូមិកំព្រែក ឃុំស្វាយរំពារ ស្រុកស្វាយទាប ខេត្តស្វាយរៀង ទៅដាក់គុកនៅមន្ទីរឃុំឃាំង គគីរសាម ហើយក៏បាត់ដំណឹងគាត់រហូតមកទល់ពេលនេះ។

the CIA.” He told us that we had to be careful, make an effort to work hard, not speak of anything carelessly, and do what was ordered. He also announced that the place where we were staying belonged to the network of the Security Center S-21, and added that we were all under watch for “purification” purposes. I did not quite understand what was going on, but I was not yet frightened – I still did not know that the Khmer Rouge killed people. I assumed that Security Center S-21 was a just regular base for soldiers.

Although we were not shackled or handcuffed, living conditions at our security center in Tuek Chrov village were miserable. We were under the constant watch of Khmer Rouge soldiers and had to work outside in the rice fields all day and never received proper meals. They only offered us two ladles of watery porridge twice a day. In the evenings, the Khmer Rouge would hold “denunciation meetings,” where each of us was required to report about the work we had done that day and report any mistakes we made. Our supervisors would also identify those who had made mistakes such as breaking a hoe blade.

Two months after I arrived, the Khmer Rouge started taking away the people they found to be guilty. About once a month, 10 to 15 people disappeared, but I did not know where they were being taken. As more and more people were taken away and disappeared, I started to realize that the Khmer Rouge was killing these people for making mistakes. I became terrified and worked as hard as I could to meet Angkar’s expectations. I was very angry because even though they had recruited me to be a soldier against my will and separated me from my family, I had always done everything they asked of me and been honest with them. I did not understand why they suddenly

arrested my fellow soldiers and talked about the need to “purify” us. The arrests continued and eventually, there were only 15 of us left.

One day, the Khmer Rouge gathered the 15 of us for a meeting. In the meeting, Comrade Duch spoke to us and said “the party has ordered all of you” – referring to the original group of 150 people from Unit No. 1 – “to be brought here and smashed, but the committee of S-21 has not smashed every one of you. We think that you are like a cluster of coconuts where there are good and bad ones together, and the committee of S-21 was allowed to purify you.” This was the first time I saw Duch and I did not know who he was at the time. Only after I went to the ECCC to observe the trials I realized that the man who had spoken to us that day had been the chief of S-21.

The next morning, the 15 of us were released and sent to join Regiment Unit No. 377 located behind Olympic Stadium, Phnom Penh city. About two weeks later, I was sent to Samraong Andaet area in the north of Phnom Penh, where I was assigned to tend ducks in the daytime, and teach the Khmer Rouge cadres’ children how to read and write at night. I lived there until the Khmer Rouge regime collapsed.

After the Khmer Rouge regime, I returned to my homeland to find my family. When I reached Kanhchhaet village in Svay Rieng, I was reunited with my mother and she told me that my father had been arrested by the Khmer Rouge shortly after they had entered the village in April 1975, because they knew that he had been a policeman in the Sihanouk regime. He was arrested and detained in Korki Saom Security Center and was never seen again.

លោក ហើល វី

លោក ហើល វី កើតក្នុងឆ្នាំ១៩៦២ និងមានស្រុកកំណើតនៅសង្កាត់ទឹកល្អក់ ក្រុងភ្នំពេញ។ លោកគឺជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមួយរូបក្នុងសំណុំរឿង០០២នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក)។

មុនឆ្នាំ១៩៧៥ ក្រុមគ្រួសារខ្ញុំបានរស់នៅទីក្រុងភ្នំពេញ។ ថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំបានឃើញទ័ព ខ្មែរក្រហមជាច្រើនចូលក្នុងក្រុងភ្នំពេញស្រែជ័យយោស អំពីជ័យជំនះរបស់ខ្លួន ហើយពួកវាបានបង្គាប់ឲ្យទាហានលាន់ ដោះសម្លៀកបំពាក់ ទាហាន និងទម្លាក់កាំភ្លើងចុះ ហើយបានប្រកាសថា ឲ្យប្រជាជនចេញពីទីក្រុង តែ៣ថ្ងៃទេ ដើម្បីរៀបចំសណ្តាប់ធ្នាប់ទីក្រុង។ ពេលនោះ គ្រួសារខ្ញុំដែលមាន សមាជិក៧នាក់បានចាកចេញពីភ្នំពេញមកនៅវត្តកំពង់ហ្លួងម្តុំអ្នកលៀងខាងលិច។

នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៥ គ្រួសារខ្ញុំទាំងមូលត្រូវបានខ្មែរក្រហមជម្លៀសឲ្យទៅនៅ ខេត្តពោធិ៍សាត់ គេបានដឹកយើងតាមកប៉ាល់មកចុះនៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំង បន្ទាប់មកគេ បានឲ្យបន្តដំណើរតាមទន្លេទៅខេត្តពោធិ៍សាត់។ ដល់ខេត្តពោធិ៍សាត់ ខ្ញុំបានឃើញ មានរទេះគោកំពុងរង់ចាំដឹកពួកយើងទៅដាក់តាមភូមិ ខណៈនោះគេបានដឹកគ្រួសារ ខ្ញុំទៅសហករណ៍ព្រះម្លូ (តំបន់៤) ស្ថិតក្នុងភូមិស្រយូវ ឃុំស្រយូវ ស្រុកត្នោត ខេត្តពោធិ៍សាត់។ ពេលទៅដល់សហករណ៍ព្រះម្លូ ខ្មែរក្រហមបានឲ្យគ្រួសារខ្ញុំ ស្នាក់នៅក្រោមផ្ទះអ្នកមូលដ្ឋាន និងហូបជាមួយអ្នកមូលដ្ឋាន។ ពីរបីថ្ងៃក្រោយមក ខ្មែរក្រហមបានបំបែកគ្រួសារខ្ញុំឲ្យនៅកន្លែងផ្សេងគ្នា ដោយឪពុកម្តាយខ្ញុំត្រូវបាន គេចាត់ឲ្យធ្វើស្រែក្នុងភូមិ បងស្រី និងបងប្រុសខ្ញុំត្រូវបានគេបញ្ជូនឲ្យធ្វើការក្នុង កងចល័តផ្សេងគ្នា រីឯខ្ញុំដែលមានអាយុ១៣ឆ្នាំត្រូវបានគេឲ្យទៅនៅកងចល័តកុមារ។ នៅកងកុមារ គេបានប្រើខ្ញុំឲ្យធ្វើការងារដូចជាមនុស្សធំ ដែរដូចជា ភ្ជួរស្រែ មើលគោ ធ្វើដី លើកទំនប់ ដឹកប្រឡាយ ចំណែកការហូបចុកវិញគឺគេបានចែកបបរឲ្យម្នាក់ មួយវែកក្នុងមួយពេល ហើយមួយថ្ងៃគេចែកឲ្យពីរពេល លុះដល់ខែច្រូតទើបគេចែក ពំនូតបាយម្នាក់១ដុំតូច។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ដោយហូបមិនឆ្អែត ខ្ញុំបានទៅលួចកន្ទក់នៅរោងម៉ាស៊ីនស្រូវនៅក្នុង ភូមិ តែឈ្មួញបានមកទាន់ រួចចាប់ខ្ញុំចងនឹងក្រមាជាប់នឹងសរសរ លុះយប់ឡើងខ្ញុំ បានលួចរត់ត្រឡប់មកផ្ទះវិញ។ ក្រោយមក ខ្ញុំបានទៅលួចគោះស្រែដែកមកកិន ហូប តែឈ្មួញខ្មែរក្រហមបានមកទាន់ យកកាំភ្លើងមកបុកខ្នងខ្ញុំ រួចចាប់ខ្ញុំទៅធ្វើង ស្តែនៅមន្ទីរស្រុកត្នោត ពេលហូបបបរថ្ងៃត្រង់រួច គេបានបញ្ជូនខ្ញុំទៅមន្ទីរអប់រំកែប្រែ ត្រាចក្រោលដែលជាគុកធំនៅសហករណ៍ព្រះម្លូ។ មន្ទីរនេះ មានបន្ទប់ពីរទៅបី សម្រាប់ដាក់អ្នកទោសធ្ងន់ និងរោងពីរទៅបីសម្រាប់ដាក់អ្នកទោសស្រាល រីឯបរិវេណ មន្ទីរវិញគឺខ្មែរក្រហមបានយកមែកឈើដែលមានបន្លាមកប្រើធ្វើជារបងព័ទ្ធជុំវិញ

ដែលមានទំហំប្រហែល១គីឡូម៉ែត្របួនជ្រុង។ អ្នកដែលមានទោសធ្ងន់ (ដូចជាលួច កាប់គោជាដើម) ត្រូវបានដាក់ឃុំក្នុងបន្ទប់ ដោយដាក់ខ្នោះជើងជាប់គ្នាជាជួរនៅពេល យប់ និងត្រូវបានបញ្ចេញឲ្យទៅធ្វើការនៅពេលថ្ងៃគឺយកមកទឹមដុលក្នុងដីជំនួស គោ ឯអ្នកដែលមានទោសស្រាលគឺគេឲ្យស្នាក់នៅក្នុងរោង និងធ្វើការធម្មតាដូចជា ស្ទង់ស្រូវ ច្រូតស្រូវ លើកភ្លឺស្រែជាដើម។ នៅទីនេះបានប្រហែល១អាទិត្យ ខ្ញុំបាន លួចរត់ចេញពីទីនោះមកភូមិវិញ តែខ្មែរក្រហមមិនបានមកតាមចាប់ខ្ញុំទៅវិញទេ ហើយរាល់លើកដែលខ្មែរក្រហមចាប់ខ្ញុំ ខ្ញុំតែងតែមានឱកាសរត់ចេញ ដោយសារតែ ខ្ញុំជាក្មេង ទើបគេមិនយកចិត្តទុកដាក់ប្រុងប្រយ័ត្ននឹងខ្ញុំ។ ចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ឈ្មួញ ខ្មែរក្រហមបានប្រើខ្ញុំឲ្យទៅជួយកើបស្រូវអង្ករនៅរោងម៉ាស៊ីនដោយសន្យាថានឹងឲ្យ កន្ទក់ខ្ញុំពេលខ្ញុំធ្វើការងារនេះរួច ពេលកំពុងកើបស្រូវ ស្រាប់តែពួកវាចោទថាខ្ញុំកំពុង លួចអង្ករ រួចចាប់បញ្ជូនខ្ញុំទៅដាក់មន្ទីរស្រុកត្នោត។ នៅទីនេះ គេប្រើឲ្យខ្ញុំលើករោង ស្តែ ខ្ញុំបានជួបឈ្មួញពីរនាក់ដែលធ្លាប់នៅកងកុមារជាមួយគ្នា ពួកគេបានសួរខ្ញុំពីមូល ហេតុដែលគេបញ្ជូនខ្ញុំមកដល់ទីនេះ ហើយខ្ញុំក៏បានប្រាប់ពួកគេពីរឿងហេតុដែល បានកើតឡើង។ នៅពេលហូបបបរថ្ងៃត្រង់រួច ម៉ោងប្រហែល១ គេបានចាប់ផ្តើម ពិនិត្យឈ្មោះអ្នកដែលជាប់នៅទីនេះ បន្ទាប់មកគេបានហៅឈ្មោះអ្នកទាំងនោះ ម្តងមួយៗមកសួរនាំដើម្បីឲ្យដឹងថាអ្នកនោះមានទោសអ្វី។ ពេលហៅដល់ឈ្មោះខ្ញុំ គេបានប្រាប់ខ្ញុំឲ្យត្រឡប់ទៅអង្គភាពវិញព្រោះអ្នកដែលសួរនាំខ្ញុំគឺជាឈ្មួញពីរនាក់ ដែលធ្លាប់នៅកងកុមារជាមួយខ្ញុំ។ ចំពោះអ្នកដែលបានរកឃើញថាមានទោស គឺគេ បញ្ជូនបន្តទៅដាក់នៅមន្ទីរត្រាចក្រោល។ នៅឆ្នាំនេះដែរ គ្រួសារខ្ញុំបានទទួលដំណឹង ថាបងប្រុសខ្ញុំពីរនាក់ដែលនៅកងចល័តត្រូវបានខ្មែរក្រហមយកទៅសម្លាប់បាត់ ហើយ ដោយសារពួកគាត់និយាយភាសាអង់គ្លេសជាមួយគ្នា។ ដំណឹងនេះបានធ្វើ ឲ្យឪពុកខ្ញុំនូវត់ចិត្តជាខ្លាំង មួយរយៈក្រោយមកគាត់ក៏បានស្លាប់ដោយសារការហូប មិនគ្រប់គ្រាន់ និងការនូវត់ចិត្តជាមួយការស្លាប់បងប្រុសខ្ញុំពីរនាក់។ លុះក្រោយមកទៀត បងស្រី និងបងប្រុសទីបីខ្ញុំបានស្លាប់ដោយសារការហូបមិនគ្រប់គ្រាន់ និងធ្វើការ ហួសកម្លាំង រីឯមីងខ្ញុំម្នាក់បានត្រូវយកទៅសម្លាប់នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ ដោយចោទថា ជាយួនព្រោះគាត់និយាយភាសាខ្មែរមិនសូវច្បាស់។ ពេលបែកបបរខ្មែរក្រហមក្នុង ឆ្នាំ១៩៧៩ ខ្ញុំនៅសល់តែខ្លួនមួយ គ្មានសល់សាច់ញាតិអ្វីទាំងអស់ ក្លាយខ្លួនជាក្មេង កំព្រា ហើយបានសម្រេចចិត្តចូលធ្វើទាហាន។

MR. HEL VY

Mr. Hel Vy was born in 1962 at Tuek L'ak district, Phnom Penh city. He is a civil party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia (ECCC).

Before 1975, my family lived in Phnom Penh. On 17 April 1975, I saw many Khmer Rouge soldiers come into Phnom Penh city and announce their victory. Meanwhile, the Khmer Rouge ordered the Lon Nol soldiers to take off their uniform and drop their rifles. Then, they announced that “in order to clean up the city, everyone has only three days to leave Phnom Penh”. So, my family moved from Phnom Penh to Kampong Loung pagoda located in the west of Neak Loeung area.

In June 1975, the Khmer Rouge sent my family to live in Pursat province. First, my family was loaded onto a ship which landed at Kampong Chhnang province and then we kept traveling by truck until we reached Pursat province. When the trucks stopped, I saw ox carts waiting to transport us to the various villages. My family was brought to Preah Mlu cooperative [region 4] which was located in Srayov village, Srayov commune, Kdat district, Pursat province. When we arrived in the cooperative, the Khmer Rouge made my family live under the home of some “base people” and eat with them. A few days later, my family was separated to live and work in different mobile units. My parents were tasked to farm in the village. My older sister and older brothers were sent to work in different mobile units. At that time, I was 13 years old, so they sent me to live in the children mobile unit. In the children unit, I was tasked to farm, tend cows, make fertilizer, build dams, and dig canals, the same as adults. For my meals, I got only a ladle of watery porridge, twice a day, and I was served a small piece of cooked rice in harvest season.

In 1976, due to starvation/ hunger, I stole bran from the rice mill in the village, but Khmer Rouge militiamen entered the mill while I was there. Suddenly, I was arrested and tied up with a scarf which was attached to the house's pillar. At night, I tried to quietly run back home. Later on, I stole Sranger seed to eat. But again the Khmer Rouge militiamen arrived in time and held me at gun point by pushing a rifle on my back. Then, I was arrested and sent to build ridges for growing vegetables at Kdat district department. Afterwards, I was sent to Trach Kraol security center which was the biggest prison in Preah Mlu cooperative. The prison was situated on one squared kilometer of land and it was fenced by thorny branch from trees. There were two

or three rooms for those who were found guilty of a serious crime, and two or three halls for those who had made petty mistakes. During the night the prisoners of more serious crimes were shackled together in a line and attached by their legs to each other. Then they were brought out to work in the daytime where they were yoked to a plow, instead of using a cow. The prisoners of petty crimes slept in halls and worked in the rice fields; transplanting, harvesting, building rice field-dikes, and so on. After staying at the security center for a week, I escaped to the village and fortunately the Khmer Rouge did not chase after me. Every time I was arrested, I was able to escape easily because I was young, so the Khmer Rouge did not concern themselves much with me. At the end of 1976, the Khmer Rouge militia asked me to help them collect rice at a factory and promised me that they would give me some bran when I completed this task. During gathering rice, they alleged I had stolen rice and arrested me, and sent me to the Kdat district department. They ordered me to build ridges for vegetables over there. Fortunately, when I was there I met two Khmer Rouge militiamen who used to stay at the children mobile unit with me. They asked me the reason why I had been sent there, and I told them about what had happened to me. After having lunch, around 1 pm, they started going through the list of name of the persons who had been sent there. They called out their names one by one and asked what kind of crime they did. When my name was called out, one militiaman brought me to meet the inquirers, who were my colleagues from the children unit. They told me to go back to the unit. For those who were found guilty, they were sent to Trach Kraol security center. In this same year, my family received news that two of my brothers, who had been living in a mobile unit, were killed because they had spoken English to each other. This news caused my father great shocked. Not so long after, he died because of starvation and the loss of my two brothers. Later on, my sister and my third brother also died because of starvation and overwork. At the end of 1978, my aunt was killed due to the accusation that she was Vietnamese because her accent sounded Vietnamese when she spoke Khmer. When the Khmer Rouge collapsed in 1979, I was alone, I had no relatives left, I was an orphan, and so I decided to be soldier.

លោក ឌឹម ណារ៉េត

លោក ឌឹម ណារ៉េត កើតក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៥ មានស្រុកកំណើតនៅ
ភូមិអូរចំណាន ឃុំស្រែចាម ស្រុក
ព្រៃនប់ ខេត្តកំពត។ លោក គឺជា
ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីក្នុង
សំណុំរឿង០០២ នៃអង្គជំនុំជម្រះ
វិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
(អ.វ.ត.ក)។

មុនឆ្នាំ១៩៧៥ គ្រួសារខ្ញុំបានរស់នៅក្នុងសង្កាត់ទីល្អិត ក្រុងភ្នំពេញ។ ខ្ញុំមាន
សមាជិកគ្រួសារទាំងអស់៨នាក់ដែលមាន ខ្ញុំ ម្តាយខ្ញុំ បងស្រីខ្ញុំ ប្តីគាត់ និងកូនតូច
បីនាក់ (ប្រុស២ និងស្រី១)។ ពេលខ្មែរក្រហមចូលមក ដល់ក្រុងភ្នំពេញនៅថ្ងៃទី១៧
ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ គ្រួសារខ្ញុំមិនទាន់ចាកចេញទេ ព្រោះនៅស្តាយទ្រព្យសម្បត្តិ។
បីថ្ងៃក្រោយ ខ្ញុំបានឃើញខ្មែរក្រហមបាញ់សម្លាប់ក្រុមគ្រួសារមួយដែលនៅក្បែរផ្ទះ
ខ្ញុំ ដោយហេតុតែពួកគេមិនព្រមចាកចេញពីផ្ទះ។ ឃើញដូច្នេះ ក្រុមគ្រួសារខ្ញុំបាន
ប្រញាប់ប្រញាល់ចាកចេញទីនេះ។ ពេលធ្វើដំណើរមក ដល់ភូមិរំដួល ខេត្តកំពង់ស្ពឺ
ម្តាយខ្ញុំបានរង់ចេញពីពួកខ្ញុំ។ ខ្ញុំបានតាមរកគាត់អស់កន្លះខែ តែរកមិនឃើញ
ហេតុដូច្នេះខ្ញុំ និងបងស្រី ឌឹម ណារ៉េត ព្រមទាំងគ្រួសារគាត់ បានសម្រេចចិត្តបន្តដំណើរ
ទៅស្រុកកំពត ខេត្តកំពត។ មកដល់ស្រុកកំពត ខ្ញុំបានប្រាប់ឲ្យបងស្រី និងគ្រួសារ
គាត់ស្នាក់នៅទីនេះសិន ចំណែកខ្ញុំបានបន្តដំណើរតែម្នាក់ឯងទៅរកឪពុកនៅ
ស្រុកកំណើតឯស្រុកព្រៃនប់ ខេត្តកំពត ហើយខ្ញុំក៏បានជួបគាត់ដូចក្តីបំណងមែន។
បន្ទាប់ពីបានជួបឪពុក ខ្ញុំបានវិលមកយកបងស្រីខ្ញុំ និងគ្រួសារគាត់ទៅរស់នៅជុំគ្នា
ឯស្រុកព្រៃនប់។ នៅទីនេះ ឪពុកខ្ញុំបានប្រាប់ឲ្យខ្ញុំលាក់ប្រវត្តិកាលរស់នៅភ្នំពេញ
និងធ្វើពុតជាអ្នកមិនចេះ ព្រោះសម័យនេះគឺសម័យកម្ទេចអ្នកចេះដឹងចោល។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្មែរក្រហមបានចាប់ផ្តើមបែងចែកប្រជាជនឲ្យរស់នៅធ្វើការតាម
សហករណ៍ កងចល័ត និងកងកុមារ និងហូបសម្ភារភាព។ ពេលនោះ ខ្ញុំត្រូវបាន
គេចាត់ឲ្យចូលធ្វើការនៅកងល័ត។ នៅចុងឆ្នាំ ១៩៧៦ គេបានឲ្យកងចល័តខ្ញុំទៅធ្វើ
ការនៅភូមិស្រះវែង សង្កាត់វាលវេញ ស្រុកវាលវេញ។ ខ្ញុំនៅធ្វើការទីនេះរហូតដល់
ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧៧ ម៉ោងប្រហែល៦.៣០នាទីល្ងាច ស្រាប់តែមានកងឈ្មួញបីនាក់
បានមកចាប់ខ្ញុំនៅភូមិស្រះវែង។ ភ្លាមនោះ គេបានចងស្លាបសេកខ្ញុំ រួចបណ្តើរ
យកទៅឃុំនៅមន្ទីរសន្តិសុខអណ្តូងថ្មស្ថិតក្នុងឃុំអណ្តូងថ្ម ស្រុកព្រៃនប់ ខេត្តកំពត
ដោយចោទថាខ្ញុំឲ្យដំឡូងទៅខ្មែរស តែតាមពិតខ្ញុំមិនបានដឹងពីរឿងឲ្យដំឡូងទៅ
ខ្មែរសនោះទេ។ ខណៈនោះ ខ្ញុំបានគិតក្នុងចិត្តថា មូលហេតុដែលគេចាប់ខ្ញុំដោយសារ
គេបានដឹងថាខ្ញុំជាអ្នក ចេះដឹង ព្រោះកាលធ្វើការនៅកងចល័ត ខ្មែរក្រហមធ្លាប់បាន
សុំឲ្យខ្ញុំជួយគិតក្រឡាផ្ទៃដីស្រែដែលបានវាស់រួច។ ខ្ញុំបានប្រាប់ថា ខ្ញុំមិនចេះទេ ប៉ុន្តែ
គេចេះតែជជែកសួរខ្ញុំជាច្រើនលើកច្រើនសារ ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តជួយគិតឲ្យគេ ទៅ។
ពេលបណ្តើរខ្ញុំតាមផ្លូវ ពួកវាបានវាយខ្ញុំពីរស្នូកកាំភ្លើងអាវុធ និងធាក់ខ្ញុំជាច្រើនដើង។

៥ថ្ងៃក្រោយមក គេយកខ្ញុំទៅឃុំនៅគុកកោះខ្យងដែលជាគុកធំក្នុងតំបន់៤៣ស្ថិតនៅ
ភូមិ កោះខ្យង ឃុំស្រែចាម ស្រុកព្រៃនប់ ខេត្ត កំពត (បច្ចុប្បន្នខេត្តកំពង់សោម)។
ពេលមកដល់គុកភ្លាម គេបានដាក់ខ្នោះជើងខ្ញុំជាប់នឹងអ្នកទោសផ្សេងទៀត។ ចន្លោះ
ពីបីទៅបួនថ្ងៃ គេបានមកនាំខ្ញុំទៅសួរចម្លើយម្តង។ ពួកវាបានសួរខ្ញុំថា “មិត្តឯងឲ្យ
ដំឡូងខ្មែរសប៉ុន្មានតោន? ហើយប៉ុន្មានដង?” ខ្ញុំបានឆ្លើយថា “មិនដឹងទេ ខ្ញុំស្មោះត្រង់
នឹងអង្គការជានិច្ច”។ ពេលសួរលើកទី១ គេមិនបានធ្វើទារុណកម្មខ្ញុំទេ តែគេបាន
គម្រាមថា “បើមិនឆ្លើយត្រង់ទេ គេនឹងយកមិត្តទៅធ្វើដីដាក់ដើមដូងហើយ”។ ពេល
សួរលើកទី២ និងទីបី គេបានធ្វើទារុណកម្មខ្ញុំដោយវិធីឆក់ខ្សែភ្លើង។ ខ្ញុំត្រូវគេឆក់
រហូតសន្លប់ពេលសួរលើក ទីបី។ ដោយសាររកមិនឃើញចម្លើយពីខ្ញុំ គេបានបញ្ជូន
ខ្ញុំមកនៅក្រុមអ្នកទោសកម្រិតស្រាលវិញ ពេលនោះ គេលែងដាក់ខ្នោះជើងខ្ញុំ
ទៀតហើយ។ ដោយសារពួកវាដឹងថាខ្ញុំចេះសរសេរ ពួកវាបានប្រើខ្ញុំឲ្យជួយកត់ត្រា
ឈ្មោះអ្នកទោស និងមើលខុសត្រូវអ្នកទោស។ ពេលខ្ញុំមកដល់គុកនេះដំបូង ខ្ញុំ
ឃើញមានអ្នកទោសតែ២៣នាក់ទេ តែចំនួនអ្នកទោសបានកើនដល់រាប់ពាន់នាក់
នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨។ ដោយគ្មានរោងគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ដាក់ខ្នោះអ្នកទោស ពួកវា
បានយកឡានដឹកអ្នកទោសចំនួន៦ឡានទៅដាក់នៅគុកថ្មីគុកតានៃស្ថិតក្នុងភូមិ
តានៃ ឃុំជើងគោ ស្រុកព្រៃនប់ ខេត្តកំពត ខ្ញុំក៏ត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅនៅគុកតានៃដែរ
ពេលនោះ។ នៅគុកតានៃ អង្គការបានចាត់ឲ្យខ្ញុំមើលខុសត្រូវអ្នកទោសដដែល។
អ្នកទោសទាំងអស់ត្រូវបានគេដាក់ខ្នោះជើងជាប់គ្នាពេលយប់ និងបញ្ចេញឲ្យទៅធ្វើ
ការងារក្រោមការឃ្លាំមើលរបស់ឈ្មួញខ្មែរក្រហមនៅពេលថ្ងៃ លើកលែងតែ
អ្នកទោស១២នាក់ក្នុងនោះមានខ្ញុំម្នាក់ផងដែរដែលមិនត្រូវបានដាក់ខ្នោះ ដោយសារ
ខ្មែរក្រហមបានចាត់ទុកថាជាអ្នកដែលកសាងខ្លួនបានល្អហើយ។ ពីមួយថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃ
អ្នកទោសដែលនៅទីនេះចេះតែតិចទៅៗ ខ្លះបានស្លាប់ដោយសារជំងឺ ខ្លះបានស្លាប់
ដោយសារការធ្វើទារុណកម្មសួរចម្លើយ និងខ្លះទៀតត្រូវអង្គការយកចេញទៅហើយ
បាត់ដំណឹងរហូត។ នៅពាក់កណ្តាលខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ ពួកខ្មែរក្រហមបានហៅ
អ្នកទោសទាំងអស់មកជុំគ្នា ដោយប្រាប់ថា “ពួកខ្ញុំត្រូវចេញទៅច្បាំងនឹងពួកយួន
ហើយ ដូចនេះពួកខ្ញុំនឹងដោះលែងមិត្តទាំងអស់ឲ្យត្រឡប់ទៅកងវិញ”។ ពេលនិយាយ
ចប់ គេបានធ្វើការដោះលែងអ្នកទោសទាំងអស់ ហើយពេលនោះខ្ញុំក៏បានវិលត្រឡប់
មកកងខ្ញុំវិញ។ ក្រោយថ្ងៃដោះ ខ្ញុំបានតាមស្វែងរកម្តាយនៅស្រុកកំពង់ត្រាច
ខេត្តកំពត ហើយបានដំណឹងថាគាត់បានស្លាប់នៅភ្នំលះបង ខេត្តកំពត។

MR. KHOEM NARET

Mr. Khoem Naret was born in 1955 at Ou Chamnan village, Srae Cham commune, Prey Nub district, Kampot province. He is a civil party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia (ECCC).

Before 1975, my family lived in Sangkat Tuek L'ak 3, Phnom Penh city. My family had 8 members; my mother, me, my older sister, her husband and her 3 small children (2 boys and a girl).

When Khmer Rouge arrived in Phnom Penh on 17 April 1975, my family had not yet moved from our house as we had remained because we did not want to leave behind our home and belongings.. Three days later, I saw the Khmer Rouge shot dead a family who was living nearby my house because they disagreed with the order to leave their home. After seeing this, my family hurried to leave our home. When we arrived in Rumduol village, Kampong Speu province, my mother got lost from the rest of the family. I tried to find her for a half month, but still I could not find her. Therefore, my sister, Khoem Nary, her husband, Chhon Min, her 3 little children and I decided to continue traveling to the homeland in Kampot province. When we reached Kampot district, we stayed there for a while, and then I decide to go alone to find my father in Prey Nub district. I met him as was my wish. After I met my father, I returned to Kampot district to bring my older sister and her family to Prey Nub district to live together with my father. While here, my father told me to hide my biography regarding my family class, education, and previous job while living in Phnom Penh. He told me to pretend to be illiterate because this regime was one where intelligent people were smashed/ executed.

In the beginning of 1976, the Khmer Rouge divided the people [in the village?] to work in cooperatives, mobile units and children units, and put the people in the collective eating. I was sent to work in a mobile unit at that time. At the end of 1976, my mobile unit was sent to work at Sreah Veaeng village, Veal Renh commune, Veal Renh district. I worked there until February 1977. Then one day, at about 6.30 pm, three Khmer Rouge militiamen came to arrest me in Sreah Veaeng village. Suddenly, I was tied, hand on back and escorted to Andoung Thma security center located in Andoung Thma commune, Prey Nub district, Kampot province, on the accusation that I gave potatoes to Khmer Sor people, but actually I knew nothing about it. For a moment, I thought I had been arrested for the reason that they considered me an intelligent person, because they even asked me to help calculate the farm land that they had already measured. I told them that I did not know how to do it, but they kept insisting that I help them, and eventually I decided to help. On the way to the security center, they

hit me with AK rifle twice and kicked me many times. Five days later, I was detained in Kaoh Khchang security center which was a big prison in Region 43 located in Kaoh Khchang village, Srae Cham commune, Prey Nub district, Kampot province (currently Kampong Som province). When I reached the prison, I was shackled with other prisoners. Between the space of 3 to 4 days, I was brought once for interrogation. They questioned me; "how many tons of potatoes did you give to Khmer Sa people? How many times?" I replied; "I know nothing. I am always honest to Angkar". I was not tortured during the first interrogation but they threatened me by saying; "if you do not respond frankly, you will be become fertilizer for coconut trees". In the second and third interrogation, I was tortured through electrocution. I was electrocuted until I fainted on the third round of interrogation. However, because my answer remained the same, they sent me to the group of prisoners guilty of minor crimes, and my leg was not shackled anymore. Due to the fact they knew I could write, they ordered me to write down the name of all the prisoners and take control of the documentation of the prisoners. When I had arrived, there were only 23 prisoners, but the number of prisoners increased to thousands by the beginning of 1978. Because there was not enough halls for shackling prisoners, some of them were sent to be detained in Taney prison which was a new prison located in Taney village, Cheung Kou commune, Prey Nub district, Kampot province. Six trucks of prisoner were sent at one time. I was sent to Taney prison as well. In Taney prison, Angkar assigned me to control the prisoners as before. The prisoners were shackled; legs attached to each other at night, and brought out during the day to work under the watchful eyes of the Khmer Rouge militiamen. However, I and 12 other prisoners were not shackled because the Khmer Rouge considered us as well "reeducated people". From day to day, the number of prisoners got less and less, the reason being that some of them died of illness and torture, while some were taken away and then disappeared. In mid-December 1978, the Khmer Rouge gathered all the prisoners and told us that; "the Khmer Rouge forces in here have to go to fight with the Vietnamese troops, so we will release all comrades (prisoners) to go back to their individual units". Later on, they released us all. After liberation, I tried to find my mother at Kampong Trach district, Kampot province. While there, I received information that my mother died at Leah Bong Mountain in Kampot province.

លោក ណាម ថាន

លោក ណាម ថាន កើតនៅក្នុង
ឆ្នាំ១៩៥៨ និងមានកំណើតនៅ
ស្រុកកោះធំ ខេត្តកណ្តាល។
លោក គឺជាដើមបណ្តឹង
រដ្ឋប្បវេណីក្នុងសំណុំរឿង០០២
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុង
តុលាការកម្ពុជា (អ.វ.ត.ក)។

មុនរបបខ្មែរក្រហម គ្រួសារខ្ញុំបានរស់នៅភូមិចុងកោះធំ ឃុំកោះធំ ស្រុក
កោះធំ ខេត្តកណ្តាល។ ភូមិខ្ញុំ គឺជាតំបន់រំដោះរបស់ខ្មែរក្រហម ព្រោះ
ខ្មែរក្រហមបានចូលមកទីនេះតាំងពីឆ្នាំ១៩៧២-១៩៧៣មកម្ល៉េះ។ ក្នុង
ឆ្នាំ១៩៧៤ ពួកខ្មែរក្រហមបានកែនយុវជនដែលមានអាយុ១៧ ឬ១៨ឆ្នាំ
នៅក្នុងភូមិទៅធ្វើទាហានខ្មែរក្រហមជាច្រើនលើក ហើយពេលនោះបងប្រុស
ខ្ញុំ ណាម ណាម ក៏ត្រូវបានខ្មែរក្រហមចាប់យកទៅធ្វើទាហានផងដែរ។ ក្នុង
ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំមានអាយុ១៧ឆ្នាំ ក៏បានជាប់ក្នុងកំណែនរបស់ខ្មែរក្រហម
នេះដែរ។ ពួកខ្មែរក្រហមមកដល់ផ្ទះខ្ញុំ ហើយបានប្រាប់ខ្ញុំថា ឲ្យទៅរៀន
បើកយន្តហោះ។ ភ្លាមនោះ ខ្ញុំស្មានថាគេយកខ្ញុំទៅរៀនបើកយន្តហោះ
មែន។ គេបានឲ្យខ្ញុំ និងយុវជនដទៃទៀតឡើងឡាន ហើយឡានបានដឹកពួក
ខ្ញុំមកដល់វត្តព្រែកតាដូង ស្រុកកោះធំ ខេត្តកណ្តាល ដែលជាកងទ័ព
តំបន់២៥របស់ខ្មែរក្រហម។ កងតំបន់នេះត្រូវបានគេចែកជា៣កងវិវៈសេនា
តូចៗ នៅវត្តព្រែកតាដូង គេបានឲ្យពួកខ្ញុំវិភាគទាហាន ទើបខ្ញុំដឹងថា
តាមពិតគេបញ្ជូនខ្ញុំឲ្យមកធ្វើទាហានខ្មែរក្រហម ខ្ញុំនៅហាត់ទាហានបាន
ប្រហែល១ឆ្នាំ គេក៏បានបញ្ជូនកងពលខ្ញុំទៅព្រែកសឹង ស្រុកកោះធំ ជិត
ទល់ដែនវៀតណាមដើម្បីធ្វើការលត់ដំកសាងខ្លួន។ នៅទីនេះ ការងារប្រចាំថ្ងៃ
ដែលគេដាក់ឲ្យពួកខ្ញុំធ្វើ គឺដឹកសំណាប លើកទំនប់ ដឹកប្រឡាយ ពីម៉ោង៧ព្រឹក
ដល់ម៉ោង១១ ទើបឈប់សម្រាកហូបអាហារថ្ងៃត្រង់ និងត្រូវបន្តការងារពី
ម៉ោង១១រសៀលដល់ម៉ោង៦ល្ងាច និងពីម៉ោង៧យប់ដល់ម៉ោង៩យប់
ទៀតផង។ នៅចន្លោះម៉ោងបាយថ្ងៃត្រង់ គេបានតម្រូវឲ្យពួកខ្ញុំធ្វើអង្គប្រជុំចាប់
កណ្តុរក្នុងម្នាក់ឲ្យបានមួយ ហើយនៅយប់ពួកយើងទាំងអស់គ្នាត្រូវចែក
ម៉ោងគ្នាយាមផង ដេញចាប់កណ្តុរផង រីឯរបបអាហារគឺបបរវាល់បានក្នុង
មួយថ្ងៃពីរពេល។ គេបានឲ្យពួកខ្ញុំចូលរួមប្រជុំជីវភាពកសាងកំហុសគ្នា
ទៅវិញទៅមកជារៀងរាល់ល្ងាច។ ដើម្បីអាចរស់បាន ខ្ញុំបានខិតខំធ្វើការ
ទៅតាមផែនការកំណត់ គេចែកអ្វីឲ្យហូបគឺខ្ញុំហូបហ្នឹង ទោះបីជាមិនឆ្អែត ក៏

ខ្ញុំមិនហ៊ានលួចហូបដែរ ព្រោះអ្នកដែលលួចហូប ឬធ្វើមិនតាមផែនការ
ត្រូវបានគេយកចេញទៅដោយប្រាប់ថា ទៅសមរភូមិក្រោយ ឬចូល
សហករណ៍ថ្មី ដែលជាមន្ទីរ១៥ នៅស្រុកស្អាងកោះធំត្រើយខាងកើត ហើយ
ខ្ញុំមិនដែលឃើញអ្នកទាំងនោះវិលមកវិញទេ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ គេបានបញ្ជូន
ពួកខ្ញុំទៅកងពលភូមិភាគនិរតីដើម្បីវាយនឹងកងទ័ពវៀតណាម។ នៅសមរភូមិ
ទ័ពខ្ញុំបានជាប់ខ្សែ ត្រៀម ពួកខ្ញុំបានរត់ត្រឡប់ក្រោយវិញ ព្រោះទ័ព
វៀតណាមបានដេញបាញ់ពួកខ្ញុំ ពេលនោះខ្ញុំក៏យំខ្លាំងណាស់ ខំរត់បណ្តើរ
នឹកដល់គុណឪពុកម្តាយបណ្តើរ ព្រោះខ្លាចត្រូវគេបាញ់ស្លាប់ ខ្ញុំបានរត់
ត្រឡប់មកផ្ទះវិញ។ ទោះបីមកដល់ផ្ទះ ក៏ខ្ញុំនៅមិនទាន់បាត់ភ័យចំពោះរឿង
ទ័ពវៀតណាមដេញបាញ់ខ្ញុំនោះដែរ។

ក្រោយរបបខ្មែរក្រហម ម្តាយខ្ញុំបានប្រាប់ពីរឿងបងប្រុសខ្ញុំ ណាម ណាម
ដែលត្រូវបានខ្មែរក្រហមបង្ខំឲ្យទៅធ្វើទាហានខ្មែរក្រហមតាំងពីឆ្នាំ១៩៧៤។
គេបានបញ្ជូនគាត់ទៅឈរជើងនៅតំបន់២៥ស្រុកកោះធំ ខេត្តកណ្តាល
ដោយសារគាត់ចេះតែលួចរត់ត្រឡប់មកផ្ទះទើបខ្មែរក្រហមចាប់គាត់ទៅ
ដាក់គុកនៅវត្តព្រែកឬស្សីស្ថិតក្នុងភូមិព្រែកឬស្សី ឃុំកំពង់កុង ស្រុកកោះធំ។
ក្រោយមក គេបានបញ្ជូនគាត់ទៅដាក់នៅមន្ទីរសន្តិសុខពោធិ៍ទន្លេស្ថិតក្នុង
ស្រុកកោះធំ ខេត្តកណ្តាល មន្ទីរនេះដាក់អ្នកទោសគ្រប់ប្រភេទ មិនថាទាហាន
ឬប្រជាជននោះឡើយ។ ពេលទៅដល់ទីនោះដំបូង គេបានយកគាត់ទៅ
សួរចម្លើយ និងធ្វើទារុណកម្ម ក្រោយមកគេបានបញ្ជូនគាត់ទៅធ្វើស្រែចម្ការ
នៅក្បែរមន្ទីរនៅពេលថ្ងៃ និងពេលយប់គេបញ្ជូនមកដាក់ខ្នោះនៅមន្ទីរវិញ។
នៅចន្លោះចុងឆ្នាំ១៩៧៨និងដើមឆ្នាំ១៩៧៩ គាត់ត្រូវបានគេសម្លាប់នៅ
មន្ទីរសន្តិសុខពោធិ៍ទន្លេនោះតែម្តង ម្តាយខ្ញុំបានដឹងអំពីការស្លាប់របស់
បងប្រុសខ្ញុំដោយសារកាលនោះកន្លែងបងប្រុសខ្ញុំជាប់ឃុំ និងកន្លែងម្តាយ
ខ្ញុំធ្វើការ គឺនៅក្បែរគ្នា។

MR. NAM THAN

Mr. Nam Than was born in 1958 at Kaoh Thum district, Kandal province. He is a civil party in the second case of the Extraordinary Chambers in the Court of Cambodia (ECCC).

Before the Khmer Rouge regime, my family lived in Chong Kaoh Thum village, Kaoh Thum commune, Kaoh Thum district, Kandal province. This village was in a “liberation area” of the Khmer Rouge as they came and took control of there between 1972 and 1973. In 1974, the Khmer Rouge mobilized the youths in the village, those of around 17 to 18 years old of age, to become a soldier for the Khmer Rouge. My brother, Nam Nem, was taken to join the army and, in 1975, when I was 17 years old, I was recruited by the Khmer Rouge to be a soldier as well. The Khmer Rouge came to my house and told me “go learn how to fly an airplane”. I thought back then that the Khmer Rouge was really sending me to fly airplanes. I and other youths were loaded onto a truck to Preaek Ta Duong pagoda located in Kaoh Thum district, Kandal province which was the Regional Arm Forces Unit No. 25 of the Khmer Rouge. This unit was divided into 3 battalions. Over there, they ordered me to practice military training; at this point I realized that the Khmer Rouge sent me to be soldier. I received military training for about one year and then they sent my unit to Preaek Sueng area in Kaoh Thum district, which was nearby Vietnam border in order to be reeducated and disciplined to be hard working. Over there, the daily tasks were to pull out rice seeding, build dams, and dig canals. We were ordered to work from 7am till 11am, with a stop for lunch, and then we continued working from 1pm to 6pm, and also until 7pm or 9pm. During lunch time, each person was required to make one mousetrap as well. Every night, the Khmer Rouge allocated hours for us to patrol and catch mice. For the meal, we were served only a bowl of porridge, twice a day. Every evening, we were ordered to join livelihood meetings in order to find each other’s mistakes. In order to survive, I made efforts to achieve the plan set limit, I ate whatever the Khmer Rouge offered, and I did not dare to steal something to eat even I was not full. This is

because those who stole or were unable to reach the plan set limit would be taken away and told they were “going to a supporting base or new cooperative”. This was Security Center 15 located in the east of Kaoh Thum area, S’ang district. In 1978, my unit was sent to the Arm Forces Unit of Southwest Zone in order to fight the Vietnamese troops. At the battlefield, my unit defected and the Vietnamese troops chased us while shooting at us. In this moment, I was shocked and ran back. I kept running and thinking of my parents’ good deeds at the same time because I was scared of being shot dead. I ran back home. I remained frightened even I arrived at home.

After the Khmer Rouge regime, my mother told me about the story of my brother, Nam Nem, who in 1974 was forcibly brought by the Khmer Rouge to join their army. The Khmer Rouge sent him to be stationed at Arm Forces Unit No.25 located in Kaoh Thum district, Kandal province. He went back home secretly many times, but eventually the Khmer Rouge arrested him and sent him to prison at Preaek Ruessei pagoda located in Preaek Ruessei village, Kampong Kong commune, Kaoh Thum district. Later on, he was transferred and detained at Pou Tonle security center located in Kaoh Thum district, Kandal province. This security center detained many different kinds of prisoners, no matter whether soldiers or ordinary people. When he arrived in Pou Tonle security center, firstly the Khmer Rouge brought him to be tortured for interrogation. After that, he was sent out to work in the plantation nearby the security center in daytime, and brought back to be shackled in the center at night. He was killed in this security center around the end of 1978 or early 1979. My mother knew about his death because her work site was close to Pou Tonle security center.

លោក ឱក ប៊ុណ្ណារ៉ុត្ត
កើតថ្ងៃទី០៧ ខែតុលា
ឆ្នាំ១៩៦២
នៅសង្កាត់ក្បាលថ្នល់
ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ
ប្រទេសកម្ពុជា។

Mr. Ouk Bunnaroth was
born on 07 October 1962 at
Sangkat Kbak Thnol, Khan
Chamkar Mon, Phnom
Penh, Cambodia

ជីវប្រវត្តិលោក ឱក ប៊ុណ្ណារ៉ុត្ត

លោក ឱក ប៊ុណ្ណារ៉ុត្ត ជាអ្នកគូរគំនូរទាំងអស់ដែលមានក្នុងសៀវភៅនេះ

“ខ្ញុំមាននិស្ស័យគូររូបតាំងពីខ្ញុំមានអាយុ៥ឆ្នាំមកម្ល៉េះ ហើយរូបដែលខ្ញុំចូលចិត្តគូរមានដូចជារូបមនុស្ស និងរូបយន្តហោះជាដើម។ ខ្ញុំបាទក៏ជាជនរងគ្រោះម្នាក់ក្នុងសម័យខ្មែរក្រហមដែរ។ នៅសម័យនោះ ខ្ញុំស្ថិតក្នុងវ័យកុមារនូវឡើយ ខ្ញុំបានរស់នៅជាមួយម្តាយ និងយាយតាមស្ថានភាពវេទនាដែលហួសពីការបរិយាយ។ រូបគំនូរទាំងអស់នៃសៀវភៅនេះ ខ្ញុំបានគូរដោយស្រមៃទៅរកទិដ្ឋភាពនានាដែលខ្ញុំបានឃើញនាសម័យនោះ។

ដោយឡែកគំនូរមួយផ្ទាំងដែលនៅក្របខាងក្រោយនៃសៀវភៅ ខ្ញុំបានគូរពីរឿងពិតរបស់ខ្ញុំក្នុងរបបខ្មែរក្រហម៖ កុមារដែលឈរនៅមុខគេធីរូបខ្ញុំ ហើយខ្ញុំ និងកុមារដទៃទៀតកំពុងឈរតម្រង់ជួរគ្នាដើម្បីទទួលរបបអាហារគឺបបររាវ។ ពួកខ្ញុំមិនដែលទទួលបានអាហារហូបចុកគ្រប់គ្រាន់នោះទេ ពួកខ្ញុំតែងតែស្រែកឃ្លានជានិច្ច។ ព្រៃដែលនៅជិតតំបន់ខ្ញុំរស់នៅ គឺជាកន្លែងសម្រាប់ដាក់សាកសពមនុស្ស ហើយរាល់ពេលភ្លៀងធ្លាក់ ទឹកភ្លៀងបានហូរច្រោះដីព្រៃចូលក្នុងទឹកស្រះដែលយើងកំពុងប្រើប្រាស់។”

នៅឆ្នាំ១៩៨៤ លោកបានចូលរៀនផ្នែកសិល្បៈគំនូរនៅសាលាវចនា និងបានទទួលបរិញ្ញាប័ត្រផ្នែកសិល្បៈគំនូរវិចិត្រកម្មក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩។ បច្ចុប្បន្ន លោកកំពុងបំពេញការងារនៅនាយកដ្ឋានសិល្បៈស្នូនរូប និង សិល្បៈសិប្បកម្មនៃក្រសួងវប្បធម៌និងវិចិត្រសិល្បៈ ដែលមានតួនាទីជាអនុប្រធានការិយាល័យសិល្បៈស្នូនរូប។ លោកបានរៀបការ ហើយមានកូនពីរនាក់ គឺប្រុសម្នាក់ និងស្រីម្នាក់។

BIOGRAPHY OF MR. OUK BUNNAROTH

Mr. Ouk Bunnaroth illustrated this Story Book. He was born on 07 October 1962 in Phnom Penh, Cambodia.

“I liked drawing paintings since I was five years old. My favorite themes were people and airplanes. I am also a victim of the Khmer Rouge regime. During that time, I lived with my mother and grandparents in conditions that were so miserable that it is difficult for me to describe. I painted all of the pictures in this story book based on my recollection and experiences during the regime.”

The picture on the back cover depicts a scene of my own life under the Khmer Rouge regime. The child in the front of the line is me. Together with other children, I was lining up to get my portion of watery porridge. We never had enough food to eat during the Khmer Rouge regime and I felt hungry all the time. The forest near my living area was used as a mass grave, and every time it would rain heavily, water would flow through the forest and pollute our drinking water.”

In 1984, Mr. Ouk enrolled at the Royal University of Fine Arts and majored in Arts. He earned his Bachelor's Degree of Arts in 1999. Today, he is working at the Department of Visual Arts and Crafts of the Ministry of Culture and Fine Arts, which serves as Deputy Chief of Visual Arts Office. He is married and has two children, one son and one daughter.

ប្រភពឯកសារ

- ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាឆ្នាំ២០០១
(ធ្វើវិសោធនកម្មឆ្នាំ២០០៤)
- កិច្ចព្រមព្រៀងរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា
និងអង្គការសហប្រជាជាតិ
ទាក់ទងនឹងការកាត់សេចក្តីនៅក្រោមច្បាប់កម្ពុជា
នូវឧក្រិដ្ឋកម្មដែលប្រព្រឹត្តឡើងនៅក្នុងរយៈ
កាលនៃកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (ឆ្នាំ២០០៣)
- ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (ឆ្នាំ២០០៧)
- វិធានផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា (វិសោធនកម្មលើកទី៨)
- គេហទំព័ររបស់ អ.វ.ត.ក៖ www.eccc.gov.kh

REFERENCE SOURCES

- Law on the Establishment of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (2001, (amended 2004)
- Agreement Between the United Nations and the Royal Government of Cambodia Concerning the Prosecution under Cambodian Law of Crimes Committed during the period of Democratic Kampuchea (2003)
- Cambodian Code of Criminal Procedure (2007)
- Internal Rules of the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (Revision 8)
- ECCC's website: www.eccc.gov.kh

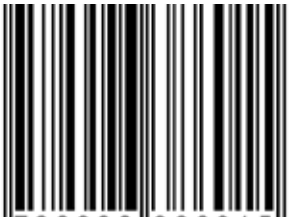
រៀបចំដោយ | CO-ORGANIZED BY

ឧបត្ថម្ភមូលនិធិដោយ | FUNDED BY

 HEINRICH BÖLL STIFTUNG
CAMBODIA

ISBN-13: 978-99963-860-1-5

9 789996 386015 >

គូរដោយលោក ឱក ប៊ុន្នារ៉ុក | Painted by Mr. Ouk Bunnaroth